

ТЕРИ ПРАТЧЕТ ДА НАПРАВИШ ПАРИ

Част 36 от „Светът на диска“

Превод от английски: de Survoor, 2010

chitanka.info

БЕЛЕЖКА НА АВТОРА

Относно линията на полите като мярка за национални кризи: Авторът ще е вечно благодарен на мастития военен историк и стратег сър Бейзил Лидъл-Харт за това любопитно наблюдение, изказано от него през 1968 г. То може и да обясни, защо от шестдесетте години насам минижупите така и не са излезли от мода.

Запознатите с историята на изчислителната техника ще разпознаят в Бълбукатора далечен отглас от Икономическия Компютър на Филипс (известен още като Хидравличен Компютър на Филипс или Аналогов Компютър за Монетарния Национален Доход, съкратено MONIAC), конструиран през 1949 г. от превърналия се от инженер в икономист Бил Филипс, изобретил впечатляващ хидравличен модел на националната икономика. Доколкото е известно, не са били намесени никакви Игори. Една от ранните машини може да бъде видяна в Музея на Науката в Лондон, а още около дузина са изложени на вниманието на любознателната общественост по различни места по света.

И накрая, както винаги, авторът е благодарен на Фондацията за Британското Наследство от Вицове за неговите усилия да ни увери, че един добър виц никога не умира...

ГЛАВА 1

ТЕЗИ, КОИТО ЧАКАТ В МРАКА — СКЛЮЧЕНА СДЕЛКА — УВИСНАЛИЯТ ЧОВЕК — ГОЛЕМ СЪС СИНЯ РОКЛЯ — ПРЕСТЪПЛЕНИЕ И НАКАЗАНИЕ — ВЪЗМОЖНОСТ ДА СЕ НАПРАВЯТ ИСТИНСКИ ПАРИ — ЗЛАТООБРАЗНАТА ВЕРИГА — БЕЗ ИЗВРАЩЕНИЯ НАД ЛИСИЦИ — Г-Н БЕНТ СЛЕДИ ВРЕМЕТО

Те бяха легнали в мрака, на пост. Нямаха начин да измерват течението на времето, нито пък някаква склонност към това. Имало е време, когато те още не са били тук, предположително щеше да има и време, когато те отново нямаше да са тук. А щяха да са другаде. Междувременният период беше несъществен.

Някои обаче бяха почнали да се разпадат, някои други, от помладите, бяха затихнали.

Тежестта нарастваше.

Нещо трябваше да се направи.

Един от тях извиси ума си в песен.

Сделката беше сурова, но за кого? Това беше въпросът. А адвокатът г-н Мехурски не получаваеше отговор. А един отговор щеше да му дойде добре. Когато някои страни проявяваха интерес към безинтересна земя, за други, по-скромни страни, можеше да представлява интерес да изкупят съседните парцели, просто в случай, че от страна на първата страна е било дочуто нещо при някой разговор настрана, примерно на някое парти.

Но беше трудно да се разбере, за какво ще да става дума.

Той отпрати подобаващо загрижен поглед към жената от отсрещната страна на бюрото му.

— Нали сте наясно, че на тази територия е в сила джуджешкият минен закон, г-це Миличкова? Което означава, че всички метали и руди са собственост на Нисшия Крал на джуджетата. Ще се наложи да му заплатите значителна такса за всяка извлечена от Вас единица от тях. Не, че ще има какво да извлечете. Длъжен съм да Ви информирам,

че доколкото е известно, там до доста значителна дълбочина няма друго освен пясък и тиня.

Той изчака поне някаква реакция от жената отсреща, но тя само го гледаше. Синкав дим от цигарата ѝ се издигаше на спирали към тавана.

— Да преминем към въпроса за антиките — продължи адвокатът наблюдавайки това от изражението ѝ, което можеше да се различи през пушилката. — Нисшият Крал е постановил, че всички скъпоценности, броня, древни обекти класифицируеми като устройства, въоръжение, съдове, свитъци и кости, които бихте могли да изнесете от въпросната недвижимост, също подлежат на данъчно облагане или конфискуване.

Г-ца Миличкова някое време като че сравняваше току-що чулото с някакъв вътрешен списък, след което изтръска цигарата си и каза:

— Има ли причина да се очаква, че нещо от гореспоменатото може да бъде намерено там?

— Не и доколкото ми е известно — отвърна с принудена усмивка юристът. — Всеки знае, че става дума за безплоден пущинак, но Кралят желае да се застрахова срещу евентуалността този „всеки“ да греши. Твърде често се е случвало.

— Той иска купища пари за съвсем краткотрайна аренда!

— Които Вие сте съгласни да платите. Това, видите ли, изнервя джуджетата. Много необичайно е за джуджета да преотстъпват земя, дори и за няколко години. Предполагам, че той се нуждае от средства, поради всичките обстоятелства около Кумската Долина.

— Аз плащам исканата сума!

— Действително, действително. Аз обаче...

— Той ще спази ли договора?

— До последната дума. Това поне е сигурно. Джуджетата в това отношение цепят косъма на две. Всичко, което е нужно от Ваша страна е да подпишете и, за съжаление, да заплатите.

Г-ца Миличкова извади плътен лист хартия от чантичката си и го остави на бюрото:

— Това е чек за пет хиляди долара, дължими от Кралската Банка на Анкх-Морпорк.

Адвокатът се усмихна.

— Име ползващо се с доверие — изкоментира той и добави, — най-малкото традиционно се счита за такова. Ще подпишете ли където

съм отбелязал с кръстчетата?

Той я наблюдаваше внимателно докато подписваше, както ѝ се стори на нея, със затаен дъх.

— Ето — тя бутна договора през бюрото към него.

— Вероятно бихте могли да уталожите любопитството ми, мадам? — не се сдържа той. — Докато съхне мастилото на договора?

Погледът на г-ца Миличкова претършува стаята, като че тежките стари книжни рафтове можеха да съдържат множество уши.

— Можете ли да пазите тайна, г-н Мехурски?

— О, определено, мадам. Определено!

Тя се огледа заговорнически и прошепна:

— Дори и в този случай, трябва да сме пределно тихи.

Той кимна изпълнен с надежда, наведе се и за пръв път от много години насам усети в ухото си женско дихание:

— *Аз също.*

Това се случи преди близо три седмици...

* * *

Човек може да научи някои изненадващи неща горе по улиците нощем. Примерно, че хората обръщат повече внимание на тихи шумове, като издрънчаването на резе за прозорец или изщракването на шперц, отколкото на силни шумове, като тухла паднала на улицата или дори (защото все пак става дума за Анкх-Морпорк) писък. Щом като е шумно, значи е публично, което от своя страна значи, че е проблем на всекиго, а следователно не е мой проблем. Тихите звуци обаче бяха в непосредствена близост и предполагаха неща като, че някой се е издал, че се промъква, което ги правеше спешни и лични.

Следователно той се стараеше да не издава тихи звуци.

Под него каретният двор на Централната Поща бучеше като прекатурен кошер. Най-накрая обръщателният им кръг наистина заработи както трябва. Пристигаха нощните дилижанси, а новият Летящ Юбервалдски блестеше на светлината на факлите. Всичко беше наред, и точно поради това за среднощния катерач нищо не беше наред.

Катерачът заби клин в мекия хоросан, прехвърли тежестта си, премести си кра...

Проклетият му гълъб! Той изпърха панически, *другият* му крак се подхлъзна, пръстите му изгубиха захвата си на водосточната тръба, а когато светът спря да се бълника пред очите му, той дължеше отлагането на срещата си с далечните павета само на клина, който, като го погледне човек непредубедено, не беше нищо повече от дълъг плосък пирон с Т-образна хватка.

И не можеш да блъфираш стена, помисли си той. Ако се разлюлее *можеше* и да стигне с ръка и крак тръбата, а можеше и клинът да се изтръгне.

Та...-ка...

Той имаше още клинове и малко чукче. Ще може ли да закове още един без да си изгуби захвата на вече наличния?

Над него гълъбът се присъедини към колегите си на един погорен перваз.

Катерачът заби хватката в мазилката с колкото сила му стискаше, измъкна чука от джоба си и, точно когато долу потегляше с трясък и тропот Летящият, удари яко клина.

Заби се. Той изпусна чука, надявайки се, че издаденият от него звук ще бъде заглушен от общата суматоха, и сграбчи новата хватка още преди чукът да падне на земята.

Та...-ка... И така сега съм... в безизходица?

Водосточната тръба беше на не повече от три стъпки от него. Отлично. Можеше и да стане. Ако премести и двете си ръце на новата хватка, лекичко се разлюлее и обгърне тръбата с лявата си ръка, ще може да издрапа през промеждутъка. След което щеше да е просто...

Гълъбът нещо не го свърташе. За гълъбите това си е основното състояние на съществуване. Този обаче избра точно този момент да се облекчи.

Та...-ка... Поправка: двете му ръце сега се държаха за внезапно станалия *много хлъзгав* клин.

Мътните го взели.

И в този момент, понеже несвъртането при гълъбите върви по-бързо и от екхибиционист пред женски манастир, започна лек капчук.

Понякога „По-добре от това здраве му кажи“ просто не му идва на ум на човек.

И тогава отдолу се разнесе глас:

— Ей, кой е там?

За това трябваше да се благодари на чука. Те няма как да ме видят, помисли си той. Тези хора ще гледат нагоре откъм ярко осветения двор и нощното им виждане ще е тотално скапано. Но какво от това? Те и така си знаят, че съм тук.

Та...-ка...

— Убаво бе, гепихте ме, бате — викна той в бездната.

— Крадец сме, а?

— Ма нищичко не съм тафил, бате. Що не дадете едно рамо, бе бате?

— От Гилдията ли си? Щото ги дрънкаш като тях.

— Не съм, бе бате. Винаги си говоря на „бате“, бе бате.

Нямаше как да погледне надолу без да се вкара в приключение, но звуците отдолу издаваха, че се насъбират коняри и свободни кочияши. Това хич не беше на добре. Кочияшите се срещаха с крадци предимно посред пусти пътища, където разбойниците рядко си даваха зор да задават любезни въпроси като „Парите или живота?“ Така че хванеха ли някой, справедливостта и възмездието биваха успешно съчетавани посредством някоя подръчна оловна тръба.

Отдолу се дочу тихо съвещание и очевидно бе достигнат консенсус.

— Хубаво, господин грабителю на Пощата — извика добродушно един глас отдолу. — Глей с'а к'во правим. Ще се качим горе у Пощата, схващаш ли, и ще ти пуснем въже. Честно и готино, к'во ш' ка'еш?

— Убаво, бате.

Добродушността беше от неправилния вид. Такава добродушност има в думата „готин“ в израза „Какво си ме зяпнал, бе готин?“ Гилдията на Крадците плащаше по двадесет долара награда на глава за предаден жив нелицензиран крадец, а имаше, ох, много начини да си все още жив, когато те извлекат и проснат на пода.

Той погледна нагоре. Прозорецът на апартамента на Генералния Началник на Пощите беше точно над него.

Та...-ка...

Ръцете му едновременно бяха станали безчувствени и адски го боляха. Той чу дрънченето на големия товарен асансьор в сградата,

тряска от захлопването на люка, стъпки по покрива и усети как въжето уцели ръката му.

— Дръж го или падай — чу се глас, докато той се мъчеше да се хване. — След време ще ти е все тая.

От тъмнината се разнесе смях. Мъжете опънаха здраво въжето. Фигурата на катерача се люшна във въздуха, после се отблъсна от стената и се метна обратно. Строши се стъкло, точно под улуките, а въжето остана празно. Спасителите се спогледаха.

— Добре, вие двамата веднага запречете предната и задната врати! — разпореди се един по-бързо загреващ кочияш. — Пресрещнете го! Слезте с асансьора! Всички останали, ще го търсим етаж по етаж!

Като изтрополиха обратно по стъпалата и потеглиха по коридора, от вратата на една от стаите подаде глава един мъж по нощница, изгледа ги смаяно и изкрещя:

— Вие пък какво търсите тук? Хайде, гонете го!

— Тъй ли? Ти па кой си? — един от конярите се забави и се втренчи в него.

— Тоя е самият г-н Олян фон Мътелик! — намеси се иззад гърба му един кочияш. — Той е Генералният Началник Пощите!

— Някакъв тип мина право през прозореца и тупна точно между... исках да кажа че замалко не падна отгоре ми! — изрева мъжът с нощницата. — Избяга надолу по коридора! Десет долара на човек ако ми го хванете! И като стана дума, съм Ментелик!

Това сигурно щеше да рестартира търчането, но конярят рече с неугнала подозрителност:

— Ей, я кажи „бате“!

— К'ви ги плещиш бе? — сопна му се кочияшът.

— Тоя ми прозвуча малко нещо като оня тип — обясни конярят, — а освен това се е задъхал!

— Може ли да си толкова тъп? — развика се кочияшът. — Та той е Началникът Пощите! Има си скапан ключ! Той държи всичките ключове! За кой дявол му е да влиза с взлом в неговата си Пощенска Палата?

— Мисля си, че трябва да хвърлим един поглед в стаята — настояваше конярят.

— Тъй ли? Е, аз пък си мисля, че ако г-н Ментелик диша тежко в собствената си стая, то това си е лично негова работа — възрази кочияшът намигайки мазно на Олян. — А още си мисля, че по десет долара на калпак ще ни избягат, щото ти си толкова задръстен. Да прощавате за това, сър — обърна се той към Олян, — тоя е новичък и маниерите му никакви ги няма. Ей сегичка си тръгваме, сър — добави той допирайки ръка до където си мислеше, че е перчемът му, — и още веднъж извинявайте за всякакво безпокойство, дето може да сме причинили. А сега си размърдайте задниците, бе говеда!

Когато се скриха зад ъгъла, Олян се върна в стаята си и грижливо сложи резето.

Е добре, останали му бяха поне *някои* умения. Тънкият намек, че в стаята му има жена, определено постигна обрат. Да не говорим, че той *наистина* беше Генералният Началник на Пощите и *наистина* държеше всички ключове.

До зазоряване беше останал само един час. Нямаше за кога пак да си ляга. Време си беше всъщност официално да стане, за да поддържа репутацията си на работохолик.

Те можеха и просто да го застрелят, помисли си той, докато си търсеше риза. Биха могли да го оставят да си виси и да залагат за колко време ще издържи — това щеше да е типичният Анкх-Морпоркски подход. Чист късмет си беше, че решиха да му вкарат един-два праведни тупаника преди да го пратят на колет за гилдията. А късметът идваше за тези, които му сторваха място...

На вратата се почука тежко, но все пак никак си изискано.

— В Приличен Вид Ли Сте, Г-н Ментелик? — изтътна един глас.

За съжаление да, помисли си Олян, но на глас каза:

— Влез, Гладис.

Паркетът изтрещя и мебелите от другата страна на стаята се разтресоха, когато Гладис влезе.

Гладис беше голем, глинен човек (или за избягване на излишни спорове, глинена жена), над два метра на височина. Тя (добре де, с име като Гладис „то“ беше направо немислимо, а „той“ просто не вървеше) носеше много голям размер синя рокля.

Олян поклати глава. В действителност цялата глупост беше заради етикета. Г-ца Маккалариат, която властваше над гишетата на Пощенската Служба с железен жезъл и медни дробове, възразяваше срещу това мъжки голем да чисти дамската тоалетна. Как изобщо г-ца Маккалариат беше стигнала до извода, че големите са мъже по природа, а не по условност, беше неразгадаема загадка, но беше безполезно да се спори с такива като нея.

И така, екипиран с извънредно голяма басмена рокля, големът стана достатъчно женски за критериите на г-ца Маккалариат. Интересното беше, че сега някак си Гладис вече *беше* жена. Не беше само до роклята. Тя придоби склонност да се навърта около момичетата от гишетата, които изглежда я бяха приели в тяхното сестринство, независимо от факта, че тя тежеше половин тон. Те дори ѝ даваха модни списания, въпреки че не беше лесно да си представи човек, за какво му са съвети за грижа за кожата зимно време на някой на хиляда години и с очи горящи като процепи в пещ.

И ето я сега, пита го, дали е в приличен вид. Че как би могла да разбере?

Беше му донесла чаша чай и градското издание на „Вестника“, все още топло от пресата. И едното и другото бяха оставени много внимателно на масата.

И... О богове, бяха отпечатали образа му. Истинския му образ! Той с Ветинари и още разни видни особи снощи, всичките зяпнали новата люстра! Той беше съумял лекичко да се размърда, така че снимката се беше малко поразмазала, но и така това, което го гледаше от вестника беше същото лице, което го гледаше от огледалото всяка сутрин. От тук до Генуа беше пълно с хора измамани, метнати, прекарани и ужилени от това лице. Единственото, което не беше правил, беше ошушкване и то само защото не се беше научил да го прави.

Та-ка, той си имаше мултифункционално лице, приличащо на множество други лица, но си беше отврат да го видиш изложено в печата. Някои хора си мислеха, че иконографиите може да ти откраднат душата, Олян обаче се опасяваше по-скоро за свободата си.

Олян фон Ментелик — стожерът на обществото. Ха...

Нещо друго привлече вниманието му. Кой беше този мъж зад него? Изглеждаше като да надзърта над рамото на Олян. Тлъсто лице,

тънка брада, изглеждаща като тази на лорд Ветинари, обаче докато тази на Патриция си беше островърха брадичка, същият стил при този тип го правеше да мяза на пръч. Май че беше някакъв от банката, що ли? Толкова много лица, толкова много ръце за здрависване и всички искаха да излязат на снимката. Човекът изглеждаше хипнотизиран, но снимането с иконограф нерядко причиняваше това на хората. Просто поредният гост на поредното събитие...

А бяха използвали иконографията само защото някой беше сметнал, че главната новина за сриването на поредната банка и за тълпата разярени клиенти опитали се да обесят банкера направо на улицата, не била заслужавала илюстрация. Не му ли стигаше на редактора елементарното приличие да си публикува снимката по въпроса и да внесе с това светлинка в душата на всички читатели? О, не, трябваше да е ликът на Олян фон, тяхната кожа, Ментелик!

А боговете, притиснат ли веднъж човек в стената, никак не могат да се въздържат от някой допълнителен гръм. По-нататък на главната страница имаше заглавие: **ЩЕ БЕСЯТ ФАЛШИФИКАТОР НА МАРКИ**. Щяха да екзекутират Бухльо Дженкинс. И за какво? За убийство ли? Задето е бил прословут банкер може би? Не, просто защото е отпечатал стотина листа марки. При това превъзходно качество. Стражата изобщо нямаше да има какво да извади срещу него, ако не беше нахлула на таванчето му, където откри към дюза листа, половинпенсови червени, повесени да съхнат.

И Олян беше свидетелствал, право на съда. Налагаше се. Беше си граждански дълг. Подправянето на марки се броеше за не по-малко зло от подправянето на пари, така че той нямаше къде да мърда. В крайна сметка той беше Генералният Началник Пощите, уважаван член на обществото. Щеше да се почувства мъничко по-добре, ако човекът го беше наругал или го гледаше кръвнишки, но тоя само си стоеше там, мъничко човече с проскубана брада, изглеждащ самотен и объркан.

Беше подправял марки от по половин пени, ама наистина. Това направо ти разбиваше сърцето, ама наистина. Вярно, и по-големи стойности беше фалшифицирал, но що за човек трябва да си, за да си даваш целия зор заради половин пени? Е, Бухльо Дженкинс беше такъв човек и сега беше в килиите за смъртници в Тръшкалника, с още

някой друг ден да размишлява върху жестокостта на съдбата, преди да го изкарат да потанцува на свеж въздух.

Били сме там, знаем как е, помисли си Олян. Настана мрак... и после се сдобих с цял нов живот. Но никога не съм си мислил, че да съм примерен гражданин ще е чак толкова зле.

— Ъ, благодаря, Гладис — каза той на изискано надвисналата над него фигура.

— Имате Уговорена Среща С Лорд Ветинари — съобщи му големът.

— Сигурен съм, че нямам.

— Отвън Има Двама Стражи, Които Са Сигурни, Че Имате — избоботи Гладис.

О, сети се Олян, една от *онези* уговорени срещи.

— И тази среща ще да е насрочена за веднага, нали?

— Да, Г-н Ментелик.

Олян взе панталона си и остатъците от възпитанието му го принудиха да се поколебае. Той погледна планината от син плат пред него.

— Ако нямате нищо напротив? — намекна той.

Гладис се обърна.

Тя е половин тон глина, мислеше си скръбно той докато си навличаше дрехите. А безумието е заразно.

Той завърши тоалета си и хукна по задното стълбище и през каретния двор, който съвсем наскоро се канеше да става предпоследното му място на покой. Куирмската Совалка тъкмо потегляше, но той скочи на седалката до кочияша, кимна му и изкара едно гордо возене по Попосочния Широк Път, докато не скочи като минаваха покрай главния вход на двореца.

Нямаше да е зле, мислеше си той, докато прескачаше по някое друго стъпало, ако милорд се замислеше над идеята, че за уговорка обикновено трябва повече от една страна. Той обаче в крайна сметка си беше тиранин. И те трябваше *все някак* да се забавляват.

Дръмнот, секретарят на Патриция, го чакаше пред вратата на Продълговатия Кабинет и бързо го изпрати до един стол пред бюрото на негова Светлост.

След девет секунди усърдно писане лорд Ветинари вдигна поглед от книжката си:

— А, г-н Ментелик. Не носите ли златния си костюм?

— На почистване е, сър.

— Убеден съм, че денят Ви е вървял успешно? Поне до този момент, нали?

Олян се заозърта, преглеждайки трескаво в ума си последните дребни проблеми на Пощенската Служба. Като се изключи Дръмнот, застанал до господаря си с изражение на почтително внимание, те бяха сами.

— Вижте, мога да обясня — започна той.

Лорд Ветинари понадигна вежда също както някой, намерил късче от гъсеница в салатата си, би повдигнал лист маруля.

— Ако обичате — той се облегна.

— Малко се поувлякохме — заобяснява се Олян, — малко попрекалихме с творческото мислене. Насърчавахме развъждането на мангусти в пощенските кутии като мярка срещу змиите...

Лорд Ветинари не каза нищо.

— Ъ... които, трябва да се признае, въведохме в пощенските кутии, за да ограничат популацията на жабите...

Лорд Ветинари изрази същата реакция.

— Ъ... които, в интерес на истината, персоналът вкара в пощенските кутии за борба с голите охлюви...

Лорд Ветинари остана безмълвен.

— Ъ... които, трябва да изтъкна, ако сме честни, навлязоха в пощенските кутии по собствена инициатива, с цел да ядат лепилото от марките — говореше Олян, осъзнавайки, че започва да се оплита.

— Е, добре, поне не Ви се е наложило лично да ги внедрите там — рече весело лорд Ветинари. — Както изтъкнахте, това може и да е случай, в който хладната логика щеше да е по-добре да бъде заменена със здравия разум на, примерно, средностатистическата кокошка. Обаче не това е причината, поради която Ви помолих да се видим днес.

— Ако е заради лепилото за марки с вкус на зеле... — започна Олян.

Ветинари махна пренебрежително с ръка:

— Забавен случай, и съм убеден, че всъщност никой не е умрял от него.

— Ъ, Второто Издание на марката от 50 пенса? — опита се да отгатне Олян.

— Онова, известно като „Любовниците“ ли? — попита Ветинари. — Да, Лигата за Благоприличие ми отправи оплакване, обаче...

— Нашият художник не е осъзнавал какво скицира! Той не разбира много, много от земеделие! Мислел си е, че младата двойка сее семена!

— Хъм — каза Ветинари. — Както и да е, установих, че оскърбителното изображение може да бъде различено в каквато и да е било степен единствено с доста мощна лупа, поради което оскърблението, ако изобщо има такова, ще е предимно самонанесено — той изкара една от неговите леко обезпокоителни усмивчици. — Както научих, малкото екземпляри в циркулация между колекционерите на марки са прикрепени върху плътен кафяв плик — той изгледа безизразното лице на Олян и въздъхна. — Кажете ми, г-н Ментелик, желаете ли да направите малко *истински* пари?

За известно време Олян обмисляше това, след което каза предпазливо:

— Какво ще се случи, ако кажа „да“?

— Ще започнете нова кариера изпълнена с предизвикателства и приключения, г-н Ментелик.

Олян зашава нервно. Нямаше нужда да се оглежда, за да знае, че в момента някой вече ще е застанал до вратата. Някой с тежко, но не и мудро телосложение, с евтин черен костюм и без абсолютно никакво чувство за хумор.

— И, само ако разсъждаваме хипотетично, какво ще стане, ако кажа „не“?

— Ще можете да излезете през онази врата там и въпросът никога повече няма да бъде повдигнат.

Ставаше дума за врата на друга стена. Не вратата откъдето той беше влязъл.

— Онази врата ей там ли? — стана и посочи Олян.

— Същата, г-н Ментелик.

Олян се обърна към Дръмнот:

— Може ли да Ви заема молива, г-н Дръмнот. Благодаря Ви.

Той отиде до вратата и я отвори. После театрално събра длан на фуния до ухото си и пусна молива.

— Я да видим, колко дълб...

Тун! Моливът отскочи и се търкулна по изглеждащия съвсем веществено паркет. Олян го вдигна и го зяпна, след което се върна бавно до стола си.

— Тук нямаше ли една дълбока яма с копия на дъното? — зачуди се той.

— Нямам представа, откъде ще да Ви е хрумнала тази мисъл — изкоментира лорд Ветинари.

— Сигурен съм, че имаше — настояваше Олян.

— Можете ли да си спомните, Дръмнот, какво ли е могло да накара г-н Ментелик да си мисли, че зад онази врата имало дълбока яма с копия на дъното? — поинтересува се Ветинари.

— Нямам и най-бегла представа, защо той би могъл да мисли така, милорд — измърмори Дръмнот.

— Аз, знаете ли, съм напълно удовлетворен в Пощата — заяви Олян, усещайки че почва да звучи отбранително.

— Без никакво съмнение. От Вас излезе великолепен Генерален Началник Пощите — каза Ветинари и се обърна към Дръмнот. — А сега, като приключихме с това, най-добре да се заема с кореспонденцията от Генуа от тази нощ — каза той и грижливо сгъна едно писмо в плик.

— Да, милорд — отвърна Дръмнот.

Тиранинът на Анкх-Морпорк се сведе над работата си. Олян го наблюдаваше безизразно как вади малка, но изглеждаща тежка кутийка от едно чекмедже, извади от нея малко черен восък за печати, разтопи го и капна от него върху плика със самовгълбеност, която на Олян му се стори вбесяваща.

— Това ли беше всичко? — не се стърпя той.

Ветинари вдигна поглед и изглеждаше изненадан, че го вижда все още тук.

— Какво пък, да, г-н Ментелик. Можете да си вървите.

Той остави восъка и взе от кутийката черен пръстен с печат.

— Имах предвид, има ли някакъв проблем?

— Някакъв. Станали сте образцов гражданин, г-н Ментелик — каза Ветинари грижливо отпечатвайки едно V в изстиващия восък. —

Ставате всяка сутрин в осем часа и след тридесет минути сте на работното си място. Превърнахте Пощенската Служба от недоразумение в добре смазан механизъм. Плащате си данъците, а едно птиченце ми подшушна, че Ви гласят за председател на Гилдията на Търговците и Продавачите за следващата година. Отлично *свършена* работа, г-н Ментелик!

Олян стана да си върви, но поспря.

— И какво му е лошото да съм председател на Гилдията на Търговците и Продавачите? — подметна той.

Бавно и показно търпеливо лорд Ветинари прибра пръстена в кутийката му, а кутийката в чекмеджето.

— Пардон, г-н Ментелик?

— Ами само дето го казахте така, сякаш в това има нещо лошо — обясни се Олян.

— Убеден съм, че не съм — каза Ветинари и хвърли поглед към секретаря си. — Използвал ли съм осъдителен тон, Дръмнот?

— Не, милорд. Винаги сте споменавали, че търговците и магазинерите от Гилдията са гръбнакът на града — отговори Дръмнот, подавайки му дебела папка.

— Ще имам съвсем правдоподобна златна верига — вметна Олян.

— Той ще има съвсем правдоподобна златна верига — изкоментира Ветинари, разглеждайки едно ново писмо.

— И какво му е лошото на това? — избухна Олян.

Ветинари отново вдигна поглед с умело издокаран израз на искрена озадаченост:

— Добре ли сте, г-н Ментелик? Изглежда имате проблем със слуха си. А сега хайде, бягайте. Централна Поща отваря след десет минути, а съм сигурен, че бихте желали, както винаги, да дадете личен пример на персонала.

Когато Олян си излезе, секретарят безмълвно остави пред Ветинари папка, озаглавена „Албърт Искрометов / Олян фон Ментелик“.

— Благодаря, Дръмнот, но защо?

— Заповедта за екзекуция на Албърт Искрометов е все още в сила — напомни Дръмнот.

— А, разбирам — промълви лорд Ветинари. — Мислите си, че бих изтъкнал на г-н Ментелик, че все още може да бъде обесен под шарлатанското си име Албърт Искрометов? Мислите, че бих могъл да му намека, че всичко, от което имам нужда, е да известя вестниците за шока си, когато съм открил, че нашият почитаем г-н Ментелик не е нищо друго освен майстор крадец, фалшификатор и злоупотребител с доверието на хората, който с годините е откраднал стотици хиляди долари, съсипвал е банки и е довеждал честни предприятия до банкрут? Мислите, че ще го заплаша, че ще изпратя някои от най-доверените ми чиновници на ревизия на сметките на Пощата и че съм убеден, че те ще намерят доказателства за най-отявлени разхищения? Мислите, че ще установят, примерно, че цялата сума на Пенсионния Фонд на Пощенската Служба е изчезнала безследно? Мислите, че бих изразил пред пресата шока си от това, как негодник като Ментелик е избегнал примката на палача с помощта на неизвестно лице? Мислите че, накратко, бих му обяснил, колко лесно бих могъл да го низвергна толкова ниско, че бившите му приятели ще трябва да клякат, за да го заплюят? Това ли имахте предвид, Дръмнот?

Секретарят се вгледа в тавана. Устните му се движеха за около двадесет секунди, докато лорд Ветинари преглеждаше книжата си. Накрая той погледна шефа си и каза:

— Да, милорд. Сигурен съм, че това покрива всичко.

— Ех, Дръмнот, има повече от един начин да се притисне един човек.

— С притисквачка за ръце, за крака, за други крайници, или за цялото тяло, милорд?

— Благодаря Ви, Дръмнот. Както знаете, дълбоко ценя виртуозната Ви липса на въображение.

— Да, сър. Благодаря Ви, сър.

— В действителност, Дръмнот, може да го накараш сам да си построи уреда за изтезание и сам да му завърти ръчката.

— Не съм сигурен, че Ви разбирам, милорд.

Лорд Ветинари остави писалката си.

— Трябва да отчитаме психологията на индивида, Дръмнот. Всеки човек може да бъде разглеждан като един вид ключалка, за която съществува ключ. Тая големи надежди за г-н Ментелик в предстоящия сблъсък. Дори и сега той е запазил инстинктите си на престъпник.

— Въз основа на какво смятате така, милорд?

— О, има множество признаци, Дръмнот. Но, струва ми се, най-убедителният е, че той току-що си тръгна оттук с Вашия молив.

Имаше заседания. Постоянно имаше заседания. Бяха скучни, което беше отчасти причината да има заседания. Скучното обича да си има компания.

Пощенската Служба вече не завоюваше нови простори. Тя вече беше завоювала просторите и извършваше в тях редовни доставки. Сега всичко това изискваше персонал, и смени, и заплати, и пенсии, и поддръжка на сградата, и хигиенен персонал да идва през нощта, и график на събирането, и дисциплина, и инвестиции, и прочее, и прочее...

Олян се вглеждаше безутешно в писмо от г-жа Естреса Партли от Движението за Равен Ръст^[1]. Пощенската служба, както се оказва, не била вземала на работа достатъчно джуджета. Олян беше изтъкнал, напълно основателно, както му се струваше, че една трета от личния състав се състоеше от джуджета. Тя обаче отговори, че не това било проблемът. Проблемът бил, че доколкото джуджетата са на ръст средно две трети от човешкия, то Пощата, в качеството си на социално отговорна институция, трябвало да назначава по джудже и половина на всеки назначен човек. Пощата трябвало да бъде на висотата на откритостта към джуджешката общност, беше заявила г-жа Партли.

Олян вдигна с два пръста писмото и го хвърли на пода. Да *снижи* висотата си, г-жо Партли, да я *снижи*.

Имаше и нещо там за основните ценности. Той въздъхна. Ето докъде я беше докарал. Той беше обществено отговорно лице и сега хората можеха безнаказано да го цакат с разни „основни ценности“.

Въпреки това Олян беше готов да повярва, че съществуват хора, намиращи тихо удовлетворение в съзерцаването на колонки от числа. Той самият не беше в тяхното число.

Бяха минали *седмици*, откакто той за последно разработи марка! И още повече, откакто за последно беше усетил онази тръпка, чувството за полет, означаващо че някоя далавера полекичка узрява и че той е на път да надиграе някого, който си мисли, че ще надиграе него.

Всичко беше толкова... достойно. Той се задушаваше.

Тогава си спомни за тази сутрин и се усмихна. Е, вярно, че загази, но пък неофициалното братство на нощните катерачи^[2] смяташе Пощенската Палата за особено предизвикателство. И той се беше измъкнал с приказки. Като цяло си беше успех. За момент, покрай миговете на ужас, той се беше чувствал жив и окрилен.

Тежкият тропот в коридора го извести, че Гладис иде с втория му сутрешен чай. Тя влезе навела глава, за да не повреди касата на вратата и с умениято на нещо хем масивно, хем обладаващо невъобразима координация, остави чашата и каната с млякото на масата без дори и вълничка в съдържанието им. И каза:

— Каретата На Лорд Ветинари Чака Отвън, Сър.

Олян беше сигурен, че тия дни гласът на Гладис беше поизтънял.

— Но аз нали се срещнах с него преди няма и час! Какво ли ще да чака? — изуми се той.

— Вас, Сър — Гладис направи реверанс, а когато голем прави реверанс, това *се усеща*.

Олян погледна през прозореца. Пред Пощата имаше черна карета. Кочияшът беше застанал до нея и кротко пушеше.

— Той да е казал, че имаме уговорена среща? — попита той.

— Кочияшът Каза, Че Му Е Наредено Да Чака — отговори Гладис.

— Ха!

Гладис направи още един реверанс и излезе.

Когато вратата зад нея се затвори, Олян пак насочи вниманието си към купищата входяща бумацина. Най-горният вързоп беше озаглавен „Кратки протоколи на Заседанието на Комисията по Пощенските Подразделения“, но на вид бяха по-скоро преобстойни протоколи.

Той вдигна чаената чаша. На нея беше напечатано: „НЯМА НУЖДА ДА СИ ЛУД, ЗА ДА РАБОТИШ ТУК НО ПОМАГА!“. Той се втрени в надписа и несъзнателно взе дебел черен молив и добави запетая между „ТУК“ и „НО“. Освен това задраска възклицателния знак. Мразеше тази удивителна с нейната маниакална и отчаяна ведрост. Тя означаваше: Няма Нужда да си Луд за да Работиш Тук. *Ние* ще се Погрижим за Това!

Той се насили да зачете протоколите, усещайки, че очите му в самозащита прескачат цели абзаци. След това се зае със „Седмичните Отчети на Районните Клонове“. След това се простираха хектарите от думи на Комисията по Нещастни и Медицински Случаи.

Периодично Олян хвърляше по някой поглед на чашата.

Точно в единадесет и двадесет и осем минути настолният му часовник звънна. Олян стана, прибра стола си под бюрото, отиде до вратата, преброи до три, отвори я, каза „Здравей, Мотльо“, в момента в който престарелият пощенски котарак изтопурка в стаята, преброи до деветнадесет, докато котаракът си свърши обиколката, каза „Довиждане, Мотльо“, когато той си излезе, затвори вратата и се върна зад бюрото си.

Ти току-що отвори вратата на дърта котка, забравила как да заобикаля нещата по пътя си, каза си той докато пренавиваше будилника. И го правиш всеки ден. Мислиш ли, че това са действия на човек с ума си? Вярно де, жално е да го гледаш как стои с часове опрял глава в крака на някой стол докато не се намери кой да го отмести, обаче сега *ти* ставаш всеки ден на крака да му отместваш стола. Ето какво докарва на човек честната работа.

„Да, обаче нечестната работа те докара до бесило!“ — възрази си той.

Е, и? Обесването трае само някоя и друга минута. Комисията по Пенсионния Фонд обаче трае цяла вечност! И е скучна, ама *скучна! Окован си в златообразни вериги!*

Накрая Олян се озова до прозореца. Кочияшът ядеше сухари. Като зърна Олян му помахаша приятелски.

Олян още малко и щеше да отскочи от прозореца с плонж. Той припряно си седна зад бюрото и в продължение на петнадесет минути без прекъсване разписваше приходни формуляри FG/2. После излезе в коридора, който в другия си край се отваряше към голямата зала и погледна надолу.

Беше обещал да върне големите люстри и сега и двете висяха и блестяха като частни звездни системи. Голямото лъскаво гише искреше в полираното си великолепие. Разнасяше се бръмченето на целенасочена и в общи линии ползотворна дейност.

Беше успял. Сега всичко вървеше. Това беше Пощенската Служба. И вече не беше интересно.

Слезе в сортировъчната, намина през пощальонската съблекалня за дружеска чаша катранено черен чай, разходи се през каретния двор, навсякъде пречкайки се на вършещи задълженията си хора и най-накрая се прибра в кабинета си смазан от монотонност.

Ей така, съвсем случайно, хвърли бегъл поглед през прозореца. Кочияшът обядваше! Беше си взел проклетия обяд! Беше извадил малък сгъваем стол на паважа, а за обяда си беше разпънал малка масичка! Беше голям пай от свинско и бутилка бира! Имаше си дори бяла покривка!

Олян се спусна в бесен танц по главното стълбище и изхвърча през голямата двойна порта. За един само момент, докато той бързаше към каляската, обядът, масата, покривката и столът бяха чевръсто прибрани в едно незабележимо отделение и човекът се изправи пред приканващо отворената врата.

— Вижте сега, за какво става дума? — поинтересува се задъхано Олян. — Изобщо нямам никакво...

— Имате, г-н Ментелик — чу се отвътре гласът на лорд Ветинари. — Заповядайте вътре. Благодаря Ви, Хаузмън, г-жа Разкош вече ни чака. Побързайте, г-н Ментелик, няма да Ви изям. Току-що хапнах един съвсем приемлив сандвич със сирене.

Е, какво лошо можеше да стане, ако само опита? В течение на вековете този въпрос беше оставил много белези, повече дори от „Няма да навреди, ако взема само едно“ и „Няма страшно, стига да го правиш изправен“.

Олян се вмъкна в мрака. Вратата зад него изщрака и той се обърна рязко.

— О, в действителност — каза лорд Ветинари, — тя е само затворена, г-н Ментелик, не е *заклучена*. Успокойте се, моля Ви!

До него Дръмнот беше седнал сковано с кожена чанта за книжа в скута си.

— Е, какво искате? — запита Олян.

Лорд Ветинари вдигна вежда:

— Аз ли? Нищо. *Вие* какво искате?

— Какво?

— Добре де, Вие влязохте в моята каляска, г-н Ментелик.

— Да, но ми казаха, че е спряла пред входа!

— А ако Ви бяха казали, че е черна, пак ли щяхте да сметнете за нужно да предприемете нещо по въпроса? Това е вратата, г-н Ментелик.

— Но Вие стоите тук цяла сутрин!

— Това е обществена улица, господине — изтъкна Ветинари. — А сега *ще* седнете ли? Добре.

Каретата се разтресе и потегли.

— Не Ви свърта на едно място, г-н Ментелик — загрижи се Ветинари. — Не се грижете за безопасността си. Животът е изгубил вкуса си, нали?

Олян не отговори.

— Да си поговорим за ангели — поде лорд Ветинари.

— О да, това го знам — каза горчиво Олян. — Вече съм го чувал. С това ми излязохте след като бях обесен...

Ветинари отново вдигна вежда:

— Само *близо* до обесен, както сигурно ще се съгласите. До един сантиметър от живота Ви.

— Няма значение! Бях си обесен! И най-лошото беше като разбрах, че имам само два абзаца в „Аларма от Тръшкалника“^[3]! Два абзаца за, ако ми е позволено да спомена, цял живот гениални, изобретателни и напълно ненасилствени престъпления? А можех да бъда пример за подрастващите! Първата страница обаче беше завзета от Дислектичния Азбучен убиец, а той успя да оправи само А и Ш!

— Признавам, че изглежда редакторът им смята, че едно престъпление не струва, ако някой не е намерен на три улици наведнъж, но такава е цената на свободната Преса. И дали не ни устройва и двамата, че Албърт Искрометов е напуснал света по толкова... незапомнящ се начин?

— Да, но можех ли да очаквам такъв отвъден живот? Цял живот ли все ще правя каквото ми се казва?

— С една поправка само, целият Ви нов живот. Това действително е едно грубо резюме — рече Ветинари, — въпреки това нека го перифразираме. Пред Вас, г-н Ментелик, е един живот на мирно и достопочтено спокойствие, граждански отличия, а разбира се, с пълнотата на времето, и достойна пенсия. Да не споменаваме гордата златообразна верига.

Олян потръпна.

— Ами ако *не* се съглася да направя каквото ми кажете?

— Ммм? О, не сте ме разбрали, г-н Ментелик. Това беше, каквото щеше да Ви чака, ако *откажете* моето предложение. Ако го приемете обаче, ще Ви трябва целият Ви ум да оцелеете срещу могъщи и опасни врагове и всеки ден ще Ви поднася нови и нови предизвикателства. Някой може дори да се опита и да Ви убие.

— Какво? Защо?

— Вие дразните хората. По съвпадение с работата върви и шапка.

— Това ли е работата, на която съм могъл да направя истински пари?

— Гарантирано, г-н Ментелик. Всъщност това е длъжността Надзорник на Кралския Монетен двор^[4].

— Какво? По цял ден да сека дребни монетки ли?

— Накратко, да. Но по традиция тази длъжност се съчетава с висок пост в Кралската Банка на Анкх-Морпорк, който ще изисква по-голямата част от вниманието Ви. А пари ще можете да правите, както се очертава, в свободното си време.

— *Банкер!* Аз?

— Да, г-н Ментелик.

— Но аз изобщо не разбирам от управляване на банки!

— Отлично. Значи сте непредубеден.

— Но аз *грабих* банки!

— Грандиозно! Остава Ви само да обърнете образа на Вашето мислене — грейна лорд Ветинари. — Този път парите трябва да са в крайна сметка *вътре*.

Каляската се забави и спря.

— За какво всъщност става дума? — поиска да знае Олян. — Ама наистина?

— Когато поехте Пощенската Служба, г-н Ментелик, тя беше в безобразно състояние. А сега действа напълно ефикасно. Дотолкова ефикасно, че е, фактически, скучна. И ето че млад човек като Вас изведнъж започва, примерно, да се катери нощем или да разбива ключалки заради тръпката или дори да се заиграва с Екстремалното Кихане. Между другото откъде се снабдявате с шперцове?

Беше от едно сбутано дюкянче, в една сбутана пресечка и наблизо нямаше никой освен старицата, която му продаде шперцовете.

Той все още не беше наясно защо точно ги купи. Бяха само географски погледнато незаконни, но му носеха лека тръпка само да знае, че са му в сетрето. Тъжна работа, като при онези бизнесмени, които идват на работа със сериозни костюми, но с яркоцветни вратовръзки в безумно отчаян опит да покажат, че някъде там им е останал някакъв волен дух.

О богове, и аз съм станал един от тях. Е, той поне изглежда не е разбрал за гумената палка.

— Не е чак толкова зле — каза той.

— А гумената палка? Вие, който никога не сте удряли друг човек? Катерите се по покривите и насилват ключалките на собственото Ви бюро. Вие сте като звяр в клетка, мечтаещ за джунглата! Бих искал да Ви дам това, за което копнеете. Бих искал да Ви хвърля на лъвовете.

Олян понечи да протестира, но Ветинари вдигна ръка:

— Вие поехте нашата смехотворна Поща, г-н Ментелик, и я превърнахте в солидно предприятие. Анкх-Морпоркските банки обаче, сър, са действително нещо сериозно. Сериозни инати. Претърпели са твърде много провали. Затънали са в калта, живеят в миналото, хипнотизирани са от класите и състоянието, въобразяват си, че златото е от значение.

— Ъ... а не е ли?

— Не. Като крадец и мошеник, какъвто сте, ах извинете ме, какъвто бяхте някога, дълбоко в себе си Вие знаете това — възрази Ветинари. — За Вас то е било средство за отчитане на бройката. Какво общо има златото с истинската стойност? Погледнете през прозореца и ми кажете, какво виждате.

— Ами, малко рошаво куче, гледащо как някакъв мъж пикае срещу стената — отговори правдиво Олян. — Съжалявам, но сте избрали неподходящ момент.

— Ако думите ми не бяха взети *толкова буквално* — продължи Ветинари и му отправи един поглед — щяхте да видите голям процъфтяващ град, пълен с изобретателни граждани, извличащи богатства от простата глина на света. Те строят, градят, дялкат, пекат, коват, леят, тъкат и предприемат странни и хитроумни престъпления. Но всички те си държат парите под дюшеците. Доверяват се на дюшеците си повече отколкото на банките. Предлагаането на звонкови монети е изкуствено занижено, поради което Вашите пощенски марки

са de facto валута. Нашата сериозна банкова система е пълна каша. Фактически е посмешище.

— И още по-голямо посмешище ще е да ме поставите *мен* начело ѝ — контрира Олян.

Ветинари му отпусна кратка усмивчица:

— Нима? Е, понякога всичко от което се нуждаем, е малко смях.

Кочияшът отвори вратите и те излязоха.

„Какво им има толкова на храмовете?“ — мислеше си Олян, докато разглеждаше фасадата на Кралската Банка на Анкх-Морпорк. Защо им е винаги да строят банките във вид на храмове, независимо от факта че няколко от основните религии а) имат канони, осъждащи това, което се върши там и б) имат сметки в тях.

И по-рано я беше виждал, разбира се, но досега изобщо не си беше давал труда да я *погледне*. Като за храм на парите този не беше лош. Архитектът най-малкото знаеше как да издокара прилична колона, а и знаеше кога да спре. Беше затворил сърцето си за каквито и да е херувимчета, обаче над колоните имаше възвишен фриз, изобразяващ нещо алегорично, включващо нимфи и вази. В повечето от вазите, а както забеляза Олян и в някои от девойките, гнездяха птици. Един ядосан гълъб изгледа Олян отвисоко от едни каменни гърди.

Олян беше минавал оттук много пъти. И никога не беше забелязвал особено оживление. А зад банката беше Кралският Монетен двор, който никога не показваше никакви признаци на живот.

Трудно беше да си представи човек по-грозна сграда, която да не е печелила престижна архитектурна награда. Монетният двор беше мрачен куб от тухли и камъни, прозорците му бяха високи, тесни, многобройни и с решетки; вратите му бяха защитени с падащи решетки, а цялото здание казваше: „Изобщо Недей Да Си Го Помисляш Дори“.

И до този момент Олян изобщо не си го беше помислял дори. Та това беше монетен двор. В места като това те обръщат с главата надолу над някоя кофа и те изтръскват яко преди да те пуснат да излезеш. В места като това имаше охрана и врати с шипове.

А Ветинари искаше да го направи шеф на всичко това. С такава сладка каца мед не можеше да не върви и някоя *огромна* мечка.

— Бихте ли ме осведомили, милорд — подпита предпазливо той, — какво се е случило на последния човек, заемал този пост?

— Предполагах, че ще зададете този въпрос, затова проверих. Починал е на деветдесетгодишна възраст, от сърдечен порок.

Това не звучеше чак толкова зле, но Олян не беше толкова глупав, че да не продължи да разпитва:

— А някой друг да е умрял напоследък?

— Сър Джошуа Разкош, председателят на банката. Починал е преди шест месеца в собственото си легло, на осемдесет годишна възраст.

— Човек може да умре и по много неприятни начини в леглото си — изтъкна Олян.

— Несъмнено — съгласи се лорд Ветинари. — В случая обаче това бе в ръцете на млада жена, известна под името Сладурана и след доста обилно блюдо панирани стриди. Опасявам се, че никога няма да узнаем, точно колко неприятно е било това.

— Тя жена му ли е била? Нали казахте, че това било собственото му...

— Той имаше апартамент в банката — обясни лорд Ветинари — традиционна привилегия, много полезна, когато той — тук Ветинари направи пауза за част от секундата — е работил до късно. Г-жа Разкош не е присъствала по това време.

— Щом като той е бил Сър, тя не би ли трябвало да е лейди? — зачуди се Олян.

— Много е характерно за г-жа Разкош, че тя не би искала да е лейди — отвърна лорд Ветинари, — а аз се подчинявам на нейните желания.

— Той често ли е „работил“ до късно? — предпазливо цитира Олян.

— С изумителна регулярност за неговата възраст, доколкото разбрах — отговори Ветинари.

— О, наистина ли? — каза Олян. — Знаете ли, спомням си некролога му във „Вестника“. Но не си спомням *подобни* детайли.

— Да, да се чуди човек, къде гледа Пресата.

Ветинари се обърна и заразглежда сградата.

— От тях двете предпочитам искреността на Монетния двор — забеляза той. — Той се зъби на света. Какво ще кажете, г-н Ментелик?

— Какво е онова кръгло нещо, което постоянно стърчи от покрива? — попита Олян. — С него сградата мяза на касичка за пари с голяма монета заклешила се в отвора!

— Колкото и да е странно, то е известно като Калпавото Пени^[5] — осведоми го Ветинари. — Това е голямо колело задвижващо устройствата за сечене на монети и тем подобни. Някога е било задвижвано от затворници, по времето, когато „труд в полза на обществото“ не е било просто една дума. Или по-точно, просто пет думи. Смятало се е обаче за жестоко и нечувано наказание, което по-скоро предполага недостатъчно въображение. Ще влезем ли?

— Вижте, сър, какво точно искате да *правя*? — не се стърпя Олян качвайки се по широкото мраморно стълбище. — Може и да знам туй-онуй за банковото дело, но как бих могъл да въртя монетен двор?

Ветинари сви рамене:

— Знам ли. Хората въртят някакви ръчки, предполагам. Някой трябва да им казва колко често и кога да спрат.

— И защо ще му е на някой да иска да ме убие?

— Не бих могъл да кажа, г-н Ментелик. Но имаше поне едно посегателство върху живота Ви докато най-невинно разнасяхте писма, поради което очаквам, че банковата Ви кариера ще е вълнуваща.

Изкачиха се по стълбището. Един възрастен човек, облечен в нещо, което в някакъв по-нестабилен вид армия би било генералска униформа, им придържаше вратата отворена. Лорд Ветинари подкани с жест Олян да влезе пръв.

— Аз само ще огледам, нали така? — препъна се през прага Олян. — Всъщност още не съм имал времето да го обмисля това.

— Наясно съм с това — забеляза Ветинари.

— И с нищо не се ангажирам, нали така?

— С нищо — отговори Ветинари. Намери някакъв кожен диван и седна, подканяйки с жест Олян да се настани до него. Дръмнот, почтително внимателен както винаги, чакаше наблизко.

— Банките винаги миришат приятно, не мислите ли? — вметна Ветинари. — Смес от политура, мастило и благосъстояние.

— И лисоимство — добави Олян.

— Което ще рече издевателство над лисици. Подозирам, че имахте предвид „лихоимство“, тоест грехът на лихварството^[6]. В наши дни църквите изглежда не са чак толкова против него. По случайност,

единствено настоящият председател на банката е запознат с намеренията ми. За всички останали, днес Вие само провеждате кратка инспекция от мое име. Удачно стечение на обстоятелствата е, че не носите прочутия Ви златен костюм.

Банката се беше смълчала, най-вече защото таванът беше толкова висок, че звуците се губеха в пространството, но отчасти и защото хората инстинктивно понижават глас в присъствието на големи суми пари. Червеното кадифе и бронзът бяха в изобилие. Навсякъде имаше портрети на сериозни мъже във фракове. От време на време по беломраморния под проехтяваха стъпки, замлъкващи внезапно, когато причинителят им достигнеше до килимен остров. А големите бюра бяха покрити със сиво-зелена кожа. Още от малък Олян свързваше бюрата покрити със сиво-зелена кожа с Благосъстоянието. Червена кожа ли? Пфу! Тя е за парвенюта и натегачи. Сиво-зеленото обаче означаваше, че си някой и, че предците ти също са били някои. За най-добър ефект трябваше да е лекичко поизтъркано. На стената над гишетата тиктакаше голям часовник, поддържан от херувимчета.

Лорд Ветинари оказваше въздействие върху банката. Служителите се смушкваха помежду си с лакти и сочеха с поглед. Фактически, както забеляза Олян, те не бяха чак толкова забележими. Природата го беше дарила със способността да е лице на заден план, дори когато се случеше да е само на няколко стъпки от наблюдателя. Не беше нито грозен, нито хубав, а просто толкова незабележим, че понякога изненадваше самия себе си докато се бръснеше. Ветинари пък се обличаше в черно, което не беше особено изпъкващ цвят, но въпреки това присъствието му беше като оловна тежест върху гумен лист. Изкривяваше пространството около себе си. Хората не го забелязваха веднага, но някак си усещаха присъствието му.

Точно сега хората шепнеха нещо в говорни тръби. Патрицият беше тук, а още никой не го беше посрещнал официално! Щеше да има неприятности!

— Как е г-ца Миличкова? — попита Ветинари, очевидно не забелязвайки нарастващия смут.

— Няма я — отговори троснато Олян.

— А, Сдружението несъмнено ще да е открило още някой заровен голем.

— Да.

— Все още опитващ се да изпълни заповеди дадени му отпреди хиляди години?

— Вероятно. Някъде из пущинака е.

— Тя е неуморима — умили се Ветинари. — Тези хора биват възраждани от мрака, за да въртят колелата на икономиката, за всеобщо благо. Също като Вас, г-н Ментелик. Тя оказва на града голямо благодееие. Както и Сдружението на Големите.

— Да — съгласи се Олян правейки си оглушки за онази работа с възраждането.

— Но тонът Ви издава друго мнение.

— Добре де... — Олян осъзнаваше, че се поти, но се запоти нататък. — Тя постоянно търчи нанякъде, защото са мярнали поредния древен голем в някаква прастара канализация или нещо такова...

— А, така да се каже, не търчи след Вас?

— А този път я няма от седмици — продължи Олян игнорирайки тази забележка, вероятно защото беше точна — и изобщо не ще да ми каже, за какво става дума. Само казва, че било много важно. Нещо си там ново.

— Мисля, че се е захванала с минно дело — сподели Ветинари и бавно затропа с бастуна си по мрамора, който зазвънтя. — Чух, че някакви големи разработвали мина на джуджешка земя в близката Химерия, близо до дилижансовия път, от което, редно е да се добави, джуджетата са живо заинтересувани. Кралят е дал под аренда земята на Сдружението и ще гледа да хвърли един поглед на каквото и да бъде изкопано от там.

— Тя ще си докара ли неприятности?

— Г-ца Миличкова ли? Не. Доколкото я познавам, кралят на джуджетата ще си докара такива. Тя е много... хладнокръвна млада дама, както забелязах.

— Ха! Изобщо не знаете колко.

Олян си набеляза наум колкото се може по-скоро да пише на Прелест-Хубавинка. Цялата ситуация с големите изглежда пак се нажежаваше, с всичките му мрънкания на гилдиите, че те отнемали работни места. Тя беше необходима в града — на големите, естествено.

Той долови слаб звук. Идеше отдолу и звучеше точно като въздух, издигащ се на мехурчета през течност или може би вода,

изливана от бутилка с добре познатото бълбук-бълбук.

— Чувате ли това? — пак наруши тишината той.

— Да.

— Знаете ли какво е?

— Бъдещето на икономическото планиране, както научих — лорд Ветинари изглеждаше ако не разтревожен, то поне необичайно озадачен — нещо трябва да се е случило. Обикновено само след няколко секунди от пристигането ми г-н Бент вече се задава като по релси през залата. Надявам се, че не му се е случило нещо безрадостно.

Откъм далечния край на залата се отвори двойна врата на асансьор и един мъж влезе. Само за миг, вероятно незабелязан от никого, на когото не му се е налагало да разчита лица за прехраната си, той беше тревожен и нервен, но в следващия момент всичко това отмина и лицето му се озари от топлата благожелателна усмивка на някой, който се кани да изкопчи от теб пари.

Г-н Бент беше изправен и изпънат във всяко едно отношение. Олян беше очаквал традиционния банкерски фрак, но вместо това човекът беше облечен в много добре скроено черно сако и панталони на тънко райе. Краката му, безшумни дори по мраморния под, бяха необикновено големи за такова префинено човече, но обувките, черни и лъскави, бяха отлично изработени. Сигурно искаше да се изфука с тях, защото вървеше като кон на парад, всеки път вдигайки много бавно крак от земята преди да го пусне отново. Като се изключи тази чудатост, г-н Бент имаше излъчването на някой, който си седи мирно в калъфа, когато няма нужда от него.

— Лорд Ветинари, *толкова* съжалявам! — започна той. — Опасявам се, че имаме толкова недовършена работа...

Лорд Ветинари се изправи и рече:

— Г-н Маволио Бент^[7], позволете ми да Ви представя г-н Олян фон Ментелик. Г-н Бент е главният касиер тук.

— О, изобретателят на революционно необезпечената еднотенсова банкнота? — протегна тънката си ръка Бент. — Колко дръзко! Много се радвам да Ви срещна, г-н Ментелик.

— Еднотенсова банкнота? — смая се Олян.

Г-н Бент, въпреки изявлението си, изобщо не изглеждаше радостен.

— Не слушате ли, какво Ви казвам? — укори го Ветинари. — Вашите марки, г-н Ментелик.

— De facto валута — добави Бент и Олян загрея.

Е, вярно си беше и той си го знаеше. Той беше направил марките с целта да се лепят по писма, но хората в невежеството си бяха решили, че марката от едно пени не е нищо друго освен много леко, гарантирано от правителството пени, нещо повече, такова, *което може да се вложи в пощенски плик*. Рекламните страници на вестниците бъкаха от предприемачи, изпонароили се на гърба на подмамващо преносимите пощенски марки: „Научете Съкровените Тайни на Космоса! Изпратете 8 марки от 1 пени за книжка!“ Много марки се изтъкваха от употреба без изобщо да видят отвътре пощенска кутия.

Нещо в усмивката на Бент обаче дразнеше Олян. Като я погледнеш по-отблизо, не беше чак толкова благодушна.

— Какво имате предвид под „необезпечена“? — поиска да знае той.

— Как удостоверявате твърдението, че има стойността на пени?

— Ъ, като я залепите на плик, получавате доставка за стойността на пени? — налучка Олян. — Не виждам, какво искате да...

— Г-н Бент е един от тези, които вярват в изконната ценност на златото, г-н Ментелик — обясни Ветинари. — Сигурен съм, че ще се сработите та пушек ще се вдига. А сега ще Ви оставя и ще очаквам решението Ви с, хъм, *капитален* интерес. Да вървим, Дръмнот. Вероятно ще наминете да се видим утре, г-н Ментелик?

Олян и Бент ги изгледаха докато си тръгваха. После Бент изгледа Олян.

— Предполагам, че ще трябва да Ви разведа наоколо... сър? — проговори той.

— Имам чувството, че не си падаме съвсем един по друг, а, г-н Бент?

Бент вдигна рамене, което беше впечатляващо движение за кльощавото му тяло. Все едно някоя дъска за гладене се канеше да се разгъне.

— Нямам нищо лично против Вас, г-н Ментелик. Но съм убеден, че председателят и лорд Ветинари са си наумили опасна интрига, а Вие сте тяхната пионка, г-н Ментелик, тяхната машина.

— Имате предвид новата председателка?

— Точно така.

— Нямам особено желание или пък намерение да съм маша — отбеляза Олян.

— Похвално, сър. Случват се обаче случаи...

Отдолу се раздрънча трошащо се стъкло и приглушен глас извика:

— Проклятие! Точно на Платежния Баланс!

— Ами да започнем обиколката тогава? — предложи бодро Олян. — Като започнем с каквото там беше онова?

— С тази гнусотия ли? — Бент леко потръпна. — Мисля, че *това* ще трябва да го оставим за след като Хюбърт си почисти. Ох, видяхте ли това? Наистина е ужасно...

Г-н Бент закрочи по пода докато не се озова под големия тържествен на вид часовник. Той го изгледа сякаш беше обиден смъртно и щракна с пръсти, но един по-младши служител вече търчеше насам със сгъваема стълба. Г-н Бент се изкачи по нея, отвори капака на часовника и премести секундната стрелка с около две секунди. След което тресна капака на часовника, слезе от стълбата и се върна при Олян, поправяйки маншетите си. И измери Олян с поглед:

— Изостава почти с минута всяка седмица. Аз ли съм единственият, който намира това за нетърпимо? Уви, изглежда е така. Тогава да започнем със златото?

— Ооо, да — съгласи се Олян. — Хайде!

[1] Тази неправителствена организация, бореща се за правата на джуджетата в Анкх-Морпорк, в която всъщност не членуват собствено джуджета, в оригинала се казва Campaign for Equal Heights, което звучи почти като Campaign for Equal Rights, сиреч Движение за Равни Права. — Бел.пр. ↑

[2] Повече за това неофициално братство и тяхната система за оценка на градските сгради може да се прочете в „Пирамиди“. То се състои предимно от възпитаници на Гилдията на Убийците, където смятат спортния дух за особено достойнство на свършения джентълмен. — Бел.пр. ↑

[3] Периодично издание, разпространявано сред Равнините, забележително с осветляването си на убийства (предимно ужасяващи),

присъди, бягства от затвора и изобщо света, който в общи линии е очертан с тебешир. Много популярно. — Бел.авт. ↑

[4] В оригинала Master of the Royal Mint, което навремето е било действителна длъжност във Великобритания, при това е бил член на кабинета. Master може да значи „господар“, „майстор“, „магистър“ и още много други неща. — Бел.пр. ↑

[5] Има английска поговорка гласяща „Калпавото пени излиза винаги отгоре“. — Бел.пр. ↑

[6] В оригинала играта на думи е между „usury“ — църковна думичка за греха на лихварството и „ursury“ — несъществуваща дума очевидно от латинския корен „urs“, т.е. „мечка“. — Бел.пр. ↑

[7] В оригинала Mavolio Bent, като bent служител значи корумпиран такъв, склонен да изнася поверителна информация.

Маволио идва от Малволио, икономът от „Дванайсета нощ“ на Шекспир, особено педантичен човек, презиращ смеха и веселието, и над когото жестоко се надсмиват шутът Фесте и веселякът сър Тоби Белч.

Името Bent прилича на „Мистър Бен“ (Mr. Benn), популярен навремето в Англия анимационен филм за банков касиер, обличащ се точно като г-н Бент и имащ неговата походка, но който се преоблича в едно тайнствено магазинче и преживява вълшебни приключения, съответстващи на костюмите му.

Възможно е в г-н Бент да има и политически намек за бившия британски премиер Джон Мейджър, който традиционно е бил осмиван заради сивотата му, който е бил банкер преди да стане политик и който се прочу с големия срыв на лирата стерлинг (и съответната икономическа рецесия) през 1992 г., въпреки твърдо поддържания от Мейджър строг валутен курс. Има и още паралели с някои от начините, по които британските медии са се надсмивали над Мейджър, но те биха били спойлери. — Бел.пр. ↑

ГЛАВА 2

ОБЕЩАНИЕ С ЦЕНАТА НА ЗЛАТО — МЪЖЕТЕ ОТ БУДКИТЕ — ЦЕНАТА НА ЕДНО ПЕНИ И ПОЛЗАТА ОТ
ВДОВИЦИТЕ — РАЗХОДИ ОТ ПРИХОДИТЕ — СИГУРНОСТ, ВАЖНОСТ НА — ОМАЯ ПО ТРАНСАКЦИИТЕ
— СИН НА МНОГО БАЩИ — НЕДОВЕРИЕ ПРИ СЛУЧАИ НА ЗАПАЛВАНЕ НА ДОЛНО БЕЛЪО —
ПАНОПТИКУМЪТ НА СВЕТА И СЛЯПОТО ПЕТНО НА Г-Н БЕНТ — СВОДЕН КОМЕНТАР

— Някак си очаквах да е... ами по-голямо — изкоментира Олян, докато разглеждаше през стоманените решетки малката стаичка, съдържаща златото. Металът в отворени сандъци и чували проблясваше бледо на светлината на факлите.

— Това са почти десет тона злато — засегна се Бент. — Няма защо да изглежда голямо.

— Но всичките кюлчета и торби взети заедно не са по-големи от онези бюра там!

— Но масата му е значителна, г-н Ментелик. Това е единственият автентичен метал, чист и неопетнен — заяви Бент и лявото му око потрепна, — метал, който никога не е излизал от мода.

— Нима? — измърмори Олян, уверявайки се, че вратата за излизане е все още отворена.

— И освен това, то е единствената възможна основа за разумна финансова система — продължаваше Бент, докато светлината на факлите се отразяваше от кюлчетата и позлатяваше лицето му. — Това е Стойността! Това е Ценността! Без да е прикрепено към златото, всичко ще се обърне на хаос.

— Защо?

— Какво иначе би определило цената на долара?

— Нашите долари обаче не са от чисто злато, нали?

— Тъхъ, така е. Те са златни на вид, г-н Ментелик — призна Бент, — съдържащи по-малко злато и от морската вода, златообразни. Ние изневерихме на валутата си! Безобразие! Не може да има по-страшно престъпление! — Окоето му отново потрепна.

— Тъ... ами убийството? — опита се да се намеси Олян. Аха, вратата беше все още отворена.

Г-н Бент махна пренебрежително с ръка:

— Убийството е еднократно, но когато се срина доверието в златото, настъпва хаос. Но все пак се налагаше. Въпреки че покварените монети са само златообразни, те поне са репрезентация на истинското злато в резервите. При цялата си светотатственост, те все пак признават първенстващата роля на златото и нашата независимост от машинациите на правителството! Самите ние имаме повече злато от която и да е друга банка в града и единствено аз имам ключ от тази врата! Е, и председателят има един, разбира се — сети се да добави накрая неохотно той.

— Четох някъде, че монетата представлява обещание да се изплати в злато стойността на един долар — спомена услужливо Олян.

Г-н Бент събра длани пред лицето си и обърна очите си нагоре, все едно се молеше.

— Теоретично да — призна той след някое време. — Бих предпочел да се изразя така: ние *ще* изпълним обещанието си да я разменим за злато на стойността на един долар, при условие, че не ни го поискат в действителност.

— Значи... всъщност не е никакво обещание?

— Разбира се, че във финансовите кръгове е, сър. Става дума, разбирате ли, за доверие.

— Имате предвид: вярвайте ни, защото си имаме голяма скъпа сграда?

— Може и да се шегувате, г-н Ментелик, но в думите Ви може и да има зрънце истина — въздъхна Бент. — Виждам, че имате още много да учите. Поне ако ми позволите да Ви уча. А сега, предполагам, ще пожелаете да видите Монетния двор. Всички винаги желаят да видят Монетния двор. Сега е един часа, двадесет и седем минути и тридесет и шест секунди, така че те ще са приключили с обедната си почивка.

Беше пещера. Поне в това отношение Олян беше удовлетворен. На един монетен двор му прилича да бъде осветен от факли.

Главната му зала беше висока колкото три етажа и редиците зарешетени прозорци пропускаха нещо като сива дневна светлина. И

толкова от гледна точка на основна архитектура. Всичко останало бяха будки.

Будки се трупаха покрай стените и дори висяха като лястовичи гнезда от тавана, достижими през нестабилни на вид дървени стълби. Самият неравен под беше цяло село от будки, всяка от тях грижливо покрита с покрив срещу несъществуващата възможност за дъжд. Валма дим се рееха из задушния въздух. Откъм една от стените ковачница грееше в тъмно оранжево и така привнасяше подобаващата стигийска атмосфера. Помещението изглеждаше като задгробен свят за хора, извършили дребни и доста безинтересни грехове.

Това обаче беше само фонът. Това, което доминираше залата беше Калпавото Пени. Крачното колело беше... шантаво. Олян беше виждал и по-рано крачни колела. В Тръшкалника имаше едно такова, където затворниците можеха да стимулират сърдечно-съдовите си системи независимо дали искаха или не. И Олян беше изкарал едно-две кръгчета преди да научи как да изиграе системата. Беше чудовищна пущина, тромава, тежка и отчайваща. Калпавото Пени беше много по-голямо, но насмалко да изглежда, че го няма. Имаше метален кръг, който поне от тук изглеждаше плашещо тънък. Олян напразно се опитваше да види спици, докато не осъзна, че нямаше такива, а имаше само стотици тънки жици.

— Добре, разбирам че все някак ще да работи, но... — започна той, загледан в огромната скоростна кутия.

— Работи си прекрасно, доколкото разбирам — намеси се Бент — имат голем да го движи, когато потрѣбва.

— Но то няма как да не се разпадне на парчета!

— Нима? Не е в моята компетенция да се произнеса, сър. А, ето ги, идват...

Фигури заприиждаха към тях от различни будки и от вратата в далечния край на сградата. Вървяха бавно, целенасочено и с обща посока, съвсем като живи мъртвѣци.

В крайна сметка Олян реши да ги нарича наум Мъжете от Будките. Не че бяха чак толкова стари, е поне някои от тях не бяха, но дори и по-младите от тях, е повечето от тях, изглежда отрано бяха облекли мантията на средната възраст. Очевидно, за да те вземат на работа в Монетния двор, трябваше да изчакаш някой да умре. На това ще да му се викаше Будката на Покойника. Светлата страна на нещата

беше обстоятелството, че когато се отвори обещаващо свободно място, те вземаха на работа, дори да си само малко по-малко мъртъв от предшественика си.

Мъжете от Будките въртяха Полировъчната будка, Пресовъчната будка, Довършителната будка, Леярната (две будки) и Сигурността (една будка, но доста голяма) и Складовата будка, последната с катинар, който Олян можеше да отвори само като кихне. Останалите будки бяха пълна мистерия, но предположително бяха построени в случай, че на някой спешно му дотрябваше будка.

Мъжете от Будките имаха нещо, което в будките минаваше за имена: Алф, Младия Алф, Хлапето Чарли, Крал Хенри... но този, който, както излизаше, беше официалният им говорител за пред света извън Будките, си имаше пълно име.

— Това е г-н Сенчестов Осемнадесети, г-н Ментелик — представи го Бент. — Г-н Ментелик е... просто на обиколка.

— Осемнадесети ли? — зачуди се Олян. — Да не би да има още седемнадесет от вас?

— Вече не, сър — ухили се в отговор Сенчестов.

— Г-н Сенчестов е наследственият бригадир, сър — поясни Бент.

— Наследствен бригадир... — повтори безизразно Олян.

— Именно, сър — каза Сенчестов. — Ще желае ли г-н Ментелик да научи историята, сър?

— Не — отсече твърдо Бент.

— Да — не се съгласи Олян, виждайки неговото твърдо и отвръщайки му с едно многозначително.

— Ох, изглежда че желае — въздъхна Бент.

Г-н Сенчестов се усмихна. Беше много подробна история и разказването ѝ си искаше времето. По някое време на Олян му се стори, че въпросното време е ледена епоха. Думи се сипеха покрай него като суграшица, но както и при суграшицата, някои се натрупваха. Длъжността наследствен бригадир била създадена преди стотици години, когато длъжността Надзорник на Монетния Двор е била синекура за някое приятелче по чашка на съответния крал или патриций, което използвало поста за джобни пари и не правело друго освен да идва отново и отново с голяма торба, лют махмурлук и многозначително изражение. Бригадирството било основано, когато

някой леко позагрял, че трябва да има все някой, който да наглежда работата и, по възможност, да е трезвен.

— Значи фактически Вие ръководите всичко? — намеси се припряно Олян, за да запречи потопа от наистина интересни факти за парите.

— Точно тъй, сър. Pro tempore^[1]. От сто години насам не е имало Надзорник.

— Тогава как ви плащат?

За момент настъпи тишина, а после г-н Сенчестов заобяснява като на малко дете:

— Това все пак е монетен двор, сър.

— Да не би сами да си правите заплатите?

— Ами че кой друг, сър? Ама си е баш официално, нали тъй, г-н Бент? Всичките квитанции отиват у него. При нас няма посредници, пряко от производителя, ама наистина.

— Е добре, значи, поне ви е доходен бизнесът — каза бодро Олян. — Имах предвид, каквото и да подхванете, все изкарвате пари, а?

— Е, все някак свързваме двата края, сър, така си е — каза Сенчестов все едно и до там го докарваха с много зор.

— Двата края? Ама че вие сте монетен двор! — възкликна Олян. — Как може да не сте на печалба от правене на пари?

— Разходи, сър. Накъдето и да погледнеш, все разходи.

— Дори от приходите ли?

— И от тях, сър — потвърди Сенчестов, — бездънна яма, сър, чиста истина. Виж'те ли, струва пол'вин пени да се направи фартинг^[2] и близо пени за пол'вин пени. На пени отива по пени и фартинг. Петакът излиза на два пенса и фартинг, тъй че тук сме на файда. Пол'вин долар струва седем пенса. А за долар отива само по петак, определен прогрес си е, ама само щото тях ги правим тук. Ама лептите я прецакват работата, както имат стойност само по пол'вин фартинг, ама ни струват по шест пенса, щото си е пипкава работа каквито са едни ситни и с тая ми ти дупка по средата. Трипенсовката, сър, малцина я правят, понеже е голяма играчка, та тя излиза за седем пенса. И изобщо не ме питайте за двупенсовката!

— Какво за двупенсовката?

— Благодаря че ме попитахте, сър. Фина работа, сър, разноските са седем и една шестнадесета пенса. И да, има и шестнадесетинка от пенс, сър, елимът.

— Никога не бях чувал за такова!

— Е, сър, няма как, за джентълмен от класа като Вас, ама и то си има своето място, сър, има си приложението. Изящна миниатюра, сър, много ситни детайли, изработва се от вдовици по древна традиция, струва цял шилинг, щото гравировката му е толкоз фина. На бабичките им отиват по няколко дни за един елим, с тяхното зрение и прочее, ама пък тъй се чувстват полезни.

— Да, ама шестнайсетинка от пени? Четвърт фартинг? Че какво може да се купи с това нещо?

— Ще се изненадате, сър, какво може на някои улици. Недогоряла свещ, малко картофче едва-едва позеленяло — каза Сенчестов, — може би огризка от ябълка. И разбира се, са много подходящи за пускане в кутията за пожертвувания.

„И всичко се прикрепяло към златото, хайде де“ — помисли си Олян. Той огледа огромното помещение. Тук работеха към десетина души, като се брои и големът, а за такива като него Олян беше свикнал да мисли като за представители на вид „човешки в известна степен на човешкост“, и пъпчивото хлапе, което правеше чая и, за което той не мислеше по този начин.

— Не изглежда да имате нужда от много хора — изкоментира той.

— Е, тук работим само сребърните и златните...

— Златообразните — поправи го бързо г-н Бент.

— ... златообразните монети, видите ли. Както и по-особените неща, като медали и таквоз. Правим и заготовките за медните и бронзовите, но останалото го даваме за надомна работа.

— Надомна работа? Монетен двор с *надомна работа*?

— Точно така, сър. Да речем вдовиците. Те си работят вкъщи. Хъ, да не би да очаквате милите бабички да се тътрузят чак до тук, както повечето не мърдат без два бастуна?

— Монетният двор... тоест мястото където се правят парите... използва хора, които работят *вкъщи*? Имам предвид, знам че е модерно, но имам предвид... добре де, не е ли малко странно?

— Боговете да Ви поживят, сър, ама има семейства, които от поколения са правили всяка вечер по няколко медника! — сподели щастливо Сенчестов. — Тате прави основната пресовка, мама доизпипва детайлите, дечицата почистват и полират... то си е цяла традиция. Нашите надомници са като едно голямо семейство.

— Добре де, ами сигурността?

— Откраднат ли дори и колкото за фартинг, наказанието е обесване — поясни Бент. — Това, знаете ли, се брои за измяна.

— Вие пък с какви ли семейства сте свикнали? — стресна се Олян.

— Длъжен съм да отбележа, че никой никога нищо не е откраднал обаче, понеже са много лоялни — отбеляза бригадирът, хвърляйки един поглед на Бент.

— При първо нарушение се отсича ръка — омили стиви се семейният човек Бент.

— Много ли пари изкарват? — намеси се Олян внимателно, заставайки между двамата. — Имам предвид в смисъл на надници?

— Към петнадесет долара месечно — отговори Сенчестов. — Фина работа си е това. Някои от бабичките не изкарват чак толкова. Доста елими излизат дефектни.

Олян вдигна поглед към Калпавото Пени. То се издигаше през централния отвор на сградата и за такова голямо нещо изглеждаше крехко като паяжинка. На врата на самотния голем, крачещ в него, висеше плоча за писане, което значеше, че той беше от неможещите да говорят. Олян се зачуди дали Сдружението на Големите знае за него. Те имаха изненадващи способности да откриват големи.

Докато той гледаше, колелото плавно спря. Безмълвният голем притихна.

— Ще ми кажете ли — рече Олян, — защо ви е изобщо да се занимавате със златоподобните монети? Защо направо не, ами не сечете долари от злато? Толкова ли е много изпилването и изтръскването^[3]?

— Изненадан съм, че джентълмен като Вас знае за такива неща, сър — учуди се бригадирът.

— Живо се интересувам от мисленето на престъпника — оправда се Олян, малко по-бързо отколкото би му се искало.

Вярно си беше. Достатъчно му беше малко интроспекция.

— Браво на вас, сър. О да, въртяха се такива номера, и още много други, о да! Истина ви казвам, всичко възможно съм видял. И боядисване и позлатяване и пълнене. Дори и претопяване, сър, осквернени с мед, чиста работа. Обзалагам се, сър, че има хора, дето два дни ще се бържат и ще мамят, за си докарат пари, които можеше да си изкарат с един ден честен труд!

— Не може да бъде! Наистина ли?

— Истина е, както че съм тук пред Вас, сър — увери го Сенчестов. — Що за смахнат ум трябва за това, а?

Е, такъв като моя от време на време, помисли си Олян. Така е *по-забавно*.

— Наистина не знам — каза на глас той.

— Така че градският съвет реши долларите да са златообразни, най-вече жълт месинг, да Ви кажа правичката, щото са толкоз лъскави — разправяше Сенчестов. — О, пак си ги подправят, сър, ама е трудно да го издокарат както трябва, а Стражата ги удря яко и поне никой не пили златото. Това ли беше всичко, сър? Че имаме още туй-онуй за довършване преди да ни свърши работното време, щото, видите ли, ако останем до късно, ще трябва да правим повече пари, та да си заплатим извънредните, а ако момчетата се поуморят, ще излезе че заработваме пари по-бързо отколкото смогваме да си ги направим, което води до такова едно, дето може да се нарече само главоблъсканица...

— Искате да кажете, че ако работите извънредно, ще трябва да работите още повече извънредно за да си платите? — продума Олян, мислейки си колко нелогично може да стане логичното мислене, ако с него се заеме достатъчно представителна комисия.

— Точно така, сър — потвърди Сенчестов. — И тоя път води до умопобъркване.

— И си е бая кратък път — кимна Олян. — Но, ако ми позволите, едно последно нещо. Какво правите за сигурността?

Бент се прокашля:

— Невъзможно е да се влезе в Монетния двор от другаде освен от банката, щом като тя затвори, г-н Ментелик. По споразумение със Стражата техни свободни служители патрулират сградата нощем съвместно с някои от нашите пазачи. Тук те естествено носят прилични банкови униформи, защото иначе Стражата е толкова дрипава, но пък те осигуряват, нали разбирате, професионален подход.

Добре, помисли си Олян, който подозираше че собствените му познания за ченгетата са малко по-задълбочени от тези на Бент. Парите са *вероятно* в безопасност, но ще да ви се губят сума ти кафе и моливи.

— Аз имах предвид по-скоро... за през деня — каза той.

Мъжете от Будките го наблюдаваха с неразбиращи погледи.

— А, *това* ли? — сети се г-н Сенчестов. — Сами си се грижим. На смени. Хлапето Чарли е Охрана тая седмица. Чарли, покажи му палката си.

Един от мъжете измъкна тояга изпод палтото си и срамежливо я вдигна.

— Някога имаше и значка, ама се затри някъде — разказваше Сенчестов, — но няма значение, щото всичките много добре знаем кой е той. И като си тръгваме, той не забравя да ни напомни да не крадем нищо.

Последва тишина.

— Е добре, това изглежда беше всичко — потърка ръце Олян. — Благодаря ви, господа!

И те се разотидоха, всеки мъж в неговата си будка.

— Сигурно съвсем мъничко — обади се г-н Бент загледан в гърбовете им.

— Ммм? — не разбра Олян.

— Чудехте се, колко ли пари ще да отнасят с тях, ако не се лъжа.

— Ами да.

— Мисля, че съвсем малко. Те казват, че след някое време парите ставали просто... стока, — обясни главният касиер, водейки го обратно в банката.

— Себестойността на едно пени е повече от пени — измърмори си Олян. — Само на мен ли ми се струва, че това е *неправилно*?

— Но виждате ли, веднъж направите ли го, пенито си остава *все* същото пени — изтъкна г-н Бент. — Това му е магията.

— Нима? — отвърна Олян. — Вижте, това си е пиринчен диск. В какво очаквате да се превърне?

— За една година практически в почти всичко — отговори гладко г-н Бент. — Няколко ябълки, част от каруца, чифт връзки за обувки, малко сено, час време за място в театъра. Може да стане дори марка и да изпрати писмо, г-н Ментелик. Може да се изразходва триста пъти и,

тук идва добрата част, си е все още едно пени, винаги готово пак да се използва. Не е като ябълка, която се разваля. Стойността му е твърдо установена и стабилна. Не се консумира — тук очите на г-н Бент проблеснаха опасно и едно от тях потрепна, — а е така, защото то в крайна сметка е дребна частица от непреходното злато!

— Но е само къс метал. Ако вместо монети използвахме ябълки, човек поне щеше да може да си изяде ябълката — възрази Олян.

— Да, но тя може да се изяде само веднъж. Докато пенито е, в случая, вечна ябълка.

— Която не може да се яде. А и може да се посади ябълково дърво.

— Парите може да се използват, за да се правят още пари — отбеляза Бент.

— Да, но как може да се направи още злато? Алхимиците не могат, джуджетата стискат здраво каквото си имат, а Ахатовата империя няма да ни отпусне нищичко. Защо да не преминем на сребърен стандарт? Както са направили в Бханг-Бхангдук.

— Може и да са го направили, каквито са чужденци — процеди Бент, — среброто обаче почернява. Златото е единственият неопетним метал — и още веднъж се появи оня тик; златото определено беше обзело ума на този човек. — Достатъчно ли видяхте, г-н Ментелик?

— Малко повече, отколкото ми се е искало, предполагам.

— Тогава да вървим да се видим с председателката.

Олян последва насечената походка на Бент два етажа нагоре по мраморните стъпала и по коридора. Спряха пред двойна врата от тъмно дърво и г-н Бент почука, но неведнъж, а с последователност, предполагаща някакъв код. После много предпазливо отвори вратата.

Председателският кабинет беше обширен и семпло обзаведен с много скъпи предмети. Бронзът и месингът преизобилстваха. Вероятно последното останало дърво от някакъв рядък екзотичен вид е било отсечено, за да се направи председателското бюро — истинска мечта и достатъчно голямо да се погребват в него хора. Лъщеше в тъмно, ама тъмно зелено, което говореше за мощ и неподкупност. Олян реши, че то, не ще и дума, лъже. Имаше едно съвсем малко кученце в месинговата кутия за входяща кореспонденция, но едва когато Бент

произнесе „Г-жо председател, г-н Ментелик“, Олян осъзна, че зад бюрото има и човешко същество. Главата на много дребна, много възрастна, сивокоса жена се подаваше над ръба му. От двете ѝ страни на бюрото се мъдреха, блестящи със сребристите си стомана в този свят на златоцветни неща, два заредени арбалета, закрепени на малки шарнирни стативи. Тънките дребни ръце на дамата тъкмо се дърпаха от спусъците.

— А да, колко мило — изчурулика тя. — Аз съм госпожа Разкош. Седнете, г-н Ментелик.

Той стори както му се каза, колкото е възможно по-далече от настоящия прицел на арбалетите, а кученцето скочи от бюрото право в скута му с блажен тестисосъкрушителен ентусиазъм.

Беше най-дребното и грозно куче виждано някога от Олян. Наподобяваше онези златни рибки с огромните опулени очи, изглеждащи все едно ей сега ще се пръснат. Носът му от друга страна беше като че вдлъбнат. То пухтеше, а краката му бяха толкова криви, че сигурно понякога само си се препъваше в тях.

— Това е г-н Калпазанчо^[4] — представи го старицата. — Обикновено не се доверява на хората, г-н Ментелик. Впечатлена съм.

— Здравей, г-н Калпазанчо — приветства го Олян.

Кучето пронизително изджафка и покри лицето на Олян с най-доброто, което можеха да предложат кучешките лиги.

— Ама че той те харесва, г-н Ментелик — одобри г-жа Разкош. — Можете ли да познаете породата му?

Олян беше отраснал сред кучета и доста разбираше от породи, но в случая с Калпазанчо просто нямаше откъде да се започне. И той се реши на прямота:

— Всички наведнъж?

Г-жа Разкош се разсмя и смехът ѝ прозвуча поне шестдесет години по-млад от самата нея.

— Съвършено вярно! Майка му беше джобна хрътка, много популярна порода навремето из кралските дворци. Но една нощ излезе да се разходи и нея нощ се надигна страхотен лай, та си мисля че г-н Калпазанчо, горкичкят, е син на много бащи.

Г-н Калпазанчо обърна две душераздиращи очи към Олян и изражението му започна да става малко отнесено.

— Бент, г-н Калпазанчо изглежда доста натърсене — забеляза г-жа Разкош. — Моля, изведете го малко на разходка в градината, ако нямате нищо против? Наистина ми се струва, че младите служители не му отделят достатъчно време.

Кратък намек за плътна облачност с превалвяване и прегърмяване премина през лицето на главния касиер, но той взе послушно червената каишка от куката ѝ. Кученцето заръмжа. Бент взе и чифт дебели кожени ръкавици и чевръсто си ги нахлузи. Докато ръмженето се усилваше, той предпазливо взе кучето и го пхна под мишница. Без да промълви и дума той напусна стаята.

— Значи ти си прочутият Генерален Началник Пощите — подхвана г-жа Разкош, — мъжът със златния костюм, няма шега. Но не и тази сутрин, както забелязвам. Я ела насам, на баба юнака. Да те видим на по-светло.

Олян пристъпи и старата дама се изправи трмаво на крака с помощта на чифт бастуни с дръжки от слонова кост. После хвърли единия и хвана Олян за брадичката. Втрени се в него, обръщайки глава ту натам ту насам.

— Хъм — каза тя и отстъпи, — точно както си мислех...

Останалият в ръката ѝ бастун подкоси Олян през краката и го прекатури на пода като да беше сламка. Докато той лежеше зашеметен на дебелия килим, тя продължи триумфално:

— Ти си крадец, шмекер, хитър лисугер и завършен виртуоз на мошеничеството! Признавай си!

— Не съм! — протестира немощно Олян.

— Значи и лъжец — провъзгласи весело г-жа Разкош, — а вероятно и самозванец! О, я не си хаби тоя невинен поглед с мен! Вече казах, че си измамник, господинчо! Не бих ти доверила и кофа вода ако ще гащите ми да горяха!

После сръга Олян в ребрата, и то ячко.

— Хубава работа, цял ден ли ще ми се излежаваш тук? — скастри го тя. — Ставай де, човече. Да съм казала, че не ми *допадаш*?

Преборвайки световъртежа си Олян се вдигна предпазливо на крака.

— Я ми дай ръка, г-н Ментелик — изкомандва г-жа Разкош. — Генерален Началник Пощите значи? Че ти си произведение на изкуството! Дай насам!

— Какво? О... — Олян хвана ръката на старицата. Беше като да се ръкуваш със студен пергамент.

Г-жа Разкош се разсмя:

— О, да, същото уверено и доверително ръкостискане като на покойния ми съпруг. Никой честен човек няма чак толкова честно ръкостискане. Какво си правил досега, че чак сега навлизаш във финансовия сектор?

Олян се озърна. Бяха сами, глезените го боляха, а някои хора просто нямаше как да ги излъжеш. В случая имаме, рече си той, Опако Бабе първа категория: пилешки врат, предизвикателно чувство за хумор, невинна наслада от лека жестокост, непосредствен маниер на говорене, флиртуващо с грубостта и, нещо още по-важно, флиртуващо и с флирта. Харесва ѝ да си мисли, че не е никаква „лейди“. Готова на всичко, което не носи риска от съборяване и то с блясък в очите казващ: „Мога да правя каквото си поискам, защото съм стара. И имам слабост към негодниците“. Стари дами като нея не се лъжеха лесно, но нямаше нужда да я лъжеш. Той се поотпусна. Понякога си беше чисто облекчение да захвърлиш маската.

— Е, най-малкото не съм самозванец — каза той. — Олян фон Ментелик си е истинското ми име.

— Да, не бих си и помислила, че си имал някакъв избор по въпроса — съгласи се г-жа Разкош пак сядайки в креслото си. — Въпреки това изглежда постоянно мамиш всички наред. Седни де, г-н Ментелик. Няма да те ухапя — това последното тя го съпроводи с поглед сигнализиращ: „Но само ми дай бутилка джин и пет минути да си намеря зъбите и ще видим!“ — Тя посочи стола до нея.

— Какво? А аз си мислех, че ще ме изритате! — рече да поиграе по свирката и Олян.

— Така ли? Че защо?

— Защото съм всичко, което казахте?

— Да съм казала, че те смятам за лош човек? — възрази г-жа Разкош. — Пък и г-н Калпазанчо те хареса, а той забележително точно преценява хората. Освен това си направил чудеса с тая твоя Поща, точно както казва Хевлок — г-жа Разкош се пресегна зад гърба си и извади на бюрото голяма бутилка джин. — Нещо за пийване, г-н Ментелик?

— Ъ, не му е точно сега времето.

Г-жа Разкош изсумтя:

— Аз пък нямам чак толкова време, господине, но за щастие имам много джин.

Олян я изгледа как си сипва доза, малко под леталната, във водна чаша.

— Имаш ли си момиче? — попита тя вдигайки чашата.

— Да.

— А тя знае ли какво представляваш?

— Да. Не преставам да ѝ го казвам.

— А тя не ти вярва, а? Ах, така е то с влюбените жени — въздъхна г-жа Разкош.

— Всъщност не мисля, че това изобщо я засяга. Тя не ви е някое средностатистическо момиче.

— А, значи съзира вътрешното ти аз? Или може би грижливо стъкменото ти вътрешно аз, което си приготвил за хората да откриват? Хора като теб... — тя помълча малко и се поправи — ... хора като *нас* винаги си държат поне по едно вътрешно аз за по-проницателни посетители, нали?

Това на Олян му дойде малко в повече. Разговорът с г-жа Разкош беше като да се изправиш пред вълшебно огледало, оголващо те чак до костния мозък. Той можа само да промълви:

— Повечето от хората, които тя познава са големи.

— О? Възголемки глинени хора, напълно достойни за доверие и нямащи нищо за обявяване в панталонната сфера? Какво ли е видяла тя в *теб*, г-н Ментелик?

Тя го сръга с пръст като кебапче. Ченето на Олян падна.

— Противопо-ложност, да предположим, а? — потупа го по рамото г-жа Разкош. — И ето че сега Хевлок те е пратил тук да ме учиш, как да си управлявам банката. Викай ми Хали.

— Добре, ама аз...

Да я учи как да си управлява банката ли? Изобщо не му го бяха обяснили *така*.

Хали се наведе към него и му каза леко понижавайки глас:

— Аз, знаеш ли, изобщо нямах нищо против Сладурана. Съвсем прилично момиче, ама тъпа, та вдлъбната. Не, че е първата. Ама изобщо. Едно време и аз също бях любовница на Джошуа.

— Наистина ли? — той знаеше, че няма да му се размине изслушването на всичко до край.

— О, да — заразпая Хали, — хората тогава бяха по-разбрани. Всичко си беше съвсем приемливо. Пиех си аз чая с жена му веднъж месечно, за да си уточним неговия график, и тя винаги казваше, че се радвала, че той не ѝ се пречка. Естествено *тогава* от една метреса се очакваше да е способна жена — тя въздъхна. — Сега, разбира се, способността да се въртиш надолу с главата на кол изглежда е достатъчна.

— Да, стандартите навсякъде падат — спомена Олян.

Беше доста сигурно предположение. Те кога ли не падаха.

— Всъщност и с банките е така — продума Хали сякаш размишлявайки на глас.

— Пардон?

— Искях да кажа, че макар всичко пак да опира в крайна сметка до чисто физическата крайна цел, но стилът все трябва да значи нещо, не мислиш ли? Нужен е блясък. Нужно е новаторство. Нужна е феноменалност, а не проста функционалност. Хевлок казва, че ти тези неща ги разбираш — тя погледна въпросително Олян. — В крайна сметка ти превърна Пощенската служба в почти героично предприятие, нали така? Хората си сверяват часовника по пристигането на Генуа Експрес. А навремето си нагласяха летоброенето!

— Щракалките все още са на загуба — забеляза Олян.

— Възхитително малка загуба, при условие че обогатяват целокупното човечество по всякакъв възможен начин, а не се и съмнявам, че данъчните на Хевлок прибират техния си дял. Имаш дарбата да ентузиазираш хората, г-н Ментелик.

— Е, аз... добре де, предполагам че имам — измънка той. — Знам, че за да продадеш наденичката, трябва да знаеш как да продадеш цвърченето.

— Отлично и превъзходно, отлично и превъзходно — поздрави го Хали, — но се надявам, че осъзнаваш, че колкото и надарен продавач на цвърчене и да си, рано или късно ще ти се наложи да предоставиш наденичката, ммм? — и тя му намигна по начин, който направо щеше да вкара някоя по-млада жена в затвора.

— Случайно си спомням че дочух — продължи тя, — че боговете са ти разкрили имане, което ти е помогнало да построиш наново Пощата. Какво се случи всъщност? Можеш да кажеш на Хали.

Сигурно можеше, реши той, и забеляза, че въпреки, че косата ѝ беше наистина оредяла и почти бяла, тя все още съхраняваше бледи следи от оранжево, подсказващи че в миналото е имала по-жизнен червен цвят.

— Беше натрупаната ми от години мошеничества плячка — призна си той.

Г-жа Разкош изръкопляска:

— Чудесно! Вярно си е наденичка! Това е толкова... удовлетворително. Хевлок винаги е имал нюх за хората. Той, нали знаеш, има планове за града.

— Инфрас-структурния проект^[5] — сети се Олян. — Да, знам.

— Подземни улици и нови докове, с всичко както си трябва — подхвана Хали, — а за тази цел на правителството му трябва пари, а за пари трябва банки. Беята е, че хората съвсем са си загубили доверието в банките.

— Защо?

— Най-вече защото все им губим парите. Предимно не по предназначение. Доста зор видяхме в последните години. Сбиването от '88-ма, Сбиването от '93-та, Сбиването от '98-ма... макар че това последното беше по-скоро катурване. Покойният ми съпруг раздаваше заеми неразумно, така че сме се напълнили с лоши кредити и разни други резултати от спорни решения. Сега при нас си държат парите предимно стари бабички, защото винаги са си ги държали тук, и любезните млади служители са си все тъй мили, и до вратата все още си седи бронзовият шадраван, от който кученцата им да си пият водичка. Да ти хрумва, какво може да се направи? Че предлагането на стари бабички се изчерпва, както знам от първа ръка.

— Добре де, аз, въъ, може и да имам някоя идея — запъна се Олян, — но все още съм малко в шок. Наистина нямам представа как работи една банка.

— Никога ли не си имал влог в банка?

— А не, не съм *влагал*.

— Как *си мислиш*, че работи?

— Ами, взимаш парите на богатите, и ги заемаш с лихва на подходящи хора, и връщаш колкото е възможно по-малко от лихвите.

— Да, а кои хора са подходящи?

— Тези, които могат да докажат, че не се нуждаят от пари?

— Ох, какъв си ми циник. Но в основни линии си схванал идеята.

— Значи нищо за бедните?

— Не и в банките, г-н Ментелик. На никого, чийто доход е под сто и петдесет долара годишно. Ето защо са измислени дюшеците и чорапите. Покойният ми съпруг винаги казваше, че единственият начин да изкараш пари от бедните, е като си ги оставяш бедни. Той в деловия си живот хич не беше мил човек. Още някакви въпроси?

— Как станяхте председателка на банката? — попита Олян.

— Председателка и генерална директорка — поправи го гордо Хали. — Джошуа си падаше по контрола. О да, такова де — добави тя като че на себе си, — а сега съм тези двете неща заради едно малко древно вълшебство наречено „наследила петдесет процента от акциите“.

— Аз пък си мислих, че малкото вълшебство е петдесет и един процента от акциите — рече Олян. — Другите акционери няма ли да могат да наложат...

От другата страна на стаята се отвори врата и влезе висока жена в бяло с поднос, чието съдържание бе прикрито с плат.

— Наистина е време за лекарството Ви, г-жо Разкош — настоя тя.

— Хич не ми действат добре, сестро! — заопъва се старицата.

— А и нали знаете, че докторът каза стига толкова алкохол — продължи сестрата, хвърляйки обвинителен поглед на Олян. — Тя не бива да пие повече алкохол — повтори тя, очевидно предполагайки, че той е укрil в себе си поне няколко бутилки.

— Е, аз пък казвам, стига толкова доктор! — г-жа Разкош намигна заговорнически на Олян. — Моите така наречени доведени деца плащат за това, да не повярва човек, а? Ами че те ще вземат да ме отровят! И разправят на всички, че съм била изперкулясала...

На вратата се почука, не толкова като молба за влизане, а по-скоро като декларация за намерение. Г-жа Разкош се задвижи с впечатляваща бързина и арбалетите вече се насочваха, когато вратата

се отвори. Г-н Бент влезе с г-н Калпазанчо все още ръмжащ под мишницата му.

— Казах пет пъти! — развика се г-жа Разкош. — Можеше да прострелям г-н Калпазанчо! Не можете ли да броите?

— Поднасям Ви извиненията си — Бент остави внимателно Калпазанчо в подноса за входящи. — И да, мога да броя.

— Кой ми е мъничкият ми Калпазанчо? — загука г-жа Разкош, докато кученцето почти експлодира от възторг от срещата с някого, когото не беше виждало от цели десет минути. — Слушкаше ли ми, бабиното момченце? Той слушкаше *ли*, г-н Бент?

— Да, госпожо. Даже в излишък — и сладолед от змийска отрова не можеше да бъде по-хладен. — Сега мога ли да се завърна към задълженията си?

— Г-н Бент си мисли, че не знам как да управлявам банка, нали Калпазанчо? — каканижеше г-жа Разкош на кучето. — Глупавичък ни е г-н Бент, нали така? Да, г-н Бент, можете да си вървите.

Олян си припомни старата Бханг-Бхангдукска поговорка: „Когато една стара дама заговори злобно на кучето си, това куче е пътник“ Изумително добре пасваше на настоящия случай, а това хич не беше подходящият случай да се размотава човек наоколо.

— Добре, приятно ми беше да се срещнем, г-жо Разкош — изправи се той. — Аз ще... обмисля нещата.

— Заведохте ли го да се види с Хюбърт? — обърна се видимо към кучето г-жа Разкош. — Трябва да се види с Хюбърт преди да си тръгне. Стори ми се, че е малко неориентиран относно финансите. Заведете го при Хюбърт, г-н Бент. Хюбърт е толкова добър в обясненията.

— Както желаете, мадам — Бент изгледа Калпазанчо. — Не се и съмнявам, че след като чуе обясненията на Хюбърт за кръговрата на парите, той ще престане да е малко неориентиран. Моля, последвайте ме, г-н Ментелик.

Докато слизаха по стълбите, Бент мълчеше. Вдигаше си внимателно извънгабаритните ходила, все едно пресичаше под поръсен с кабарчета.

— Ама че чепата дъртофелница е г-жа Разкош, какво ще кажете? — пробва се Олян.

— Бих казал, че тя има това, което се нарича „характер“, сър — изкоментира мрачно Бент.

— Което понякога е малко обременително?

— Не бих коментирал, сър. Г-жа Разкош притежава петдесет и един процента от акциите на моята банка.

Неговата банка, отбеляза си Олян.

— Странно — обърна внимание той, — тя току-що ми каза, че притежавала само петдесет процента.

— Както и кучето — поясни Бент. — Кучето притежава един процент, в наследство от покойния сър Джошуа, а тя притежава кучето. Покойният сър Джошуа, г-н Ментелик, имаше това, което доколкото разбрах, се нарича палаво чувство за хумор.

Значи част от банката е на кучето, мислеше си Олян. Ама че шегаджии са тези Разкошови.

— Както виждам, Вие не намирате това за особено смешно, г-н Бент — каза той.

— Горд съм да отбележа, сър, че не намирам нищо за смешно — отговори Бент, когато стигнаха до края на стълбището. — Лишен съм от каквото и да е чувство за хумор. Изобщо нямам такова. Това е доказано френологично. Имам синдрома на Нихтлахен-Кайнвиц^[6], който поради някаква причина се смята за достойно за съжаление състояние. Аз от своя страна го смятам за благословия. С гордост ще заявя, че считам, че гледката на дебелак подхлъзващ се на бананова кора не е нищо друго освен нещастен инцидент, подчертаващ необходимостта от акуратност при отстраняването на битови отпадъци.

— А опитвали ли сте... — започна Олян, но Бент го спря с вдигане на ръка.

— Моля Ви! Повтарям, не смятам това за бreme! И, позволете ми да отбележа, дразни ме, когато хората го приемат за такова! Не се чувствайте задължен да ме карате да се засмея, сър! Ако нямах крака, щяхте ли да ме карате да бягам? Напълно съм доволен какъвто съм си, благодаря Ви много!

Той поспря пред още една двойна врата, поуспокои се малко и хвана дръжките.

— А сега, предполагам, ще мога да се възползвам от възможността да Ви покажа, къде се върши... бих казал, *същинската*

работа, г-н Ментелик. Обикновено това бива наричано сметна палата, но аз предпочитам да мисля за него като за... — той бутна вратите, които се разтвориха тържествено — моя свят!

Беше впечатляващо. И първото впечатление на Олян, беше: това е Адът в деня, когато не са могли да си намерят кибрита.

Той обходи с поглед редиците превити гърбове трескаво драскащи с пера. Никой не вдигна глава.

— Не търпя сметала, изчислителни плочки^[7] или други нечовешки приспособления под този покрив, г-н Ментелик — разправяше Бент, докато го водеше надолу по централния проход. — Човешкият мозък е напълно способен на непогрешимост в света на числата. След като ние сме ги изобретили, как би могло да бъде другояче? Тук сме прецизни, да, прецизни...

С чевръсто движение Бент изтегли лист хартия от кутията за изходящи на най-близкото бюро, бегло го прегледа и го върна с леко изръмжаване, което можеше да бележи или одобрението му за добре свършената от служителя работа или разочарованието му, че не е открил нищо нередно. Листът бѣкаше от изчисления и определено никой смъртен не би могъл да ги проследи с един поглед. Въпреки това Олян не би заложил и пени, че Бент е пропуснал да провери и едничък ред.

— Тук сега сме в самото сърце на банката — провъзгласи гордо главният касиер.

— Самото сърце — повтори безизразно Олян.

— Тук изчисляваме лихви и комисионни, ипотeki и такси и... всъщност всичко. И не допускаме никакви грешки.

— Какво, никога ли?

— Е, общо взето никога. Вярно, отделни лица понякога извършват грешки — допусна гнусливо Бент. — За щастие аз проверявам всяко едно изчисление. Никоя грешка не може да прехвъркне покрай мен, това Ви го гарантирам. Грешката, сър, е нещо по-лошо и от греха, доколкото грехът често е въпрос на мнение или гледна точка или дори на съвременност, докато грешката е факт и си плаче за коригиране. Забелязвам, че внимавате да не се подхилвате, г-н Ментелик.

— Нима? Имах предвид, не. Не се подхилвам! — сепна се Олян.

Проклятие. Беше забравил древната мъдрост: като наблюдаваш зорко, гледай да не бъдеш наблюдаван зорко.

— Но все пак сте шокиран — изтъкна Бент. — Вие работите с думи и, както ми казаха, се оправяте с тях добре, обаче думите са меки и може да бъдат извържани в различни посоки от умел език. Числата обаче са твърди. О, може и да се мошеничества с тях, но не можете да промените природата им. Три си е три. Не можете да го убедите да стане четири, ако ще да го разцелувате сладко-сладко — някъде в помещението някой съвсем тихичко се изкиска, но г-н Бент очевидно не забеляза това — и много, много не прощават. Тук работим наистина здраво, все неща, които е необходимо да се вършат. А ето тук седя аз, в самото средоточие...

Стигнаха до голям стъпаловиден подиум в центъра на стаята. В същия момент кльощава жена с бяла блуза и дълга черна пола се промъкна почтително покрай тях и внимателно остави сноп книжа в подноса за входящи, който и без това си беше претрупан. Тя погледна г-н Бент, който ѝ каза „Благодаря, г-це Дрейпс“. Твърде се беше увлякъл да сочи чудесата на подиума, където беше монтирано полукръгло бюро със сложно устройство, че да забележи изражението преминало през нейното бледо лице. Олян обаче го забеляза и прочете към хиляда думи, вероятно записани в нейния дневник и изобщо не показвани на никого досега.

— Виждате ли? — подкани го нетърпеливо главният касиер.

— Ммм? — продума Олян загледан в забързано изнизващата се жена.

— Погледнете тук, виждате ли? — настоя Бент, сядайки и сочейки наоколо с нещо почти приличащо на ентусиазъм. — Посредством тези педали мога да завъртя бюрото в която и да е посока в тази стая! Това е паноптикумът^[8] на моя малък свят. Нищо не остава скрито от погледа ми! — той яростно завъртя педалите и целият подиум се заобръща с грохот. — И още, може да се върти на две скорости, както можете да видите, благодарение на това хитроумно...

— Виждам, че почти нищо не остава скрито от погледа Ви — отбеляза Олян, когато г-ца Дрейпс си седна, — но не бих искал да Ви откъсвам от работата Ви.

Бент метна поглед към входящите и поприсви рамене:

— Тази купчина ли? Няма да ми отнеме много време — той остави подиума на ръчна спирачка и се изправи, — освен това смятам, че е важно да видите каква е същинската ни работа, сега, когато трябва да Ви заведа при Хюбърт — и той леко се прокашля.

— А на Хюбърт излиза, че не е работа? — предположи Олян и се насочи обратно към главната зала.

— Сигурен съм, че намеренията му са добри — рече Бент и остави думите да увиснат във въздуха като примка на бесило.

В залата господстваше величествена тишина. На гишетата имаше съвсем малко хора, една старица гледаше как кученцето ѝ пие вода от бронзовата купа до вратата, а наложеше ли се да се произнесат някакви думи, това се правеше в надлежно приглушен тон. Олян нямаше нищо против парите, да не кажем, че те бяха едно от любимите му неща, но нямаше нужда чак пък да се споменават само съвсем тихичко та, сакън, да не ги обезпокоиш. Ако парите говореха тук, то го правеха шепнешком.

Главният касиер отвори малка и не особено представителна врата зад стълбището, полуприкрита от някакви растения в саксии.

— Внимателно, моля, подът тук постоянно е мокър — предупреди той и го заведе няколко стъпала по-надолу в най-грандиозното мазе виждано досега от Олян.

Изящни каменни арки поддържаха изискано облицовани сводове, простиращи се някъде в полумрака. Навсякъде светеха свещи, а някъде по средата нещо блещукаше и изпълваше пространството между колоните с бяло-синьо сияние.

— Някога това е било криптата на храма — каза Бент водейки го все нататък.

— Да не искате да кажете, че тази сграда не само *прилича* на храм?

— Била е построена за храм, вярно, но никога не е била използвана като такъв.

— Наистина ли? — интересува се Олян — На кой бог?

— Както излезе, на никой. Един от кралете на Анкх заповядал да бъде построен някъде преди деветстотин години — заразказва Бент; —

може да се каже, че това е бил случай на спекулативно строителство. Което ще рече, че той не е имал предвид конкретно божество.

— А се е надявал все някое да се намери, що ли?

— Именно, сър.

— Като за синигери, а? — Олян заразглежда наоколо. — Това тук е един вид божествена къщичка за птички?

Бент въздъхна.

— Изразявате се доста цветисто, г-н Ментелик, но предполагам, че в думите Ви има известна истина. Както и да е, не се е получило. Впоследствие е било използвано за склад в случай на обсада, после станало покрит пазар и така нататък, докато накрая Джокатело Ла Виче не го придобил, когато градът не съумял да си изпълни задълженията по един заем. Пише го в официалната история. Не е ли възхитително сводничеството?

След една доста продължителна пауза Олян се осмели да измънка:

— Така ли?

— Не сте ли съгласен? А тук, както ми казаха, съвокуплението е по-изразено, отколкото където и да е другаде в града.

— Наистина ли? — заозърта се нервно Олян. — Ъ, да не би да трябва да се дойде тук в някакво определено време?

— Ами, обикновено в работното време на банката, но понякога приемаме групи по предварителна заявка.

— Знаете ли — предаде се Олян, — струва ми се, че нещо изпуснах нишката на разговора...

Бент махна с ръка общо взето накъм тавана и поясни:

— Имах предвид прекрасното съчетание на сводове и куполи. „Сводничество“ от „свод“ и „съвокупление“ от „купол“.

— А! Тъй ли било? Така де! — олекна му на Олян. — Знаете ли, няма да се изненадам ако излезе, че малцина са наясно с това.

И тогава Олян съзря сияещия под сводовете Бълбукатор.

[1] На латински „временно“. Изразът се употребява като синоним на „изпълняващ длъжността нещо-си“. — Бел.пр. ↑

[2] Фартингът е четвърт пени. Не е ясно дали Анкх-Морпоркското пени е една стотна от долара или една двеста-и-четиридесета част от него както някогашното английско пени, но по-

скоро второто, защото се споменава и шилинг, който е двадесет пенса. Като лепта тук е преведено „mite“ — една трета от фартинга, защото „mite“ е и английският превод на лептата от Библията (онази от „лептата на вдовицата“). — Бел.пр. ↑

[3] Под изпилване и изтръскване се имат предвид реални методи за кражба от времето, когато монетите са били от ценен метал. Изпилването е добив на злато от монета, която в резултат да изглежда само малко по-изхабена от употреба, а изтръскването е тръскане на монети в кесия с цел събиране на дъното на кесията на метален прах. — Бел.пр. ↑

[4] Американската хотелиерка и милиардерка Леона Хелмсли, починала през 2007 г. е завещала 12 милиарда долара (основната част от състоянието си) на стайното си кученце Trouble, чието име значи буквално „Беля“. Въпросната бизнес дама е била известна с особено суров подход в бизнеса. Новината и кученцето може да се видят тук: <http://news.bbc.co.uk/1/hi/world/americas/6969648.stm> — Бел.пр. ↑

[5] Оригиналът е разбира се къде-къде по-елегантен от този фрас-фрас-превод — там проектът е просто „The Undertaking“, което може да значи просто „проект“, „изпълнение“, значи също така дейността на погребалните агенции, а етимологически значи „слагане отдолу“, и накрая, това е същия термин който се използва за „изпълнение“ в Гилдията на Убийците. А конкретното обсъждано тук Undertaking е очевидно резултат от събитията в романа „Фрас!“. — Бел.пр. ↑

[6] На немски тези имена значат буквално „никакъв смях“ и „без смешки“. — Бел.пр. ↑

[7] Изглежда намек за плочките на Нейпиър (Napier's bones) — комплект за смятане състоящ се от десет продълговати плочки с изписани на всяка от тях части от таблицата за умножение и дъска, в която да се подреждат. С тях може да се извършват умножение, деление и извличане на корен квадратен. — Бел.пр. ↑

[8] „Паноптикум“ е концепция за изграждане на модерен затвор, предложена от английския философ Джереми Бентам през 1785 г. Представлявало е кръгла структура с килии по края и единствен надзирател в центъра, като надзирателят може без да става да наблюдава всеки от затворниците, но никой от затворниците не може да знае дали е наблюдаван в момента. Оттогава изразът се употребява

като принципа на наблюдение с минимални ресурси, като средствата за наблюдение покриват всичко и наблюдаваният не може да е сигурен, дали някой го наблюдава в момента. — Бел.пр. [↑](#)

ГЛАВА 3

БЪЛБУКАТОРЪТ — ТОЧНИЯТ ХЮБЪРТ — ЕДИН МНОГО ГОЛЯМ ДЮШЕК — НЯКОИ НАБЛЮДЕНИЯ
ВЪРХУ ТУРИЗМА — ГЛАДИС ПРАВИ САНДВИЧ — СЛУЖБА ГЛУХИ ПИСМА — ПОТОМСТВОТО НА Г-ЖА
РАЗКОШ — ЗЛОКОБНО ПОСЛАНИЕ — ПЛАН ЗА БЯГСТВО — ОЩЕ ПО-ЗЛОКОБНО ПОСЛАНИЕ,
НЕСЪМНЕНО ПО-ЗЛОКОБНО ОТ ПЪРВОТО — Г-Н МЕНТЕЛИК СЕ КАЧВА НА ГРЕШНАТА КОЛА

Олян беше виждал как се издухва и извива стъкло и се възхищаваше на хората, които го правеха, както може да се възхищава само някой, чиято единствена дарба беше да извърта думи. Над това нещо вероятно ще да са работили такива гении. Както и колегите им от хипотетичната Друга Страна, стъклари продали душите си на някой разтопен бог в замяна на майсторлъка да извайват стъклото на спирали и взаимопресичащи се съдове и форми, изглеждащи съвсем близко, но в същото време на известно разстояние. Водата жвакаше, плъокаше и, добре де, бълбукаше по стъклените тръболяци. Миришеше на сол.

Бент сръга Олян, посочи една неуместна дървена закачалка за шапки и безмълвно му връчи жълт дъждобран със съответната импрегнирана качулка. Той самият вече се беше издокарал в подобно облекло и като по вълшебство извади отнякъде чадър.

— Заради Разплащателния баланс е — поясни той докато Олян навличаше дъждобрана, — все не успява да го докара.

Отнякъде се чу сгромолясване и върху тях заваляха капки вода.

— Видяхте ли? — рече Бент.

— Какво прави то? — попита Олян.

— Дяволите го знаят, небесата само гадаят — извъртя очи Бент и повиши глас. — Хюбърт? Имаме си посетител!

Далечното жвакане се усили и на края на стъкларията изникна една фигура. С право или не, Хюбърт е едно от имената, които някак си се връзват с определена фигура. Може и да имаше високи и стройни Хюбъртовци, Олян беше готов пръв да се съгласи с това, този Хюбърт обаче имаше точния Хюбъртов вид, което ще рече, беше набит и закръглен. Косата му беше рижа, което съгласно опита на Олян, беше необичайно за стандартния модел Хюбъртовци. Растеше гъста и право

нагоре, като жив плет, и така до една педя височина, където изглежда беше равно подстригана с помощта на градинска ножица и нивелир. Отгоре спокойно можеше да се оставят чаша и чайник.

— Посетител ли? — измънка нервно Хюбърт. — Великолепно! Малцина идват тук долу при нас!

Хюбърт носеше дълъг бял халат с джоб на гърдите пълен с моливи.

— Наистина ли? — обади се Олян.

— Хюбърт, това е г-н Ментелик — представи го Бент. — Дошъл е тук да... научи повече за нас.

— Аз съм Олян — пристъпи напред с най-добрата си усмивка и протегната ръка Олян.

— О, съжалявам. Трябваше да ги закачим тези дъждобрани по-близо до вратата — извини се Хюбърт, огледа ръката на Олян сякаш беше някакво чудато устройство и предпазливо я стисна. — Не ни заварвате в най-добрия ни момент, г-н Ментелъг.

— Наистина ли? — каза все още усмихнат Олян.

Как ли стоеше изправена така тази коса, зачуди се той. Лепило ли използва, що ли?

— Г-н Ментелик е Генералният началник Пощите, Хюбърт — обясни Бент.

— Така ли? О. Тези дни не излизам много-много от мазето — изсмотолели Хюбърт.

— Наистина ли? — този път усмивката на Олян излезе малко натегната.

— Не, тъй като сме толкова близо до съвършенството, виждате ли — продължаваше Хюбърт, — наистина си мисля, че още мъничко само и...

— Г-н Хюбърт е уверен, че това... устройство е един вид кристална топка за показване на бъдещето — вметна Бент и извъртя очи.

— На *вероятни* бъдещета. Ще желае ли г-н Мътноляк да го види в действие? — гласът на Хюбърт толкова тръпнеше от ентусиазъм и хъс, че човек трябваше да има сърце от камък, че да му откаже, така че Олян направи забележителен опит да покаже, че всичките му мечти са на път да се сбъднат тук и сега:

— С най-голямо желание. Но какво всъщност прави то?

Когато забеляза признаците, вече беше твърде късно. Хюбърт се хвана за реверите си, като че смяташе да ораторства пред митинг и се изду от напъна да общува, или най-малкото да говори надълго и нашироко, в убеждението си, че това е същото.

— Бълбукаторът, както е известен галено той, е, както го наричам аз, кавички, аналогова машина, затварям кавичките. Тя решава проблемите не чрез третирането им като задачи за пресмятане, а всъщност посредством дублицирането им във форма, която сме в състояние да манипулираме: в случая потокът на парите и последствията му за обществото са представени от вода, протичаща през стъклена матрица: Бълбукатора. Геометричната форма на определени съдове, оперирането на клапани и, макар и да го казвам самият аз, гениалните подвижни преливници и саморегулиращи се пропелери предоставят на Бълбукатора възможността да симулира доста сложни явления. Освен това сме в състояние да променяме началните параметри, за целите на изучаването на имплицитните правила на системата. Например, бихме могли да установим, какво ще се случи, ако работната сила в града се съкрати наполовина само чрез пренастройката на броени клапани, вместо да излезем по улиците и да изтребваме хората.

— Огромно подобрение! Браво! — избълва отчаяно Олян и заръкопляска.

Никой не се присъедини към него. Той си прибра ръцете в джобовете.

— Ъ, сигурно ще желаете някоя не чак толкова, ъ, драматична демонстрация? — предположи Хюбърт.

Олян кимна:

— Да. Покажете ми... покажете ми, какво се случва, когато на хората им втръсне от банки — предложи той.

— А, обичайният случай! Игор, настройките за пета програма! — викна на някаква фигура в гората от стъклария Хюбърт.

Изскърцаха някакви завъртени кранове, загъргориха източвани резервоари.

— Игор? — изненада се Олян. — Игор ли си имаш?

— О, да — потвърди Хюбърт, — така се сдобих с това възхитително осветление. На тях им е известна тайната на съхраняването на светкавици в буркани! Но не се оставяйте това да Ви

тревожи, г-н Мандалник. Само защото имам на служба Игор и че работя в мазе не значи, че съм някакъв си там побърканяк, ха-ха-ха!

— Ха-ха — съгласи се Олян.

— Ха-кха-кха! — каза Хюбърт. — Хахахахахахаха!!
Ааахахахаха-хахахъ!!!!!!...

Бент го потупа по гърба. Хюбърт се изкашля.

— Извинявайте за това, заради въздуха тук долу е — измънка той.

— Определено изглежда много... сложно това твоето — рече Олян, борейки се за глътка нормалност.

— Ъ, да — леко се позасегна Хюбърт, — и ние непрекъснато го подобряваме. Примерно, поплавъци, съчетани с хитроумни пружинно задвижвани шлюзове на ключови места по Бълбукатора, могат да позволят промяната на нивото в една от стъклените автоматично да пренастрои потока на няколко други места в системата...

— Това за какво е? — намеси се Олян посочвайки наслуки някаква кръгла стъкления в тръбите.

— Клапа за фазите на луната — изстреля незабавно Хюбърт.

— *Луната* да има влияние върху движението на парите?

— Не знаем. Може и да има. Метеорологичните условия безспорно имат.

— Така ли?

— Несъмнено! — грейна Хюбърт. — И ние постоянно добавяме все нови фактори. Всъщност аз няма да бъда удовлетворен, докато чудесната ми машина не стане способна изчерпателно да моделира и последната подробност от икономическия цикъл на нашия велик град!
— Звънна звънец и той продължи. — Благодаря, Игор! Пускай го!

Нещо издрънча и оцветени води се запениха и зашльокаха по големите тръби. Хюбърт издигна не само глас, но и дълга показалка.

— А сега, ако понижим общественото доверие в банковата система, наблюдавайте ето тази тръба, ще видите тук изтичането на наличните пари от банките в Колба Двадесет и едно, понастоящем обозначена като Старите Чорапи Под Дюшека. Дори и доста заможни хора не биха искали парите им да са извън техния контрол. Виждате ли, как дюшекът се пълни, или може би е по-точно да се каже... набъбва?

— Да, доста дюшеци ще да са това — съгласи се Олян.

— Предпочитам да го разглеждам като един-единствен дюшек висок една трета от миля.

— Наистина ли? — реагира Олян.

Пльос! Някъде се заотваряха клапани и водата се сурна по нов път.

— А сега виждате ли как банковите заеми се понижават, докато парите се преточват в чорапите? — *Гъла-гъла-гъла!* — Наблюдавайте Резервоар Единадесет ето там. Това означава, че ръстът на икономиката се забавя..., а ето го, ето го... — *Кап-кап!* — А сега обърнете внимание на Цистерна Тридесет и четири. Ето я източва се, източва се... и ето! Скалата отляво на Колба Седемнадесет обозначава затварянето на предприятия, между другото. Виждате ли как започва да се пълни Колба Девет? Това са запорите. Загубите на работни места са Колба Седем..., а ето го и клапана на Колба Двадесет и осем, което значи, че са извадени чорапите — *Шуррр!* — Но има ли какво да се купува? Там горе се вижда, че Колба Единадесет вече се е изпразнила... — *Кап.*

С изключение на някое друго случайно изцърцорване, хидравличната активност беше замряла.

— И така приключваме в положение, в което не можем да помръднем, защото, образно казано, сме си застанали върху собствените ръце — заключи Хюбърт — работа не се намира, хората без спестявания страдат, заплатите са ниски, земеделските земи запустяват, тролове слизат от планината да плячкосват...

— Те вече са тук — отбеляза Олян. — Някои от тях са дори в Стражата.

— *Сигурен* ли сте? — попита Хюбърт.

— Да имат си и шлемове и всичко. Видях ги.

— В такъв случай очаквам, че ще поискат да се върнат да си плячкосват в планините — реши Хюбърт. — Аз на тяхно място бих постъпил така.

— Значи сте убеден, че всичко това наистина ще се случи? — заинтересува се Олян. — Един куп тръби и кофи може да съобщи всичко това?

— Те са корелирани много грижливо към събитията, г-н Менте Лак — обиди се Хюбърт. — Всичко опира до корелацията. Знаете ли,

че е установен факт, че линията на полите има тенденцията да се покачва във време на национална криза?

— Имате предвид...? — започна Олян неуверен как да завърши това изречение.

— Женските дрехи стават по-къси — поясни Хюбърт.

— И това национална криза ли предизвиква? Ама наистина? Колко ли се покачват тези линии?

Г-н Бент се прокашля с оловна тежест:

— Мисля, че *ни* е време да си вървим, г-н Ментелик. Ако сте видели всичко, което искахте, несъмнено ще бързате да си тръгнете — това за „тръгването си“ беше леко натъртено.

— Какво? О... да — зацепи Олян, — вероятно съм се поувлякъл. Е, благодаря Ви, Хюбърт. Беше много образователно, няма грешка.

— Само дето никак не мога да се отърва от течовете — оплака се дребното човече. — Кълна се, че всяка сглобка е водонепроницаема, но нито веднъж не сме завършили със същото количество вода, с което сме започнали.

— Разбира се, че не сте, Хюбърт — потупа го по рамото Олян, — и това е, защото сте близо до съвършенството!

— Така ли? — разшириха се очите на Хюбърт.

— Определено. Всеки знае, че на края на седмицата парите не са толкова, колкото би следвало да се очаква. Добре известен факт!

Удоволствие изгря като слънце по лицето на Хюбърт. Хали беше права, каза си Олян. *Бива ме с хората.*

— А сега демонстриран от Бълбукатора! — остана без дъх Хюбърт. — Ще трябва да напиша монография върху това!

— Или може би бихте могъл да напишете една за това! — окуражи го Олян и му стисна топло ръката. — Добре, г-н Бент, да се омитаме!

Когато се заизкачваха по стъпалата към фоайето Олян подметна:

— Какъв се пада Хюбърт на настоящата председателка?

— Племенник — отговори Бент, — но как успяхте да...?

— Винаги обръщам внимание на хората — усмихна се на себе си Олян. А и, разбира се, тази рижа коса. — Защо са й на г-жа Разкош тези два арбалета на бюрото?

— Фамилни спомени, сър — излъга Бент.

Беше откровена опашата лъжа и той сигурно искаше да си проличи. Фамилни спомени, хайде де. А и тя си нощуваше в кабинета. Вярно, че е инвалид, ама обикновено хората правят това нещо вкъщи.

Изобщо не възнамерява да излиза от кабинета си. И не си сваля гарда. И много внимава кой влиза.

— Имате ли си някакви лични интереси, г-н Бент?

— Върша си работата с грижа и внимание, сър.

— Да, но какво правите вечер?

— Препроверявам баланса за деня в кабинета ми, сър. Намирам смятането много... удовлетворително.

— И сте много добър в това, нали така?

— По-добър, отколкото можете да си представите, сър.

— Значи ако спестявам по деветдесет и три долара годишно за седем години на два и четвърт процента с капитализация, то колко...

— 835.13 долара изчислявани веднъж годишно, сър — отговори най-спокойно Бент.

Да, и на два пъти знаеше точното време, помисли си Олян. Без изобщо да поглеждаш часовник. *Добър* си с числата. Нечовешки добър, може би.

— Не взимате ли отпуски? — каза той на глас.

— Направих си една обиколка по основните банки на Юбервалд миналото лято, сър. Беше много поучително.

— Това трябва да е отнело седмици. Радвам се, че сте бил способен да се откъснете!

— О, беше лесно, сър. Г-ца Дрейпс, старшата служителка, изпращаше кодирани щраксове за трансакциите за деня до моите квартири при завършването на всеки работен ден. Така че можех да ги преглеждам след след-вечерния си щрудел и незабавно да й отговарям със съвети и инструкции.

— Г-ца Дрейпс полезен член на персонала ли е?

— Определено. Тя си изпълнява задълженията грижливо и усърдно — той направи пауза. Бяха на върха на стълбите. Бент се обърна и се загледа право в Олян. — Целия си живот съм работил тук, г-н Ментелик. Внимавайте със семейство Разкошови. Г-жа Разкош е най-добрата от тях, прекрасна жена. Останалите... са свикнали да действат посвоему.

Старо семейство, стари пари. *Онзи* вид семейство. Олян пак почувства далечния зов, издигащ се като песен на чучулига. Омайваше го всеки път като зърнеше, примерно, някой човек от чужд град на улицата с карта в ръка и объркано изражение, плачещ си да го освободиш от парите му по някой услужлив и трудно проследим начин.

— В смисъл на опасно ли? — подпита той.

Бент изглеждаше шокиран от такава безцеремонност.

— Те не са свикнали на разочарования, сър. Опитаха се да обявят г-жа Разкош за невменяема, сър.

— Така ли? — рече Олян. — И в сравнение с кого?

Вятърът виеше през град Голяма Зелка, който обичаше да нарича себе си Зеленото Сърце на Равнините.

Казваше се Голяма Зелка, защото беше домът на Най-голямата Зелка в Света, а и обитателите на града не бяха особено изобретателни като стане дума за имена. Хората пътуваха с мили да зърнат това чудо; те влизаха в циментовата му вътрешност, купуваха белязки за книги от зелеви листа, зелево мастило, зелеви фланелки, кукли на Капитан Зелко, музикални кутийки, грижливо изработени от карфиол и артишок и изпълняващи „Марша на Зеладжиите“, зелев мармалад, зелево пиво и зелени пури направени от новоселекциониран вид зеле и свити по бедрата на местните девойки, и всичко това защото изглежда така им харесваше. Освен това тук бяха забавленията на Зелеленд, където мъничките дечица можеха да избухнат в ужасени писъци при вида на грамадната глава на самия Капитан Зелко и неговите приятели Клоуна Карфиолчо и Били Броколи. За по-възрастните посетители го имаше естествено Института по Изследване на Зелето, над който винаги се носеше зелена пелена и по наветрената страна, от който растителността ставаше бая чудата и понякога се обръщаше да изгледа минувачите.

И тогава... какъв по-добър начин да се увековечи денят на живота, ако не да се позира за снимка при мъжа в черно с иконографа, който идваше на крака при щастливото семейство и им обещаваха цветен портрет в рамка, изпратен право в дома им, само за някакви си три долара, включително пътни и опаковка, един долар капаро за

покриване на разноските, ако бъдете толкова любезен, сър, а ще ми позволите ли да отбележа, какви чудесни дечица имате, мадам, те са чест за Вас, да, без грешка, о, а споменах ли, че ако не сте наистина *очаровани* от картинката с рамката, няма нужда да прашате останалите пари и приключено с въпроса?

Та зелевото пиво си беше като цяло съвсем прилично и не съществуваше такова нещо като твърде много ласкателство опреше ли се до майки и вярно, че тоя човек имаше много странни зъби, които изглежда бяха твърдо решили да избягат с взлом от устата му, но нали никой от нас не е свършен, а и какво всъщност можеше да изгубиш?

Това, което можеше да изгубиш, беше един долар, а те се натрупват. Който и да е казал, че не можеш да измамиш честен човек, със сигурност не е бил такъв.

Някъде към седмото семейство един стражар започна да проявява въл интерес, така че мъжът в прашния черен костюм се направи, че си записва последното име и адрес и сви по една пресечка. Захвърли счупения иконограф обратно в купчината боклуци, където го беше намерил (беше евтинджос и дяволчетата отдавна се бяха изпарили) и тъкмо се канеше да поеме през полята, когато видя как вятърът разнася вестника натам-насам.

За човек, пътуващ само с акъла си за багаж, един вестник беше цяло съкровище. Затъкнат в ризата, той ти пазеше топло. Можеше да го използваш да си запалиш огън. За по-префинените спестяваше за един ден необходимостта да търсиш лопуш или някакво друго широколистно растение. И, в крайна сметка, можеше пък и да го прочетеш.

Тази вечер вятърът се засилваше. Той хвърли бегъл поглед на главната страница и я затъкна под сетрето си.

Зъбите му се опитаха да му кажат нещо, но той никога не ги слушаше. Човек може и да полудее ако си слуша зъбите.

Като се прибра в Пощенската Служба, Олян провери за семейство Разкош в „Кой, милорд, кой е, милорд“. Те действително бяха, както им се казва, „стари пари“, което ще рече, че са били направени толкова отдавна, че черните деяния, първоначално напълнили сандъците, сега вече бяха исторически несъществени.

Странна работа, как става така че баща разбойник е нещо, за което си траеш, обаче пра-пра-пра-прадядо пират и роботърговец е нещо, с което можеш да се фукаш на чаша портвайн. Времето превръщаше мръсните копелета в злодеи, а злодей беше дума с блясък в очите и изобщо нямаше от какво да се срамува човек.

Те са били богати от векове. Ключовите играчи в настоящата реколта Разкошови, като се изключи Хали, бяха нейният девер Марко Разкош и жена му Капризия Разкош, наследница на прочут взаимодоверителен фонд. Те живееха в Генуа, колкото е възможно по-далече от останалите Разкошови, което си беше белег на истински Разкош. После идваха наред доведените деца на Хали, близнаците Козмо и Пучи, които, както се разказваше, били родени с взаимно вкопчени във вратовете си мънички ръчички, точно като истински Разкошови. Освен това имаше преизобилни братовчеди, лели и всякакви други генетични навлеци, всичките дебнещи се помежду си като котки. Доколкото беше чувал, традиционният семеен бизнес беше банкерството, но най-новите поколения, осланяйки се на сложната мрежа от дългосрочни инвестиции и прастари доверителни фондове, бяха разнообразили дейността си с взаимно съдене и отнемане на наследства, в което очевидно проявяваха завиден ентусиазъм и образцова безмилостност. Той си припомни разни техни снимки по светските страници на „Вестника“ как влизат или излизат от лъскави черни карети като гледат да не се усмихват, та да не би случайно парите да не им избягат.

Изобщо не се споменаваха семейството от страна на Хали. Те бяха Гали, определено не достатъчно високопоставени, за да са *някой-милорд*. Хали Гали... имаше нещо вариететно в това име и вероятно Олян можеше и да го повярва.

За времето на отсъствието му входящата му кореспонденция се беше накамарила. Всичкото бяха дреболии и в действителност от него не се искаше нищо по въпроса, но белята беше в тази нова мода с индигото. Той получаваше копия от всичко, а това си искаше времето.

Не че не го биваше в делегирането на отговорности. Той беше изключително добър в делегирането на отговорности. Да, обаче този талант изискваше и хората от другия край на веригата да са добри в това, да им се делегират отговорности. А те не бяха. Нещо в Пощенската Служба потискаше оригиналното мислене. Писмото отива

в кутията и толкова, нали? Нямаше място за хора, копнеещи да поекспериментират с пъхането им в ушите си, в пускането им нагоре по комина или надолу по канализацията. А нямаше да дойде зле, ако...

Той мярна хвърчащата розова щракограма в общата маса и бързо я извади.

Беше от Бодилчето!

Той прочете:

Успех. Връщането вдругиден. Всичко ще се изясни.

Б.

Той грижливо я остави. Несъмнено той ужасно ѝ липсваше и тя отчаяно копнееше да го види отново, да но много се вживяваше в пестенето на парите на Сдружението на Големите. Освен това вероятно ѝ бяха свършили цигарите.

Олян затропа с пръсти по бюрото си. Преди година беше попитал Прелест-Хубавинка Миличкова, дали ще му стане жена, а тя му обясни, че всъщност той ще стане неин мъж. Щеше да дойде... добре де, щеше да дойде време в недалечното бъдеще, когато на г-жа Миличкова най-сетне ѝ омръзнеше претрупаният график на дъщеря ѝ и тя не вземеше сама да уреди сватбата. Но той, както и да го погледнеш, беше почти женен мъж. А един почти женен мъж не се забърква със семейство Разкош. Един почти женен мъж е уравновесен и благонадежден и винаги до съпругата си готов да ѝ подаде пепелник. А и трябваше да е налице при бъдещите си деца и да се грижи да спят в добре проветриво помещение.

Той изглади посланието.

И ще зареже и нощното катерачество. Да не би това да е зряло поведение? Да не би да е разумно? Той да не е оръдие на Ветинари? Не!

Но един спомен се размърда. Олян стана и отиде до архива си, което той обикновено избягваше на всяка цена. Там под „Марки“ намери доклада на Станли Ревач^[1], завеждащ отдел Марки, отпреди два месеца. Който бегло споменаваха продължаващия ръст на продажбите на еднодоларовите и двудоларовите марки, по-високи отколкото дори и Станли беше очаквал. Може пък „марковите пари“ да

бяха по-разпространени отколкото си беше мислил той. В крайна сметка нали правителството ги гарантираше? Дори беше лесно да се носят. Ще трябва да провери точно колко...

На вратата изтънчено се почука и влезе Гладис. Тя извънредно внимателно носеше поднос със сандвичи със свинско, много, много тънки, както само Гладис можеше да ги прави, а именно като сложи свинското между два самуна и го натисне много яко с голямата си като лопата длан.

— Предчувствах, Че Все Още Не Сте Обядвали, Г-н Началник Пощите — избоботи тя.

— Благодаря, Гладис — каза Олян, потръпвайки наум.

— А Лорд Ветинари Е На Долния Етаж — продължи Гладис. — Каза, Че Няма За Какво Да Се Бърза.

Сандвичът запечна на сантиметри от устата на Олян.

— Той е тук, в *сградата*?

— Да, Г-н Ментелик.

— И се разкарва наоколо сам-самичък? — нарастваше ужасът на Олян.

— Понастоящем Е В Служба Глухи Писма^[2], Г-н Ментелик.

— Какво прави там?

— Чете Писмата, Г-н Ментелик.

И нямало за какво да се бърза, помисли си мрачно Олян. О, да. Е добре, значи ще си довърша сандвичите, приготвени за мен от любезната големска госпожица.

— Благодаря, Гладис — каза той.

Когато тя си тръгна, той извади от чекмеджето на бюрото си пинцет, отвори сандвича и започна да го очиства от парченцата кокал, причинени от студенопресовъчната техника на Гладис. След малко повече от три минути големът отново изникна и застана търпеливо пред бюрото.

— Да, Гладис? — попита Олян.

— Негова Светлост Пожела Да Ви Информирам, Че Все Още Няма За Какво Да Се Бърза.

Олян хукна надолу по стъпалата и се оказа, че лорд Ветинари наистина беше седнал в Служба Глухи Писма с крака на масата, с наръч хартия в ръка и усмивка на лицето си.

— А, Ментелик — каза той, размахвайки мърлявите писма, — забележително нещо! По-добро и от кръстословиците! Особено ми хареса това: „Кучицкимикицте Детусръщу афдъкът“ Написах правилния адрес отдолу, — той подаде писмото на Олян.

Беше написал: К. Свирчов, Хлебар, „Пигсти Хил“ № 3.

— В града има три хлебарници, за които може да се каже, че са разположени срещу аптека — обясни Ветинари, — но Свирчов прави онези съвсем прилични мекици, за съжаление изглеждащи като че ли някое куче току-що си е свършило работата в чинията ви и някак си е успяло да добави захарна глазура.

— Отлично, сър — похвали го немощно Олян.

В другия край на стаята Франк и Дейв, прекарващи времето си в разшифроване на нечетливата, лишена от правопис, със сбъркан адрес или просто безумна поща, която зариваше Пощата всеки ден, бяха зяпнали Ветинари в шок и страхопочитание. В тъгла Дръмнот като че ли си запарваше чай.

— Мисля, че въпросът опира до вникване в ума на подателя — спомена Ветинари, разглеждайки едно писмо покрито с мръсни отпечатъци от пръсти и нещо изглеждащо като остатъците на нечия закуска. После добави — В някои случаи, предполагам, там има доста свободно място.

— Франк и Дейв съумяват да се справят с пет от всеки шест — забеляза Олян.

— Те са същински вълшебници — рече Ветинари и се обърна към младежите, които се заусмихваха нервно и заотстъпваха оставяйки усмивките си висящи пред себе си за защита. — Но правилно ли ми се струва, че сега им е почивката за чай?

Двамата изгледаха Дръмнот, сипващ чай в две чаши.

— Още нещо ли има? — осведоми се Ветинари.

Никоя експресна доставка не се беше движила някога по-бързо от Франк и Дейв. Когато вратата след тях се затвори, Ветинари продължи:

— Огледахте ли банката? Вашите заключения?

— Мисля, че по-скоро ще си пхна пръста в месомелачка, отколкото да се забъркам със семейство Разкош — заяви Олян. — Е, вероятно бих могъл да свърша туй-онуй там, а и Монетният двор има

нужда от някое яко разтърсване. Но за управлението на банката ще Ви трябва някой, който да разбира от банки.

— Все хора разбиращи от банки я докараха до настоящото й положение — възрази Ветинари. — Аз от своя страна не съм станал владетел на Анкх-Морпорк чрез разбиране от града. Също както и банковото дело, градът е разочароващо лесен за разбиране. Аз останах владетел като накарах града да разбира *мен*.

— Аз Ви разбрах, сър, когато ми казахте нещо, нали си спомняте, за ангелите. Та значи, това нещо проработи. Сега аз съм превъзпитан и възнамерявам да се държа като такъв.

— Та чак до златообразната верига ли? — подпита Ветинари, докато Дръмнот му поднасяше чаша чай.

— Да пукна ако не е така!

— Г-жа Разкош е силно впечатлена от Вас.

— Ама тя ми каза, че съм откъдето и да ме погледне шмекер!

— Наистина, висока похвала от устата на Хали — съгласи се Ветинари и въздъхна. — Та значи, не бих могъл да принудя насила превъзпитана личност като Вас да... — той направи пауза, когато Дръмнот се наведе и зашепна нещо в ухото му, след което продължи — ... добре де, явно бих могъл да Ви принудя насила, обаче в настоящата ситуация не мисля, че ще го направя. Дръмнот, ако обичате, диктувам: „С настоящото аз, Олян фон Ментелик, заявявам, че нямам нито желанието, нито намерението да управлявам или да участвам в управлението на която и да е банка в Анкх-Морпорк, а предпочитам вместо това да посветя усилията си на по-нататъшното усъвършенстване на Пощенската служба и щракалковата система“. Място за подписа на г-н Ментелик и дата. По-нататък...

— Вижте сега, защо Ви е нужно това... — започна Олян.

— ... продължавайте: „Аз, Хевлок Ветинари, и т.н., потвърждавам, че в действителност съм обсъдил бъдещето на Анкх-Морпоркската банкова система с г-н Ментелик и безрезервно приемам изричното му желание да продължи прекрасната си работа в Пощенската Служба, свободно и без каквито и да е спънки или репресии.“ Място за подпис и т.н. Благодаря Ви, Дръмнот.

— За какво става дума тук? — обърка се Олян.

— „Вестникът“ изглежда си мисли, че съм възнамерявал да национализирам Кралската Банка — сподели Ветинари.

— Да национализирате? — смая се Олян.

— Да я открадна — преведе Ветинари. — Изобщо не знам, откъде се пръкват тези слухове.

— Вероятно дори и тираните си имат врагове? — предположи Олян.

— Както винаги, много уместна забележка, г-н Ментелик — погледна го остро Ветинари. — Дайте му декларацията за подпис, Дръмнот.

Дръмнот му я даде, като се погрижи да си прибере молива, поглеждайки го доста самодоволно. След това Ветинари се изправи и избърса праха от робата си.

— Много добре си спомням интересния ни разговор за ангелите, г-н Ментелик и си спомням също, че Ви споменах, че се случва само веднъж — каза леко сковано той. — Имайте го предвид.

— Като че ли изглежда, че вълкът *си* *мени* нрава, сър — изкоментира Дръмнот, докато вечерната мъгла се кълбеше по улиците на височина до кръста.

— Действително, като че ли изглежда така. Но Олян фон Ментелик е един добре *изглеждащ* човек. Уверен съм, че вярва във всичко, което каза, но трябва да се погледне и отвъд повърхността, където е скритият Ментелик, една честна душа с блестящ престъпен ум.

— И преди сте споменавали подобно нещо, сър — каза секретарят придържайки му вратата на каретата, — но изглежда почтеността е взела връх над него.

Ветинари замалко поспря с крак на стъпенката:

— Действително, Дръмнот, но в известна степен ме окуражава фактът, че той за пореден път Ви отмъкна молива.

— Фактически не е, сър, защото положих особено внимание да си го прибера в джоба! — възрази Дръмнот с известен триумф.

— Да — потъна блажено в поскърцващата кожена тапицерия Ветинари, докато Дръмнот се затупа по дрехите с нарастващо отчаяние, — знам.

През нощта в банката имаше охрана. Те патрулираха коридорите без да си дават зор, подсвирквайки си тихичко, надявайки се на най-добрите ключалки да възпрепятстват нахлуването на злосторници, както и на това, че подът по целия приземен етаж беше постлан с мраморни плочи, които през дългите безмълвни нощни дежурства звънтяха като камбани на всяка стъпка. Някои подремваха прави с наполовина отворени очи.

Някой обаче пренебрегна железните ключалки, премина през металните решетки, мина безшумно по ехтящите плочи, промъкна се под носа на дремещите мъже. Въпреки това, когато този някой мина през голямата врата на председателския кабинет, две арбалетни стрели преминаха право през него и от фината дърворезба се разхвърчаха трески.

— Добре де, не можете да ме обвинявате, че се поддържам в добра физическа форма, — каза г-жа Разкош.

— НЕ МЕ ИНТЕРЕСУВА ВАШАТА ФИЗИЧЕСКА ФОРМА, Г-ЖО ХАЛИ РАЗКОШ — отвърна Смърт.

— От известно време никой не се е интересувал от нея, — въздъхна Хали.

— ТОВА Е РАВНОСМЕТКАТА, Г-ЖО РАЗКОШ. КРАЙНАТА СМЕТКА.

— Винаги ли използвате финансови асоциации в подобни случаи? — заяде се Хали и се изправи.

Нещо остана отпуснато в креслото, но това вече не беше г-жа Разкош.

— ОПИТВАМ СЕ ДА СЪОТВЕТСТВАМ НА СРЕДАТА, Г-ЖО РАЗКОШ.

— „Приключването на финансовия период“ и „затварянето на сметката“ също ще звучат добре.

— БЛАГОДАРЯ ВИ. ЩЕ СИ ГО ЗАПИША. А СЕГА, ТРЯБВА ДА ДОЙДЕТЕ С МЕН.

— Значи съм си направила завещанието точно навреме, — каза Хали и разпусна бялата си коса.

— ВИНАГИ ТРЯБВА ДА СЕ ГРИЖИМ ЗА ПОТОМСТВОТО СИ, Г-ЖО РАЗКОШ.

— Потомството ми ли? Разкошови да ме цункат отзад, сър! Оправих ги аз тях. О да! А сега какво, г-н Смърт?

— СЕГА ЛИ? — каза Смърт — СЕГА, МОЖЕ ДА СЕ КАЖЕ, ИДВА РЕВИЗИЯТА.

— О. И такава ли има? Добре, изобщо не ме е срам.

— ТОВА СЕ БРОИ.

— Добре. Така трябва, — каза Хали.

Тя хвана Смърт под ръка и го последва през вратата нататък в черната пустиня в безкрайната нощ.

След малко Калпазанчо седна и зави.

Следващата сутрин във „Вестника“ се появи кратка статия за банковия сектор. В която доста често се използваше думата криза.

А, тук сме ние, помисли си Олян като стигна четвърти абзац. Или по-скоро, тук съм аз.

Лорд Ветинари направи следното изявление пред „Вестника“:

Истина е, че със съгласието на председателката на банката, аз обсъдих с Генералния началник Пощите възможността той да предложи услугите си на Кралската Банка в настоящата затруднителна ситуация. Той отказа, с което въпросът е приключен. Управлението на банки не е работа на правителството. Бъдещето на Анкх-Морпоркската Кралска Банка е в ръцете на нейните директори и акционери.

И боговете да са й на помощ, помисли си Олян.

И той енергично се потопи във входящата си кореспонденция. Заобработва книжа, проверявайки цифри, поправяйки правописни грешки и тананикайки си, за да заглуши зова на изкушението.

Дойде време за обяд, а с него и чиния тридесет на тридесет сантиметра широки сандвичи със сирене, поднесени му от Гладис, както и обедното издание на „Вестника“.

Г-жа Разкош беше умряла през нощта. Олян известно време се взираше в тази новина. Пишеше, че тя починала мирно в съня си, след продължително боледуване.

Той остави вестника и се втренчи в стената. Тя си изглеждаше, че я кара само на чист кураж и джин. Но дори и така, все пак тази нейна жизненост, този живец... добре де, тя не би могла да живее вечно. Та значи какво ще стане сега? Богове, ама че добре, че се беше отървал от всичко това! А и сигурно не беше лесно да си г-н Калпазанчо сега. Каквото смешно куче беше той, най-добре да се научи да бяга *наистина бързо*.

Последната поща, донесена от Гладис включваше един продълговат и несъмнено употребяван плик, адресиран „самолично“ до него с тлъсти черни букви. Той го отвори с ножа за хартия и просто за всеки случай го поизтърси над кошчето за боклук. Вътре имаше сгънат вестник. Както се оказа, това беше вчерашният „Вестник“ с Олян фон Ментелик на главната страница. *Ограден* с кръгче.

Олян го обърна. От другата страна с тънък четлив почерк пишеше:

Уважаеми Сър, претприех претпазната мярка да
устава на съхранение у доверени лица извесни
дуказателства. Пак ще ви се убадя.

приятел

По-полека само, по-полека... Не можеше да е от приятел. Всеки, който ми се брои за приятел, владее правописа. Значи оставаше да е някоя шашма, нали така? Да, но в неговия гардероб нямаше скелети...

Е, добре де, ако трябва да навлизаме в подробности, фактически в гардероба имаше достатъчно скелети като за една голяма крипта и пак щяха да останат предостатъчно за нуждите на някое влакче на ужасите, а може и да стигнеше и за някой мрачен, но горе-долу забавен пепелник. Но никой от тях никога не е бил свързан с името Ментелик. Той особено внимаваше за това. Престъпленията му умряха заедно с Албърт Искрометов. Добрият палач знае точно колко въже да отпусне на човек и го дръпна от единия живот та право в другия.

Възможно ли беше някой да го е разпознал? Но нали той беше най-неразпознаваемият човек в света, стига да не си носеше златния костюм! Та нали още като беше малък, майка му понякога объркваше

детето, което да прибере от училище! А когато обличаше костюма, хората разпознаваха костюма. Криеше го това, че изпъква...

Трябваше да е някакво мошеничество. Да, точно така. Старият номер с „мрачната тайна“. Вероятно никой не достигаше до положение като неговото без да натрупа някои неща, които не би желал да станат обществено достояние. Но беше добър ход да включат това за „извесните дуказателства“. Служеше да накара изнервения човек да се безпокои. Предполагаше, че подателят ще да знае нещо толкова опасно, че ти, получателят, би се опитал да го накараш да млъкне, а той пък да се окаже, че може да насъска адвокати по дирите ти. Ха! И му беше дадено известно време, в което се очакваше той да уври. Това той! Олян фон Ментелик! Е, може пък и да видят те, как може да пари врялото. Засега обаче той пъкна писмото в долното чекмедже. Ха!

На вратата се почука.

— Влез, Гладис — каза той, пак заровил се във входящата кореспонденция.

Вратата се отвори и иззад нея се подаде разтревоженото бледо лице на Станли Ревач.

— Това съм аз, сър. Станли, сър — съобщи той.

— Да, Станли?

— Завеждащият отдел Марки към Пощенската Служба, сър — поясни Станли, в случай че потрѣбваше по-прецизна идентификация.

— Да, Станли, знам — каза търпеливо Олян, — виждам те всеки ден. Какво искаш?

— Нищо, сър — отговори Станли.

Мина известно време и Олян пренастрои ума си към света такъв, какъвто го виждаше мозъкът на Станли Ревач. Станли беше много... пунктуален и търпелив като гроб.

— Каква е причината, ти, да дойдеш да ме видиш мен, тук, днес, Станли? — пробва се пак Олян, подчертавайки внимателно всяка част от изречението, за да го приведе в смилаем от Станли вид.

— Долу има един адвокат, сър — обяви Станли.

— Ама аз току-що прочетох заплашителното... — започна Олян, но се освести и продължи. — Адвокат ли? И каза ли за какво е дошъл?

— Каза, че е по много важен въпрос. И с него има двама стражници, сър. И куче.

— Така ли? — отвърна спокойно Олян. — Добре, в такъв случай най-добре да ги поканиш горе.

Той хвърли един бърз поглед на часовника си.

Та-ка... Лошо.

Ланкърската Стрела ще потегли след четиридесет и пет секунди. Той знаеше, че може да слезе по проклетата му водосточна тръба за единадесет секунди. Станли слизаше да ги доведе тук горе и това щеше да отнеме, кажи го, тридесет секунди, да речем. Важното беше да ги разкара веднъж от партера. Мята се отзад на дилижанса, скача, когато той намали край Наглавинната Порта, прибира си сандъчето скрито сред гредите на старата конюшня на Лобин Клаут, преоблича се и си оправя лицето, прекосява града и пие едно кафе в онова павилионче до главния участък на Стражата, хвърля по някое око на щраксовия трафик, после отива до площад Квачка с пиленца, където държеше друг сандък при Джак „Нищичко не знам“, преоблича се, излиза оттам с малката си чанта и каскета от туид (който ще смени в някоя пресечка със старото кафяво бомбе, просто в случай че Джак получи внезапен пристъп на памет, причинен от прекалено много пари) и хоп-троп в квартала на кланиците, където щеше да приеме личността на говедаря Джеф и ще се мотае в обширния зловонен бар „Касапски Орел“, където говедарите имаха обичая да изтръскват прахта от дългия път. Тия дни в Стражата имаше вампир, а и от години си имаха върколак. Е добре, да заповядат с прословутите си чувствителни носове да подушат коктейла от воня на тор, страх, пот, отпадъци и урина и да видим как ще им се хареса! И това беше само в бара, а в случай на нещо в кланиците беше още по-драстично.

После можеше да поизчака до вечерта и да вземе на стоп някоя от смрадливите коли, изнасящи говната от града заедно с останалите натаралянкали се говедари. Стражите по портите никога не си даваха труда да ги проверяват. От друга страна, ако шестото му чувство още пискаше, ще поиграе на тука има, тука нема с някое пиянде докато не събере достатъчно пари за шишенце парфюм и евтин, но приличен костюм трета ръка в някое забутано дюкянче и ще се оттегли в Пансиона за Почтени Трудови Мъже на г-жа Евразия Арканум, където с помощта на една шапка и очила с телена рамка, той *ще бъде* г-н Извършителиян Хачкок, търговец на вълна, който винаги отсядаше тук като дойдеше по работа в града и винаги ѝ донасяше скромни

подарък подходящ за вдовица на възрастта, на която тя би желала хората да си мислят че е. Да, тази идея повече я биваше. При г-жа Арканум храната беше солидна и обилна. Леглата бяха добри и рядко се налагаше да си ги делиш с някой.

И тогава можеше да разработи истински планове.

Траекторията на избягването на преследване се вихреше пред вътрешния му взор със скоростта на бягство. Външният му взор регистрира нещо не чак толкова приятно. В каретния двор имаше едно ченге, бърбещо си с неколцина кочияши. Олян разпозна сержант Фред Колън, чието основно задължение изглежда беше размотаване из града и размумка с мъже на неговата възраст и мироглед. Стражарят забеляза Олян на прозореца и му махна с ръка.

Не, побегнеш ли, нещата щяха да се усложнят и оплескат. Ще трябва да се измъква с блъф. А и не, че беше сторил нещо нередно, технически погледнато. Писмото го беше стреснало, това беше то.

Олян си седеше зад бюрото изглеждайки зает, когато Станли се върна водейки г-н Въртел, най-видния и, на 351 годишната си възраст, вероятно най-стария адвокат в града. Съпровождаха го сержант Ангуа и ефрейтор Нобс, който съгласно ширещите се слухове беше тайният върколак на Стражата. Ефрейтор Нобс беше съпроводен от голяма кошница от плетена тръстика, а сержант Ангуа държеше писукащ гумен кокал, с който тя от време на време разсеяно изписуваше. Нещата тръгваха на оправяне, но също и на ошашкване.

Първоначалните сладки любезности не бяха чак толкова сладки поради близостта на Ноби Нобс и на юриста, вонящ на балсаматорска течност, но като приключиха с тях г-н Въртел каза:

— Доколкото разбрах, вчера сте посетили г-жа Хали Разкош, г-н Ментелик.

— О, да. Ъ, докато тя беше още жива — отговори Олян и изруга наум неизвестния автор на писмото. Губеше форма, ама наистина.

— Това не е разследване за убийство, господине — намеси се спокойно сержантката.

— Сигурни ли сте? При тези обстоятелства...

— Погрижихме се да сме сигурни, господине — прекъсна го сержантката, — *при тези обстоятелства!*

— Значи не подозирате семейството?

— Не, господине. Нито пък Вас.

— Мен ли? — ченето на Олян уместно падна при това предположение.

— Всеобщо достояние бе фактът, че г-жа Разкош бе много болна — подхвана г-н Въртел — и, както изглежда, Вие, г-н Ментелик, доста сте ѝ допаднал. Тя Ви остави в наследство нейното кученце Калпазанчо.

— Както и чувал играчки, черджета, карирани палтенца, тарлъчета, осем нашийника, включително един украсен с диаманти и, ами, значително количество всякакви други партакеша — допълни сержант Ангуа и отново изписука с гумената кост.

Устата на Олян се затвори.

— Кучето — продума той кухо, — значи просто така, кучето? И играчките?

— Нещо повече ли очаквахте? — заяде се Ангуа.

— Дори и това не го очаквах! — Олян погледна коша, който беше подозрително тих.

— Дадох му едно от неговите сини хапчета — информира го услужливо Ноби Нобс, — те за кратко го освяткват. Да, ама не върши работа с хора. На вкус са малко като анасон.

— Не е ли всичко това малко... странно? — рече Олян. — Какво прави тук Стражата? Заради диамантения нашийник ли? А и изобщо, мислех си, че завещанията не се отварят преди погребението.

Г-н Въртел си прочисти гърлото. От устата му излетя молец.

— Действително, така е. Но понеже съм запознат със съдържанието на завещанието, счетох, че ще е най-благоразумно да побързам за Кралската Банка и да взема незабавни мерки по най-...

Последва много продължителна пауза. За едно зомби целият му живот е една пауза, но в случая изглеждаше, че той търси подходящата дума.

— ..._проблематичните_ точки в него — завърши той.

— Добре де, предполагам все някой трябва да храни сладичкото кученце — пенеше се Олян, — но някак не си мислих, че...

— В действителност... проблемът, ако има такъв, е в неговите документи — каза г-н Въртел.

— Нечиста порода, а? — заяде се Олян.

— Не става дума за родословието му — отвори си куфарчето г-н Въртел. — Може би сте запознати с факта, че покойният сър Джошуа

завеща един процент от банката на г-н Калпазанчо?

Черен мразовит вятър задуха през ума на Олян.

— Да — потвърди той, — запознат съм.

— Покойната г-жа Разкош му завеща още петдесет процента. Кое то, г-н Ментелик, съгласно устава на банката означава, че той е новият председател на борда на директорите й. А Вие притежавате него.

— Чакайте малко, едно животно не може...

— А, може, г-н Ментелик, може — прекъсна го с адвокатско задоволство Въртел. — Налице е внушителен материал по въпроса в прецедентното право. Веднъж дори е имало случай на магаре, ръкоположено за епископ^[3] и на костенурка, назначена за съдия. Очевидно по-трудните професии не са чак толкова добре представени. Например, досега нито един кон не е изпълнявал функциите на дърводелец. Но куче на председателска длъжност, това е относително обичайно.

— Но това е напълно безсмислено! Тя изобщо не ме познаваше!

А умът му му натякваше: „о, познаваше те тя, познаваше те! С един поглед, тряс-прас, и те разчупи!“

— Завещанието ми беше продиктувано снощи, г-н Ментелик, в присъствието на двама свидетели и на лекаря на г-жа Разкош, който декларира, че тя напълно владее ума си, макар и не тялото си — г-н Въртел се изправи. — Така че, накратко, завещанието е законно. Не е необходимо да бъде смислено.

— Но как ще може той, ами да председателства заседания? Единственото, което той знае за седенето, е командата „Седни“!

— Може да се приеме, че той ще осъществява председателските си функции фактически посредством Вас — обясни адвокатът.

Откъм сержант Ангуа се дочу изписукване.

— А какво ще стане, ако той умре? — поиска да знае Олян.

— А, благодаря Ви, че ме подсетихте — г-н Въртел извади един документ от куфарчето си. — Да, тук пише: акциите ще бъдат разпределени между останалите членове на семейството.

— Останалите членове на семейството ли? Какво, на неговото семейство ли? Не мисля, че ще има кой знае какви шансове да има такава!

— Не, г-н Ментелик — каза Въртел, — на семейство Разкош.

Ветровете в ума на Олян се смразиха още повече.

— Колко живее едно куче?

— Обикновено куче ли? — вметна Ноби Нобс. — Или куче, застанало между сюррия Разкошови и поредното богатство?

— Ефрейтор Нобс, това беше коментиране на текущо разследване! — скастри го сержант Ангуа.

— Сори, серж.

— Кхъ-кхъм — прокашлянето на г-н Въртел освободи още един молец. — Господин Калпазанчо е навикнал да ношува в Директорските покои в банката, г-н Ментелик. И Вие също ще спите там. Това е условие на завещанието.

Олян се изправи.

— Откъде-накъде ще правя такова нещо — избухна той. — Не е като да съм извършил престъпление! Не може някой ей така да си манипулира хората от гро... добре де, *Вие* можете, сър, няма проблеми, тя обаче не може просто...

От куфарчето бе изваден още един плик. А г-н Въртел се усмихваше, което хич не беше добър знак.

— Също така г-жа Разкош написа и тази лична искрена молба до Вас — каза той. — А сега, сержант, мисля че следва да оставим г-н Ментелик насаме.

Те си тръгнаха, макар че след няколко секунди сержант Ангуа се върна и без да продума и дума, както и без да среща погледа му, отиде до чувала с играчките и пусна в него пицщия гумен кокал.

Олян отиде до кошницата и вдигна капака. Калпазанчо отвори очи, прозина се, след което се изправи на задни лапи и почна да служи. Завъртя неуверено веднъж-дваж опашката си и огромните му очи се изпълниха с надежда.

— Не ме гледай така, хлапе — обърна му гръб Олян.

Писмото на г-жа Разкош беше напоено в лавандула, с лек примес на джин. Беше написано с много тънък старчески почерк:

„Драги ми г-н Ментелик,

Със сърцето си усещам, че Вие сте мил и любезен човек, който ще се грижи за мъничкия ми Калпазанчо. Умолявам Ви, бъдете добър към него. Той беше

единственият ми приятел в трудни времена. Толкова е грубо да се говори за пари в такива обстоятелства, но ежегодно ще Ви се изплаща сумата от \$20000 (в края на срока) за изпълнението на задълженията, които Ви моля да приемете.

Ако откажете или ако той умре не от естествени причини, тарикатския Ви задник ще го чака Гилдията на Убийците. \$100000 са депозирани при лорд Дауни, и неговите млади джентълмени ще Ви намерят и жив ще Ви одерат какъвто сте ми пор, умнико!

Боговете да Ви благословят за добрината Ви към една изпаднала в беда старица.“

Олян беше впечатлен. Хем тояга хем морков. А Ветинари използваше само тоягата, или пък те халосваше по главата с моркова. Ветинари! Ето кой има да отговори на някои въпроси!

Космите на тила му, и без това навикнали от десетилетия наред на избягване на опасности и изведнъж добили извънредна чувствителност поради думите на г-жа Разкош все още ехтящи в черепа му, настръхнаха от ужас. Нещо влетя през прозореца и *тресна* във вратата. Но когато стъклото се строши, Олян вече се беше хвърлил на килима.

Във вратата трептеше черна стрела.

Олян пропълзя по пода, протегна се, взе стрелата и пак залегна. С изискани бели букви, като надпис на някой древен пръстен, на нея пишеше: „Гилдия на Убийците — Когато Стилът е от Значение“.

Просто предупредителен изстрел, нали така? Нищо повече от учтиво напомняне? Нещо като акцент? Просто за всеки случай?

Калпазанчо използва случая да изскочи от кошницата си и да оближе лицето на Олян. Калпазанчо не го интересуваше кой е той и какво е сторил, той просто искаше да се сприятели.

— Мисля си — предаде се Олян, — че аз и ти следва да излезем на малка разходчица.

Кученцето изджафка възбудено, отиде до торбата с аксесоарите и я задрапа, докато тя не се катурна. Той изчезна в нея като остави

видима само своята лудо въртящата се опашка и излезе повлякъл малко червено кучешко палтенце с избродиран надпис „Вторник“.

— Позна, малчо — похвали го Олян, докато му го закопчаваше.

Което не беше лесно, защото беше непрекъснато обливан с кучешки лиги.

— Ъ, дали случайно не знаеш, къде ти е каишката, а? — пробва се Олян, старейки се да не преглъща.

Калпазанчо се метна към торбата и се върна с червена каишка.

— Та-ка — каза Олян. — Това сега ще бъде най-скоростната разходчица в цялата история на разходчиците. Фактически ще си е баш разбежчица...

Тъкмо като посегна към дръжката на вратата, тя се отвори. И Олян се озова втрещен в чифт дебели като дървесни стволоче крака с теракотен цвят.

— Надявам Се Че Не Надничате Под Роклята Ми, Г-н Ментелик — избоботи някъде отвисоко Гладис.

И за какво по-точно, помисли си Олян. А на глас каза:

— О, Гладис. Ще бъдеш ли така любезна просто да идеш и да застанеш до прозореца? Благодаря!

Чу се кратко туп! И Гладис се обърна хванала още една черна стрела между палеца и показалеца си. От внезапното ѝ спиране в хватката на Гладис тя се беше запалила.

— Някой Ви Е Изпратил Стрела, Г-н Ментелик — провъзгласи тя.

— Нима? Просто я изгаси и я остави във входящата кореспонденция, ако обичаш — се разпореде Олян пропълзявайки през вратата, — а аз само да се видя с един човек относно едно куче.

Той хвана Калпазанчо и забърза надолу по стълбището и през претъпканата главна зала, по каменните стъпала на входа и ето, една черна карета тъкмо паркираше до тротоара. Ха! Този човек винаги ли ще е с една стъпка напред?

Той отвори със замах вратата, когато каляската спря, стовари се тежко в незаетата седалка с Калпазанчо лаещ възбудено в ръцете му, вдигна поглед над отсрещната страна на килима и каза...

— О... извинявайте, аз си мислих, че това е каретата на лорд Ветинари...

Една ръка се пресегна и затръшна вратата. Носеше голяма, черна и много скъпа ръкавица с инкрустации от черен турмалин. Погледът на Олян я проследи нагоре през рамото към лицето, което каза:

— Не, г-н Ментелик. Казвам се Козмо Разкош^[4]. Тъкмо идвах да се видя с Вас. Приятно ми е.

[1] Цялото име прилича много на Станли Гибънс — водеща лондонска фирма в областта на филателията. Думата гибон произхожда от фамилията Гибънс. Маймуните ревачи външно доста приличат на гибоните. — Бел.пр. ↑

[2] Или Служба Мъртви Писма, такава служба действително е имало във Великобритания и САЩ за оправяне с писма, които не е известно как и къде да се доставят. — Бел.пр. ↑

[3] Очевидно се има предвид случаят с магарето на пророк Осори от старата история на Омнианската вяра. Случаят е споменат в „Малки богове“. — Бел.пр. ↑

[4] Козмо е английският вариант на италианското име Козимо, каквото има един от най-известните представители на фамилията Медичи. Фамилията Ветинари е очевидно заиграване с фамилията Медичи, така че Козмо просто е приел твърде лично подобие то с Ветинари, та чак до личното си име. — Бел.пр. ↑

ГЛАВА 4

МРАЧНИЯТ ПРЪСТЕН — ОСОБЕНО ЧЕНЕ — РАБОТА ЗА ЦЯЛ ЖИВОТ, НО НЕ И ЗА ДЪЛГО — НАЧАЛНИ
СТЪПКИ — ЗАБАВНА ЖУРНАЛИСТИКА — ВСИЧКО Е ЗА ГРАДА — ЕДИН ДЕН В НЕГОВИТЕ ОБУЩА —
ШАНС ЗА РАЗКОШ

Този човек... изработваше неща. Беше невъзпят майстор, защото нещата, които правеше, никога не излизаха на бял свят под неговото име. А обикновено излизаха под имената на умрели хора, които приживе са били майстори в занаята си. Той от своя страна беше майстор в един определен занаят. Занаята на наподобяването.

— Парите във Вас ли са?

— Да — мъжът с кафявата роба посочи тъпеещия до него трол.

— Защо трябваше да ми водиш това? Не мога да ги понасям.

— Петстотин долара не са малък товар, г-н Морпет. А и са си доста пари за бижутерия, която не е дори сребърна, ако ми позволите да добавя — каза младият мъж, който се казваше Дотук.

— Да де, да, това е тънкия момент, нали? — отвърна възрастният мъж. — Знам аз, че не е баш редно, това дето го вършите. А и Ви казах вече, че стигият е по-рядък и от златото. Само дето не блести... Е, освен ако не оплескаш нещата. Повярвайте ми, всичкият който имам, мога да го продам на Убийците. Тия префинени господа много си падат по черното, няма майтап. Умират си за него.

— Няма нищо незаконно. Буквата V не принадлежи на никого. Вижте, нали вече се разбрахме за това. Дайте да го видя.

Възрастният мъж изгледа Дотук малко по-така, след което отвори едно чекмедже и извади на бюрото си една малка кутийка. Нагласи отразителите на лампите и каза:

— Е добре, отваряйте го.

Младият мъж вдигна капака, и ето го, черен като нощта, а V-то една още по-дълбока и рязка сянка. Той си пое дълбоко дъх, посегна към пръстена и го изпусна ужасен.

— Горещ е!

Майсторът на нещата, които изглеждаха, изсумтя.

— Ам'че как. Нали е стигий, как иначе. Той изпива светлината. Да беше на пълна дневна светлина, сега щяхте да си ближете пръстчето и да квичите. Дръжте си го в кутийката като е светло навън, ясно ли е? Или си го носете под ръкавица, ако сте голям тежкар.

— Съвършен е!

— Да. Такъв си е — възрастният човек пъргаво си прибра пръстена и Дотук запропада в своя си частен ад.

— Точно като истинския е — процеди наподобителят. — О, я не ми се правете на изненадан. Да не мислите, че не знам, какво съм изработил? Виждал съм го аз няколко пъти истинския, та значи този ще излъже и самия Ветинари. Доста забравяне ще падне.

— Не разбирам, какво имате предвид! — изпротестира Дотук.

— Тогава значи *сте* глупак.

— Нали Ви казах, че буквата V не принадлежи на никого!

— И вие ли ще обясните това на Негова Светлост, а? Като ви гледам, няма да сте вие. Да, ама ще ми платите още петстотин. Че вече си мисля за пенсиониране, така че малко допълнителни парички ще ме откатат далече, далече от тук.

— Бяхме се разбрали!

— А сега ще се разберем наново, нали така? — предложи Морпет.

— Добре де, петстотин, проклет да си.

— Само дето вече станаха хиляда — не миряса старецът. — Виждате ли? Много сте бърз нещо. Изобщо не рачихте да се пазарите. Значи малката ми играчка страшно му е притрябвала на някого, нали? Общо хиляда и петстотин. Или се опитайте да намерите още някого в тоя град, който да може да работи стигий като мен. И ако си отворите устата за нещо друго освен „да“, ще станат две хиляди. Ще го бъде както аз кажа.

Последва по-продължителна пауза. Накрая Дотук каза:

— Да. Но ще трябва да се върна за останалите.

— Давай, господинчо. Ще ме завариш пак тук. Ето, не беше толкова мъчно, а? Нищо лично, просто бизнес.

Пръстенът бе прибран в кутията, а кутията в чекмеджето. По знак на младия човек тролът остави кесиите на пода и, свършил си работата, се изгуби в нощта. Внезапно Дотук се обърна и дясната ръка

на наподобителя се стрелна надолу зад бюрото. Поуспокои се, когато младият човек подхвърли:

— Нали ще сте си тук?

— Аз ли? Винаги съм си тук. Я си вървете.

— Но нали ще сте тук?

— Вече ви казах, че да.

В тъмнината на вонящия коридор младият мъж отвори вратата с разтуптяно сърце. Облечена в черно фигура пристъпи вътре. Не можеше да различи лицето зад маската, но прошепна:

— Кутията е в горното ляво чекмедже. Някакво оръжие отдясно. Задръжте парите. Само недейте да го... наранявате, разбрахме ли се?

— Да го наранявам ли? Не съм тук за това! — изсъска тъмната фигура.

— Знам, но... направете го чисто, става ли?

След което Дотук затвори вратата зад себе си.

Навън валеше. Той отиде и застана до отсрещната врата. Беше трудно да се чуе каквото и да е през дъжда и шума от преливащите канали, но му се стори, че в крайна сметка дочу приглушено тупване. Може и да беше само неговото въображение, защото не чу вратата да се отваря или убиецът да се приближава, та замалко не си глътна езика, когато оня се надвеси право над него, натика кутията в ръката му и изчезна в дъжда. Миризма на лютива мента се разнесе по улицата, сиреч човекът беше методичен и беше хвърлил ментова бомба след себе си да прикрие миризмата му.

Ех ти, глупав, глупав дъртак! — рече си Дотук посред суматохата в черепа му. Защо просто не си прибра парите и не си затрая? Нямах никакъв избор! Той няма да рискува ти да се раздрънкаш!

Дотук усети, че му се повдига. Изобщо не беше мислил да става така! Изобщо не беше искал някой да умира! И тогава повърна.

Това беше преди една седмица. И оттогава нещата изобщо не се бяха подобрили.

Лорд Ветинари имаше черна карета.

И други хора също имаха черни карети.

Следователно не всеки дошъл с черна карета е лорд Ветинари.

Това беше важно философско прозрение, което Олян, за свое най-голямо съжаление, бе забравил поради напечеността на момента.

Вече нямаше нищо напечено. Козмо Разкош излъчваше студенина, или най-малкото проявяваше вдъхновени усилия в тази насока. Беше облечен в черно, разбира се, както правят хора, искащи да покажат колко са богати, но това, което всъщност го издаваше беше брадата. Технически погледнато тя беше островърха брадичка подобна на тази на лорд Ветинари. По една тънка ивица черни косми се спускаше по всяка от скулите му, отклоняваше се за също толкова тънка примка под носа и двете се срещаха в черен триъгълник точно под устната, придавайки на Козмо това, което той си мислеше, че е заплашителна елегантност. И действително, при Ветинари резултатът беше точно такъв. При Козмо елегантната лицева принадлежност обаче затъваше безрадостно посред тлъсти сини бърни, изпъстрени със ситни капки пот, което създаваше впечатление на срамно окосмяване наред брадичката. Наложително беше някой майстор бръснар да се грижи за нея косъм по косъм всеки ден, и работата му в никой случай не ставаше по-лесна от факта, че Козмо се беше поналял, откакто си беше избрал този стил. Има момент в живота на безгрижния младеж, когато плочките му ставаха на възглавнички, но при Козмо те се бяха превърнали в цял дюшек.

И тогава човек виждаше очите му и те наваксваха всичко. Имаха дистанцирания израз на човек, който вече те вижда мъртъв...

Но вероятно това не бяха очите на самия убиец, предположи Олян. Сигурно той купуваше смъртта, щом му дотрябваше. Вярно, това по пръстите му, лекичко по-дундести за тях отколкото трябва, очевидно бяха тумбести пръстени с отрова, но някой *наистина* от бизнеса нямаше да ги има чак толкова много, нали? Истинските убийци нямат нужда от самореклама. И за какво му беше тази елегантна черна ръкавица на другата ръка? Това беше увлечение по Гилдията на Убийците. Та значи, възпитаник на гилдията. Много хлапета от висшата класа ходеха там, но малцина изкарваха Черната Програма. Той сигурно е имал извинителна бележка от майка му за занятията по намушкване.

Калпазанчо трепереше от страх или, може би, от ярост. В ръцете на Олян той ръмжеше като леопард.

— Я, кученцето на моята мащеха — забеляза Козмо, когато каляската потегли. — Колко сладко. Няма да си хабя думите. Давам Ви за него десет хиляди долара, г-н Ментелик — той показва една хартишка в ръката си без ръкавица. — Подписано от мен нареждане за парите. Всеки в този град ще го приеме.

Гласът на Козмо беше нещо като модулирана въздишка, все едно говоренето беше болезнено за него. Олян прочете:

Моля, изплатете сумата от Десет Хиляди Долара на Олян фон Ментелик

И отдолу беше подписът на Козмо Разкош с много заврънкулки върху марка от едно пени.

Подпис върху марка... Това пък откъде ли беше дошло? Но човек се натъкваше все по-често и по-често на това явление в града, а ако попиташ защо, казваха ти: „щото, виждате ли, така става законно“. А и беше по-евтино от нотариус, така че се прихвана.

И ей ги на, десет хиляди долара насочени право срещу него.

Как смее да ми предлага подкуп, помисли си Олян. В интерес на истината, това беше втората му мисъл, тази на предстоящия носител на златообразната верига. Първата му мисъл, тази на стария Олян, беше: как смее да ми предлага толкова малък подкуп.

— Не — отсече той, — впрочем, ще изкарам повече само като го гледам някой друг месец!

— Е, да, но моята оферта е не толкова... рискована.

— Така ли мислите?

Козмо се усмихна:

— Хайде сега, г-н Ментелик, ние сме зрели хора...

— ... вие и аз, а? — довърши Олян. — Колко *предсказуемо*. Освен това, първо трябваше да ми предложите повече пари.

На този етап нещо се случи в областта на челото на Козмо. И двете му вежди се заизвиваха като тези на Калпазанчо, когато се озадачеше от нещо. За момент те се нагънаха, после Козмо видя изражението на Олян, шляпна се по веждата и му хвърли краткотраен поглед, обещаващ незабавна смърт в случай на какъвто и да е коментар. После той си прочисти гърлото и каза:

— За нещо, което мога да си получа и безплатно ли? Искът ни, че мащехата ми не е била вменяема, когато е написала това завещание, ни е в кърпа вързан.

— На мен умът ѝ ми изглеждаше остър като стрела, господине — възрази Олян.

— С два заредени арбалета на бюрото ѝ ли?

— А, прав сте. Да, ако тя *наистина* беше с всичкия си, трябваше да наеме няколко трола с големи, преголеми сопи.

Козмо хвърли на Олян дълъг преценяващ поглед, или поне това, което той очевидно смяташе за такъв, но Олян познаваше тази тактика. Тя бе предназначена да накара оглеждания да си мисли, че го претеглят за сериозно сритване, но без проблеми можеше да значи също и „Я да го зяпна едно хубаво докато се чудя, какво да правя по-нататък“. Козмо може и да нямаше никакви скрупули, но не беше глупав. Един човек със златен костюм привлича вниманието и *все някой* ще си спомни, в коя карета се е качил.

— Опасявам се, че мащехата ми Ви е вкарала в големи неприятности — рече Козмо.

— И преди съм бил в неприятности — отвърна Олян.

— О? И кога е било това?

А това, виж, излезе умно и неочаквано. Ах, миналото. Хич не е добре да се насочва човек натам. Олян се постара да го избегне.

— Толкова малко е известно за Вас, г-н Ментелик — продължаваше Козмо, — роден сте в Юбервалд и сте станал Генерален началник Пощите. Междувременно...

— Някак си съм успял да оцелея — довърши Олян.

— Наистина завидно постижение — съгласи се Козмо. Потропа по страницата на каляската и тя започна да забавя. — Убеден съм, че ще продължите в същия дух. Между другото, позволете ми поне да Ви оставя това...

Той скъса чека на две и остави половинката, която много благоразумно не съдържаше печата или подписа му, да падне в скута на Олян.

— За какво ми е това? — попита Олян, взимайки я, опитвайки се да удържа беснеещия Калпазанчо с другата си ръка.

— О, просто декларация на добра воля — отговори Козмо, в момента когато каретата спря. — Някой ден може да се почувствате склонен да ми поискате и другата половинка. Но разберете ме, г-н Ментелик, аз обикновено не си давам труда да правя нещата по трудния начин.

— Моля Ви, не се затруднявайте заради мен — каза Олян отваряйки вратата.

Отвън беше площад Сатор, пълен с хора и коли и смуцаващо потенциални свидетели.

За момент челото на Козмо отново направи онзи... номер с веждите. Той го шляпна и каза:

— Не сте ме разбрали правилно, г-н Ментелик. *Това* беше трудния начин. Довиждане. Моите почитания на Вашата млада дама.

Олян се извърна на наветата, но вратата вече беше затръшната и каляската запраши нанякъде.

— Защо не добави „Знаем, къде децата ти ще ходят на училище“, а? — извика той след нея.

И какво сега? Пъклена му работа, как го бяха натресли само в това.

Малко по-нагоре по улицата го чакаше дворецът. Ветинари имаше да отговори на някои въпроси. Как ли го беше уредил? Стражата каза, че тя била умряла от естествена смърт! Да, но той нали беше обучен за убиец? И то истински, специализирал в отровите, може би.

Той прекрачи отворената порта, но го спряха стражите на самата сграда. Олян тях отдавна ги знаеше. За тях сигурно имаше приеман изпит. Ако отговореха на въпроса „Как се казваш?“ и го сгрешаха, ги наемаха. Имаше *тролове*, които можеха да ги бият по схватливост. Обаче не можеше да ги метнеш или оплетеш. Те си имаха списък на хората, които можеше да влизат направо и още един на хората, които се нуждаеха от уговорена среща. Ако те нямаше в нито един от списъците, не те пускаха и толкова.

Обаче техният капитан, достатъчно интелигентен да чете едри печатни букви, разпозна „Генералния Началник на Пощите“ и „Председателя на Кралската Банка“ и изпрати един от момците си да изприпка до Дръмнот с набързо надраскана бележка. За изненада на Олян десет минути по-късно той бе въведен в Продълговатия кабинет. Всичките места около голямата конферентна маса от едната му страна бяха изпозаети. Олян позна някои от водачите на гилдии, но неколцина изглеждаха средни граждани, трудови мъже, хора които не се чувстваха уютно под покрив. По масата бяха разгърнати карти на

града. Той беше прекъснал нещо. Или по-скоро, Ветинари беше прекъснал нещо заради него.

Лорд Ветинари се изправи веднага след като Олян влезе и го подкани да се приближи.

— Моля да ме извините, дами и господа, но трябва да отделя време на Генералния Началник на Пощите. Дръмнот, бъдете любезен още веднъж да прегледате цифрите с всички присъстващи. Г-н Ментелик, насам, ако обичате.

На Олян му се стори, че чу приглушен смях зад гърба си, когато бе въведен в нещо, което на пръв поглед изглеждаше като коридор с висок таван, но което се оказа един вид художествена галерия. Ветинари затвори вратата зад тях. Щракането ѝ се стори много силно, поне на Олян. Гневът му бързо изстиваше и го заместваше изтръпване от ужас. В крайна сметка Ветинари си беше тиранин. Ако Олян никога повече не бъде видян, реңомето на Ветинари щеше само да се покачи.

— Оставете г-н Калпазанчо на пода — каза Ветинари. — На малкия ни приятел ще му се отрази добре малко да се поразтича.

Олян спусна кучето на пода. Беше като да си хвърли щита. И сега можеше да възприеме, какво точно излагаше тази галерия. Това, което на пръв поглед му изглеждаше да са изваяни от камък бюстове, всъщност бяха восъчни лица. И Олян знаеше кога и как са били изготвени те.

Бяха смъртни маски.

— Моите предшественици — обясни Ветинари крачейки по коридора, — непълна колекция, естествено. В някои случаи главата не е била намерена или пък, както сигурно бихте се изразили, е била в доста непригледен вид.

Последва тишина. Като последен глупак Олян взе че я прекъсна:

— Трябва да е странно чувството всеки ден да Ви гледат така отгоре.

— О, така ли мислите? Бих казал, че по-скоро аз гледам *тях* отгоре. Прости хора, повечето от тях, алчни, корумпирани и непохватни. Хитростта може и да свърши работата на мисълта до известен момент, след което човек умира. Повечето от *тях* умряха богати, тлъсти и ужасени. Толкова по-зле за града поради некадърността им и толкова по-добре поради смъртта им. Сега обаче градът се съживява, г-н Ментелик. Напредваме. А нямаше да е така,

ако владетелят беше от онзи вид мъже, които биха убивали престарели дами, нали ме разбирате?

— Изобщо не съм казвал...

— Много добре знам, какво изобщо не сте казвали. Много гръмогласно се въздържахте да го кажете — Ветинари вдигна вежда. — Аз съм извънредно ядосан, г-н Ментелик.

— Да, но мен ме натресоха в това!

— Не бях аз — увери го Ветинари. — Мога да Ви уверя, че ако аз Ви бях, както се изразихте на Вашия нелицеприятен уличен жаргон, „натресъл в това“, щяхте напълно да разберете всички значения на „натрисане“ и да придобиете незавиден опит за „това“.

— Знаете, какво имам предвид!

— Майчице, истинският Олян фон Ментелик ли казва това или е просто човекът, очакващ съвсем правдоподобната си златна верига? Хали Разкош знаеше, че си отива и просто промени завещанието си. За което ѝ свалям шапка. Така и персоналът ще Ви приеме по-лесно. Всъщност тя Ви оказа огромна услуга.

— Услуга ли? Че те стреляха по мен!

— Вероятно за акцент? — предположи Ветинари, сядайки на тапицирано в кадифе кресло.

— Вижте сега, банковото дело се предполага да е *скучно*! Цифри, пенсии, работа за цял живот!

— Може и да е за цял живот, но не и за дълго — Ветинари определено се наслаждаваше.

— Вие можете ли да направите нещо по въпроса?

— Относно Козмо Разкош ли? Че защо? Предложението да се купи куче не е незаконно.

— Но цялото семейство е... Чакайте, откъде знаете? Не съм Ви го казал!

Ветинари махна пренебрежително с ръка:

— Познаваш ли човека, познаваш и подхода. Аз познавам Козмо. В подобна ситуация той не би прибегнал до насилие, ако работата може да се свърши с пари. Той може да е много обаятелен когато пожелае.

— Но чух какво ли не за останалите. Изглеждат много отровна пасмина.

— В никой случай не бих могъл да коментирам това. Във всеки случай Хали Ви помогна в това отношение. Гилдията на Убийците няма да приеме втора поръчка за Вас. Конфликт на интереси, нали разбирате. Предполагам, че теоретично биха могли да приемат поръчка за председателя, но се съмнявам че ще го направят. Убийство на тайно кученце? Това няма да изглежда добре в ничия автобиография.

— Не съм се съгласявал да се оправям с нещо такова!

— Не, г-н Ментелик, Вие се съгласихте да умрете — сряза го Ветинари с глас внезапно станал студен и смъртоносен като падаща висулка, — наехте се да бъдете справедливо обесен до смърт за престъпления срещу града, срещу общото благо, срещу доверието между хората. И бяхте възкресен, защото градът изискваше да бъдете. Всичко е за Града, г-н Ментелик. *Всичко винаги е за Града.* Разбира се знаете, че имам планове?

— Да, имаше го във „Вестника“. Инфрас-структурният Проект. Искате да построите пътища и отводнителни канали и улици под града. Набарали сте някаква джуджешка машина, наричана Устройство. А джуджетата могат да правят водонепроницаеми тунели. Гилдията на Майсторите е много възбудена от всичко това.

— От мрачния Ви тон съдя, че Вие не сте?

Олян сви рамене. Машинарии от какъвто и да е вид никога не го бяха интересували.

— Не мисля, че си заслужава чак толкова.

— Смайващо — порази се Ветинари. — Добре тогава, г-н Ментелик, най-малкото можете да отгатнете, от какво ще се нуждаем в особено големи количества за този проект.

— От лопати?

— От финансиране, г-н Ментелик. И аз щях да го имам, ако банковата ни система беше в крак с времето. Имам пълно доверие в способността Ви... малко да я поразтърсите.

Олян направи един последен опит:

— Пощенската Служба се нуждае от мен...

— Не и в момента, мисълта за което направо Ви изприщва — възрази Ветинари. — Вие не сте човек на рутината. Поради което Ви давам отпуската. Г-н Грош вече Ви е замествал и макар той и да не обладава вашия... блясък, така да се каже, той, сигурен съм, ще съумее да поддържа службата.

Той се изправи, което значеше, че аудиенцията беше към края си.

— Градът губи кръв, г-н Ментелик, а Вие сте тампонът, който ми трябва. Вървете да правите пари. Освободете богатството на Анкх-Морпорк. Г-жа Разкош Ви повери банката. Управлявайте я добре.

— Както знаете, тази банка е кучешка работа!

— И каква само доверчива муцунка има то — заключи Ветинари и изпрати Олян до вратата. — Не ме оставяйте да Ви задържам, г-н Ментелик. Помнете, че всичко е за града.

На път към банката Олян видя поредното протестно шествие. Напоследък бяха позачестили. Чудна работа, как ставаше така, че всички искаха да живеят под деспотичния режим на тираничния лорд Ветинари. Заливаха града, чиито улици очевидно бяха постлани със злато. Е, не беше злато. Но напливът даваше резултат, без никакво съмнение. Като се започне с това, че надниците падаха.

Това шествие беше против наемането на големи, които вършеха без оплакване най-мръсните работи, бачкаха без да спират и бяха толкова честни, че чак си плащаха данъците. Да, но не бяха човеци и имаха горящи очи, а хората понякога ставаха докачливи за подобни неща.

Г-н Бент трябва да го е причаквал зад някоя колона. Олян едва беше прекрачил прага с довольния Калпазанчо гушнат под мишницата му, а главният касиер вече беше до него.

— Персоналът е много загрижен, сър — каза той, насочвайки Олян към стълбището. — Позволих си да им кажа, че ще говорите пред тях по-късно.

Олян долавяше разтревожените погледи. Както и други неща, сега, след като огледа помещението с почти собственическо око. Да, банката беше построена добре от отлични материали. Но веднъж като се отбележи това, човек виждаше и следите от времето и занемаряването. По нещо тя приличаше на вече неудобно обширната къща на бедна стара вдовица, която вече не може да види прахта. Бронзът беше потъмнял, червените плюшени завеси се бяха попротъркали, мраморният под блестеше само на случайни петна...

— Какво? — произнесе той. — А, да. Добро хрумване. Тази банка не може ли да се поразчисти?

— Сър?

— Килимите са мръсни, плюшените възета са се разничили, завесите са познавали и по-добри векове, а бронзовите детайли се нуждаят от едно бая добро лъсване. Банката трябва да изглежда прегледна, г-н Бент. Човек може и да даде пари на някой просяк, но със сигурност няма да си ги вложи при него, нали?

Веждите на Бент се вдигнаха:

— Това значи са възгледите на председателя, така ли?

— Председателят ли? О, да. Г-н Калпазанчо много държи на чистотата. Нали така, Калпазанчо?

Калпазанчо спря да ръмжи на г-н Бент за достатъчно време, че да лавне няколко пъти.

— Виждате ли? — посочи го Олян. — Като не знаеш какво да правиш, среши си косата и си лъсни обувките. Мъдри слова, г-н Бент. Хуквайте да изпълнявате.

— Ще набера най-високата скорост, която позволяват способностите ми, сър — отговори Бент. — Междувременно една млада дама Ви търси, сър. Очевидно не желаете да ни осведоми за името си, но спомена, че сте щели да се зарадвате да я видите. Поканих я в малката приемна.

— Наложил ли Ви се да отворите прозорците? — осведоми се с надежда Олян.

— Не, сър.

Това изключваше Прелест-Хубавинка, което сторваше път на една ужасяваща мисъл:

— Нали не е някоя от семейство Разкош?

— Не, сър. И е време за обяда на Ка... на председателя, сър. Пригответо му е студено обезкостено пиле, заради стомаха му. Да изпратят ли и него в малката приемна?

— Да, моля Ви. Ще можете ли да свиете нещо и за мен?

— Да свием ли? — Бент изглеждаше озадачен. — Имате предвид да откраднем?

А, значи *такъв* вид човек, помисли си Олян.

— Имах предвид да ми намерите нещо за хапване — преведе той.

— Разбира се, сър. Има малка кухня към апартамента и имаме готвач на повикване. Г-жа Разкош живя тук от известно време. Ще е

интересно отново да си имаме Надзорник на Кралския Монетен двор, или както е бил известен още този пост, Господар на Кралския Монетен Двор.

— Харесва ми как звучи Господар на Монетния двор — вметна Олян. — Какво ще кажеш, Калпазанчо?

Схванал намека, председателят джафна.

— Хъм — изкоментира г-н Бент, — и една последна подробност, сър. Ще можете ли, ако обичате, да подпишете тези неща? — и той показва купчина хартии.

— Какво са те? Нали не са протоколи? Аз с протоколи не се занимавам.

— Най-различни формалности, сър. Като цяло те се свеждат до приемането на банката от името на председателя, но ми беше посочено, че е желателно и лапичката на г-н Калпазанчо да фигурира на обозначените места.

— А *той* налага ли се да прочете всичко това? — попита Олян.

— Не, сър.

— Значи и аз няма да ги чета. Това все пак е банка. Вече ме водихте на обиколка. Не е като да липсва някое колело. Просто ми покажете къде да подпиша.

— Само ето тук, сър. И тук. И тук. И тук. И тук. И тук. И тук...

Дамата в приемната беше несъмнено фина жена, но понеже работеше за „Вестника“, Олян не се чувстваше в състояние да я признае за пълноправна дама. Една дама не цитираше злобно точно каквото си казал, но не точно каквото си имал предвид, нито пък те халосваше по главата с неочаквано трудни въпроси. Добре де, като стана дума, много дами точно това си правеха, при това честичко, на нея обаче ѝ плащаха за това.

Обаче, трябваше да се признае, със Захариса Крипслок беше забавно.

— Захариса! Каква очаквана изненада! — поздрави я той влизайки в стаята.

— Г-н Ментелик! Винаги е удоволствие за мен! — възкликна в отговор жената. — Та значи сега вече сте лицето на едно куче?

Такова ми ти забавно. Малко като да жонглираш с ножове. Постоянно трябва да си нащрек. Като добра гимнастика.

— Вече заглавията ли пишем, Захариса? — каза той. — Аз просто изпълнявам условията на завещанието на г-жа Разкош.

Той остави Калпазанчо на полираната маса и седна.

— Значи сега сте председател на банката?

— Не, г-н Калпазанчо е председателят на банката — поправи я Олян. — Джафни многозначително на милата дама с наострения молив, Калпазанчо!

— Джаф — каза Калпазанчо.

— Г-н Калпазанчо е председателят — повтори Захариса и завъртя очи. — Но разбира се. А Вие получавате заповедите си от него, така ли?

— Да. Аз, впрочем, съм Господарят на Кралския Монетен двор.

— Кучето и неговият господар — произнесе замислено Захариса. — Колко мило. И предполагам, че можете да четете мислите му благодарение на някаква мистична връзка между куче и човек?

— Захариса, никога нямаше да мога да се изразя толкова добре.

Те си размениха усмивки. Това беше само първият рунд. И двамата знаеха, че още само загреват.

— В такъв случай да приемам ли, че не сте съгласни с онези, които казват, че това е прощалната интрига от страна на покойната г-жа Разкош, целяща изтръгването на банката от ръцете на остатъка от семейството ѝ, които, както считат някои, са напълно неспособни да я водят накъдето и да е освен към поредната катастрофа? Или пък бихте потвърдили мнението на мнозина, че Патрицията има твърдото намерение да притисне нежелаещия да сътрудничи с него банков бранш в града и намира в настоящата ситуация перфектния си шанс?

— Някои, които считат, онези, които казват... Кои ще да са тези тайнствени личности? — Олян се постара да извие вежда като Ветинари. — И откъде познавате толкова много от тях?

Захариса въздъхна.

— И не смятате ли, че г-н Калпазанчо в действителност не е много повече от удобна марионетка?

— Бау? — намеси се кучето, чуло да се споменава името му.

— Намирам самия въпрос за оскърбителен! — заяви Олян. — И той също!

— Олян, с Вас вече просто не е забавно — Захариса си затвори бележника. — Говорите като... ами като някой *банкер*.

— Поласкан съм, че мислите така.

Не забравяй, че само защото тя си е затворила бележника, не значи че можеш да се отпуснеш!

— Значи няма вече препускане на побеснели жребци? Нищо за аплодиране? Никакви волни мечти? — укори го Захариса.

— Добре де, вече се заех с почистването на фоайето.

Очите на Захариса се стесниха:

— Почистването на фоайето? Кой сте Вие и какво сте направили на истинския Олян фон Ментелик?

— Не, сериозно. Трябва да почистим себе си, преди да можем да се захванем с почистването на икономиката — каза Олян и почувства, как мозъкът му съблазнително преминава на по-висока предавка. — Възнамерявам да изхвърля това, от което вече не се нуждаем. Например, в трезорите твърде много полезно пространство е заето от безполезен метал. Той трябва да се разкара.

Захариса сбърчи чело:

— Да не би да говорите за *златото*?

— Да — каза простиичко той.

— Не е възможно да говорите сериозно!

Бележникът беше незабавно отворен и езикът на Олян премина в галоп. Не можеше да го озапти. Нямаше да е зле, ако първо беше споделил каквото има да казва с него самия. Та вземайки думата от мозъка, езикът заразправя:

— Сериозен съм като смъртта! Препоръчвам на лорд Ветинари да го продадем всичкото на джуджетата. На нас то не ни трябва. То не е нищо повече от условност.

— Но какво струва повече от златото?

— Практически всичко. Вие например. Златото е тежко. Вашата тежест в злато няма да е много злато. Но не сте ли много по-ценна от него?

Захариса, за радост на Олян, за момент се засуети:

— Е, в известен смисъл...

— Във всякакъв смисъл достоен за споменаване — настоя Олян. — Светът е пълен с неща по-скъпи от златото. Но ние копаям земята за проклетото вещество и после пак го заравяме в друга дупка. Какъв е

смисълът от това? Да не сме някакви свраки? За едното бляскане ли сме? За боговете, и *картофите* струват повече от златото!

— Как така?

— Ако сте корабокрушенец на необитаем остров, какво ще предпочетете, чувал картофи или чувал злато?

— Да, но въпросният необитаем остров не е Анкх-Морпорк!

— Кое то доказва, че златото е ценно само защото ние се договаряме, че е, нали така? То е само една мечта. Картофът обаче си е винаги картоф, където и да сме. С малко масълце и щипка сол и ето ти обяд, *независимо къде*. Закопаеш ли злато в земята и цял живот ще се тревожиш да не го откраднат. Закопаеш ли картоф, в съответния сезон ще изкараш дивиденди на хиляда процента.

— Да разбирам ли, че смятате да ни наложите картофен стандарт? — намеси се рязко Захариса.

Олян се усмихна.

— Не, няма да е това. Но след някой друг ден ще почна да отпускам пари. Те, знаете ли, не обичат да се застояват в бездействие. Те обичат да излизат и да се запознават с нови хора...

Частицата от мозъка на Олян, която се опитваше да не изостава от устата му си мислеше: Как бих искал да си вода бележки за това, че не съм сигурен, че ще го запомня всичкото. Обаче разговорите водени в последната седмица се сблъскваха в ума му и произвеждаха нещо като музика. Все още не беше сигурен, че разполага с всичките ноти, но някои части вече можеше да си ги тананика. Трябваше му само да се вслушва в себе си достатъчно дълго време и ще разбере, какви ги говори.

— Като под отпускане имате предвид... — поиска да се уточни Захариса.

— Че ще ги раздавам. Ще ги подарявам. Сериозно.

— Как? Защо?

— Всяко нещо с времето си!

— Вие ми се смеете, Олян!

Не, просто се стреснах, защото току-що чух, какво каза устата ми, помисли си Олян. Нямам никакви идеи, а само няколко случайни хрумвания. Мислех си за...

— Мислех си за необитаемите острови — каза той — и за това, защо този град не е такъв.

— А именно?

Олян се хвана за челото:

— Ех, г-це Крипслок... събуждам се аз тази сутрин без каквато и да е грижа освен да се позаема с натрупалата ми се в Пощата бумацина и може би да позамажа проблема с онази Специална 25-пенсова Зелева Зелена Специална марка. Сещате ли се, онази, от която, ако се посади в земя, пониква зелка? Може ли да се очаква от мен да разработя цяла нова фискална инициатива преди да стане чаят?

— Добре, обаче...

— Ще ми трябва време поне до закуска.

Той видя, как тя си записва това. След което пхна бележника в чантичката си.

— И това ще бъде голям купон, нали? — подметна тя, а Олян си помисли: *„В никой случай не ѝ се доверявай дори и да си е прибрала бележника. Има отлична памет.“*

— Говоря сериозно, мисля че за мен това е възможност да сторя нещо голямо и значително за осиновилия ме град — каза Олян с искрения си тон.

— Това беше вашият искрен тон — отбеляза тя.

— Да де, нали съм искрен — отвърна той.

— Но след като повдигнахте този въпрос, Олян, с какво се занимавахте преди гражданите на Анкх-Морпорк да Ви посрещнат с протегнати длани?

— Оцелявах — отговори Олян. — В Юбервалд старата империя се разпадала. Не беше необичайно правителството да се смени два пъти в обедната почивка. Работих каквото ми паднеше, за да преживея. Между другото мисля, че в последното си изречение искахте да кажете „ръце“ — добави той.

— А като дойдохте тук, впечатлихте боговете до такава степен, че те насочиха стъпките Ви към съкровище, така че да можете да построите наново Вашата Поща.

— Не бих искал да се изтъквам с това — каза Олян опитвайки се да изглежда сякаш не иска.

— Да-а-а. И дареното от боговете злато да вземе да се окаже цялото в използвани монети от равнинните градове...

— Знаете ли какво, често аз самият не съм могъл да заспя нощем чудейки се по този въпрос — отговори той — и стигнах до

заклучението, че боговете в мъдростта си са решили, че техният дар следва да може да бъде вкаран в обращение незабавно.

И мога да карам така, колкото си щете, помисли си той, а пък Вие се опитвате да играете покер без карти. Можете да си ме подозирате колкото си щете, но аз нали върнах парите! Добре де, преди това ги бях откраднал, но връщането им все се брои за *нещо*, не мислите ли? Ръцете ми са чисти, нали така? Добре де, приемливо поизбърсани, нали така?

Вратата бавно се отвори и в стаята се промъкна една нервна млада жена понесла купа със студено пиле. Калпазанчо грейна, когато тя я остави пред него.

— Извинявам се, не бихме ли могли да Ви предложим малко кафе или нещо такова? — предложи Олян, когато момичето тръгна да се връща.

Захариса стана:

— Благодаря Ви, но не. Ще си изпусна всичките срокове, г-н Ментелик. Сигурна съм, че съвсем скоро пак ще разговаряме.

— Не се и съмнявам, г-це Крипслок — каза Олян.

Тя пристъпи още една крачка към него и приглуши гласа си:

— Знаете ли кое беше това момиче?

— Не, все още не познавам почти никого тук.

— Значи не знаете, дали може да ѝ се доверите?

— Да ѝ се доверя ли?

Захариса въздъхна:

— Все едно не сте Вие, Олян. Тя току-що даде купа с храна на най-скъпоценното куче в света. Куче, което някои хора биха желали да видят мъртво.

— И защо трябва да... — започна Олян.

И двамата се обърнаха към Калпазанчо, който с облизване придвижваше празната купа по протежение на масата, всичко това озвучено от *мяс-мяс-мяс*.

— Ъ... ще ме извините ли, ако не Ви изпращам? — Олян се забърза след плъзгащата се купа.

— Ако изпитвате и най-малкото съмнение, пъхнете си пръстите в гърлото му — посъветва Захариса откъм вратата с, поне според Олян, твърде голямо удовлетворение.

Той сграбчи кучето и се втурна през отдалечената врата след момичето. Озова се в тесен и не особено внушително украсен коридор със зелена врата в единия край, иззад която се чуваха гласове.

Олян я отвори с трясък. В малката спретната кухничка зад нея, го посрещна една жива жанрова картина. Младата жена беше заклещена зад една маса, а брадат мъж облечен в бяло размахваше голям нож. И двамата го гледаха потресено.

— Какво става тук? — изрева Олян.

— Ъ, ъ... току-що нахлухте през вратата и се разкрещяхте — отговори момичето. — Нещо не е наред ли? Аз винаги по това време нося на г-н Калпазанчо ордъовъра му.

— А аз приготвям първото му — допълни мъжът и закълца с ножа някакви дреболии — пилешки вратове, пълнени с дреболийки за второ и специалния му карамелов сладкиш за десерт. А кой пита?

— Ами аз съм... Аз съм неговият собственик — представи се Олян, колкото се може по-високомерно.

Готвачът свали бялата си шапка:

— Извинявам се, сър, разбира се че сте Вие. Златният костюм и прочее. Това е дъщеря ми Пеги. Аз съм Еймсбъри, сър.

Олян беше успял мъничко да се поуспокои.

— Съжалявам — каза той, — аз просто се безпокоях, че някой може да се опита да отрови Калпазанчо...

— Ние тъкмо за това си говорихме — каза Еймсбъри. — Мисля си, че... Чакайте малко, да не би да имате предвид мен, а?

— Не, не, разбира се, че не! — зауспокоява все още държачия ножа си човек Олян.

— Е, добре тогава — омилостави се Еймсбъри, — нов сте тук, сър, няма как да знаете. Тоя Козмо веднъж да вземе да ритне Калпазанчо!

— И ще отрови той кого ли не, всекиго — подкрепи го Пеги.

— Аз обаче всеки ден отивам лично на пазара и собственоръчно избирам храната за кученцето — продължи готвачът. — Тя се съхранява долу в ледницата, а аз държа единствения ключ от нея.

Олян си отдъхна.

— А не бихте ли могъл да стъкмите някой омлет и за мен? — помоли той.

Готвачът се заозърта панически.

— Това е с яйца, нали? — измънка той нервно. — Всъщност досега не съм взимал участие в готвене на яйца, сър. На него му се полага по едно сурово с петъчния му татарски бифтек, а г-жа Разкош предпочиташе по две сурови в джина си с портокалов сок всяка сутрин, но между мен и яйцата няма нищо друго. Имам маринована свинска глава, ако пожелаете, сър. Имам езичета, сърчица, костен мозък, овчи глави, прилично парче гуша, чревца, трътки, бъбречета, дробчета, воденички, пача...

На млади години Олян беше изтърпял поднасянето на много от тези ястия. Бяха точно от най-подходящия вид меню за деца, ако искаш те да пораснат вещи в изкуствата на безочливата лъжа, ловкостта на ръцете и камуфлажа. Не ще и дума, Олян криеше тези странни лигави мръвки под зеленчуците си, като в един случай постигна над тридесет сантиметра висок картоф.

Озарението дойде.

— Много нещо ли готвихте за г-жа Разкош? — подпита Олян.

— Не, сър. Тя живееше на джин, зеленчукова супа, сутрешното си ободрително и...

— Джин — завърши твърдо Пеги.

— Значи сте основно кучешки готвач?

— Кинологически кулинар, сър, ако нямате нищо против. Дали не сте чели книгата ми? „Как да готвим с мозък“? — Еймсбъри спомена това без особена надежда, с пълно право.

— Необичаен избор на поприще — изкоментира Олян.

— Ами, сър, така имам възможността да... по-безопасно е... добре де, истината е, че имам алергия, сър — готвачът въздъхна. — Покажи му, Пеги.

Момичето кимна и извади от джоба си омазнено картонче, показва го на Олян и предупреди:

— Моля Ви, не изричайте тази дума, сър.

Олян зяпна.

— Просто не може да бъде избегната в кетъринговия бизнес — пожали се Еймсбъри.

Не му беше времето, *наистина* не му беше времето. Но не си ли заинтересуван в хората, значи просто нямаш измамническо сърце.

— Значи сте алергичен към ч... това нещо? — поправи се точно навреме той.

— Не, сър. Към думата, сър. Мога да се оправям със самите подвъпросни скилидки, дори мога да ги ям, но изговори ли се, ами...

Олян погледна още веднъж думата и поклати тъжно глава.

— Така че ми се налага да избягвам ресторантите, сър.

— Виждам, виждам. Ами как Ви се отразява думата... „сън“?

— Да, сър, разбирам накъде клоните, минах вече през това. „Че в сън“, „че е сън“... никакви проблеми.

— Та значи само „чесън“... Ох, извинявайте...

Еймсбъри замръзна на място с изражение сякаш е някъде далече.

— Богове, толкова съжалявам, съвсем честно нямах предвид...
— заоправдава се Олян.

— Знам — каза морно Пеги, — думата просто Ви се е изплъзнала, нали? Той ще е така за още петнадесет секунди, след което ще метне ножа право пред себе си и после за около четири секунди ще говори на разговорен куирмски, след което ще се оправи. Ето — тя връчи на Олян купа, съдържаща голяма кафява буца — вие се връщайте вътре с лепкавия карамелов сладкиш, а аз ще се скрия в килера. Свикнала съм. А и омлет мога да Ви направя.

Тя избута Олян през вратата и я затвори след него.

Той остави купата на пода, което предизвика незабавен и напълно съсредоточен интерес от страна на Калпазанчо.

Гледката как куче се опитва да сдъвче голямо парче карамел е времепрекарване за богове. Смесеното родословие на Калпазанчо го беше дарило с ловкост на челюстите, вдъхваща истинско страхопочитание. Той се премятеше блажено по пода, изкарвайки муцунки като на гумен водоливник в перална машина.

След няколко секунди Олян отчетливо чу тупването на нож вибриращ в дървото, последван от кряска: „*Nom d'une bouilloire! Pourquoi est-ce que je suis hardiment ri sous cape a part les dieux?*“^[1]

В двойната врата се почука, последвано незабавно от влизането на Бент. Той носеше голяма кръгла кутия.

— Пригответхме покоите за Вас, Господарю — провъзгласи той,
— тоест за г-н Калпазанчо.

— Покой?

— О да. Председателят разполага с покои.

— А, такива покои. Значи му се налага да живее над дюкяна, както си се полага?

— Именно. Г-н Въртел беше толкова любезен да ми предостави копие от условията на завещанието. Председателят е длъжен да спи всяка нощ в банката...

— Да, но аз си имам съвсем приличен апартамент в...

— Уви. Условията са такива, сър — не се смили Бент. — Вие разбира се можете да използвате леглото — добави щедро той — Калпазанчо ще си спи в неговата кореспонденция. Любопитно е да се отбележи, че той си е роден в нея.

— И всяка нощ ли ще трябва да съм заключен тук?

Всъщност като видя покоите, перспективата престана да изглежда толкова лоша. Наложил му се да отвори четири врати преди изобщо да успее да намери леглото. Имаше трапезария, гардеробна, баня, отделен клозет с вода, резервна спалня, проход към кабинета, който беше нещо като официално помещение, и малък частен кабинет. Главната спалня съдържаше огромен дамасков балдахин с дъбови колони, в който Олян се влюби от пръв поглед. Опитал го на размер. Беше толкова мек, все едно беше легнал в голям топъл вир...

После се изправи стреснато.

— Г-жа Разкош тук ли... — започнал той посред надигаща се паника.

— Тя почина седнала зад бюрото си, господарю — успокой го Бент, развързвайки канапа на голямата кръгла кутия. — Заменихме онзи стол. Между другото, погребението ѝ е утре. В Малките Богове по пладне, членове на семейството само по предварителна заявка.

— Малките Богове ли? Това не е ли малко под равнището за Разкош?

— Изглежда неколцина предци на г-жа Разкош са погребани там. Веднъж в момент на откровеност тя ми сподели, че проклета да е, ако позволи да е Разкош за цяла вечност — зашумоля хартия и Бент добави. — Вашата шапка, сър.

— Каква шапка?

— Тази на Господаря на Монетния Двор — протегнал му я Бент.

Беше черен копринен цилиндър. Някога ще да е бил лъскав. Сега беше предимно лъснал. И дъртите скитници си имаха по-добри шапки. Можеше да я скроят да прилича на голяма купчина долари, можеше да

е корона, можеше да е инкрустирана с малки сценки от скъпоценни камъни, изобразяващи злоупотребите със средства през вековете и развитието на разменните средства от бебешките лиги през малките бели миди и кравите и в крайна сметка до златото. Можеше да внушава нещо за магията на парите. Можеше да е *добра*.

Черен цилиндър. Никакъв стил. Изобщо никакъв стил.

— Г-н Бент, бихте ли могли да уредите някой да наmine през Пощата и да ми донесе нещата? — каза Олян загледан печално в старата развалина.

— Разбира се, господарю.

— Мисля, че „Г-н Ментелик“ ще е достатъчно, благодаря Ви.

— Да, сър. Разбира се.

Олян фон Ментелик седна зад огромното бюро и прокара с любов ръцете си по поизтърканата зелена кожа.

Ветинари, мътните го взели, излезе прав. Пощенската служба го беше направила твърде предпазлив и дефанзивен. Бяха му свършили предизвикателствата, беше му свършило *забавното*.

Някъде далече прогърмя, а следобедното слънце беше подгонено от синкавочерни облаци. Откъм равнините прииждаше една от онези тежки целonoщни бури. Според „Вестника“ тия дни през дъждовните нощи обикновено се случвали повече престъпления. Очевидно това беше заради върколака в Стражата: дъждът правеше миризмите трудно проследими.

След малко Пеги му донесе омлет, не съдържащ абсолютно никакво споменавање на думата „чесън“. А след още малко Гладис пристигна с гардероба му. С целия, включително и с вратата, която тя беше хванала под мишница. Няколко пъти го халоса в стените и тавана, докато го прекарваше през стаята и го остави посред широкия под на спалнята. Олян понечи да я последва, но тя вдигна в ужас грамадните си ръчища:

— Не, Сър! Нека Първо Аз Изляза!

И тя изтрополи покрай него в хола и рече:

— Още Малко И Щеше Да Стане Много Лошо.

Олян изчака да види, дали няма да последва още нещо и попита:

— И какво, по-точно?

— Мъж И Жена Не Бива Да Се Намират В Една И Съща Спалня
— заяви с тържествена увереност големът.

— Ъ, на колко години си, Гладис? — поде предпазливо Олян.

— На Хиляда Петдесет И Четири, Г-н Ментелик.

— Ъ, точно така. И си направена от глина. Искях да кажа, вярно, че всички са направени от глина, в известен смисъл, но, в качеството си на голем, ти си, тъй да се каже, *ъ... изключително* направена от глина...

— Да, Г-н Ментелик. Обаче Съм Неомъжена.

Олян изстена:

— Гладис, какво ти дадох да четеш този път момичетата от гишетата?

— „Благоразумни Съвети За Благопристойни Девойки“ От Лейди Дийрдри Вагон — отговори Гладис. — Много Е Интересна. Там Се Обяснява, Как Се Правят Нещата.

Тя измъкна тъничко книжле от огромния джоб на роклята си, доста евтино издание. Олян въздъхна. Беше от оня вид книги по етикеция, които те учат на Десет Неща, Които Не Бива Да Правите Със Слънчобрана Си.

— Да, ясно — каза той.

Не се сещаше как да ѝ го обясни. Нещо по-лошо, не се сещаше и какво има за обясняване. Нали големите са... ами големи. Големи буци глина с животворна искра в тях. Дрехи? За какво са им? Дори и мъжките големи в Пощата минаваха само с по някоя ръка синя и златиста боя колкото да изглеждат официални... Я чакай, той май почна да схваща! Нямаше такова нещо като мъжки големи! Големите си бяха големи и съвсем добре си им беше да са си просто големи, хиляди години наред! Сега обаче бяха в съвременния Анкх-Морпорк, където бяха смесени и разбъркани всевъзможни раси и хора и идеи и да се неначуди човек, какво можеше да излезе от бутилката.

Без нито дума повече Гладис изтрополи през хола, обърна се и замря. Огънят в очите ѝ се приглуши до мътно червено. Това значи това беше то. Тя беше решила да остане.

Калпазанчо похъркваше в кореспонденцията си.

Олян извади половината чек, който му беше дал Козмо.

Необитаем остров, необитаем остров. Знам, че най-добре мисля като съм под напрежение, но какво ли точно ще да съм имал предвид?

На един необитаем остров златото няма стойност. С храна се изкарва безпарично време много по-лесно, отколкото гладно време със злато. Като стана дума, златото няма стойност също и в златната мина. В златната мина разменното средство е търнокопът.

Хъм. Олян се загледа в чека. Какво го прави да струва десет хиляди долара? Подписът и печатът на Козмо, ето какво. Всеки знае, че той е добър с парите. С нищо друго не е добър, освен с парите, копелето му мръсно.

Банките постоянно ги използват, мислеше си той. Всяка банка в Равнините ще ми го осребри в кеш, като си вземе комисионните, разбира се, защото банките те дерат отвсякъде. И въпреки това така е много по-лесно отколкото да размъкваш натам-насам чували с монети. Разбира се и аз ще трябва да го подпиша, иначе ще е невалидно.

В смисъл, ако беше оставено празно място след „изплатете на“, то всеки би могъл да го използва.

Необитаем остров, необитаем остров... На един необитаем остров торба зеленчуци струва повече от торба злато, а в града торба злато струва повече от торба зеленчуци.

Това някакво уравнение ли е? Къде е стойността?

Той зяпна.

Тя беше в самия град. Градът казваше: в замяна на това злато ще получиш всичките тези неща. Градът е вълшебникът, алхимикът наопаки. Той превръщаше безползното злато във... ами всичко.

Колко струваше Анкх-Морпорк? Като се събере всичко! Къщите, улиците, хората, уменията, изкуството в музеите, гилдиите, законите, библиотеките... Билиони? Не. Никакви пари нямаше да стигнат.

Градът беше едно голямо златно кюлче. Какво беше нужно за обезпечаването на една валута? Трябваше само градът. *Градът* е който казва, че доларът струва един долар.

Това беше само един сън, но Олян го биваше в продаването на сънища. А като продадеш един сън на достатъчно много хора, никой няма да посмее да се събуди.

На малката лавица на бюрото имаше мастилница и два гумени печата, с градския герб и с печата на банката. Но в очите на Олян и около тези простички вещи имаше златна омара. Те имаха стойност.

— Калпазанчо? — извика Олян.

Кученцето седна в кутията си за кореспонденция и го загледа в очакване. Олян си запретна ръкавите и щракна с пръсти.

— Ще направим ли малко пари, г-н председателю? — предложи той.

Председателят изрази безрезервното си одобрение с думата „джаф!“.

„Изплатете на Приносителя Сумата от Един Долар“ — написа Олян на парче хрущяща банкова хартия.

Подпечатаната хартишката с двата печата и дълго и критично оглеждаше резултата. Трябваше му още нещо. На хората трябваше да им се даде шоу. Всичко опираше до изгледа.

Трябваше му... нюанс на солидност, като този на самата банка. Кой ще влага пари в дървена колиба?

Хъм.

Ах, да. Нали всичко беше за града? Отдолу с големи заврънкулести букви той добави:

AD URBEM PERTINET

А после, с по-малки букви и след известно обмисляне:

„*Promitto fore ut possessori postulanti nummum unum solvent, an apte satisfacia.*“^[2]

Подпис Олян фон Ментелик от името на Председателя“

— Ако ме извините, г-н председателю, — каза той и взе кучето в ръце.

Отне му само един миг да натопи предната му лапичка в мастилото и да остави спретнатата малка следа до подписа.

Олян повтори процеса към двадесетина пъти, пхна пет от получените така ценни книжа под преспапието и взе останалите нови пари, както и председателя на разходчица.

Козмо Разкош се беше загледал в отражението си в огледалото. Често му се получаваше добре пред огледалото три-четири пъти поред, а после, срам и позор, рече ли да го опита публично и хората, ако бяха твърде глупави, ще го попитат: „Нещо в окото ли Ви е влязло?“

Той дори си беше поръчал устройство, което посредством часовников механизъм дърпаше неколkokратно едната вежда. Беше отровил човека, който го беше изработил, направо докато си приемаше

поръчката и бърбеше с него в малката му миризлива работилница, докато веществото подейства. Той беше на близо осемдесет, а Козмо беше много предпазлив, така че Стражата изобщо не се усети. А пък и на тази възраст това изобщо не се броеше за убийство, нали? Всъщност беше по-скоро нещо като услуга. И очевидно той не можеше да рискува дъртият глупак да се раздърдори на някого след като Козмо станеше Патриций.

Погледнато от дистанцията на времето, трябвало е да изчака докато се увери, че тренажорът за вежди работи както трябва. Беше му насинил окото преди да направи няколко припрени донастройки.

Как ли го постигаше Ветинари? Това беше нещото, докарало му Патрицианството, беше убеден Козмо. Вярно, няколко мистериозни убийства също бяха помогнали, както можеше да се допусне, но това, което го беше задържало там, беше начинът, по който този човек можеше да си повдига веждата.

Козмо дълго време беше изучавал Ветинари. На светски събития това не беше трудно. Също така той си изрязваше всяка негова снимка появила се във „Вестника“. Коя беше тайната, поддържаща го толкова могъщ и невредим? Как можеше да бъде разбран той?

И тогава един ден той прочете в някаква си книга: *„Ако искаш да разбереш един човек, повърви една миля в неговите обуца“*.

И му дойде велика и блестяща идея...

Той въздъхна доволно и подръпна черната си ръкавица.

Както си му беше редът, го бяха пратили в школата на Убийците. Това беше естественото местоназначение за младежи от известна класа и възпитание. Той оцеля там и специализира Отрови, защото беше чул, че това било специалността на Ветинари, но даскалото го отегчаваше. Толкова се беше формализирало напоследък. Толкова се бяха увлекли по разни смехотворни понятия за чест и изисканост, че изглежда бяха забравили, какво се предполагаше да върши един убиец...

Ръкавицата беше свалена и ето го.

О да...

Дотук си беше свършил работата *великолепно*.

Козмо се загледа във величествения предмет, мърдайки си ръката, така че да проблясва на светлината. Светлината правеше чудати неща със стигия: понякога се отразяваше в сребристо, понякога в мазно жълто, понякога си оставаше непоколебимо черен. И беше

топъл, дори и тук. На пряка слънчева светлина щеше да избухне в пламъци. Това беше метал, сякаш специално създаден за тези, които се спотайваха в сенките...

Пръстенът на Ветинари. Печатният пръстен на Ветинари. Такова мъничко нещичко, а толкова могъщо. Нямаше съвсем никаква украса, освен ако не се брои тесният картуш обкръжаващ изгравираната с остри ръбове една-единствена буква: V.

Можеше само да гадае за всичко, което секретарят му е трябвало да направи, за да се докопа до него. Бил направил дубликат, „реверсивно-реконструиран“, каквото и да значеше това, от възчнените отпечатъци, за които е бил толкова впечатляващо използван. Имало е подкупи (от скъпия вид) и намеци за забързани срещи и предпазливи размени и промени в последната минута, за да се направи дубликатът съвършено точен...

И ето го истинският тук, на неговия пръст. Фактически направо неразделно на неговия пръст. Според Козмо Ветинари имаше твърде тънки пръсти като за мъж, така че нахлузването на пръстена през кокачето му изискваше много усилия. Дотук се беше разкудкуякал той да бъде разширен, в глупостта си не осъзнавайки, че това щеше да провали всичко. Вълшебството, а Ветинари със сигурност имаше свое вълшебство, щеше да се изпари. И вече нямаше да бъде съвършено истинският предмет.

Да, за няколко дни адски го болеше, но сега той се рееше над болката като в ясно синьо небе.

Той се гордееше, че не е някой балама. Веднага щеше да разбере, ако секретарят му се беше опитал да го измента с някакво си копие. Тръпката преминала през ръката му когато плъзна пръстена, добре де, когато нахлузи пръстена през кокачето на пръста си, беше достатъчна, за да разбере, че този е автентичният. Той вече можеше да усети, как мислите му стават по-остри и по-бързи.

Той погали с показалеца си дълбоко врязаното V и се обърна благожелателно към Дръмн... към Дотук:

— Изглеждате обезпокоен, Дотук.

— Пръстът съвсем побеля, сър. Почти бледо син е. Сигурни ли сте, че не боли?

— Нито капка. Чувствам се... напълно под контрол. В последно време изглеждате много... тревожен, Дотук. Добре ли сте?

— Ъ... чудесно, сър — отговори Дотук.

— Длъжни сте да разберете, че изпратих г-н Кранбери с Вас поради най-сериозни основания — каза Козмо. — Рано или късно Морпет щеше да каже все на някого, колкото и да му бяхме платили.

— Но момчето от шапкарския дюкян...

— Абсолютно същата ситуация. И беше честен бой. Не беше ли така, Кранбери?

Лъскавата плешива глава на Кранбери се надигна от книгата му:

— Да, сър. Той беше въоръжен.

— Но... — започна Дотук.

— Да? — поинтересува се спокойно Козмо.

— Ъ... нищо, сър. Вие, разбира се, сте прав.

Държащ малко ножче и много пиян. Дотук се чудеше, за колко ли се брои това срещу професионален убиец.

— Прав съм, нали? — заключи благодушно Козмо. — А Вие вършите отлично Вашата работа. Както и Кранбери. Скоро ще имам още една малка задача за Вас. А сега вървете да вечеряте.

Когато Дотук отвори вратата, Кранбери хвърли един поглед на Козмо, който почти недоловимо поклати глава. За нещастие на Дотук, той имаше отлично периферно зрение.

„Той ще разбере, ще разбере, ще *разбеееереее!!!*“ — стенеше той наум докато бързаше по коридорите. Заради проклетия пръстен е, заради него е! Не съм аз виновен, че Ветинари има тънки пръсти! Той веднага щеше да надуши нещо гнило, ако проклетият пръстен паснеше! Защо ли не ми даде да му го разширя? Ха, а ако го бях разширил, той по-късно щеше да прати Кранбери да убие бижутера! И си знам, че ще го прати и за мен, *знам си!*

Кранбери ужасяваше Дотук. Човекът говореше тихо и се обличаше скромно. И когато Козмо не се нуждаеше от услугите му, той по цял ден си седеше и си четеше книги. Това отчайваше Дотук. Ако оня беше неграмотен главорез, щеше да е някак си по-добре, по-... по-разбираемо. Човекът очевидно нямаше нито косъм по тялото си, а блясъкът от главата му можеше да те заслепи като слънце.

А всичко започна с една лъжа. Защо ли му повярва Козмо? Защото беше луд, но за съжаление не непрекъснато, а беше нещо като

пощурял по хобито си. Беше... ами побъркан на тема лорд Ветинари.

Отначало Дотук не го беше забелязал, само дето се учуди, какво ли го беше прихванало Козмо относно височината му на интервюто за работата. А когато Дотук му каза, че е работил в двореца, беше нает на минутата.

И тук беше лъжата, макар че Дотук предпочиташе да си мисли за нея като за неудачно съчетание на две истини. Дотук наистина беше работил известно време в двореца, но засега Козмо още не беше разбрал, че е било като градинар. Преди това той беше младши секретар в Гилдията на Оръжейниците, поради което намери за оправдано да каже: „Аз съм младши секретар и работих в двореца“, изречение, което той чувстваше, че лорд Ветинари би разгледал с повече внимание, отколкото стори това зарадваният Козмо. И ето го сега, той съветва един много важен и умен човек на базата на колкото слухове можеше да си спомни или пък, ако не му оставаше друг изход, да си измисли. И досега някак си се отървяваше. Във всекидневните си бизнес дела Козмо беше хитър, безскрупулен и с остър, че чак да се порежеш ум, но опреше ли до Ветинари, беше доверчив като малко дете.

Дотук беше забелязал, че шефът му от време на време се обръща към него с името на секретаря на Патриция, но му се плащаше по петдесет долара месечно, без да се брои храна и квартира, а за тези пари той би отвърщал и на „Дейзи“. Добре де, може би не на „Дейзи“, но със сигурност на „Клайв“.

И тогава започна кошмарът и, както е обичайно при кошмарите, най-обичайни предмети придобиха злокобно значение.

Козмо поиска чифт стари обувки на Ветинари.

Това си беше зор. Дотук така и не беше пристъпвал в самия дворец, но онази нощ той се промъкна в двора като прескочи оградата близо до старата зелена градинска портичка, срещна се с един от някогашните си колеги, който трябваше да стои буден цяла нощ заради котелното, поприказва си с него и следващата нощ се върна за чифт стари, но все още употребими обувки, осми размер, както и с информация от ваксаджийчето, че милорд износвал лявата подметка малко по-бързо отколкото дясната.

Дотук не видя никаква разлика в предоставените му обувки, а и всъщност никой не беше твърдял, че това са баснословните обувки на

Ветинари, но поизносените, но все още използвани обувки мигрираха от горния етаж към крилото на прислугата понесени от вълната на noblesse oblige, така че дори и да не бяха обувките на самия онзи човек, то почти със сигурност поне са били понякога в една и съща стая с неговите крака.

Дотук даде за тях десет долара и загуби цяла вечер в изтъркването на лявата подметка достатъчно, че да е забележимо. Козмо му плати петдесет долара без да мигне дори, въпреки че се понамръщи като ги обу.

— Искаш ли да разбереш човек, повърви една миля в общата му — беше казал той куцукайки натам-насам през кабинета си.

Какви ли откровения ще да е получил, ако се беше оказало, че това са обувките на някой помощник-лакей, Дотук можеше само да гадае, но след половин час Козмо позвъни за леген студена вода и някои обезболяващи билки, а обувките оттогава ги нямаше никакви.

После дойде ред на черната шапчица. Това беше единственият късметлийски случай в цялата история. Беше си даже автентична. Спокойно можеше да приеме, че Ветинари си ги купува от Болтърс на Драскалото, така че Дотук след подобаващо разузнаване влезе когато старшите партньори бяха на обяд, поговори си с безпаричния младеж, работещ на бълващите пара почистващи и гладещи машини в задната стая... и установи, че една е била изпратена за почистване. Дотук си излезе с нея, така и непочистена, оставяйки младежа извънредно паричен и инструктиран да изчисти нова шапчица, която да върне в двореца.

Козмо беше не на себе си от радост и поиска да узнае всички подробности.

Следващата вечер се оказа, че паричният младеж прекарал вечерта в един бар и свършил на излизане в пианска свада някъде към полунощ, безпаричен и бездиханен. Стаята на Дотук беше до тази на Кранбери. Впоследствие той си спомни, че тази нощ Кранбери се беше прибрал късно.

А сега този пръстен с печат. Дотук беше казал на Козмо, че би могъл да направи дубликат и да използва своите контакти в двореца (много скъпите си контакти) да го размени с истинския. И му бяха платени пет хиляди долара!

Пет хиляди долара!

И шефът полудя от радост. Направо полудя. Пръстенът в него беше фалшив, но той се кълнеше, че в него струял духът на Ветинари. Може и така да беше, доколкото Кранбери беше станал част от операцията. Окажеш ли се въввлечен в малкото хоби на Козмо, беше осъзнал твърде късно Дотук, умираш.

Той стигна до стаята си, шмугна се в нея и затвори вратата. След което я подпря отвътре. Трябваше да бяга. Веднага. Спестяванията му щяха да му купят достатъчна отдалеченост. Но страхът малко поутихна, когато той си събра мислите.

А те му казваха: спокойно, спокойно. Стражата нали още не чука на вратата ти? Кранбери е професионалист, а шефът е изпълнен с благодарност. Така че, защо да не завъртим един последен трик? Да направим малко истински пари! Какво още бихме могли да „придобием“, за което шефът да ни плати още пет хиляди?

Нещо простичко, но внушително, това беше номерът. А когато шефът се усетеше, ако изобщо се усетеше, Дотук вече ще е на другата страна на континента, с ново име и неузнаваем под отличния си загар.

Да... точно онова...

Слънцето напичаше, и изобщо, и в частност. В частност джуджетата. Бяха планински джуджета и не се чувстваха добре под открито небе.

И за какво изобщо висяха тук? Кралят искаше да знае, дали нещо ценно няма да бъде изнесено от дупката, която големите копаеха за побърканата пушеща жена, на тях обаче не им беше позволено дори да стъпят вътре, защото щеше да е нарушение. Така че те седяха на сянка и се потяха, докато, към веднъж дневно, побърканата пушеща жена, която не преставаше да пуши, идваше и оставяше... неща на грубия тезгях пред тях. Общото между тези неща беше ето какво: бяха безинтересни.

Тук нямаше какво да се копае, всеки го знаеше. Беше ялов нанос и пясък колкото щеш надолу. Нямаше прясна вода. Каквито растения оцеляваха тук съхраняваха дъждовна вода в раздутите си кухи коренища или пък живееха от влагата на морските мъгли. Тук нямаше нищо заслужаващо си вниманието, а това, което излизаше от дупката насочваше вниманието към все същия скучен факт.

Имаше останки от стари кораби и, понякога, останки от стари моряци. Имаше две монети, една сребърна и една златна, които не бяха чак толкова безинтересни и бяха надлежно конфискувани. Имаше натрошени грънци и парчета от статуя, които дадоха материал за чудене, парче от железен казан, една котва с няколко брънки верига.

Беше очевидно, разсъждаваха джуджетата, както си седяха на сянка, че тук не е идвало нищо освен на лодка. Но не биваше да се забравя: опреше ли се до бизнес и пари, никога не вярвай на някой, който може да вижда над шлема ти.

И, накрая, имаше ги големите. Те мразеха големите, защото се движеха тихо, въпреки цялата им тежест, и изглеждаха като тролове. Постоянно прииждаха и си отиваха, мъкнеха дървен материал кой знае откъде, спускаха се долу в тъмното...

И ето че един ден големите наизлизаха като потоп от дупката, дълго време се разправяха нещо и после пушещата жена отиде при наблюдателите. Те я наблюдаваха нервно, както бойци, към които пристъпва самоуверен цивилен, за когото те знаят, че не им е позволено да го убият.

На развален джуджешки тя им съобщи, че тунелът се сринал и тя смятала да си тръгва. Всичко което изкопали, добави тя, било дар за Краля. И тя си замина, прибирайки със себе си и прокълнатите големи^[3].

Това беше преди една седмица. Оттогава тунелът окончателно се срути и вятърът затрупа всичко с пясък.

Парите сами си се грижиха за себе си. Те навигираха през столетията, потънали в документи, скрити зад юристи, четкани, лъскани, инвестирани, реинвестирани, конвертирани, прани, сушени, гладени, колосвани и опазвани от неприятности и данъци и най-вече опазвани от самите Разкошови. Те си знаеха що за стока са потомците им, нали сами си ги бяха възпитали такива, така че парите си вървяха с пазачи и душеприказчици, управители и клаузи, отцеждайки само умерено количество от тях за следващото поколение, достатъчно да поддържа стила на живот, за който името им беше станало синоним, като им оставаше и още мъничко, за да задоволи семейната традиция да се боричкат помежду си за, ами да, за парите.

И ето ги сега те пристигаха, всеки клон от фамилията, а често и всеки индивид, със собствените си адвокат и бодигардове, внимателно следейки, кого ще благоволят да забележат, та да не би неволно да се усмихнат на някого, с когото в момента се съдят. Като семейство, както се казваше, Разкошови се спогаждаха като торба пълна с котки. Козмо ги наблюдаваше на погребението как прекарват времето си дебнейки се един друго, съвсем като котки, всяка чакаща някоя друга да нападне. Но дори и така щеше да е подобаващо благопристойно събитие, само ако оня кретен племенникът, на когото дъртата кучка беше разрешила да живее в мазето, не беше изникнал в мърлявия си бял халат и жълтия си дъждобран и не рева по време на цялата церемония. Той напълно развали събитието за всички.

Сега обаче погребението беше свършило и Разкошови се заеха с това, с което винаги се заемаха след погребения, а именно да си говорят за Парите.

Не е възможно да събереш Разкошови на *една* маса. Козмо беше подредил малки маси в конфигурация съответстваща на най-точната му информация за настоящото състояние на фракциите и дребните братоубийствени войни, но трябваше доста влачене и дърпане на маси и заплахи за юридически мерки преди родата най-сетне да седне. Зад тях стегнатият строй на техните адвокати зорко бдеше, печелейки общо по долар на всеки четири секунди.

Очевидно единствената роднина, която имаше Ветинари, беше една леля, размечта се Козмо. Късметлия беше този човек. Когато *той* стане Ветинари, ще дойде време за изкуствен подбор.

— Дами и господа — започна той, когато съскането и квалификациите горе-долу поутихнаха, — толкова се радвам да видя толкова много от нас тук в този ден...

— Лъжеш!

— Особено теб, Пучи — усмихна се на сестра си Козмо.

Ветинари нямаше и сестра като Пучи. Никой нямаше такава, беше готов да се обзаложи Козмо. Тя беше адско изчадие в приблизително човешки облик.

— Все още нещо не ти е наред с веждата, знаеш ли — продължи Пучи.

Беше седнала сама на една маса, гласът ѝ беше като на резачка уцелила пирон с допълнителен примес на сирена и беше винаги

определяна като „светска красавица“, което за пореден път показваше, колко богати всъщност бяха Разкошови. Ако бъдеше разсечена на две, от нея щяха да излязат две светски красавици, макар че, в този случай, не особено красиви. Макар и да се говореше, че мъжете отхвърлени от нея скачали в отчаяние от мостовете, единствената която говореше това, беше самата Пучи.

— Сигурен съм, че всички знаете... — започна Козмо.

— Благодарение на абсолютната некомпетентност на вашата страна на семейството, ти загуби нашата банка! — разнесе се един глас от далечния ъгъл, но възбуди надигащ се хор от ропот.

— Всички тук сме Разкошови, Жозефина — смъмри я той, — някои от нас дори са *родени* Разкошови.

Това не подейства. А трябваше да подейства. С Ветинари щеше да подейства, беше убеден Козмо. Но с Козмо само обиди хората. Недоволните гласове само се усилиха.

— Някои от *нас* се оправят по-добре! — изсумтя Жозефина.

Тя имаше изумрудена огърлица, хвърляща по лицето ѝ зеленикави отблясъци. Козмо беше впечатлен. При възможност Разкошови се женеха за далечни братовчеди, но за неколцина във всяко поколение не беше рядкост да се оженят извън родата, с цел да се избегне онази ситуация с трите палеца. Жените си намираха хубави мъже, които правеха каквото им се кажеше, а мъжете си намираха жени, които, чудно как, бяха забележително умели в прихващането на сприхавостта и докачливостта на бръснати маймуни, което беше белег на един истински Разкош.

Жозефина си седна с доволния вид на отровен вид всред хор от сдържано съгласие. И веднага отново скочи на крака, за бис:

— И какво възнамеряваш да сториш сега относно тази непростима ситуация? Вашият клон допусна едно панаирджийско същество да вземе контрола над *нашата* банка! *Отново!*

Пучи се извърна в стола си:

— Как смееш да говориш така за татко!

— И как смееш да говориш така за господин Калпазанчо! — додаде Козмо.

С Ветинари това щеше да има успех, той си го знаеше. Щеше да направи Жозефина да изглежда глупаво и да вдигне акциите на Козмо

в стаята. Щеше да проработи за Ветинари, който умееше да си повдига веждата като визуален туш.

— Какво? Какво? Какви ги плещиш? — развика се Жозефина. — Я не ставай глупав, момченце! Говорих за тая твар Ментелик! Та той е някакъв пощальон, представете си! Защо не си му предложил пари?

— Предложих му — каза Козмо, а за вътрешния си слух добави: *„Ще ти го припомня аз това «момченце», плесенясала стара кранто такава. Когато стана майстор на веждата ще те видим какво ще кажеш тогава!“*

— И?

— Очевидно парите не го интересуват.

— Глупости!

— Ами мъничкото кученце? — намеси се един старчески глас. — Какво ще стане, ако то се спомине, боговете да не дават?

— Банката ще ни бъде върната, Лельо Грижа — отговори Козмо на дребничката старица с черните дантели, потънала в някакво ръкоделие.

— Независимо как умре мъничкото кученце ли? — продължи Леля Грижовност Разкош, изискано свела поглед над бродерията си. — Сигурна съм, че винаги съществува възможността за отравяне.

С осезаемо шуууффф адвокатът на Леля Грижа скочи и декларира:

— Моята клиентка желае да заяви, че споменава единствено достъпността на субстанции с летално въздействие изобщо и не е било изказано с намерение, и не бива да се разглежда като замисляне на каквито и да е незаконни действия.

И, заработил хонорара си^[4], той пак седна.

— За съжаление Стражата ще ни се стовари на главите като евтина ризница — изтъкна Козмо.

— Стражари в нашата банка? Затръшни им вратата под носовете!

— Времената се промениха, Лельо. Вече не можем да правим така.

— Когато пра-прадядо ти блъсна брат си от балкона, Стражата даже прибра трупа за пет шилинга и по халба бира на калпак!

— Да, Лельо. Сега Патриций е лорд Ветинари.

— И той да не би да разреши на някакви си стражари да се размотават в нашата банка?

— Без никакво съмнение, Лельо.

— Тогава той не е никакъв джентълмен — заключи печално лелята.

— Той допусна вампири и върколаци в Стражата! — добави възмущението си г-ца Тарантела Разкош. — Отвратително е как им се разрешава да ходят по улиците досущ като да са истински хора.

И нещо в паметта на Козмо каза *зън!*. *„Той е досущ като истинските хора“* — напомни му гласът на баща му.

— Това е твой проблем, Козмо Разкош! — отказваше да бъде сменена темата Жозефина. — Тъкмо твойт проклет баща...

— Я млъквай — рече й спокойно той. — Затваряй си устата. И между другото тези изумрудни никак не ти отиват.

Това беше необичайно. Разкошови можеха да се съдят и да плетат интриги, да унижават и да издевателстват, но все пак имаше и такова нещо като добри обноски, в края на краищата.

А в главата на Козмо се чу още едно *зън!* и гласът на баща му му каза: *„И той толкова добре успя да скрие какво представлява всъщност, с толкова усилия. Това, което той е в действителност, може и да е вече напълно изчезнало. Но по-добре все пак да знаеш, в случай, че почне да се държи смехотворно...“*

— Баща ми прекрои бизнеса на банката — заговори Козмо, а гласът все още звънтеше в главата му докато Жозефина си поемаше дъх за поредната тирада, — а всички вие му позволихте. Да, вие му позволихте. Изобщо не ви пукаше какви ги върши, докато банката беше достъпна за дребните ви интрижки, които вие толкова грижливо прикривате и не споменавате. Той изкупи дяловете на всичките дребни акционери, а на вас не ви пукаше, стигаше ви да получавате *ваши* дивиденди. Колко печално само, че изборът му на приятели беше неразумен...

— Но не и толкова лош, като избора му на онази нагла кабаретна певачка! — издебна си момента Жозефина.

— ... макар че изборът на последната му жена беше добър — продължи Козмо. — Хали беше хитра, коварна, безскрупулна и безпощадна. Единственият ми проблем с нея е, че в това отношение тя надмина всичките ви. А сега ще трябва да ви помоля да напуснете. Ще трябва да си връщам нашата банка. Приятен ви път.

Той стана, отиде бавно до вратата, внимателно я затвори зад себе си и след това хукна като луд в кабинета си, където застана с гръб към вратата и зазлорадства, за която цел обладаваше с точно подходящото лице.

Добрият стар Тате! Разбира се, този безгрижен разговор беше проведен още когато Козмо беше на десет години и все още си нямаше собствен адвокат и още не беше докрай възприел Разкошната традиция на нападателно-резервираното вмешателство. Но Тате беше свестен човек. Той не просто беше давал на Козмо съвети, а го беше снабдил с амуниция, която да може да използва срещу другите. За какво иначе са бащите?

Г-н Бент! Беше... не просто г-н Бент. А беше нещо излязло от кошмарите. Навремето разкритието беше ужасило младия Козмо, а по-късно той беше готов да съди баща си за всичките безсънни нощи, в най-добрата традиция за един Разкош, но се поколеба и добре, че стана така. Всичко щеше да излезе наяве в съда и той щеше да изхвърли на боклука един великолепен дар.

Значи този тип Ментелик си мислеше че контролира банката, а? Да, но не можеш да управляваш банката без Маволио Бент, а утре по това време той, Козмо Разкош, ще притежава г-н Бент. Ммм, да... може и да го отложим за малко по-късно. Още един ден от главоломното нахалство на Ментелик ще вбеси горкичкия г-н Бент дотам, че специалните умения за убеждаване на г-н Кранбери надали ще потрябват. О, да.

Козмо си вдигна веждата. Почваше да му хваща цаката, в това беше сигурен. Нима преди малко там той не беше направо като Ветинари? Да, беше. Израженията по лицата от семейството, когато каза на Жозефина да си затваря устата! Дори и само от спомена гръбнакът му вибрираше.

Време ли му беше? Да, за една минутка само, може би. Беше си го заслужил... Той отключи чекмеджето в бюрото си, бръкна в него и натисна скрития бутон. От другата страна на бюрото изникна секретното отделение. От него Козмо извади малка черна шапчица. Изглеждаше все едно нова. Дотук беше гений.

Козмо много тържествено сложи шапчицата на главата си.

Някой почука на вратата на кабинета. Кое то беше ненужно, защото тя веднага след това бе отворена с трясък.

— Пак ли се заключваме в стаята си, братлето ми? — възкликна триумфално Пучи.

Козмо поне беше успял да задуши порива си да скрие шапчицата все едно са го заварили да върши нещо мръсно.

— Фактически тя не беше заключена, както виждаш — отговори той, — а на теб ти е забранено да се приближаваш на по-малко от пет метра от мен. Имам съдебно решение.

— А на теб не ти е разрешено да се намираш на по-малко от шест метра от мен, така че ти пръв го наруши — Пучи си притегли стол, застана разкрячена над него и се облегна тежко на облегалката. Дървото изпраця.

— Само на мен ли ми се струва така, или не аз бях този, който се приближи?

— Добре де, космически погледнато е все тая — смени посоката на атаката Пучи. — Знаеш ли, това твоето е опасно пристрастяване.

Сега вече Козмо си свали шапчицата.

— Просто се опитвам да вляза под кожата на този човек — обясни той.

— Много опасно пристрастяване.

— Знаеш какво имам предвид. Искам да разбера как работи умът му.

— Ами това? — Пучи махна с ръка към голямата картина, висеща на стената срещу бюрото.

— „Мъж с куче“ на Уилям Надутов. Портрет на Ветинари. Забележи как очите му те следват навсякъде в стаята.

— *Носът* на кучето ме следва навсякъде в стаята! Ветинари да не би да има куче?

— Имаше. Рошльо. Умряло преди известно време. В дворецовите земи има малко гробче. Веднъж седмично той отива там сам и оставя върху него кучешка бисквитка.

— И това го прави тъкмо Ветинари?

— Да.

— Ветинари, студеният, безсърдечен, пресметлив тиранин? — изумяваше се Пучи.

— Именно!

— Не лъжеш ли, милата си сладка сестричка?

— Вярвай на каквото щеш.

Дълбоко в себе си Козмо изпадна във възторг. Обичаше да вижда на лицето на сестра си това изражение на яростно любопитство на раздразнена кокошка.

— Подобна информация ще да струва значителни пари — забеляза тя.

— Точно така. А аз ти я споменавам само защото е безполезна, освен ако не знаеш къде точно отива, по кое време и в кой ден. Може просто пък да се окаже, мъничката ми сладка Пучи, че това което наричаш мое пристрастие, е от голяма практическа полза. Аз наблюдавам, изследвам и се уча. И ми се струва, че Олян фон Ментелик и Ветинари споделят някаква опасна тайна, която би могла дори...

— Но ти нали просто се изтъпанчи и предложи на Ментелик подкуп!

Едно нещо можеше да се признае на Пучи — можеше да откровеничиш пред нея, защото тя изобщо не си даваше труда да слуша. А използваше времето да измисля, какво да каже след това.

— Смехотворно малък подкуп. Както и заплаха. Така че сега той си мисли, че знае всичко за мен — каза Козмо без дори да се старае да изглежда самодоволно, — а аз не зная нищо за него, което е дори още по-интересно. Как ли се е пръкнал от нищото и веднага е заел един от най-високите постове в...

— Какво по дяволите е това? — поиска да знае Пучи, чиято монументална любознателност беше балансирана от продължителността на внимание на малко котенце. Тя сочеше диорамата пред прозореца.

— Това ли? О...

— Изглежда като декоративна витрина. Това Градът на Играчките ли е? Какво става тук? Кажи ми веднага!

Козмо въздъхна. Не беше точно да не обича сестра си, добре де, не я мразеше повече от естественото базово чувство на антипатия, което всички Разкошови изпитваха един спрямо друг, но беше трудно да се харесва този гръмък, носов, постоянно раздразнен глас, който приемаше като лично оскърбление всичко, което Пучи не разбираше незабавно, а това беше практически всичко.

— Това е опит посредством мащабни модели да се постигне изглед подобен на този, който Ветинари вижда от Продълговатия

кабинет — обясни той. — Помага ми да мисля.

— Много е шантаво. Какви кучешки бисквити? — реагира Пучи.

— Хам-хамчета на Тракълмент — осведоми я той — с форма на кокал, продавани в пет различни цвята. Но никога не оставя жълто, защото Рошльо не ги е обичал.

— Знаеш ли, че казват, че Ветинари е вампир? — прескочи на поредната допирателна Пучи.

— Ти това вярваш ли го? — попита Козмо.

— Защото е висок и слаб и носи черно ли? Мисля, че е нужно малко повече от това!

— Ами това, че е потаен и пресметлив? — допълни Козмо.

— А *ти* да не би да не вярваш в това?

— Не, и нямаше да има значение, дори да беше вярно? Обаче има други хора с по-... опасни тайни. Опасни за тях самите, имам предвид.

— Г-н Ментелик ли?

— И той би могъл да е от тях, да.

Очичките на Пучи светнаха.

— Знаеш нещо, нали?

— Не точно, но мисля, че знам откъде да намеря нещо за знаене.

— Откъде?

— Наистина ли искаш да знаеш?

— Разбира се, че искам!

— Добре, нямам намерение да ти кажа — усмихна и се Козмо. — Не ме оставяй да те задържам — добави той, когато Пучи изфуча от стаята.

„Не ме оставяйте да Ви задържам“. Каква чудесна фраза си беше изнамерил Ветинари. Дисонансът на двойното значение завихряше подводни течения на тревога и в най-невинните умове. Този човек беше намерил начини за безкръвна тирания, от която всеки уред за изтезания би потънал в срам.

Какъв гений само! И до него, само на една вежда разстояние, Козмо Разкош.

Ще трябва да обърне на добро издънките на жестоката природа. Тайнственият Ментелик беше ключът за Ветинари, а ключът за Ментелик беше...

Беше време да си поговори с г-н Бент.

[1] Което на френски значи приблизително: „В името на чайника! Защо ми трябваше да се смея дръзко под мустак на боговете?“ — Бел.пр. ↑

[2] Което на латински значи приблизително: „Обезпечено от града... Обещавам да бъде изплатена при предоставяне от приносителя една монета, или еквивалентна стойност.“ — Бел.пр. ↑

[3] Джуджетата изобщо не се сетиха да ги преброят, за да видят, дали някой не е бил оставен. Не че щеше да има някакво значение, но ако бяха проверили, по-късно Кралят нямаше да им крещи чак толкова. — Бел.авт. ↑

[4] За отчитане на потенциални усложнения и навременна намеса с надлежащо уточнение: \$12.98. — Бел.авт. ↑

ГЛАВА 5

БУРЕН ХАРЧЛЪК — НЕБЛАГОРАЗУМНОСТТА НА ГОЛЕМСКИЯ МАСАЖ — ДА ПРЪСКАШ ПАРИ —
НЯКОИ НАБЛЮДЕНИЯ ВЪРХУ ПРИРОДАТА НА ДОВЕРИЕТО — Г-Н БЕНТ ИМА ПОСЕТИТЕЛ — ЕДИН ОТ
СЕМЕЙСТВОТО

Къде да се изпробва една идея относно банкиране? Със сигурност не и в банка. Трябва да се изпробва някъде, където хората повече внимават за парите си и жонглират с финансите си в свят на постоянен риск, където решение за част от секундата означава разликата между триумфална печалба и позорна загуба. В общия си случай това място е известно като Реалният свят, но едно от частните му наименования е улица Десето яйце.

Магазинът за Шеги и Забави на Бофо на ул. Десето яйце, съдържател Дж. Пруст, беше раят за всеки, който си мислеше, че пърдящият прах е последната дума в хумора, което в много отношения си е така. Олян обаче му беше хвърлил око като на източник за материал за дегизировка и за други полезни неща.

Олян винаги полагаше особени грижи за дегизировката. Мустак, който можеше да се отлепи като го подръпнеш, нямаше място в неговия живот. Но тъй като той имаше най-лесно забравимото лице в света, което беше само лице в тълпата, дори когато до него нямаше жива душа, понякога беше от полза на хората да се предложи нещо, което да съобщят на Стражата. Очилата бяха очевидният избор тук, но Олян беше постигал отлични резултати и с перуки за нос и уши негова собствена разработка. Покажи на някого чифт уши, в които очевидно гнездят малки пойни птички, наблюдавай учтивия ужас в очите му и можеш да си сигурен, че *това ще е единственото, което той ще си спомни*.

Сега, естествено, Олян беше почтен човек, но частица от него чувстваше необходимостта да си има едно наум, просто за всеки случай.

Днес той си купи гърненце лепило и голям буркан фини златни прашинки, защото имаше предвид нещо за тях.

— Това ще са тридесет и пет пенса, г-н Ментелик — каза му г-н Пруст. — Да се задават някакви нови марки?

— Туй-онуй, Джак — рече Олян. — Как е Етел? Ами малкият Роджър? — добави той след моментно пребърникване на архивите в главата му.

— Много добре, благодаря че попитахте. Нещо друго за Вас? — Пруст си позволи надеждата Олян внезапно да си спомни, че животът му би могъл да бъде значително подобрен чрез покупката на десетина фалшиви носове.

Олян огледа редиците маски, страшни гумени ръце и забавни носове и счете, че нуждите му са задоволени.

— Само рестото, Джак — каза той и внимателно остави на тезгяха едно от новите си произведения. — Само половин долар ще ми стигне.

Пруст се втренчи в него все едно се канеше да гръмне или да изпусне някакъв въздействащ на ума газ.

— Какво е това, сър?

— Платежно за долар. Чек за долар. Най-последното изобретение.

— Трябва ли да подписвам нещо или такова?

— Не. Това му е интересното. То си е долар. Може да е на когото и да е.

— Аз бих предпочел да си е мой, благодаря ви много!

— Сега той си е Ваш — увери го Олян, — но можете да го използвате да си купите разни неща.

— В него няма злато — отбеляза магазинерът вдигайки го и държейки го по-далече от себе си, просто за всеки случай.

— Да, ама ако бях платил в пенита и шилинги, в тях също нямаше да има злато, нали така? Така че сега сте с петнадесет пенса отгоре, а това, съгласете се, е добра позиция. А разписката си струва долар. Ако я занесете в моята банка, те ще Ви дадат долар за нея.

— Но аз нали вече си имам долар! Тъй беше, нали? — сети се Пруст.

— Само така! Та защо значи не излезете да си купите нещо още сега? Давайте де, искам да го видя как ще стане.

— То е като с марките, нали г-н Ментелик? — хвана се за нещо по-близко до разбирането му Пруст. — Хората понякога ми плащат в

марки, както имам много поръчки по пощата...

— Да! Да! Именно! Мислете си за него като за една голяма марка. Вижте какво ще Ви кажа, това сега е промоционална оферта. Похарчете този долар, а аз ще ви дам още една разписка за долар. Така че какво рискувате?

— Само това, че ако това е, такова, една от първите доларови бележки... тъй де, мойто момче купи няколко от първите марки, които направихте, такова, а сега те струват цяло състояние, така че ако си ги задържа, някой ден може и да струват пари...

— *А сега нима не струват пари?* — проплака Олян.

Това му беше проблемът с бавните хора. По всяко време можеха да те изненадат. Трябваше им някое време да влязат в крачка с теб, но направеха ли го, направо те прегазваха.

— Да, но вижте сега какво — тук магазинерът пусна нещо, което вероятно си мислеше, че е лукава усмивчица, но което го правеше да прилича на г-н Калпазанчо наред парче карамел, — хитрец сте Вие с тия марки, г-н Ментелик, дето постоянно ги пускате все различни. Баба ми все казва, че ако беше вярно, че на старовремски „скрупули“ значело камъче, то Вие през живота си нито камъче, нито песъчинка не сте видял, да ме прощавате, тя, мойто бабче, си ми ги говори каквото ѝ е на ума...

— Нали направих така, че пощата да пристига навреме?

— О, да, както казва бабчето, Вие може и да сте голям тарикат, ама Ви бива като трябва да се свърши нещо, тук няма спор...

— Точно така! Давайте да похарчим тогава проклетия му долар!

Аз да не би да съм някак си двойнствено омагьосан, зачуди се той, така че старите жени да ме виждат какъвто съм си, но въпреки това да ме *харесват*?

И така, г-н Пруст се реши да рискува долара си в съседното дюкянче за унция тютюн за лула „Веселия моряк“, няколко ментови бонбончета и новия брой на „Запомнящи се сувенири“. И г-н Поулфорт „Печения“, веднъж схванал каквото имаше да му се схваща, прие банкнотата и я отнесе оттатък улицата при месаря г-н Каруцарски, който, след като нещата му бяха обяснени надълго и нашироко, предпазливо я прие в замяна на няколко кренвирша и като бонус даде на Олян един кокал „за Ваш’то мъничко кученце“. Повече от вероятно беше, Калпазанчо досега да не беше помирисвал истински

кокал. Той го обикаляше загрижено чакайки, кога най-сетне ще изпищи.

Улица Десето Яйце беше улица на дребни дюкянджии, продаващи дребни неща в малки количества, за дребни суми с дребна печалба. На такава улица човек се налагаше да е дребнав. Това не беше място за мащабни идеи. Тук трябваше да се внимава с подробностите. Тези хора виждаха повече фартинги отколкото долари.

Неколцина други магазинери тъкмо си затваряха кепенците за деня. Движени от Анкх-Морпоркския инстинкт за нещо интересно, дюкянджиите се скупчиха наоколо да видят какво става. Всички се познаваха един другия. Всички имаха вземане-даване един с другия. И всеки познаваше Олян фон Ментелик, човека със златния костюм. Банкнотите бяха изучени с особена загриженост и задълбочено обсъдени.

— Ама то всъщност е просто някаква дългова разписка или вересия.

— Добре де, ама ако ти трябват парите?

— Ама, поправете ме ако греша, дълговата разписка не е ли пари?

— Добре тогава, ама кой ти ги дължи?

— Ъ... ами ето Джак... Я чакай, не... то нали са си самите пари, нали?

Олян се хилеше, гледайки как се развива разискването. Цели нови теории за естеството на парите никнеха като гъби, напосоки и основани на пълна плява. А това бяха мъже, броящи си всеки половин фартинг и лягащи си с касата под леглото. Те ще ти теглят брашно или стафиди или шоколадови пръчици с очи яростно вперени в кантара, защото това бяха хора живеещи на границата на цена купува и цена продава. Ако можеше да пробута на тях идеята за книжни пари, значи работата беше опечена и той щеше да излезе сух от водата или поне просто Олян.

— Значи мислите, че ще свършат работа — пробва се той като изчака едно затишие.

Консенсусът беше, че да, биха могли, само ако изглеждат „малко по-засукани“ по думите на Печения Поулфорт:

— Нали знаете, с повечко накъдрени букви и таквоз.

Олян се съгласи и връчи по една банкнота на калпак, за сувенир. Струваше си.

— А пък ако всичко се разпльока като уахуни^[1] — изкоментира г-н Пруст, — нали все пак го има и златото? Заключено там долу в подземията?

— О, да, златото трябва да си го има — подкрепи го г-н Каруцарски.

Последва всеобщо хъмкащо съгласие и духът на Олян посърна.

— Ама аз си мислих, че се разбрахме, че нямаме нужда от златото? — каза той. Ако сме точни, не се бяха разбрали, но си струваше да се опита.

— Да де, ама трябва да е все *някъде* — възрази г-н Каруцарски.

— Така банките им се налага да са честни — заяви г-н Поулфорт с гръмката увереност, запазена марка на най-добре осведоменото същество: Типа от Кръчмата.

— Но аз си мислех, че разбрахте — оплака се Олян — Нямате *нужда* от златото!

— Така си е, сър, така си е — зауспокоява го Поулфорт. — Стига да си седи, където си седи.

— Ъ, а случайно да знаете, *защо* му е да седи там? — направи последен опит Олян.

— Така на банките им се налага да са честни — рече Поулфорт, разчитайки, че повторението е майка на знанието.

И тържественото кимане на всички околоръст удостовери, че точно това е мнението на улица Десето Яйце. Стига златото да си седи там някъде, на банките им се налагаше да са честни и всичко беше наред. От подобна вяра пред очите си Олян се почувства направо унижен. Стига златото да си седи там някъде, щъркелите пък можеше да престанат да ядат жаби. Но фактът беше, че нямаше такава сила в света, която да държи една банка честна, ако самата банка не иска.

И все пак, въпреки всичко, не беше лошо като за начало на първия му ден. Можеше да се гради на тази основа.

Заваля, не особено силно, а от онзи вид ситен дъжд, на който без *малко* да може да се излезе и без чадър. Нито един файтон не си губеше времето на улица Десето Яйце, но имаше един до бордюра на улица Загубена, конят прогизнал в такъмите си, кочияшът свил се под наметалото си, фенерите му едва мъждукащи в здрача. И доколкото

дъждът преминаваше в напоителния прогизващ стадий, това си беше гледка за мокрите крака.

Той се забърза, качи се, и от тъмнината се разнесе глас:

— Добър вечер, г-н Ментелик. Колко е сладко най-сетне да се срещнем. Аз съм Пучи. Сигурна съм, че ще се сприятелим...

— Ей виж, това беше добро — изказа се сержант Колън от Стражата, докато силуетът на Олян фон Ментелик изчезваше зад ъгъла все още ускорявайки се. — Мина си право през прозореца на файтона без да докосне рамката, отскочи от оня тип дете се промъкваше, как хубаво се претърколи само като се приземи, така ми се стори поне, и през цялото време не изпусна кученцето. Няма да се учудя ако и по-рано го е правил. И въпреки това, като се претегли всичко, съм принуден да определя представянето му като доста смотано.

— Първият файтон — поклати глава ефрейтор Нобс. — Майчице, майчице, ох *майчице*. Изобщо нямаше да си го помисля за човек като него.

— И аз туй казвам — продължи Колън. — Като знаеш, че си имаш врагове от мащаб, никога, ама никога не влизай в първия файтон. Житейска истина. Дори и нещата, живеещи под камъните го знаят.

Те погледаха как доскорошния промъквач унило събираше остатъците от иконографа си, докато Пучи му крещеше от каляската.

— Айде на бас, че като са направили първия файтон, никой не е смеел да се качи в него, а, серж? — обади се весело Ноби. — На бас, че файтонджията всяка нощ се е прибирал гладен, щото всички са знаели правилото, а?

— О, не, Ноби, хората дете си нямат врагове от мащаб, си нямат проблеми. А сега да вървим да докладваме.

— А, като стана дума, какво значи „от мащаб“ — попита Ноби като се затътриха към Стражарския Участък на улица Издънкова и към сигурната перспектива за чаша горещ сладък чай.

— Значи мащабни врагове, Ноби. Ясно е като носа на лицето ти. Особено като твоя.

— Да де, мащабна мадама е тя, тая Пучи Разкош.

— И е гадна работа да имаш за врагове тая фамилия — отбеляза Колън. — Как вървят залозите?

— Какви залози, серж? — попита невинно Ноби.

— Айде сега, Ноби, нали ти ги организираш. Има ли залози, все ти ги организираш.

— Не се намират навитащи, серж. Предрешен резултат — въздъхна Ноби.

— Е, такова. Няма как. Ментелик ш'го намерим до неделя очертан с тебешир, нали?

— Не, серж. Всички мислят, че той ще спечели.

Олян се събуди в голямото меко легло и с мъка потисна писъка си.

Пучи! Оооох! При това във вид, който по-деликатните обикновено наричаха neglije. Винаги се беше чудил, как ли ще да изглежда едно neglije, но никога не беше очаквал да види толкова много от него наведнъж. Дори и сега някои от клетките на паметта му копнееха да умрат.

Той обаче нямаше да е Олян фон Ментелик, ако известно нехайство не се беше надигнало да залиже раните. Той се беше измъкнал в края на краищата. О да. Не е да беше първия прозорец, от който той да е скочил. А звукът от яростния крясък на Пучи беше също толкова свеж в паметта му, колкото трясъка на иконографа на онзи човек, когато се разтроши на паветата. Добрият стар номер със стръвта на сладичко. Ха. Но пък от твърде дълго време не беше правил нещо незаконно, така че нямаше какво да поддържа ума му в подобавания му режим на цинично самосъхранение. Преди година той изобщо нямаше да влезе в първия файтон, това поне беше сигурно. Впрочем, доста особен съдник ще потрябва, за да повярва, че той би могъл да бъде привлечен от Пучи Разкош, не, това изобщо нямаше как да издържи пред съда.

Той стана и се облече, слухтейки с надежда за някакви признаци на живот откъм кухнята. Доколкото такива отсъстваха, той си направи сам черно кафе. Въоръжен с него, той се запъти към кабинета си, където Калпазанчо дремеше във входящата си кореспонденция, а официалната шапка си седеше обвинително черна.

Ах, да, нали трябваше да направи нещо по въпроса.

Той бръкна в джоба си и извади малкото гърненце лепило, от онези удобните с четчица в капака, и след като го нанесе внимателно, започна да го посипва с бляскавия прах колкото се можеше по-равномерно.

Все още беше погълнат от това упражнение, когато Гладис засенчи кръгозора му като слънчево затъмнение, държаща поднос с нещо, което се оказа сандвич с бекон и яйца към седемдесет сантиметра дълъг и към два милиметра дебел. Беше донесла и един брой на „Вестника“.

Той изстена. Първата страница беше негова. Както обикновено. Тази негова атлетична уста. Хукваше като луда само като видеше отворен бележник.

Ъ... негова беше също и втора страница. Ох, а също и редакционният коментар. Ега ти, даже и политическата карикатура, онази, дето все нещо не е много смешна.

Първи гаврош: „Що па Анкх-Морпорк дъ не е като необитаем остров?“

Втори гаврош: „Щото кат’ си на необитаем остров акулите не могат дъ те докопат!“

Направо да пукнеш от смях.

Замъгленият му взор се върна на редакционната. Те пък, от друга страна, можеха да са доста смешни, понеже се основаваха на убеждението, че светът би бил много по-добър, ако го управляваха журналисти. Бяха... Какво? Това пък какво ще рече?

Време да се обмисли немислимото... вятърът на промяната появил най-сетне в трезорите... несъмненият успех на новата Пощенска Служба... марките, които вече са de facto валута... нуждата от свежи идеи... младите на руля...

Младите на руля ли? И това да го изтърси точно Уилям дьо Слов, който почти със сигурност беше на годините на Олян, обаче пишеше редакционни, предполагащи че задникът му е плесенясал.

Понякога с цялото му философстване не беше лесно да се каже, какво всъщност мисли Дьо Слов за каквото и да е, но през кълбящата се мъгла от многосрични чуждици прозърташе това, че „Вестникът“ беше на мнение, че общо взето и с оглед на всички особености, погледнато в перспектива и в цялостния си контекст, Олян фон Ментелик вероятно беше точния човек на точното място.

Той разбра, че Гладис е зад него по червената светлина отразила се от бронзовите декорации по бюрото.

— Много Сте Напрегнат, Г-н Ментелик — загрижи се тя.

— Ъхъ, тъй си е — измърмори Олян препрочитайки уводната статия. Ей боже, тоя човек пишеше все едно дялаше думите си в гранит.

— В „Списание На Фините Дами“ Имаше Интересна Статия За Масажа На Гърба — продължи Гладис.

По-късно Олян си мислеше, че сигурно е трябвало да забележи обнадяващата нотка в гласа ѝ. Но точно в този момент той си мислеше: „... не как да е издялани, а в изпъкнал висок релеф“.

— Много Е Подходящ За Премахване На Напрежението, Причинено От Суматохата На Съвременния Живот — настояваше Гладис.

— Да де, определено не ни трябва такова нещо — каза разсеяно Олян и му причерня.

Странното беше, помисли си той, че когато Пеги и Еймсбъри го свестиха и му наместиха ставите където си им беше мястото, той всъщност се почувства много по-добре. Може пък това да му беше идеята. Може пък ужасяващата, нажежена до бяло болка да беше, за да осъзнае човек, че в света има и по-лоши неща от спорадичните душевни терзания.

— Много Съжалявам — каза Гладис. — Не Знаех, Че Ще Стане Така. В Списанието Пишеше, Че Масажираният Ще Изпита Блажено Тонизиране.

— Това надали значи, че ще мога да видя собствените си очни ябълки — измрънка Олян търкайки си врата. Очите на Гладис толкова помръкнаха, че го подбудиха да прибави, — обаче сега се чувствам по-

добре. Толкова е приятно като погледна надолу да не си виждам петите.

— Не го слушай, не беше чак толкова лошо — намеси се с колегиално-сестрински чувства Пеги. — Мъжете винаги вдигат много джабала заради малко болка.

— Те Всъщност Са Само Едни Големи Глезени Бебчета — изрече Гладис.

Това предизвика замислена пауза.

— Това пък откъде дойде — изпъшка Олян.

— Информацията Ми Беше Предадена От Гленда От Гишето За Марки.

— Добре, отсега нататък не искам да...

Голямата двойна врата се отвори. И пропусна глъчката откъм долните етажи, а яхнал шума като някакъв мистичен сърфист идеше г-н Бент, мрачен и прекалено излъскан за толкова рано сутринта.

— Добро утро, Господарю — поздрави ледено той. — Улицата долу е пълна с хора. И бих ли могъл да използвам случая да Ви поздравя с опровержението на една много модна напоследък в Невиждания Университет теория.

— Ъ? — реагира Олян.

— Както предпочитат да си мислят някои, имало било безкраен брой вселени, за да можело да има място да се случи всичко, което би могло да се случи. Това, разбира се, е безсмислица, която хората изобщо приемат насериозно, само защото си мислят, че думите са едно и също с реалността. В момента обаче аз мога да докажа позицията си, защото в тази безкрайност от светове ще трябва да има и такъв, в който бих ръкопляскал на скорошните Ви действия, обаче, позволете ми да Ви уверя, сър, безкрайността не е чак толкова голяма! — той навири брадичка. — Хората тропат по вратите! Искат да си затворят сметките! Казах Ви аз, че в банките всичко е въпрос на доверие!

— Леле-мале — рече Олян.

— Те си искат златото!

— А аз си мислех, че обеща...

— Това е само *метафорично* обещание! Нали Ви казах, че то се основава на разбирането, че няма да настъпи настояване за изпълнението му!

— Колко хора искат да си изтеглят парите? — попита Олян.

— Почти двадесет!

— Тогава значи са необичайно гласовити, а?

Г-н Бент изглежда се посмути.

— Добре де, има и някои други — призна той. — Шепа заблудени лица изразиха желание да открият сметки, обаче...

— Колко?

— Около двеста или триста, обаче...

— Значи казвате, да *открият* сметки? — натърти Олян.

Г-н Бент се загърчи.

— Само за нищожни суми, тук долар, там два — процеди пренебрежително той. — Изглежда те си мислят, че Вие сте имали „нещо в ръкава си“ — кавичките потрепнаха като девойка от добро семейство натъкнала се на умряла мишка.

Частица от Олян хукна да бяга. Но друга част от него усети вятъра по лицето си.

— Е, тогава да не ги разочароваме, а? — рече той, грабвайки все още неизсъхналия златен цилиндър. Бент се втренчи в него.

— Останалите банки, знаете ли, са вбесени — спомена той крачейки забързано след Олян, който в качеството си на Господар на Монетния двор се отправи към стълбището.

— Това добре ли е или лошо? — метна поглед през рамо Олян. — Вижте, какво беше правилото за банковите заеми? Веднъж бях чул нещо такова. Нещо за лихвата беше.

— „Взимай заем на половина, давай на две, а на три си върви“ ли имате предвид? — подсказа Бент.

— Това беше! Та си мислих аз за това. Не можем ли малко да поорезжем тези числа, а?

— Тук е Анкх-Морпорк! Една банка трябва да е крепост! Това е *скъпоструващо*!

— Но бихме могли и да ги коригираме малко, нали? И не изплащаме лихви за сметки с баланс под сто долара, прав ли съм?

— Да, точно така.

— Добре тогава, отсега нататък всеки може да открие сметка за пет долара и ще започваме да изплащаме лихва много по-рано. Това ще поизправни издутините в дюшеците, нали?

— Протестирам, Господарю! Банкирането не е игра!

— Драги ми г-н Бент, игра е, и то стара-прастара игра наречена „Какво можем да изкараме от това?“

Надигнаха се приветствени възгласи. Те бяха стигнали площадка, предоставяща обзор над залата на банката както амвонът дава обзор над грешниците, море от лица вдигна погледи към Олян и за момент настъпи тишина. И тогава някой се провикна:

— Ще ни направите ли всичките богати, а, г-н Ментелик?

Ех да ги..., помисли си Олян. Какво *правят* всички те тук?

— Е, ще сторя всичко по силите си да докопам вашите пари! — обеща той.

Това му спечели одобрителни викове. Олян не се изненада. Кажеш ли на някого, че ще го ошушкаш и единственият резултат е, че ще придобиеш репутацията на правдив човек.

Изпонаотворените уши притегляха езика му, а здравият му разсъдък избяга и се скри. И той чу, как устата му добавя:

— И за да мога да спечеля още повече от тях, според мен... исках да кажа според Председателя... трябва да помислим за един процент лихва за всяка сметка, в която за цяла година ще се задържат пет долара.

Откъм главния касиер се чу сподавен вик, но тълпата не прояви особено вълнение, както повечето от тях бяха от чорапо-поддюшечното изповедание. В интерес на истината новината изглежда не им допадна. Тогава някой вдигна ръка и каза:

— Не искате ли от нас твърде много пари само, за да пъхнете наш'те пари във ваш'то мазе за някоя година?

— Не, аз на вас ще ви дам добри пари, за да ми позволите да пъхна вашите пари в моето мазе за някоя година — поправи го Олян.

— Така ли?

— Абсолютно. Вярвайте ми.

Лицето на питация се изкриви в познатата маска на бавно загаряващия, мъчещ се да поускори. Накрая се спря на:

— Къде е тогава уловката?

Къде ли не, помисли си Олян. Като начало, няма да ги струпвам в моето мазе, а ще ги струпвам в джоба на някой друг. Но на вас хич не ви трябва да знаете за това точно сега.

— Няма уловка — каза той. — Ако внесете сто долара, след една година ще имате сто и един долара.

— Много добре звучи както го казвате, да, ама откъде такива като мен ще намерят сто долара?

— Направо от тук, ако инвестиране само един долар и изчакате... колко, г-н Бент?

Главният касиер изсумтя:

— Четиристотин и шестдесет години!

— Добре де, малко чакане ще си е, но вашите пра-пра- и така нататък правнуци ще се гордеят с Вас — каза всред надигналия се смях Олян. — Но да ви кажа сега, какво ще направим: ако днес откриете сметка тук за, да речем, пет долара, в понеделник ще ви дадем безплатно още един долар. Един долар за без пари, който да си го вземете и да си го отнесете, дами и господа, къде ще намерите по-добро предложение...?

— Истински долар ли, моля ви се, или някое от тия *ментета*?

Край вратата настана блъсканица и Пучи Разкош нахлу в залата. Или, по-точно, се опита да нахлуе. Доброто нахлуване обаче си иска планирането, а вероятно и генерална репетиция. Не можеш просто да се втурнеш и каквото сабя покаже. Така не печелиш нищо друго освен колкото си щеш блъскане. Двамата биячи, които трябваше да й прочистят пътя през гъчканака бяха надвити от простото числено превъзходство, което значеше, че значително по-хърбавите млади мъже, водещи нейните блондин-хрътки, заседаха някъде отзад. Пучи се наложи сама да си проправя пътя.

А можеше да стане толкова *добре*, почувства Олян. Всичките точни съставки бяха налице — толкова заплашителните катили в черно, толкова стройните и светлокосмести хрътки. Самата Пучи обаче беше надарена с малки изцъклени подозрителни очички и забележителна горна устна, които в комбинация с дългия ѝ врат навеждаха безпристрастния наблюдател на мисълта за патица, току-що оскърбена от минаваща наблизо пъстърва. Някой трябваше да ѝ каже, че черното не е нейният цвят, че скъпата кожа щеше да стои по-добре на първоначалните си собственици, че речеш ли да носиш високи токове, то съветът на месеца е *да не носиш в същото време черни очила*, защото когато влезеш от ярка слънчева светлина в относителния полумрак на, да речем, една банка, ще изгубиш всякаква представа за

посока и ще прободеш крака на един от собствените ти бодигардове. Някой трябваше да ѝ каже, че истинският стил идва от вродената хитрост и коварство. Не можеш просто да си го купиш.

— Г-ца Пучи Разкош, дами и господа! — заръкопляска Олян, когато Пучи си хвърли очилата и запристъпва към гишетото с убийство в очите. — От членовете на борда на банката, които ще се присъединят към всички *нас* в правенето на пари.

Откъм навалищата се чу някое друго ръкопляскане. Повечето от тях никога досега не бяха виждали Пучи, но копнееха за безплатно шоу.

— Слушайте сега! Аз ще ви кажа нещо! Всички да ме слушат — разкомандва се тя и още веднъж размаха нещо, което на Олян му се стори съвсем като една от експерименталните му еднодоларови банкноти. — Това тук е само безполезна хартишка! Ето това ще ви даде той!

— Не, това е същото като подписан чек или банково платежно — възрази Олян.

— Така ли? Ще го видим това! Чуйте какво ще ви кажа! Добри хорица от Анкх-Морпорк! Някой от вас да не би да мисли, че парче хартия може да струва цял долар? Да не би някой тук ще ми даде долар за това? — Пучи размаха пренебрежително хартишката.

— Дедъзнам. К'во е т'ва? — обади се някой и тълпата забуча.

— Експериментална банкнота — надвика гълчавата Олян, — само колкото да се изпробва идеята.

— И колко от тях има? — продължи да пита човекът.

— Около дванадесет — отговори Олян.

Човекът се обърна към Пучи:

— Ще Ви дам пет долара за нея, к'во ш' кажете?

— Пет? Но то пише, че струва един — сащиса се Пучи.

— Тъхъ, вярно. Пет долара, госпо'йце.

— Защо? Нещо не сте наред!

— Наред съм си като всеки друг, да прощавате, госпожичке!

— Седем долара! — вдигна ръка един от всичките други, убеден, че той е на ред.

— Това е безумие! — проплака Пучи.

— Безумие ли? — другият човек посочи с пръст Олян. — Да си бях аз напълнил джобовете с черните еднотенсови марки, когато това

приятелче ги изкара миналата година, сега да съм забогатял!

— Някой да си спомня Триъгълната Синя? — обади се още един мераклия. — Петдесет пенса ми струваше. Лепя я аз на писмо до леля ми, а когато стига до нея, вече струва петдесет долара! А дъртата му кукумявка не ще да ми я върне!

— А сега струва сто и шейсе — намеси се още някой зад него, — продадена на аукцион в Центъра за марки и карфици на Дейв миналата седмица. Аз казвам десет долара, госпо'йце!

— Петнайсе!

Олян имаше добър изглед от стълбището. В дъното на залата се беше образувал малък консорциум, действащ на основанието, че по-добре да имаш малки дялове, отколкото никакви.

Колекционирането на марки! Беше започнало още от ден първи и после се беше раздуло като огромно... нещо, действащо по чудати побъркани правила. Имаше ли друга област, където дефектите да правеха нещата по-скъпи? Бихте ли си купили костюм само защото единият му ръкав е по-къс от другия? Или защото към него е пришито парче допълнителен плат? Естествено, когато Олян забеляза явлението, той уреди нарочни дефекти, в интерес на обществените развлечения, но определено не беше предназначено главата на лорд Ветинари да излезе обърната наопаки по веднъж на всеки лист Сини. Един от печатарите тъкмо щеше да ги унищожи, но Олян успя да се намеси с плонж.

Цялата работа беше нереална, нереален беше и светът на Олян. Още откакто беше палаво момченце, той продаваше мечти, а голямата оферта в този свят беше, да станеш много богат поради щур късмет. Той беше продавал стъклъца за диаманти, защото алчността заслепяваше хората. Свестни прями хора, трудещи се усърдно по цял ден, въпреки целия си опит вярваха в парите за ей така. Колекционерите на марки обаче... те пък вярваха в малките безупречности. Възможно беше да докараш *както си трябва* една мъничка част от света. А дори и да не можеш да я докараш *както трябва*, поне ще знаеш коя част липсва. Това може да е например дефектната 50-пенсова Триъгълна Синя, но някъде все още имаше шест от тях, а знае ли човек какъв късмет би могъл да споходи усърдния търсач?

Доста голям късмет ще трябва, рече си Олян, защото четири от тях бяха прибрани на сигурно за черни дни в малка оловна кутия под дюшемето в кабинета на Олян. Но и така да е, две все още бяха някъде, може би унищожени, загубени, изядени от плужеци или... и тук надеждата се натрупваше бяла като пресен зимен сняг... все още на някоя занемарена връзка писма на дъното на някое чекмедже.

... а госпожица Пучи просто не знаеше как да се оправя с народа. Тя тропаше с крак и настояваше за внимание, и заплашваше, и оскърбяваше, и хич не помагаше, че ги наричаше „добри хора“, защото никой не обича явния лъжец. И ето, че си изпускаше нервите, защото предложенията достигнаха тридесет и четири долара. А сега...

... тя я скъса!

— Ето какво мисля аз за тези глупави пари! — провъзгласи тя, разпръсквайки парченцата във въздуха.

И тя се изправи задъхана и тържествуваща, все едно беше направила нещо умно. Шамар по муцуните на всички присъстващи. На човек направо да му се доплаче. Е, добре тогава...

Олян извади от джоба си една от новите банкноти и я показа:

— Дами и господа — обяви той, — тук имам една от *все по-редките* еднодоларови банкноти първо поколение — наложи му се да направи пауза за смеха, — подписана от мен и председателя. Предложения над четиридесет долара, моля! Целият сбор е за сирачетата!

Той успя да го качи до петдесет като отхвърли от раз няколко наддавания. Пучи някое време си стоеше пренебрегната и изпушваше от ярост, след което се тръшна и си излезе. Тръшването обаче си го биваше. Тя си нямаше на идея как да се оправя с хората и се мъчеше да накара самотнението да свърши работата на собственото достойнство, но това момиче можеше да се тръшка по-добре и от тлъста пуйка на трамплин.

Когато стигна до вратите на банката, щастливият победител вече беше наобиколен от по-неудачните си колеги по наддаване. Остатъкът от множеството се тъпчеше пред гишетата, без да е наясно какво точно става, но твърдо решено да отбележи участие.

Олян събра длани на рупор и се провикна:

— А този следобед, дами и господа, г-н Бент и моя милост ще сме на разположение да обсъждаме банкови заеми!

Това предизвика допълнително оживление.

— Дим и огледала, г-н Ментелик — забеляза Бент извръщайки се от балюстрадата, — нищо повече от дим и огледала...

— Обаче постигнати без дим и при тотална липса на огледала, г-н Бент! — ободри го Олян.

— Ами „сирачетата“? — поинтересува се Бент.

— Намери там някакви. Не може да не се намери някое сиропиталище, на което да му трябват петдесет долара. Ще е анонимно дарение, разбира се.

Бент изглежда се изненада.

— Нима, г-н Ментелик? Без да се насилвам бих казал, че ми изглеждате като човек, който би дигнал много джаб-алла относно даването на пари за благотворителност.

В неговите уста думата „джабала“ прозвуча като някаква езотерична перверзия.

— Да, ама не съм. Имам си аз такова правило: правиш ли добрини, прави ги тайно.

Така или иначе, скоро ще се разчуе, добави той наум, а тогава ще съм не само свестен и добър чияк, а също и трогателно скромнен. Да се чуди човек... наистина ли съм такова копеле, или просто много ме бива да мисля като такова.

Нещо сръга ума му. Косъмчета от задната част на врата му настръхнаха. Нещо не беше наред, нещо беше неправилно... нещо опасно.

Той се обърна и отново огледа залата. Хора сновяха натам-насам, редяха се на опашки, говореха си на групички...

В един свят пълен с движение окото се спира на покоя. Посред салона на банката, незабелязван от навалищата, стоеше един сякаш застинал във времето мъж. Беше облечен целият в черно, с една от онези плоски шапки с широка периферия, носени от по-строгите омниански секти. Той просто си... стоеше. И наблюдаваше.

Просто поредният кибик, дошъл да погледа шоуто, рече си Олян, и на мига се улови, че лъже. Човекът причиняваше тежест в неговия свят.

Претприех претпазната мярка да устава на съхранение...

Да не би да е той? И защо? Олян нямаше минало. О, десетина псевдоними си споделяха доста оживено и пълно със събития минало,

но то се беше изпарило заедно с Албърт Искрометов, екзекутиран чрез обесване до не-съвсем-смърт и възкресен от лорд Ветинари, който предложи на Олян фон Ментелик чисто нов живот...

Ей богове, много беше започнал да се впряга само защото някакъв дъртак го зяпаше с една ми ти усмивчица! *Никой* не го познаваше! Та той беше господин Незапомнящия се! Излезеше ли да обиколи града без златния костюм, беше просто друго лице.

— Всичко наред ли е, г-н Ментелик?

Олян се обърна към лицето на главния касиер.

— Какво? А... не. Искрах да кажа, да. Ъ... а *Вие* досега изобщо някога виждали ли сте го този човек?

— За кой човек става дума?

Олян пак се обърна да посочи човека в черно, но онзи беше изчезнал.

— Приличаше на проповедник — измънка той, — беше... ами зяпаше ме.

— Добре, но това сам си го просите. Вероятно ще се съгласите, че златната шапка беше грешка?

— Харесвам си шапката! Няма друга като нея!

Бент кимна:

— За щастие е така, сър. Мила мамо. Книжни пари. Практикувани единствено от езичниците Ахатяни...

— Езичници ли? Та те имат повече богове и от нас! И у тях златото е по-евтино от желязото! — и тогава Олян се смилостиви. Лицето на Бент, обикновено толкова контролирано и сдържано, сега се беше смачкало като стара хартишка. — Вижте, четох туй-онуй. Банките пускат в обращение монети, четири пъти надвишаващи държаното от тях злато. Това е дреболия, без която най-спокойно ще си се оправим. Това е светът на бляновете. Този град е достатъчно богат да си бъде своето собствено златно кюлче!

— Те Ви се доверяват без разумна причина — изхленчи Бент, — доверяват Ви се, защото ги размивате. Аз не размивам хората и това не е моят свят. Не знам как да се смея като Вас и как да говоря като Вас. Не разбирате ли? Трябва да има все нещо, чиято стойност е отвъд модата и политиката, стойност, която да е трайна. Ветинари ли поставяте начело на моята банка? Какво гарантира спестяванията, които тези хора ни доверяват по гишетата?

— Не какво, а кой. И това съм аз. Аз лично ще гледам тази банка да не се провали.

— Вие ли?

— Да.

— О, да, човекът със златния костюм — измърмори кисело Бент, — а ако всичко друго откаже, ще се молите, а?

— Последния път това свърши работа — отвърна спокойно Олян.

Окото на Бент затрепери. За пръв път откакто Олян го беше срещнал, той изглеждаше... загубил ума и дума.

— Не разбирам, какво искате да *направя*!

Това беше почти хленч. Олян го потупа по рамото.

— Управлявайте банката, както сте правили винаги. Струва ми се, че трябва да уредим някои кредити, с всичките тези налични пари шурнали към нас. Бива ли Ви да съдите за хората?

— Мислех, че ме бива — отговори Бент, — а сега? Нямам представа. Сър Джошуа, колкото и да е тъжно да се признае, не го биваше. Г-жа Разкош, според мен, беше много-много добра в това.

— По-добра, отколкото изобщо можете да си представите — съгласи се Олян. — Е, добре. Ще изведе председателя на разходчицата му, а после... ще пръснем пари тук-там. Какво ще кажете?

Г-н Бент потръпна.

„Вестникът“ изкара ранно-следобедно издание с голяма снимка на първата страница на опашката виеща се пред банката. Повечето от редащите се искаха да се включат в действието, каквото и да излезеше, че е действието, а останалите се редяха на основанието, че онова от другата страна на опашката може и да е интересно. Имаше едно вестникарче и хората си купуваха вестници, за да прочетат новината озаглавена: „Огромна Опашка Залива Банка“, което на Олян му се стори малко шантаво. Нали самите те бяха в опашката? Да не би тя да ставаше истинска, само ако прочетяха за нея?

— Вече има някои... хора, желаещи да питат за заемите, сър — съобщи иззад гърба му Бент. — Предлагам да ме оставите да се оправя с тях.

— Не, *ние* ще се оправим с тях, г-н Бент — обърна се с гръб към прозореца Олян. — Изпратете ги до кабинета отдолу, ако обичате.

— Наистина смятам, че трябва да оставите това на мен, сър — настоя Бент, — за някои от тях идеята за банков влог е съвсем нова. Фактически не мисля, че някои от тях досега изобщо са стъпвали в банка, освен може би под покроба на нощта.

— Бих искал да присъствате, естествено, но окончателното решение ще е мое — заяви колкото се може по-надменно Олян. — Мое и на председателя, естествено.

— *На Калпазанчо?*

— О, да.

— И той значи е експерт по характерите, така ли?

— О, да!

Олян взе кучето и се запъти към кабинета. Можеше да усети как главният касиер се е втренчил в гърба му.

Бент беше прав. Някои от хората, очакващи го с надежда за заем, имаха предвид всъщност някой друг долар до петък. С тях беше лесно да се оправи. Но пък имаше и други...

— Г-н Диблър, нали? — попита Олян.

Знаеше отговора, но така се говори като си седнал зад бюро.

— Същият, сър, от малък съм си аз — отговори г-н Диблър, в чието изражение постоянно имаше нещо подвижно като на гризач. — Бих могъл да съм и някой друг, ако пожелаете.

— И Вие продавате пирожки с месо, наденички, плъхове на клечка...

— Ъ... *снабдявам* с тях, сър — поправи го Диблър. — Това щото съм снабдител.

Олян му хвърли един поглед над книжата. Селестин Сюблим Порфирий Гордиан Диблър, име по-голямо от самия човечец. Всеки знаеше С.С.П.Г. Диблър. Той продаваше на поднос пирожки и наденички, обикновено на хора прекалили с пиенето, които автоматично ставаха прекалили с наденици.

И Олян беше хапвал по малко от пая със свинско и някоя и друга наденичка в хлебче^[2], което само по себе си беше много интересен факт. Имаше нещо в тия боклуци, което те караше да се връщаш за още. Трябва да беше някаква тайна съставка или пък може би мозъкът не искаше да повярва на това, което му казваха вкусовите пъпки и

пожелаваше още веднъж да опита този потоп от горещи, мазни, не напълно органични, леко хрущящи вещества, пенещи се по езика. И така човек си купуваше допълнително.

И, трябваше да се признае, понякога идваше такъв момент, че наденичката в хлебче на Диблър беше точно каквото ти трябваше. Печално, но факт. Всеки си имаше такива моменти. Животът те низвергваше толкова ниско, че за няколко жизненоважни секунди тоя бъркоч от странни мазнини и обезпокоителни тъкани се оказваше единственият ти приятел в този свят.

— Имате ли сметка при нас, г-н Диблър?

— Дасър, бла'дарясьр — отговори Диблър, не приел поканата да остави подноса си и седна държейки го в отбранителна позиция пред себе си.

Банката изглежда стряскаше уличния търговец. Естествено, това беше целта. За това бяха колоните и мраморът. Тук бяха, за да се чувстваш не на място.

— Г-н Диблър откри влог за пет долара — осведоми го Бент.

— И още донесох наденичка за мъничкото кученце — добави Диблър.

— За какво Ви трябва кредит, г-н Диблър? — попита Олян гледайки как Калпазанчо предпазливо души наденицата.

— Искам да си разширя бизнеса, сър — отговори Диблър.

— Вие сте вече от повече от тридесет години в бранша — каза Олян.

— Дасър, бла'дарясьр.

— И продуктите Ви са, може да се каже, уникални...

— Дасър, бла'дарясьр.

— Така че сега, предполагам, ще Ви е нужна нашата помощ, за да отворите верига от заведения за бързо хранене с фирмения знак Диблър, предлагащи ястия и питиета, характеризиращи се с неповторимото Ви качество? — поиска да уточни Олян.

Калпазанчо скочи от бюрото деликатно хванал наденицата в уста, остави я в ъгъла на кабинета и усърдно задрапа килима да я зарови.

Диблър изгледа Олян и каза:

— Дасър, щом настоявате, но аз всъщност си мислех по-скоро за количка.

— Количка? — обади се Бент.

— Дасър. Знам откъде да си намеря една хубавичка на втора ръка с пещ и всичко. Че и боядисана като кукличка. Куция Уоли напуска бизнеса с печените картофи поради стреса, сър, и ще ми я даде той за петнайсе долара кеш. Не може се изпусне такава възможност, сър — той хвърли нервен поглед към г-н Бент и добави. — Мога да ви ги връщам по долар на седмица.

— За двадесет седмици, — отсъди Бент.

— Седемнадесет, — поправи го Олян.

— Но кучето току-що се опита да... — започна Бент.

Олян отмете възражението с един мах на ръката си.

— Значи се договорихме, г-н Диблър?

— Дасър, бла'дарясьр — каза Диблър. — Ама и тая идея, дето ми я дадохте, сър, за веригата и прочее, също си я бива, та и за нея благодарско. Но в моя бизнес, тъй си мисля, е от значение да си мобилен.

Г-н Бент отброи петнадесет долара с кисела гримаса и заговори още със затварянето на вратата зад уличния продавач:

— Дори и кучето не би...

— Да, но хората биха, г-н Бент — просвети го Олян, — и в това е гениалността му. Струва ми се че печалбата му е най-вече от горчицата, но тоя човек може да продаде цвърченето, г-н Бент. А това е ненаситен пазар.

Влизането на последния перспективен кандидат за кредит беше предизвестено първо от двама мускулести мъже, заели позиции от двете страни на вратата, а после от миризмата, заглушила дори и устойчивата воня на Диблърова наденица. Не че беше чак толкова неприятна миризма, напомняше на престоляни картофи или на изоставени тунели; това беше каквото остава като се започне с потресаващо зловоние и се търка здраво, но без особен успех, и тази миризма обвиваше Краля като императорска мантия.

Олян беше смаян. Кралят на Златната река, така го наричаха, защото в основата на богатството му беше ежедневното събиране от страна на хората му на урината от всички барове и ханове на Анкх-Морпорк. Клиентите му плащаха да я изнесе, а пък алхимиците, щавачниците и работилниците за бои му плащаха да им я достави. Но това беше само началото. Хората на Хари Краля прибираха *всичко*.

Каруците им можеше да се видят навсякъде, особено призори. Всеки вехтошар и боклукчия, всеки кенефогмуркач, всеки лайноносец^[3], всеки събирач на стар метал... няма как, работиш за Хари Краля, казваха те, защото счупеният крак вреди на бизнеса, а при Хари всичко беше бизнес. Говореше се, че ако някое куче на улицата само заприлича че се напъва, някой човек на Краля ще довтаса на мига, държейки лопатка под задника му, защото първокласните кучешки лайна вървяха по 9 пенса кофата в първокласните щавачници. И те плащаха на Хари. Градът плащаше на Хари. Всички плащаха на Хари. А което не можеше да им продаде обратно в по-благоуханен вид, отиваше на огромните му буница надолу по реката, които в помразовити дни пускаха толкова грандиозни валма изпарения, че дечурлигата им казваха фабрики за облаци.

Освен от споменатите наемни помощници Краля беше съпроводен от кльощав млад мъж, стискащ куфарче.

— Абе добре си се уредил тука — каза Хари сядайки срещу Олян, — екстра си е. Жената все ми дудне да съм ѝ намерил пердета като тези. Аз съм Хари Краля, г-н Ментелик. Току-що внесох педесе хилядарки в твойта банка.

— Много Ви благодаря, г-н Крал. Ще приложим всички усилия да се погрижим добре за тях.

— Сторете го. А сега ми се ще да взема на заем сто хиляди, моля — извади дебела пура Хари.

— Носите ли някаква гаранция, г-н Крал? — обади се Бент.

Хари Краля дори не го погледна. Той си запали пурата, пафна няколко пъти и махна с нея общо взето по посока на Бент.

— Тоя пък кой е, а, г-н Ментелик?

— Г-н Бент е нашият главен касиер — представи го Олян, без да се осмели да го погледне в лицето.

— Значи писарушка — отсъди пренебрежително Хари Крал. — То си беше писарско въпросче.

Той се наклони напред.

— Аз се казвам Хари Краля. Ето ви я гаранцията ми, няма криво-ляво, друго не ви трябва. *Хари Краля*. Всеки ме знае. Плащам к'вото съм длъжен и вземам к'вото са ми длъжни и к'вото кажа на две не става. Мойте ръце са ми капиталът. Хари Краля.

И той стовари ръчищата си на масата. Като се изключи чукачето от малкия пръст на лявата му ръка, на всеки пръст имаше по един тежък златен пръстен, а на всеки пръстен беше гравирана по една буква. Видиш ли ги да се приближават към теб, примерно в някой заден двор, понеже си скатал нещо от дължимото, последното име което ще видиш, ще е Х*А*Р*И*К*Р*А*Л*Я. Това беше факт, който трябваше да си държиш на преден план в мозъка, да си има все така мозъкът ти преден план.

Олян погледна мъжагата в очите.

— Ще ни трябва много повече от това — изръмжа някъде отгоре му Бент.

Хари Краля не си стори труда да погледне нагоре. А само каза:

— Аз говоря само с латернаджията.

— Г-н Бент, бихте ли излезли само за няколко минутки — каза сговорчиво Олян, — и сигурно... придружителите на г-н Крал ще сторят същото?

Хари Краля кимна едва доловимо.

— Г-н Ментелик, аз наистина...

— Моля Ви, г-н Бент.

Главният касиер изсумтя, но си излезе след главорезите. Младият мъж с куфарчето също понечи да напусне, но Хари го прати с жест обратно на стола.

— Тоя Бент гледай да го държиш изкъсо — забеляза той, — че с него може и да стане някой майтап.

— По-скоро неприятност, той не обича майтапите — каза Олян. — Та как стана така, че Хари Краля да има нужда от пари, г-н Крал? Всички знаят, че сте богат. Да не се е закучил бизнесът с кучешките лайна?

— Аз се кон-сол-лид-дирам — рече Краля. — Тази работа с Инфрас-структурния проект... ще има някои възможности за човек на място. Има да се купува земя, да се смазват ръчички... абе знаеш как е. Ама тия от другите банки хич не щат да имат вземане-даване с Краля на Златната река, макар че баш моите момчета им поддържат септичните ями уханни като теменужки. Тия надути лигльовци щяха да са затънали до гуша в собствената си пикня ако не бях аз, ама си бърчат носовете като съм наблизо, о да — той поспря като че се беше сетил нещо и продължи. — Добре де, повечето хора си бърчат

носовете, разбира се, щото не е като да може човек да се къпе всяка проклета минута, ама тая сбирщина банкери за нищо не ме бръсне дори когато жената ме е изтъркала до кръв. Какво си мислят те! Аз съм по-добър риск от повечето им префърцунени клиенти, айде на бас. Аз давам работа на хиляда души в тоя град, драги ми господине, по един или друг начин. Това са хиляда семейства само от мен чакащи хляба си. Работата ми може и да е с мръсотия, ама хич не е мръсна.

Той не е мошеник, напомни си Олян. Той се бе издигнал от дъното и си бе проправил пътя към върха в един свят, където стандартното средство за преговори беше подръчната оловна тръба. Този свят нямаше вяра на книжа. В този свят реномето беше всичко.

— Сто хиляди са доста пари — каза той на глас.

— Да, ама ти ще ми ги дадеш — ухили се Краля. — Знам аз, че ще ги дадеш, щото си по шансовете, също като мене. Надушвам го аз в тебе. Надушвам аз кога някой чияк е извъртял туй-онуй навремето, а?

— Всички трябва някак да си вадим хляба, г-н Крал.

— Тъй де, тъй де. Пък сега виж ни как си седим като няк'ви съдии и сме стълпове на обществото, а? А к'во ще речеш да стиснем ръце като джентълмени, к'вито не сме? Ей т'ва тук — той тупна с огромното си ръчище рамото на младия човек — е Уолъс, моя служител, дето ми прави сметките. Новичък ми е той, щото предишния го хванах да ме пързая нещо. И голям смях падна, както се досещаш.

На Уолъс изобщо не му беше смешно.

— Май се досещам, — кимна Олян.

Хари Краля пускаше да пазят различните му имоти твари, можещи да се нарекат кучета само защото вълците не са толкова побъркани. И ги държеше гладни. Поне такива слухове се носеха и изглежда на Хари Краля му харесваше да е така. Рекламата си струваше. Човек не се бързикаше с Хари Краля. Но пък това си имаше и обратната страна.

— Уолъс може да си приказва за числа с твоята маймунка — продължи Хари и се изправи. — Ти ще искаш да ме изтискаш, няма к'во да се лъжем. Бизнесът си е бизнес, аз ли няма да го знам. К'во ще кажеш?

— Добре, ще кажа, че се разбрахме, г-н Крал — каза Олян.

После си плю на ръката и я протегна. Струваше си да се види израза на лицето на тоя човек.

— Не знаех, че bankerите правят така — продума Хари.

— Значи рядко стискат ръце с Хари Краля — отвърна Олян.

Това сигурно беше малко прекалено, но Краля намигна, плю на неговата си ръка и сграбчи Оляновата. Олян се беше приготвил, но дори и така хватката на мъжagата смля кокалите на пръстите му.

— Ей, г-н Ментелик, в теб има повече мръсотия отколкото в стреснатo стадо след прясна паша.

— Благодаря, сър. Приемам го за комплимент.

— И само, за да е доволно маймунчето ти, ви донесох документите на хартиената мелница, големия двор и още някоя друга собственост — вметна Хари — Дай ги на човека, Уолъс.

— Това трябваше да го кажете още отначало, г-н Крал — оплака се Олян, докато му връчваха няколко внушителни свитъка.

— Да, ама не исках. Исках аз да съм сигурен в теб. Кога ще мога да си взема парите.

— Скоро. Само да ги отпечатам.

Хари Краля сбръчка нос.

— А да, тия книжните. Колкото до мен, аз паричките ги обичам да си дрънчат, ама Уолъс ми казва, че книжните пари били бъдещето — той намигна. — Не че се оплаквам, щото тия дни старият Спулс си купува хартията от мен. Що да си виря носа срещу собствения ми интерес, а? Сполай ти, сър!

Двадесет минути по-късно г-н Бент се върна с широка крачка в кабинета с лице като данъчно известие и завари Олян, разсеяно разглеждащ лист хартия на поизтърканата зелена кожа на бюрото.

— Сър, мой дълг е да протестирам за...

— Закова ли го на хубава тарифа? — прекъсна го Олян.

— Горд съм да Ви уверя, че е така, обаче начинът по който Вие...

— Доста ще изкараме от Хари Краля, г-н Бент, а и той ще изкара доста от нас.

— Но Вие превръщате моята банка в някакъв...

— Без да се брои приятелчето Хари, днес имаме постъпления над четири хиляди долара. Повечето от тях от хора, които Вие наричате бедняци, но те са много повече от богатшите. Можем да вкараме тези пари в работа. И този път няма да даваме заеми на мошеници, за туй не се безпокойте. Аз самият съм мошеник и надушвам тоя сорт хора от километри. Моля, предайте поздравленията

ми на персонала по гишетата. А сега, г-н Бент, г-н Калпазанчо и аз отиваме да се видим с един човек относно правенето на пари.

Тиймър и Спулс се бяха издигнали благодарение на големия договор за марките. И дотогава бяха най-добрите печатари, сега обаче разполагаха с хора и мускули да се справят с всичките най-големи поръчки. И човек можеше да им вярва. Олян винаги се чувстваше гузен като ходеше при тях: Тиймър и Спулс представляваха всичко онова, за което той само се представяше.

Когато той влезе, цялата сграда светеше. А г-н Спулс си беше в кабинета и работеше по сметките си. Той вдигна поглед и като видя Олян, му се усмихна с усмивката пазена за най-най-добрия клиент.

— Г-н Ментелик! Какво мога да направя за Вас? Седнете, моля! В последно време не Ви виждаме често!

Олян седна и се разбърбори, защото г-н Спулс си падаше по бърборенето.

Трудни времена бяха. То времената кога ли не бяха трудни. Тези дни се бяха навъдили много повече преси. Т&С продължаваха да са най-напред, защото бяха най-напредничавите. За съжаление, спомена с безизразно лице г-н Спулс, техните „приятели“ и конкуренти от Университетската Печатница се били натресли с онези техни говорещи книги...

— Говорещи книги ли? Изглежда ми добра идея — вметна Олян.

— Напълно възможно — изсумтя Спулс, — но тези не се предполагаше да го правят и безусловно не се е планирало да се оплакват от качеството на лепилото им и дръвнищината на словослагателя. И естествено, сега Университетът не може да ги пусне на вторични.

— Защо?

— Помислете си, какъв само вой ще се дигне! Не, с гордост ще заявя, че ние все още сме на гребена на вълната. Ъ... нещо специално ли ще желаете?

— Какво можете да направите с това тук? — Олян остави на масата един от новите долари.

Спулс го вдигна и внимателно го прочете. После с отсъстващ глас рече:

— И аз бях чул нещо такова. Ветинари знае ли, че планирате това?

— Г-н Спулс, обзалагам се, че той знае номера на обувките ми и какво съм ял на закуска.

Печатарят пусна банкнотата все едно тиктакаше.

— Виждам какво сте на път да направите. Толкова мъничко, а пък толкова опасно.

— Ще можете ли да ги печатате? — попита Олян. — О, не тази тук. Аз ги стъкмих тези само колкото да изпробвам идеята. Имах предвид висококачествени банкноти, само да намеря художник да ми ги нарисува.

— О, да. Ние сме синоним за качество. Монтираме нова преса, за да сме в крак с търсенето. Но какво ще правим относно сигурността?

— Какво, тук ли? Досега никой не ви е създавал проблеми, нали?

— Не, никой. Но досега тук не са ни се въргали купища пари, ако разбирате какво искам да кажа.

Спулс вдигна банкнотата и я пусна. Тя се заклатушка нежно натам-насам докато не се приземи на бюрото.

— И е толкова лекичка — продължи той. — Няколко хиляди долара ще може да бъдат отнесени като едно ти нищо.

— Но ще е бая мъчно да се претопят. Вижте какво, монтирайте си пресата в Монетния двор. Там има място колкото си щете. Край на проблема — предложи Олян.

— Е, да, това вече е друго нещо. Но пресата, нали знаете, е голямо нещо да се разнася. Ще ни отнеме дни да я пренесем. Бързате ли? Разбира се, че бързате.

— Наемете няколко голема. Четири голема ще ви вдигнат каквото си поискате. Отпечатате ли ми доларите до другиден и първите хиляда броя са бонус за вас.

— Защо винаги *бързате* чак толкова, г-н Ментелик?

— Защото хората не обичат промените. Но направиш ли промяната достатъчно пъргаво, просто минаваш от един вид нормалност в друга.

— Добре, предполагам, че можем да наемем някой и друг голем, — склони печатарят, — но се опасявам, че има и други трудности, не толкова лесни за преодоляване. Осъзнавате ли, че започнете ли да печатате пари, непременно_ ще_ има фалшификации? Може и да не си

струва труда за, да речем, двадесетпенсова марка, но като стане дума за, примерно, десетдоларова банкнота... — той вдигна вежди.

— Вероятно е така. Някакви проблеми?

— Големи, друже. О, можем да Ви помогнем. Хартия с прилична текстура и с рисунък от изпъкнали нишки, водни знаци, симпатични мастила, да сменяме плаките достатъчно често, че да не се изтъркват, някои трикове с дизайна... и освен това да го направим сложно. Това е много важно. Да, можем да го направим за Вас. Скъпичко ще е. Най-горещо Ви препоръчвам да си намерите гравьор добър като този... — г-н Спулс отключи едно от долните чекмеджета на бюрото си и извади лист Зелени петдесетпенсови марки с Кулата на Занаята. И подаде на Олян голяма лупа.

— Това, разбира се, е първокачествена хартия — отбеляза печатарят докато Олян гледаше.

— Станали сте много добри. Виждат се всичките детайли — възкликна Олян.

— Не — възрази с известно задоволство Спулс, — в действителност не се виждат. *Бихте могли* обаче и да ги видите с това — той отключи един шкаф и връчи на Олян тежък бронзов микроскоп.

— Той е включил повече детайли и от нас — разправяше той, докато Олян нагласяше фокуса. — Това е самият предел на каквото може да бъде изстискано от метала и хартията. Това е, обявявам го най-тържествено, работа на гений. Той би могъл да е Вашето избавление.

— Невероятно — възхити се той. — Хубаво, трябва да го вземем! За кого работи той сега?

— За никого, г-н Ментелик. Той е в затвора и го чака бесило.

— *Бухльо Дженкинс?*

— Вие свидетелствахте срещу него, г-н Ментелик — потвърди меко Спулс.

— Да де, но само колкото да удостоверя, че онова, което е копирали са били нашите марки и колко сме изгубили от това! Изобщо не очаквах, че ще го обесят!

— Милорд винаги е много докачлив в случаи на държавна измяна на града, както той ги описва. Аз си мисля, че адвокатът на Дженкинс не си е свършил работата. В края на краищата той направи нашите марки да изглеждат като фалшификати в сравнение с неговите.

Знаете ли, останах с впечатлението, че горкото момче изобщо не е осъзнавало, че е вършило нещо нередно.

Олян си спомни влажните ужасени очи и израза на безпомощно объркване.

— Да — каза той, — майче сте прав.

— Случайно не бихте ли могъл да използвате влиянието си пред лорд Ветинари...

— Не. Няма да стане.

— Ех. Сигурен ли сте?

— Да — рече с равен глас Олян.

— Е, от нас толкова. Вече можем дори да номерираме знаците автоматично. Но дизайнът трябва да е от най-високо качество. Майчице. Съжалявам. Бих искал да можех да помогна. Големи длъжници сме Ви, г-н Ментелик. Чака ни толкова официална работа, че ще *ни трябва* мястото в Монетния двор. Честна дума, практически сега ние сме правителствената печатница!

— Наистина ли? — каза Олян. — Това е толкова... интересно.

Валеше безпросветно. Улиците гъргореха и се опитваха да плюят. От време на време вятърът подхващаше някой водопад прелял от покривите и го пращаше през улицата право в лицето на всеки който вдигнеше глава. Да, но това не беше нощ като за вдигнати глави. Това беше нощ, в която да бързаш превит на две за вкъщи.

Капките плюяха по прозорците на пансиона на г-жа Кейк, по-конкретно по този на стаята отзад, заета от Маволио Бент, с честота двадесет и седем в секунда плюс-минус петнадесет процента.

Г-н Бент обичаше броенето. На числата можеше да се разчита, с изключение може би на пи, обаче той работеше по въпроса в свободното си време и то рано или късно беше длъжно да се предаде.

Той седна на леглото си, гледайки как числата танцуват в ума му. Те винаги танцуваха за него, дори когато времената бяха тежки. А тежките времена бяха толкова натежали. Сега, изглежда, се задаваха още от тях.

Някой почука на вратата. Той проговори:

— Влезте, г-жо Кейк.

Хазайката отвори вратата.

— Винаги познавате, че съм аз, нали, г-н Бент? — заговори г-жа Кейк, повече от мъничко загрижена за най-добрия си наемател.

Той си плащаше навреме, ама точно навреме, винаги си поддържаше стаята перфектно чиста и, разбира се, беше джентълмен с професия. Добре де, във вида му витаеше нещо шантаво, а пък и онази работа с грижливото настройване на часовника преди да отиде на работа, обаче тя беше готова да се примири с това. В този претъпкан град нямаше недостиг на наематели, но чисти наематели, които да си плащат редовно и никога да не се оплакват от закуската бяха голяма рядкост и си заслужаваха да бъдат коткани, а ако вземат да си сложат чудноват катинар на гардероба, ами нали мълчанието е злато.

— Да, г-жо Кейк — отговори Бент, — винаги познавам, че сте Вие поради характерния интервал от едно цяло и четири секунди между почукванията.

— Наистина ли? Смайващо! — възкликна г-жа Кейк, на която доста ѝ хареса, как звучи „характерен“. — Винаги съм казвала, че на Вас винаги Ви излиза сметката. Ъ, трима мъже долу ще питат за Вас...

— Кога?

— След около две минути — съобщи г-жа Кейк.

Бент се изправи с едно-единствено движение на разгъване, като онези играчки на пружина, изскачащи от кутии.

— Мъже значи? Как ще са облечени?

— Ами, ъ, просто, разбирате ли, с дрехи? — заколеба се г-жа Кейк. — Черни дрехи. Един от тях ще ми даде визитката си, но аз няма да мога да я прочета, защото ще съм си сложила очилата за далече. Разбира се бих могла да отида да си сложа правилните очила, няма спор, но не дам ли на предчувствието да се развие както трябва, получавам такова главоболие. Ъ... а сега ще кажете: „Моля Ви, уведомете ме, когато пристигнат, г-жо Кейк“ — тя го изгледа с очакване. — Извинявайте, но имах предчувствие, че ще Ви кажа, че имам предчувствие, така че си рекох най-добре да сторя тъй. Малко е глупаво, но човек не може да промени природата си, казвам аз...

— Моля Ви, уведомете ме, когато пристигнат, г-жо Кейк — каза Бент.

Г-жа Кейк го изгледа с благодарност преди да си излезе.

Г-н Бент отново седна. Животът с предчувствията на г-жа Кейк понякога можеше да стане малко оплетен, особено когато те станеха

рекурсивни, но част от морала на Брястова улица^[4] беше да си толерантен към чудатостите на другите с надеждата, че и те ще ти отвърнат със същото. Той харесваше г-жа Кейк, но тя грешеше. Човек *можеше* да промени природата си. Ако не можеше, значи всичко беше безнадеждно.

След няколко минути той чу звънеца и приглушения разговор и изобрази подobaващото учудване, когато тя почука на вратата му. Разгледа визитката.

— Г-н Козмо? О. Колко странно. Най-добре ги поканете тук — той се запъна и се огледа. Сега в града одребняването^[5] беше в разгара си. Жилищната му площ беше точно два пъти площта на леглото, а то си беше тесничко легло. Трима души тук ще трябва да са си доста близки. Четирима ще си станат съвсем близки, независимо дали го искат или не. Имаше и табуретка, но Бент я държеше отгоре на гардероба, за да не му се пречка. — Може би само г-н Козмо — предложи той.

След минутка човекът беше надлежно съпроводен до стаята му.

— Я, какво чудесно убежище си имате, г-н Бент — започна Козмо, — толкова е удобно разположено спрямо ъм...

— Околностите — завърши Бент и свали табуретката от гардероба. — Добре дошли, сър. Рядко ми идват гости.

— Ще говоря направо, г-н Бент — Козмо седна. — Членовете на управителния съвет не одобряват, хъ, направлението по което се развиват нещата. Сигурен съм, че и Вие също.

— Да, сър, бих предпочел то да е различно.

— Той трябваше да свика борда!

— Да, сър, но се опасявам, че съгласно устава на банката той може да го свика и след седмица.

— Той ще съсипе банката!

— Всъщност имаме много нови клиенти, сър.

— Не е възможно да го харесват този? Не и *Вие*, г-н Бент?

— Не е трудно да го хареса човек, сър. Но Вие ме познавате, сър. Аз не вярвам на тези, които се смеят твърде лесно. Сърцето на глупеца е в дома на смешките. Той не би трябвало да бъде начело на Вашата банка.

— Аз бих предпочел да я наричам „нашата банка“, г-н Бент — провъзгласи щедро Козмо, — защото в един много фундаментален

смисъл тя *си е* наша.

— Много мило от Ваша страна, сър — промълви Бент загледан в дюшемето, прозъртащо през дупката в много евтината мушама, която от своя страна беше, в един много фундаментален смисъл, открита благодарение на износената част на чергата, която, в един много фундаментален смисъл, беше негова.

— Както разбрах, Вие сте се присъединили към нас в много ранна възраст — продължи Козмо. — Баща ми лично Ви е дал работа като стажант, нали?

— Точно така, сър.

— Той, баща ми, беше много... толерантен — рече Козмо — и правилно. Няма какво да се задълбаваме в миналото — той направи лека пауза, колкото думите му да прихванат. Бент в крайна сметка беше интелигентен. Няма защо да се използва чук там, където и перцето може със същия успех да изпърха до местоназначението.

— Вероятно бихте успели да намерите някакъв начин, който би позволил той да бъде отстранен от поста си без усложнения и кръвопролитие? — намекна той. — Все нещо трябва да има. Никой не изниква просто така от никъде. Но за неговото минало се знае не повече отколкото, да речем просто за пример, се знае за Вашето.

Още едно фино напомняне. Окото на Бент потръпна.

— Но г-н Калпазанчо, все още ще е председател — измънка той посред тропането на дъжда по стъклото.

— О, да. Но съм сигурен, че за него ще се погрижи някой, който ще може, да го кажем така, по-умело да превежда джафкането му в по-традиционен текст?

— Разбирам.

— А сега ми е време да си вървя — Козмо се изправи. — Убеден съм, че имате много какво да... — той огледа голата стая, не показваща никакви следи на обитаване от човешко същество, нито снимки, нито книги, нито житейски боклуци, и завърши — ... да правите?

— Тъкмо се канех да си лягам — каза г-н Бент.

— Ще ми кажете ли, г-н Бент, колко Ви плащахме? — Козмо хвърли поглед на гардероба.

— Четиридесет и един долара месечно, сър — отговори Бент.

— О, но естествено имате много стабилна работа.

— Досега бях убеден в това, сър.

— Просто се чудех, защо сте избрали да живеете тук?

— Обичам скуката, сър. Тя не очаква нищо от мен.

— Е добре, време ми е да си тръгвам — каза Козмо малко по-рано отколкото трябваше. — Убеден съм, че ще можете да бъдете от помощ, г-н Бент. Вие винаги сте били от голяма помощ. Колко жалко би било да не сте от помощ в тези времена.

Бент се беше втренчил в пода. И трепереше.

— Говорейки от името на всички нас ще Ви кажа, че ние Ви смятаме за един от семейството — продължи Козмо. После преосмисли последното изречение с оглед на специфичния чар на Разкошовци и допълни, — но в добър смисъл.

[1] Уахуни е най-зловонният плод в света на Диска, поради което Анкх-Морпорк бива наричан „Голямото Уахуни“, доста несправедливо спрямо уахунито. — Бел.пр. ↑

[2] За отбелязване е, как наденичката в хлебче на Диблър изобщо не бива наричана „хот-дог“, въпреки че последното значи буквално „горещо куче“. — Бел.пр. ↑

[3] В оригинала съответно dunnikin diver и gongfermor. Представителите на първата професия се споменават в „Пирамиди“ като част от Гилдията на Водопроводчиците и Кенефогмуркачите. Второто е било реална средновековна професия, в чието задължение е било да изнасят нощем лайната от градските домове. — Бел.пр. ↑

[4] На английски е Elm Street. Като в хорър филма „Кошмари на улица Елм“. — Бел.пр. ↑

[5] Има се предвид т.нар. „subdivision“ — практиката да се разделя трудно продаваема недвижима собственост на по-малки парцели. — Бел.пр. ↑

ГЛАВА 6

БЯГСТВО ОТ ЗАТВОРА — ПЕРСПЕКТИВАТА ЗА САНДВИЧ С ДРОБЧЕТА — ПОЧУКВАНЕТО НА БРЪСНАРЯ-ХИРУРГ — САМОУБИЙСТВО ЧРЕЗ БОЯ, НЕРАЗУМНОСТТА НА ПОСЛЕДНОТО — АНГЕЛИ НА ПОВТОРЕНИЕ — ИГОР ИЗЛИЗА ДА ПАЗАРУВА — ИЗПОЛЗВАНЕТО НА ДУБЛЬОРИ ПРИ БЕСЕНЕ, РАЗМИШЛЕНИЯ ВЪРХУ — МЕСТА ПОДХОДЯЩИ ДА ОСТАВИШ ГЛАВА — ОЛЯН В ОЧАКВАНЕ НА СЛЪНЦЕТО — ФОКУСИ С ВАШИЯ МОЗЪК — „ЩЕ НИ ТРЯБВАТ ПО-ГОЛЕМИ БАНКНОТИ“ — ЗАБАВЛЕНИЯ С КОРЕНОПЛОДИ — ИЗКУШЕНИЕТО НА ПАПКИТЕ СЪС ЗАКЛЕЧКА — НЕВЪЗМОЖНИЯТ ШКАФ

На покрива на Тръшкалника, най-стария затвор на града, Олян беше повече от олян. Беше стигнал до фазата да е толкова мокър, че да се приближи до сухотата от обратната страна. Той внимателно вдигна последната маслена лампа от малката семафорна вишка на плоския покрив и изля съдържанието ѝ във фучащата нощ. Те и без това бяха само наполовина пълни. Да се чуди човек, как някой изобщо си беше сторил труда да ги запали в нощ като тази.

Той напипа пътя си обратно до ръба на покрива, намери абордажната си кука, праметна я внимателно през един, излъчващ строгост зъбец и отпусна от въжето докато не стигна невидимата земя. Постигнал така въже увито около масивен каменен издатък, той се плъзна надолу по двойното въже и го изтегли след себе си. След това скри абордажната кука и въжето в сметта на един заден двор — след час-два те щяха да бъдат откраднати.

Така значи. А сега...

Стражарската броня, която беше взел от съблекалнята в банката, му пасна като ръкавица. Е, той би предпочел да му пасне като ризница и шлем. Но в интерес на истината, тя вероятно не изглеждаше по-добре и на собственика си, понастоящем размотаващ се из коридорите на банката с нейната бляскава, но непрактична броня. Не беше тайна за никого, че подходът на Стражата към униформите беше един-единствен-размер-не-пасващ-на-никого и че Командор Ваймс не одобряваше броня, която да няма вид на млатена от тролове. На него му харесваше, когато една броня ясно показва, че си върши работата.

Олян почака колкото да си възстанови дишането, заобиколи сградата до голямата черна врата и позвъни. Механизмът се раздрънча и разтрака. Те няма да бързат, не и в нощ като тази.

Чувстваше се гол и уязвим като новороден омар. Надяваше се, че се беше подсигурил от всички възможни ъгли, но ъглите бяха... как им казваха, той нали беше на онази лекция в университета... ах, да. Ъглите бяха фрактални. Всеки беше бѣкан с по-малки ъгълчета. Не можеш да се подсигуриш от всичките. Стражарят в банката можеше да бѣде извикан по служба и да завари шкафчето си празно, някой може да е видял, как Олян я взима, Дженкинс може да е бил преместен... Да се провали всичко в пѣклото. Като те притисне времето, оставаше само да караш нататѣк и да си готов да побегнеш.

Или, в настоящия случай, да хванеш тежкото чукче за врата с двете си ръце и да го стовариш тежко по клепалото, два пѣти. Той изчака докато, с известен зор, малкият капак на вратата не се отмести встрани.

— Какво? — сопна се някакѣв глас от сумрака оттатѣк.

— За конвой на арестант. На име Дженкинс.

— Какво? Посред проклетата му нощ ли?

— Имам подписана Форма 37 — заяви безизразно Олян.

Капачето се затръшна. Той пак зачака в дѣжда. Този пѣт минаха три минути преди да се отвори.

— Какво има? — обади се нов глас, просмукан от подозрителност.

Ох, хубаво. Беше Търбуханов. На Олян това му хареса. Това, което се канеше да стори тази нощ, щеше да натресе нещо бая неприятно на някой от тъмничарите, а някои от тях си бяха съвсем свестни, особено в отдел Смъртници. Търбуханов обаче беше истински гадняр от старата школа, виртуоз на дребнавите злини, от онзи тип злобари, които ще се хванат за всяка възможност да направят живота на затворника още по-голяма мизерия. Такѣв като него, не само че ще ти плюе в лицата блудкава каша, а няма дори да има елементарното приличие да го направи кѣдето не можеш да го видиш. И също така си го изкарваше на слабите и наплашените. А имаше и още нещо хубаво. Търбуханов мразеше Стражата и чувствата бяха взаимни. Това можеше да се използва.

— Идвам за затворник, бе — оплака се Олян, — а ме държите тук на дъжда от пет минути!

— И тук ще си ми седиш, синко, о да, дотогава, докато не станем готови. Я ми дай заповедта!

— Пише, че е Дженкинс, Бухльо — каза Олян.

— Дай да я видя де!

— Казаха да ви я връча като ми предадете арестанта — Олян беше самият пример на безстрастна настоятелност.

— Я, ама ние сме си имали юрист? Хубаво тогава, Ейб, пускай учения ни приятел да влиза.

Капакът пак се затръшна и след още някое време дрънчене се отвори една странична вратичка. Олян пристъпи. И от вътрешната страна валеше също толкова силно.

— Виждал ли съм те преди? — наведе глава настрани Търбуханов.

— Постъпих миналата седмица — отговори Олян.

Зад него вратата пак беше заключена. Трясъкът на резетата отекна в главата му.

— Що си ми само един? — поиска да знае Търбуханов.

— Не знам, сър. Питайте мама и тате.

— Ти на интересен ли ми се правиш? За конвой се полагат двама!

Олян напълно незаинтересовано сви морни и мокри рамене:

— Така ли? Мен не ме питаха. Само ми казаха, че бил някакъв дребен пикльо и нямало да създаде проблеми. Ако щете, проверявайте. Чух, че го искали незабавно в двореца.

Двореца. Това промени блясъка в малките зловни очички на надзирателя. Човек, на който му сече пипето, не застава на пътя на двореца. А да пратят на тази неблагодарна задача, в тази ужасна нощ, някой смотан новобранец, виж в това вече имаше смисъл, самият Търбуханов би постъпил точно така.

Той протегна ръка и настоя:

— Заповедта!

Олян му предаде бележката. Човекът я прочете с доловимо мърдане на устните, очевидно горейки от желание нещо в нея да не е наред. Тук обаче нямаше да има проблеми, колкото и да се взираше

човекът. Олян беше свил пачка бланки докато г-н Спулс му правеше кафе.

— Тоя ще увисне тая заран — каза Търбуханов приближавайки документа до фенера, — за кой им е притрябвал пък сега?

— Дедазнам — каза Олян. — Айде мърдай, де! Че след десет минути ми изтича смяната.

Тъмничарят се наведе напред.

— Само затова, приятелчето ми, ще ида да проверя. Само един съпровождащ, а? Бдителността никога не е излишна, нали така?

Та-ка, помисли си Олян. Всичко върви по плана. Десет минути той ще си сърба чая, колкото да ми даде един урок, пет минути докато разбере, че щраксът не работи, около секунда за да реши, че да пукне ако излезе да види каква е повредата точно пък в нощ като тази, още една секунда да си помисли, че документът си беше съвсем наред, нали му беше проверил водния знак, а това е най-важното... та кажи го двадесет минути, горе-долу.

Разбира се, той можеше и да греши. Всичко може да се случи. Точно сега Търбуханов може да сбира своите хора или може би е пратил някого да отърчи през задната врата и да намери истинско ченге. Бъдещето беше неясно. Той можеше да е на само няколко секунди от разобличението.

Нямаше как да бъде по-добре.

Търбуханов се вмести в двадесет и две минути. Чуха се стъпки, доста бавни и се яви Дженкинс, залитащ под тежестта на оковите, докато Търбуханов го ръгаше от време на време с тояга. Нямаше начин дребничкото човече да върви по-бързо, но все пак го ръчкаха.

— Май няма да ми трябват белезниците — обади се припряно Олян.

— Няма и да ги видиш — отвърна тъмничарят, — а това защото вие, келешите му с келешите, никога не ни ги връщате!

— Хубаво де — каза Олян — Давай, че измръзнах.

Търбуханов изръмжа. Не беше доволен той от света и живота. Наведе се, отключи белезниците и пак се изправи с едната ръка на рамото на човечеца. Другата му ръка се протегна държейки документ.

— Подписвай! — заповяда той.

Олян стори както му се каза.

И тогава дойде вълшебният миг. Причината поради която бумащината беше толкова важна в омазняения свят на тъмничарите, пазвантите и хващачите на крадци, беше, че онова, което наистина беше от значение по всяко едно време, беше хабеас корпус^[1], а именно, чия е ръката върху яката? Кой отговаря за тялото?

Олян беше запознат с процедурата, понеже вече я беше минавал в качеството на подвъпросното тяло. Пандизчията се движеше по релси от документи. Ако бъдеше намерен с отсъстваща глава, то последното лице подписало се за затворника, чиято шапка *не* беше налице върху врата му, имаше да отговаря на някои строги въпроси.

Търбуханов блъсна затворника към Олян и изрече осветените от времето слова:

— Сдал, сър! — излая той. — Хабиш го с у кърпа гъз!

Олян му върна документа и сложи другата си ръка на другото рамо на Бухльо.

— *Приел*, сър! — даде отговора си той. — Тъй вярно, хабя го с у кърпа вързан гъз!

Търбуханов изръмжа и си дръпна ръката. Актът беше извършен, законът беше удовлетворен, полагащото се беше положено, а Бухльо Дженкинс...

... изглежда печално Олян, ритна го здраво в слабините и хукна като заек по улицата.

Докато Олян се превиваше на две, единственото което успя да осъзнае отвъд малката си вселена от болка, беше как Търбуханов му се надсмива и му крещи:

— Пиленцето си е твое, милорд! Ти нали тъй вярно го хабиш с у кърпа вързан гъз! Ох-хо, да!

Олян вече беше възстановил способността си да ходи нормално, когато се върна в малката стаичка, взета под наем от Джак Нищичко-не-зная. Навлече си златния костюм, подсуши бронята, прибра я в торбата и забърза към банката.

Беше по-трудно да се върне в нея отколкото да излезе. Охраната се сменяше по същото време, по което персоналът си тръгваше и в общата суматоха Олян, облякъл скромния сив костюм, който носеше когато пожелаеше да престане да е Олян фон Ментелик и да се

превърне в най-незапомнящия се човек в света, се промъкна без излишни въпроси. Всичко опира до ума: нощните пазачи започваха да пазят, когато всички се прибират по домовете си, нали така? Значи хората, *отиващи си* в къщи не бяха проблем, или, в случай че бяха, не бяха мой проблем.

Пазачът, който най-сетне се яви да види, кой се мъчи да отключи входната врата, беше проблем само докато друг пазач, способен на умерена интелигентност, му посочи, че ако председателят иска да си влезе в банката посред нощ, значи всичко е наред. Нали е проклетият му шеф? Ти нищо ли не четеш бе? Виждаш ли златния костюм? И той си има ключ! И какво от това, че има голям тлъст чувал? Нали *влиза* с него? Виж, ако излизаше с него, щеше да е друго нещо, ха-ха, само се майтапя, сър, да ме прощавате, сър...

Изумително е, какво може да постигне човек, ако му стиска да опита, помисли си Олян, докато пожелаваше на мъжете лека нощ. Примерно, той се суетеше толкова театрално с ключа и ключалката, защото това беше ключ от Пощата. Все още си нямаше от банката.

Дори и прибирането на бронята в шкафчето не беше проблем. Стражите все още си обикаляха установените маршрути, а сградата беше обширна и зле осветена. Съблекалнята беше празна и часове наред никой не ѝ обръщаше внимание.

В новите му покои все още светеше лампа. Калпазанчо хъркаше по гръб посред кутията си за входящи. Нощна лампа светеше откъм вратата на спалнята. По-точно бяха две лампи, червени на цвят, всъщност бяха тлеещите очи на Гладис.

— Ще Искате Ли Да Ви Направя Сандвич, Г-н Ментелик?

— Не, благодаря ти, Гладис.

— Няма Да Ме Затрудни. В Ледницата Има Дробчета.

— Благодаря, Гладис, но не. Наистина не съм гладен — каза той.

Олян грижливо затвори вратата и легна на леглото. Тук горе сградата беше абсолютно тиха. Той беше свикнал с леглото си в Пощата, където откъм каретния двор винаги се дигаше шум.

Но не тишината го държеше буден. Той се беше втренил в тавана и си повтаряше: тъпо, тъпо, тъпо! След някой друг час ще започне следващата смяна в Тръшкарника. Никой няма да се безпокои твърде много за липсата на Бухльо, докато не се появи с делови вид палачът и не мине изнервеното време, докато не решат, кой ще отиде

до двореца и да види, има ли някакъв начин техният затворник да бъде все пак обесен тази сутрин. Дотогава той ще е на мили оттук и дори върколак няма да може да го надуши в прогизнала и ветровита нощ като тази. И нямаше какво да ги отведе до Олян, но в студената влажна светлина на два часа през нощта той можеше да си представи как Командор Ваймс си блъска главата над това по неговия си копойски начин.

Той примигна. *Къде ще да избяга неговият човек?* Според Стражата, той си нямаше шайка. Той просто си изработвал негови си марки. Що за човек ще си дава зора да фалшифицира марки от по половин пени?

Що за човек...?

Олян седна. Можеше ли да е толкова лесно?

Е, можеше. Бухльо беше достатъчно смахнат по неговия си благ, объркан начин. Приличаше на някой, който отдавна се е отказал от всякакви опити да разбере света отвъд статива си, някой за когото причината и следствието не бяха очевидно свързани. Къде би могъл да се скрие такъв човек?

Олян запали лампата и отиде до разнебитените останки от гардероба си. Още веднъж си избра простичкия сив костюм. Той имаше сантиментална стойност — с него беше обесен. Освен това беше незапомнящ се костюм за незапомнящ се човек с допълнителното предимство, че за разлика от черното, не личеше в тъмното. Той мина предвидливо през кухнята и отмъкна малко парцали от килера.

Коридорът беше приемливо осветен с по лампа на всеки няколко крачки. Лампите обаче създават сенки, в една от които, зад огромна ваза от династията Пинг от Бесян^[2], Олян беше само сиво петно на сив фон.

Пазачът го подмина, предателски безшумен по дебелия килим. Когато той си замина, Олян се втурна надолу по мраморното стълбище и се ската зад някаква палма в саксия, която някой бе счел за нужно да сложи там.

Всички етажи в банката излизаха на главната зала, която също като тази на Пощата се простираше от партера до тавана. От време на време, в зависимост от разположението, някой пазач от горен етаж можеше да вижда етажа под него. Понякога пазачите преминаваха през непостлан с килими мрамор. Понякога, на по-горните етажи, те

пресичаха теракотени плочки, дрънчащи като звънци. Олян се изправи и се заслуша опитвайки се да изчисли ритъма на патрулите. Имаше повече, отколкото беше очаквал. Давайте де, момчета, охрана ли сте вие или какво? Какво стана с традиционния покер за цяла нощ? Толкова ли не знаете как да се държите?

Беше като страхотна загадка. По-добре беше и от нощното катерачество и даже от Екстремното Кихане! А най-добрата част беше, че ако го хванеха, ами нищо, той само бил проверявал сигурността! Браво, момчета, открихте ме...

Да, но не биваше да го хванат.

Един страж се качи по стълбите бавно и без да си дава зор. Облегна се на балюстрадата и за досада на Олян си запали някакъв фас. Олян го гледаше измежду листата как се облягаше удобно на парапета гледайки долния етаж. Беше сигурен, че това не влизаше в работата на стражите. И пушенето също!

След някое друго замислено вдишване, пазачът хвърли фаса, стъпка го и продължи нагоре по стъпалата.

Две мисли се сборичкаха за предния план на ума на Олян. Малко по-шумно пищящата беше: „Ама той има арбалет! Да не би първо да стрелят, за да си спестят после питането?“ Но налице беше също още един треперещ от възмущение глас: „Ама той отръска проклетата цигара право на мрамора! Тия високите бронзови джаджи с паничките с бял пясък не са сложени там без *причина*, моля ви се!“

Когато човекът се скри горе, Олян направи прибежка по останалите стъпала, плъзна се на обвитите си в парцали крака по полирания мрамор, намери вратата за подземието, бързо я отвори и точно навреме се сети да я затвори тихо след себе си.

Затвори очи и зачака виковете или другите му там звуци на преследването.

Отвори очи.

Откъм далечния край на криптата се разнасяше обичайното сияние, но не шумеше течаща вода. Само по някоя случайна капка подчертаваше дълбочината на иначе всепроникващата тишина. Олян премина предпазливо покрай слабо прошумоляващия Бълбукатор и навлезе в неизследваните сенки под забележителното сводничество.

„Ако ние построим сий храм, ти ще благоволиш ли да дойдеш?“ мина му през ума. Да, но богът на който разчитаха, така и не дойде.

Беше тъжно, но погледнато от по-висока, небесна гледна точка, си беше доста глупаво. Нима не беше така? Олян беше чувал, че из света витаят може би милиони малки богове, заврели се под камъни, разнасяни от вятъра като сухи листа, накачулили се по най-високите клони на дърветата... Всички те чакаха големия си шанс, щастливия удар, с който можеха да си спечелят храм и жречество и поклонници, които да могат да нарекат свои. Да, но те не бяха дошли тук и не беше трудно да се разбере защо.

На боговете им трябваше вяра, а не пресметливост. Да построиш храма предварително беше все едно да дариш чифт чудесни обувки на безкрак човек. Това, че си построил храм, не значи, че вярваш в богове, а само че вярваш в архитектурата.

Нещо като работилница беше стъкмена до далечната стена на подземие то край огромната древна камина. Един Игор работеше над ярък синьо-бял пламък огъвайки грижливо някаква стъклена тръба. Зад него някаква зелена течност се пенеше и съскаше в големи стъкленици: Игорите изглежда имаха естествен афинитет към светкавиците.

Човек винаги можеше да познае един Игор. Те направо се скъсваха да могат да бъдат разпознавани. Ако не стигаха прашните и омазнени костюми, нито разминаващите се на някой друг пръст очи, човек можеше да се осланя на това, че май на главата им можеше да се остави топче и да не падне.

Игор вдигна поглед към него:

— Добро утро, шър. А Вие ште...?

— Олян фон Ментелик — представи се Олян, — а ти ще да си Игор.

— Познахте от пръв път, шър. Чух много хубави неща жа Ваш.

— Тук долу ли?

— Винаги хвърлям по някое ухо, шър.

Олян едва се сдържа да не се втренчи в ръката му. Игорите и метафорите не вървяха кой знае колко добре заедно.

— Е добре, Игор... та значи... иска ми се да вкарам някого в сградата без да притеснявам стражите, та се чудех, дали тук долу няма още някоя врата?

Това, което не каза, но което прехвърча по ефира между тях беше: „Ти нали си Игор? А когато тълпата си подостри коловете и

тръгне да разбива вратата, *Игор винаги го няма вкъщи*. Игорите са майстори на ненатрапчивото напускане.“

— Има една вратичка, която ижползваме, шър. Не може да се отвори отвън, така че не се охранява.

Олян погледна с възделение дъждобраните на закачалката.

— Чудесно. Чудесно. Аз тогава ще отскоча замалко навън.

— Вие ще шефът, шър.

— И след малко ще се върна от отскачането с един човек. Ъ, един господин, който не държи да се среща с местните власти.

— Нешъмнено, шър. Дай им шамо вили и те ши въображават, че вшичко им е бащиния, шър.

— Той обаче не е никакъв убиец или такова.

— Аж шъм Игор, шър. Ние не жадаваме въпроши.

— Така ли? И защо?

— Не жнам, шър. Не шъм питал.

Игор заведе Олян до малка врата, водеща към мрачно затрупано с боклук стълбище, наполовина наводнено от несекващия дъжд. Олян поспря на прага, като водата вече беше започнала да наква сва евтиния му костюм:

— И още само едно нещо, Игор...

— Да, шър?

— Като минавах покрай Бълбукатора преди малко, в него имаше вода.

— О да, шър. Проблем ли има?

— Тя се движи, Игор. Това нормално ли е по това време на нощта?

— Това ли? О, прощо шифонните променливи, шър. Пощоянно се шлучва.

— О, добрите стари сифони, а? Е, това си е облекчение...

— Прощо ми се обадете ш почукването на бръшнаря-хирург, като се връщате, шър.

— Какво е по...

Вратата се затвори.

Вътре Игор се върна на работното си място и пак запали газената горелка. Някои от малките стъклени тръбички сложени на парче зелен

филц до него изглеждаха... чудновато и отразяваха светлината по смахнат начин.

Проблемът с Игорите беше... Работата с Игорите беше... Добре де, повечето хора не виждаха нищо повече от плесенялия костюм, сплъстената коса, козметичните кланови белези и шевове и фъфленето. Кое то вероятно беше защото, като се изключи фъфленето, това беше единственото което можеше да се види. И, следователно, хората забравяха, че повечето хора, наемащи си Игори, не бяха с конвенционално здрав ум. Поискай им да ти изградят устройство за притегляне на бури и комплект стъкленици за съхраняване на мълнии и те ще се разсмеят^[3]. Те се нуждаеха, ох, как се нуждаеха само от някой, разполагащ с напълно функциониращ мозък, от които всеки Игор гарантирано притежаваше минимум по един брой. В действителност Игорите бяха умни, поради което те се озоваваха някъде другаде, когато запалените факли попаднаха в перките на вятърната мелница^[4].

Освен това те бяха перфекционисти. Поискай им да ти построят дадено устройство, и нямаше да получиш каквото си им поискал. А ще получиш каквото всъщност си си поискал.

Бълбукаторът бълбукаше в паяжината си от отражения. Водата се надигна в една тънка стъклена тръбичка и се преля в малък стъклен съд, който се обърна и се изсипа върху малка везна и причини отварянето на един миниатюрен клапан.

Съгласно „Вестника“ последното местожителство на Бухльо Дженкинс беше на Късата Пресечка. Нямаше номер, защото размерите на Късата Пресечка стигаха само за една врата. Въпросната врата беше затворена, но пък висеше на една панта. Въргалящото се наблизко жълто-черно въже издаваше на тези, които не бяха разбрали намека в състоянието на вратата, че този адрес наскоро е привлякъл вниманието на Стражата.

Когато Олян блъсна вратата, тя се изтръгна от пантата си и плъосна в потока вода, заливащ пресечката.

Не му се беше наложило да търси дълго, защото Бухльо не си беше дал зора да се крие. Той си беше в стаята на първия етаж, обкръжен от огледала и свещи и мирно рисуващ със замечтано лице.

Като видя Олян, хвърли четката, сграбчи една тубичка от близката лавица и я приближи до устата си готов да я нагълта.

— Не ме карайте да използвам това! Не ме карайте да използвам това! — изскимтя той треперейки с цялото си тяло.

— Това някаква паста за зъби ли е? — попита Олян, подуши много задушевия въздух в студиото и добави. — Това, знаеш ли, можеше и да е от полза.

— Това е Жълта Уба, най-отровната боя в света! Не се приближавайте, иначе ще умра по ужасяващ начин! — изкряска фалшификаторът. — Ъ, всъщност *най*-отровната боя в света е може би Ахатейската Бяла, но тя ми свърши, което си е цяло безобразие — тук Бухльо се сети, че е престанал да държи тон на дължното равнище и пак повиши глас, — но няма значение, и това е достатъчно отровно!

Един надарен аматьор все ще прихване туй-онуй, а Олян винаги беше намирал отровите за интересни.

— Арсенова съставка, а? — подметна Олян.

Всеки знаеше за Ахатейската Бяла. Не беше чувал за Жълта Уба, но арсенът се срещаше в множество привлекателни разцветки. Просто гледай да не си лапаш четката.

— Това е ужасяващ начин да се умре — продължи той, — за няколко дни човек общо взето се разкапва.

— Няма да се връщам там! Няма да се връщам там! — изпищя Бухльо.

— Използвали са я да избелват кожата — Олян пристъпи напред.

— Дръпнете се! Ще го използвам! Кълна се, че ще го използвам!

— Ето откъде е произлязла фразата „толкова красиво, че да си умреш“ — Олян се приближи още малко.

Той рязко посегна към Бухльо, който налапа тубичката. Олян я издърпа, отблъсквайки пътно изпотените ръчички на фалшификатора и я разгледа.

— Точно както си мислих — заключи той и я прибра в джоба си. — Забравил си да махнеш капачката. Аматьорите винаги правят подобни грешки!

Бухльо се пообърка и попита:

— Да не искате да кажете, че има хора, които се самоубиват професионално?

— Вижте, г-н Дженкинс, тук съм за да... — започна Олян.

— Няма да се връщам в оня затвор! Няма да се връщам там! — заотстъпва човечецът.

— Мен това ме устройва. Бих искал да Ви предложа...

— Те, знаете ли, ме следят — сподели Бухльо. — Постоянно.

Ох. Това беше леко подобрение в сравнение със самоубийството с боя, но съвсем леко.

— Ъ... имате предвид в затвора ли? — попита Олян, само колкото да се увери.

— Навсякъде ме следят! Един от Тях е точно зад Вас!

Олян се спря да не се озърне, защото това беше пътят към лудостта. При условие, че доста от нея се намираше точно пред него.

— Неприятно ми е да го чуя, Бухльо. Ето защо...

Той се поколеба и си помисли: „Че защо пък не? С мен свърши работа“.

— Ето защо ще Ви разкажа нещо за ангелите — започна той.

Говореше се, че откакто Игори заживяха в града, гръмотевичните бури зачестили. Сега не гърмеше много, но пък пороят се сипеше все едно цялата нощ беше негова. Част от него преливаше в обувките му докато той стоеше до незабележимата странична вратичка към банката и се мъчеше да си спомни чукането на бръснаря-хирург.

А, да. Онова старото беше: рат та-да-да-да ТА ДА!

Или с други думи: „Подстригване и ампутация, клъц-клъц!“^[5]

Вратата незабавно се отвори.

— Бих искал да ше ижвиня жа липшата на шкърцане, шър, но пантите прощо не...

— Просто ми дай едно рамо с тези тук, какво ще кажеш? — прекъсна го Олян превит под тежестта на двете тежки кутии. — Това е г-н Дженкинс. Можеш ли да му стъкмиш някаква постеля тук долу? И има ли някакъв шанс да промениш малко външността му?

— Повече, отколкото бихте могли да ши предцавите, шър — зарадва се Игор.

— Имах предвид, така де, подстригване и бръснене. Можете да свършите това, нали?

Игор му хвърли изпълнен с болка поглед:

— Действително един хирург *технически* може и да извършва фрижурални операции...

— А не, моля Ви, не го замразявайте.

— Ишках да кажа, че да, мога да го подщрижа — въздъхна Игор.

— Веднъж като бях на десет премръзнах, изстинах и ми извадиха сливиците — обади се Бухльо.

— Още ще ишкате ли? — обнадежди се Игор.

— Какво прекрасно осветление! — възкликна Бухльо. — Като ден е!

— Чудничко — каза Олян, — а сега поспете малко, Бухльо. Помните ли какво ви казвах. Сутринта Вие ще направите дизайна на първата прилична еднодоларова банкнота, разбирате ли?

Бухльо кимна, но умът му вече се рееше някъде другаде.

— Ти ще си с мен в тази работа, нали? — натякваше му Олян. — За толкова добра банкнота, че никой друг да не може да я направи? Нали ти показах моята скица? Знам, че можеш да се справиш по-добре, разбира се.

Той изгледа нервно дребното човече. Той не беше луд, в това Олян беше сигурен, обаче беше ясно, че поне за него, светът се случваше някъде другаде. Бухльо се спря посред разопаковането на кутията си.

— Ъм... аз не мога да създавам неща — измънка той накрая.

— Какво имаш предвид — сепна се Олян.

— Не знам как да създавам неща — Бухльо се беше втренчил в някаква четка, като че очакваше тя да свирне.

— Но ти нали си фалшификатор! Твоите марки са по-добри от нашите!

— Ъ, да. Но аз нямам Вашата... Не знам откъде да започна... Исках да кажа, трябва ми нещо от което да започна... исках да кажа, веднъж имам ли го, мога...

Трябва да беше четири часа, помисли си Олян. Четири часа! Мразя да има на два пъти четири часа в един и същ ден...

Той извади парче хартия от кутията на Олян и си намери молив.

— Виж сега — поде той — като начало...

И сега какво?

— Богатство — каза си той на глас, — богатство и солидност, като на фасадата на банката. Купища декоративни заврънкулки, които

да не е лесно да се копират. И... панорамен пейзаж, ама не пейзажен, а градски... Да! Анкх-Морпюрк, всичко е за града! Главата на Ветинари, защото всички ще я очакват тук и голяма грамадна единица, така че да схванат посланието. Ах да, гербът, трябва да си го има. А тук отдолу — моливът бързо щрихираше — място за подписа на председателя, пардон, имах предвид за отпечатък от лапа. Отзаде... добре, говорим за по-засукани детайли, Бухльо. Някой друг бог ще ни придаде малко тежест. Някой от по-приличните. Как се казваше оня с тризъбата вилица? Е, значи, някой като него. Тънка работа, това е което ни трябва, Бухльо. А, и една платноходка. Харесвам платноходките. И още, отново ще им кажем, че струва един долар. Хъм... а да, мистичните бръщолевици никога не вредят, хората ще повярват на всичко, което ще да звучи древно и тайнствено. „Един грош за вдовицата не надсява ли непобедимото слънце?“

— Какво значи това?

— За мен е пълна мъгла — обясни Олян, — току-що си го измислих — той скицира още туй-онуй и подбутна хартията към Бухльо. — Нещо като такова. Оттук си ти. Мислиш ли, че можеш да се справиш с това?

— Ще се опитам — обеща Бухльо.

— Добре. Ще се видим утр... по-късно. Игор тук ще те наглежда.

Бухльо вече се беше взрял в нищото. Олян издърпа Игор настрани.

— Само подстригване и бръснене, нали се разбрахме?

— Както кажете, шър. Правилно ли предполагам, че гошподинът не би желал никакви усложнения шъш Щражата?

— Правилно.

— В такъв шлучай няма проблеми, шър. Мога ли да предлага промяна на името?

— Добра идея. Някакви предложения?

— Харешва ми името Менгеме, шър. Колкото жа личното име, върти ми ше Ексцентрик.

— Нима? И къде точно се върти? Не, не ми отговаряй. Ексцентрик Менгеме... — Олян се поколеба, но има ли смисъл да се спори по това време на нощта? Особено ако то вече е това време на сутринта. — Значи ще е Ексцентрик Менгеме. Погрижи се той изобщо

да забрави името Дженкинс — добави Олян, както по-късно щеше да разбере, доста непредвидливо при дадените обстоятелства.

Олян се мушна обратно в леглото си без дори да му се налага да се снишава. Никой пазач не е в най-добрата си форма в малките часове. А и нали за през нощта всичко е заключено? Кой би могъл да нахлуе вътре?

А долу в превъзходно съвокупленото подземие художникът, известен по-рано като Бухльо, се загледа в скиците на Олян и мозъкът му завря. В интерес на истината, той не беше побъркан в обичайния смисъл на думата. Според определени стандарти той си *беше* съвсем здравомислещ. Изправен пред свят твърде сложен, неспокоен и неразбираем, за да се оправи човек в него, той го свиваше до малко мехурче само колкото да побере него и палитрата му. Там беше кротко и спретнато. Всичката шумотевица оставаше отвън и Те не можеха да го шпионират.

— Г-н Игор? — обади се той.

Игор вдигна поглед от сандъка в който тършуваше. В ръцете си държеше нещо като метален гевгир.

— Ш какво мога да Ви ушлужа, шър?

— Ще можете ли да ми намерите някакви стари книги с рисунки на богове и платноходки, а също и с изгледи от града?

— Ражбира ше, шър. В Лобин Клаут има антикварна книжарница.

Игор остави металния уред, измъкна похабена кожена торба изпод масата и след моментен размисъл, пхна в нея един чук.

Дори и в света на новообявения г-н Менгеме беше толкова късно нощем, че чак беше твърде рано сутринта.

— Ъ, сигурен съм, че поръчката ми може и да почака за през деня — предложи той.

— О, аж винаги пажарувам нощем, шър — отвърна Игор, — когато тършя... ижгодни цени.

Олян беше събуден твърде рано от Калпазанчо застанал на гърдите му и писукащ доста силно с гумения си кокал. В резултат на

което върху Олян се лееха обилни лиги. Зад Калпазанчо беше Гладис. А зад нея имаше двама мъже в черно.

— Милорд се съгласи да се срещне с Вас, г-н Ментелик — проговори весело единият.

Олян се опита да избърше лигите от ревера си, но успя само да лъсне костюма си.

— Аз искам ли съм да се срещна с него?

Един от мъжете се усмихна:

— *Ооооо, да!*

— От обесванията винаги изгладнявам — забеляза лорд Ветинари грижливо почиствайки едно ровко сварено яйце. — Не намирате ли, че е така?

— Ъ... само веднъж са ме бесили — отвърна Олян. — Нещо не бях много гладен.

— Предполагам, че е заради студения утринен въздух — продължи Ветинари, очевидно не чул последната реплика. — Възбужда апетита.

За пръв път той хвърли поглед на Олян и си даде загрижен вид:

— Леле-мале, Вие не се ли храните, г-н Ментелик? Трябва да се храните. Изглеждате малко изнемощял. Надявам се, че работата не Ви изцежда силите?

Някъде по пътя си към двореца, помисли си Олян, сигурно ще да съм объркал света. Сигурно беше станало нещо такова. Нямаше друго обяснение.

— Ъ, кой е бил обесен? — проговори той.

— Бухльо Дженкинс, фалшификаторът — отговори Ветинари отново вгълбен в хирургическото отстраняване на жълтъка от белтъка. — Дръмнот, сигурно г-н Ментелик ще пожелае някакъв плод? Или от онази чревораздирателна смеска от зърна и ядки, която толкова харесвате?

— Точно така, сър — включи се секретарят.

Ветинари се наведе към Олян, сякаш канейки го да се присъедини към някаква конспирация и добави:

— Доколкото разбрах, готвачът прави солена херинга за охраната. Много укрепваща силите. Наистина изглеждате доста блед.

Не го ли намирате за твърде блед, Дръмнот.

— На границата на изтощението е, сър.

Все едно му вливаха киселина в ухото капка по капка. Олян трескаво се заразмисли, но най-доброто което съумя да постигне беше:

— Много ли хора се бяха събрали на екзекуцията?

— Не особено. Предполагам, че не е била подобаващо оповестена — каза Ветинари, — а и разбира се, неговото престъпление не беше съпроводено с кофи кървища. Кое то винаги събужда възторг в публиката. Бухльо Дженкинс обаче присъстваше, о да. Той изобщо не е рязал гърла, но обезкървяваше града, капка по капка.

Ветинари беше изял всичкия белтък, оставяйки жълтъка лыщящ и непокътнат.

Какво бих сторил аз, ако бях Ветинари и установях, че затворът ми е на път да стане на посмешище? Нищо не подронва авторитета повече от смеха, мислеше си Олян. Или по-точно, какво би сторил той ако беше себе си, което разбира се си е така...

Бесиш някой друг, ето какво. Намиращ някой нещастник с общо взето подходящото телосложение, очакващ в пандиза ключека на въже и му предлагаш сделка. О, той пак ще си увисне, но под името Бухльо Дженкинс. Ще тръгне слух, че дубльорът е бил помилван, но умрял по случайност или нещо такова, а старата му майчица или пък жена му и дечицата му ще получат анонимна кесия мангизи и ще си спестят малко от позора. А обществеността ще си получи обесването. И така, с малко късмет, Търбуханов вече ще е преквалифициран в мияч на плювалници, справедливостта или поне нещо донякъде наподобяващо я, ще бъде видимо възтържествувала и до света ще достигне посланието, че престъпления срещу града биха могли да бъдат замисляни изключително от хора с вратове от ковано желязо, а и за тях няма да е сигурно.

Олян осъзна, че опипва собствения си врат. Понякога, дори и досега, той се събуждаше нощем само един миг преди пустотата да зейне под краката му...

Ветинари го гледаше. Това на лицето му не беше точно усмивка, но Олян имаше потрисащото усещане, че всеки път, когато се опиташе да мисли като Ветинари, негова светлост се плъзваше по тези мисли като голям черен паяк по банани и се развяваше където не му беше мястото.

И тогава дойде увереността. Бухльо в *никой случай* нямаше да умре. Не и с талант като неговия. А щеше да бъде провесен през трапа право в някой нов живот, също като Олян. Щеше да бъде събуден и да получи ангелското предложение, което в случая с Бухльо щеше да бъде хубава светла стая някъде, три яденета дневно, гърнето му да се изпразва при повикване и всичките бои, които му се приискат. От гледна точка на Бухльо това щеше да е раят. А пък Ветинари... щеше да си има най-добрия фалшификатор в света, работещ за града.

Ох, проклетие. Изпречил съм се на пътя на Ветинари. Право на *пътя* на Ветинари съм.

Оранжево-златистото кълбо отхвърлен жълтък сияеше на чинията на Ветинари.

— Напредват ли чудесните Ви планове за книжни пари? — попита негова светлост. — Чувам много нещо за тях.

— Какво? О, да. Ъ, бих искал да сложа главата Ви на еднодоларовата, ако обичате.

— Но разбира се. Отлично място за слагане на глава, като се имат предвид всички други места където би могла да бъде поставена.

Да бе, примерно на кол. Той се нуждае от мен, мислеше си Олян, когато изобщо-не-заплахата хвана дивиш. Но до каква степен?

— Вижте, аз...

— Вероятно плодотворният Ви ум би могъл да ми помогне в една малка загадка, г-н Ментелик — Ветинари се потупа леко по устните и отмести стола си. — Последвайте ме. Дръмнот, моля Ви, донесете пръстена. И щипците, разбира се, просто за всеки случай.

Той излезе на балкона с Олян, влачещ се подире му и се облегна на балюстрада с гръб към обвития в мъгла град.

— Облаците са още твърде гъсти, но предполагам, че слънцето ще пробие всеки момент, не мислите ли? — подметна той.

Олян погледна небето. Насред сивите талази просветваше петно в бледо златисто, като жълтък на яйце. Какво си беше наумил този човек?

— М-да, съвсем скоро — измърмори той.

Секретарят поднесе на Ветинари малка кутийка.

— Това беше кутията от Вашия печатен пръстен — сети се Олян.

— Браво, г-н Ментелик, както винаги сте наблюдателен! Вземете го.

Олян го хвана предпазливо. Беше черен и създаваше някакво странно чувство за органичност. Буквата V като че се втренчи в него.

— Да забелязвате нещо необичайно в него? — наблюдаваше го внимателно Ветинари.

— Топъл е на пипане — забеляза Олян.

— Да, нали — рече Ветинари. — Така е, защото е направен от стигий. Наричат го метал, но съм убеден, че всъщност е сплав, при това от магичен произход. Джуджетата понякога го намират в района на Локо^[6] и е изключително скъп. Някой ден ще взема да напиша монография върху увлекателната му история, засега обаче е достатъчно да се спомене, че от него обикновено се интересуват само тези, които по склонност или образ на живот се движат в мрака... а също и, естествено, тези, за които животът без риск не си струва да се живее. Той, виждате ли, може да убива. Изложен на пряка слънчева светлина, за няколко секунди се нагрива до температурата на топенето на желязото. Никой не знае защо.

Олян метна поглед към мътното небе. Проблясъкът като от ровко яйце потъна в поредното валмо мътилка. Пръстенът поизстина.

— От време на време сред младите убийци се надига фурор по стигиеви пръстени. Класиката е денем да се носи над пръстена бродирана черна ръкавица. Всичко опира до риска, г-н Ментелик. До това да живееш със Смъртта в джоба си. Бих се обзаложил, че има хора, които биха дръпнали тигър за опашката просто да става веселба. Разбира се, хората, които ги интересува не толкова самата опасност, колкото шикът, носят само ръкавица. Както и да е, преди не повече от две седмици единственият човек в града, поддържащ запас от стигий и умеещ да го обработва, е убит късно нощем. Убиецът хвърля след себе си ментова бомба. Кой мислите го е направил?

Няма да поглеждам нагоре, зарече се наум Олян. Това е само игра. Той иска да се поизпотя.

— Какво е взето? — каза той.

— Стражата не знае, защото, нали разбирате, взетото *de facto* не е било там.

— Добре тогава, какво е било оставено? — продължи да пита Олян и си отбеляза, че и Ветинари не поглежда небето.

— Няколко скъпоценни камъка и една-две унции стигий в сейфа — отговори Ветинари. — Не попитахте как е бил убит човекът.

— Как е бил...

— Арбалетен изстрел в главата, докато е седял. Не е ли вълнуващо, г-н Ментелик?

— Значи наемен стрелец — заразсъждава отчаяно Олян, — било е предварително планирано. Може да не е платил някой дълг. Или да е бил укривател и да се е опитал да изиграе някоя шашма. Не ми достига информация!

— Тя кога ли достига? — отбеляза Ветинари. — Шапката ми се връща от почистване леко променена и един младеж, работил там, умира в кръчмарска свата. Бивш градинар се промъква тук в тъмна доба и купува доста износен чифт стари обувки на Дръмнот. Защо? Сигурно никога няма да узнаем. Защо един мой портрет е откраднат от Кралската Художествена Галерия миналия месец? Кому е от полза?

— Ъ, защо е бил оставен оня стигий в сейфа?

— Добър въпрос. Ключът е бил в джоба на убития. Така че какъв ли е мотивът?

— Не ми достига информация! Отмъщение? Затваряне на устата? Или да е направил нещо, което не е трябвало? Може ли да се направи кама от това нещо?

— Топло, г-н Ментелик, топло, струва ми се. Не относно оръжието, а защото струпването на стигий в маса значително надвишаваща тази на пръстена води до внезапна експлозия. Но също така е вярно, че той е бил доста алчен човек.

— Някакви разногласия? — гадаеше Олян.

Да, вярно че *ми* е топло, благодаря много! И за какво са тези щипци? Да прибере пръстена след като ми прогори ръката ли? Светлината прииждаше, той можеше вече да види бледи сенки по стената и усети как потта църцори по гръбнака му...

— Интересна мисъл. Дайте ми пръстена — каза Ветинари и протегна кутията.

Ха! Значи в крайна сметка си е било само шоу, за да ме изплаши, помисли си Олян докато хвърляше проклетия пръстен в кутията. Досега не съм и чувал за стигий! Трябва да си го е измислил...

Той долови зноя и видя как пръстена се нажежи до бяло още докато падаше в кутията. Капакът бързо се затвори и в зрението на Олян остана мораво петно.

— Забележително, нали? — изкоментира Ветинари. — Между другото, беше ненужно глупаво да го държите през цялото време. Аз, знаете ли, не съм чудовище.

Да, помисли си Олян, чудовищата не си играят игрички с мозъка ти. Е, поне не и докато той е в главата ти...

— Вижте, що се отнася до Бухльо, аз не исках... — започна той, но Ветинари вдигна ръка.

— Нямам представа, за какво ми говорите, г-н Ментелик. В действителност аз Ви поканих тук в качеството Ви на de facto заместник генерален директор на Кралската Банка. Бих искал да ми отпуснете... имах предвид да отпуснете на града... половин милион долара на два процента. Разбира се, Вие сте напълно свободен да откажете.

Толкова много мисли се заблъскаха към аварийния изход в ума на Олян, че остана само една:

„Ще ни трябват по-големи банкноти...“

Олян стигна бегом до банката и се втурна право към малката вратичка под стълбището. Долу в подземиято му харесваше. Беше прохладно и спокойно, като се изключат гъргоренето на Бълбукатора и писъците. Момент, това последното май не беше редно, нали?

Розовите миазми на неволното безсъние се завихриха в главата му когато той отново се впусна в бяг.

Екс-Бухльо седеше на един стол, очевидно чисто обръснат като се изключи малката заострена брадичка. Нещо като метален шлем беше закрепено на главата му, от който излизаха жици водещи към искрящо и прещракващо устройство, което само един Игор би пожелал да разбере. Във въздуха тегнеше мирис на гръмотевична буря.

— Какво правиш на горкия човек? — изкрещя Олян.

— Променям му ума, шър — отговори Игор и включи огромен шалтер.

Шлемът избръмча. Менгеме премигна.

— Гъдел ме е — спомена той — и не знам защо има вкус на ягоди.

— Ама ти гърмиш със светкавици право в главата му! — възмути се Олян. — Това е варварство!

— Не, шър. Варварите не разполагат с такива възможности — отвърна гладко Игор. — Не правя нищо друго освен да отщипвам вшичките му лоши спомени и да ги складирам... — тук той дръпна някакво покривало и разкри голяма стъкленица със зелена течност, в която киснеше нещо кръгло и набучено с още повече жици — ... в това!

— Значи му пъхаш мозъка в някаква... тиква?

— Това е ряпа, шър.

— Невероятно е какво могат да постигнат само, нали? — обади се един глас до лакътя на Олян.

Той погледна надолу. Г-н Менгеме, вече без шлема, се озари в усмивка. Изглеждаше лъснат и стегнат, като продавач на обувки от по-висока категория. Игор беше постигнал дори и трансплантация на костюм.

— Добре ли си? — загрижи се Олян.

— Отлично!

— Как е... усещането?

— Трудно е да се изрази — замисли се Менгеме, — но звучеше точно както мирише вкусът на малините.

— Нима? О. Тогава предполагам че всичко е наред. Наистина ли се чувствате добре? В себе си?

Олян трескаво търсеше ужасяващия дефект. Трябваше да го има. Обаче Бух... Ексцентрик изглеждаше щастлив и преизпълнен с увереност мъж, готов да посрещне всичко, с което му излезе животът и да го тръшне. Игор си намотаваше жиците с много самодоволна усмивка на онова, което под всичките му белези вероятно беше неговото лице.

Олян почувства лека вина. И той беше юбервалдско момче, и той беше слязъл през Виелинуския проход в търсене на благосъстояние... поправка, на благосъстоянията на другите... и не му прилягаше да прихваща модния равнинен предразсъдък срещу рода на Игорите. В крайна сметка нима те просто не прилагаха на практика онова, което велегласно изповядваха толкова много жреци: че плътта е само грубичка дреха от евтино платно носено от невидимата и безсмъртна душа, *следователно* нима размяната на късове и парчети все едно са резервни части можеше да е по-лоша от държането на калпав дюкян за дрехи втора употреба? Постоянен източник на болезнено учудване за

Игорите беше как хората не могат да осъзнаят, колко разумно и предвидливо е това, най-малкото докато секирата не се изметне и на хората не им дотрябва спешно протегната в помощ ръка. Защото дойдеше ли това време, дори и един Игор изглеждаше добре.

Най-често те изглеждаха... услужливи. Игорите с тяхната невъзприемчивост към болката, чудодейните си целебни средства и възхитителната си способност да си правят сами на себе си хирургически операции с помощта на ръчно огледалце, очевидно биха могли и да *не* изглеждат като поизгърбени лакеи, престоили някой месец под дъжда. Всичките Игорини изглеждаха зашеметяващо, но винаги имаше все нещо: изящно извит белег под едното око, декоративен шев на китката или още нещо за Изгледа. Това беше шокиращо, но пък сърцето на един Игор винаги си беше на мястото. Или поне *някое* сърце.

— Ами, ъ... браво, Игор — смотолеви Олян, — значи тогава сме готови да се заемем с нашия доларов знак, а, г-н ъ... Менгеме?

Усмивката на г-н Менгеме грееше като слънце.

— Вече я свърших! — провъзгласи той. — Още тази сутрин!

— Невъзможно!

— Наистина я направих! Елате да я видите!

Дребният човечец отиде до масата и взе лист хартия. Банкнотата искреше в пурпурно и златно. Излъчваше пари на вълни. Сякаш се рееха над хартията като някакво вълшебно килимче. Внушаваше богатство и тайнственост и традиционност...

— Ще изкараме толкова много пари! — възхити се Олян.

Добре би било, добави той наум. Ще трябва поне 600000 от тях, освен ако не измисля по-големи деноминации.

Да, но ей я на, толкова красива, че да ти се доплаче, и да изпонаправиш още много като нея и да си ги сложиш в портмонето...

— Как успя да я направиш толкова бързо?

— Всъщност повечето си е чиста геометрия — обясни г-н Менгеме. — Г-н Игор беше толкова добър да ми стъкми едно малко устройство, което много ми помогна. Естествено, тя още не е довършена, още не съм започнал с другата страна. Мисля още сега да се захвана с нея на свежа глава.

— Значи мислиш, че можеш да я направиш и *по-добра*? — ахна Олян в страхопочитание пред гения.

— Чувствам се толкова... пълен с енергия! — сподели Менгеме.

— Това ще да е онези елек-трикови флуиди, предполагам — рече Олян.

— Не, имам предвид, че ми е толкова ясно, какво точно трябва да се направи! Преди всичко беше като ужасна тежест, която трябваше да вдигна, сега обаче всичко е ясно като ден!

— Е добре, радвам се да го чуя — каза Олян без да е напълно сигурен че се радва, — а сега извинявайте, имам да оправям банка.

Той се втурна между арките и излезе в главната зала през непретенциозната врата точно навреме, за да избегне на косъм сблъсък с Бент.

— А, г-н Ментелик, чудех се, къде ли сте...

— Това нещо важно ли е, г-н Бент?

Главният касиер изглеждаше обиден — нима изобщо би го безпокоил за нещо, което да не е важно.

— Има голяма група мъже пред Монетния двор — съобщи той — с тролове и каруци. Те *казват*, че щели да монтират тук — Бент потръпна — печатарска машина!

— Точно така — кимна Олян, — те са от Тиймър и Спулс. Парите ще трябва да се печатат тук. Така ще изглежда по-официално и ще можем да контролираме какво излиза от вратата.

— Г-н Ментелик, Вие превръщате банката в някакъв... цирк!

— Добре де, аз съм човекът с цилиндъра, г-н Бент, което струва ми се ме прави водещия представлението! — засмя се той, за да поразведри обстановката, но лицето на Бент изведнъж стана като буреносен облак.

— Нима, г-н Ментелик? А кой Ви е казал, че водещият представлението ръководи цирка? Дълбоко грешите, сър! Защо пренебрегвате останалите участници?

— Защото те не са наясно, в какво е същината на една банка. Ще дойдете ли с мен в Монетния двор?

Той закричи през главната зала, макар че му се налагаше да лавира и да се провира между опашките.

— А Вие значи сте наясно със същината на банката, така ли, сър? — не се предаваше Бент, следвайки го с отривистата си походка на фламинго.

— Аз се уча. Защо пред всяко гише има по опашка? — повдигна въпрос той. — Така ако един клиент се забави повече, цялата опашка ще трябва да чака. И ще започнат да прескачат от опашка на опашка и докато се усетим, някой ще свърши с противно нараняване на главата. По-добре да се остави една голяма опашка, а на хората кажете да отиват до първото освободило се гише. Хората няма да ги притеснява, че опашката е дълга, ако виждат, че се движи... Извинете, господине!

Това последното го каза на един клиент, с който се блъснаха, който се поизправи, ухили се на Олян и произнесе с глас от миналото, което трябваше да си остане погребано:

— Я, ама това да не е старото ми приятелче Албърт. Добре си се уредил тук, а? — непознатият запелтечи през зле прилягащите му зъби. — Ц тоя ми ти бляцкав коцтюм!

Миналото на Олян придойде пред очите му. Дори не му се наложи да прибегне до неудобствата на умирането, макар че се чувстваше, сякаш и това предстои.

Беше Метракис. Нямахте кой друг да е освен Метракис.

Паметта на Олян го халоса с торба пясък, няколко пъти поред. Това чене! Проклетото му чене! То беше радостта и гордостта на този човек. Беше го измъкнал от устата на един старец, когото беше ограбил, докато нещастникът умирал от страх! Шегуваше се, че то имало свой собствен живот! И се измъташе, и запецваше, и се приплъзваше, и изобщо пасваше толкова зле, че веднъж се извъртя в устата му и го захапа по гръкляна! Понякога го вадеше и му говореше! И, ох, беше толкова старо, че почернелите зъби бяха издялани от моржова кост, а пружината беше толкова силна, че понякога отмяташе горнището на главата му толкова назад, че можеше да погледнеш право през ноздрите му!!

Всичко си излезе като скапана стрида.

Той беше просто Метракис. Никой не му знаеше личното име. Олян се беше сдружил с него веднъж, ами, някъде преди десет години и те проведеха старата шашма с наследника една зима в Юбервалд. Беше много по-възрастен от Олян и все още имаше онзи сериозен професионален проблем, заради който миришеше на банани.

Той беше гадно човече. Професионалистите си имат своята гордост. Все трябва да има хора, които да не грабиш, неща, които да не крадеш. И трябваше да си имаш стил. Нямах ли стил, никога няма да се издигнеш.

Е, Метракис нямаше стил. Не използваше насилие, освен когато липсваше абсолютно всякакъв шанс за отпор, но в този човек имаше някаква обща, сбъркана, къркореща злоба, от която на Олян му се гадеше.

— Проблем ли има, г-н Ментелик? — попита Бент втренчен в Метракис.

— Какво? О... не... — поосвести се Олян.

Това е изнудване, мислеше си той. Заради онази проклета снимка във вестника е. Обаче той не може да докаже нищо, ама нищичко.

— Имате грешка, господине — каза Олян.

Той се огледа. Опашките си се придвижваха и никой не му обръщаше внимание.

Метракис наклони глава настрана и изгледа Олян с любопитство:

— Гречка ли, цър? Мочже. Мочже и да е гречка. Ц тоя мой чживот по пътичтата, вцеки ден кат цречтам нови хора, нали рацзбирате... добре де, не рацзбирате, понечже чтото не цте Албърт Ицкрометов. Ама чудна работа, чтото имате неговата уцмивка, цър, както е мъчна работа да це промени уцмивката на някой, а Вачата уцмивка, цър, ами тя е цякач малко пред лицето Ви, катче надцъртате ицзцзад нея цляк. Цъчто като на младия Албърт Ицкрометов уцмивката. Чевръцто момче бече той, много чевръцто, ама много, научжих го ацз на вцичко, дето го цзнаех.

... което отне не повече от десет минути, спомни си Олян, а после ми трябваше цяла година, докато успея да забравя туй-онуй от него. От такива като тебе на престъпниците им излиза лошо име...

— ... та, цър, чудите це цигурно Вие, мочже ли вълка покрай коцзината да ци цмени и нрава? Мочже ли оня чмекер, дето го цзнаех, да цзагърби чирокия и удобен път цзаради тецния и трънлив? — той хвърли кратък поглед към Олян и добави — Опаа! Не, рацзбира це, ама не, как чте це чудите, като понечже никога не цте ме вичждали доцега. Да, ама мен ме цгачтиха в Пцевдополиц, нали рацзбирате, и ме хвърлиха в панделата и там цречтнах Ом.

— Защо? Той пък какво е направил? — беше глупаво, но Олян не успя да се сдържи.

— Чегувате це Вие, цър, чегувате це — рече скръбно Метракис. — Ацз обаче цъм нов човек, цъвцем нов. И цега моята миция е да ноця благи вецти, цър — в този момент Метракис измъкна с бързината на змия очукана тенекия от омазнения си елек. — Прецтъпленията ми ме гнетят като вериги от нагоречтено чжеляцзо, цър, като вериги, ацз обаче цъм човек петимен да це рацзтоваря от туй бreme чрецз добри дела и ицзповед, като поцледното е оцобено вачжно. Много ми це е нацъбрало на дучата и ц него нямам цпокоен цън, цър — той раздрънка тенекията, — цза дечицата, цър?

Това сигурно щеше да мине по-добре, ако досега не те бях виждал да го правиш и друг път, помисли си Олян. Разкаялият се разбойник беше едно от най-старите мошеничества в учебника.

— Добре, радвам се да чуя това, г-н Метракис — каза той. — Съжалявам, но не съм приятелят, когото търсите. Защо пък да не Ви дам някой друг долар... за дечицата.

Монетите издрънкаха по дъното на тенекията.

— Много цъм Ви благодарен, г-н Искрометов — каза Метракис.

Олян леко се усмихна:

— Фактически аз не съм г-н Искрометов, г-н...

Нарекох го Метракис! Ей така! Нарекох го Метракис! Да ми е споменал името си? Той забеляза ли? Няма как да не е забелязал!

— ... извинявам се, исках да кажа, отче — замаза положението той и някой случаен човек дори не би забелязал незначителната пауза и бая припряното измъкване. Метракис обаче не беше случаен човек.

— Благодаря Ви, гоцподин Ицкрометов — отвърна той и Олян чу и натъртването на „господин“ и взривоопасно сардоничното „Ицкрометов“. Това значеше „*Пипнах ли те!*“

Метракис намигна на Олян и пое през залата на банката, тръскайки тенекията си под кръвосмразяващия дрънчащ акомпанимент на зъбите му:

— Проклет и тричжди проклет е *пльонк!* онцзи, който краде чрецз думи, цзачжтото ецзикът му чте цзалепне цза небцето му *цък!* Отделете по някоя дребна монетка цза горките цирачета *шляп!* Братя и цецтри! Онцзи, който *джвянк!* даде, на него чте му це, обчто вцзето, възздаде...

— Ще извикам охраната — заяви твърдо г-н Бент. — Ние не допускаме просяци в банката.

Олян го хвана за ръката и се намеси припряно:

— Не, не и с всичките тези хора наоколо. Надругаване над човек в расо и тем подобно. Няма да изглежда добре. Мисля, че скоро сам ще си тръгне.

Сега той ще ме остави да увра, мислеше си Олян, когато Метракис се насочи най-безгрижно към вратата. Той така действа. Ще изчака. А после ще изскочи и ще иска пари, отново и отново.

Добре, но какво би могъл да докаже Метракис? Но дали изобщо ще има нужда да доказва нещо? Започне ли да разправя наляво и надясно за Албърт Искрометов, достатъчно ще влоши нещата. Ветинари дали би го хвърлил на вълците? Може би. Вероятно би. Можеш да си обзаложиш шапката, че нямаше да я захване онази игра с възкресяването, без да си има сума ти резервни варианти.

Добре, най-малкото той имаше известно време. Метракис няма да избързва. Той обичаше да гледа как хората се гърчат.

— Добре ли сте? — попита Бент.

Олян се завърна в реалността.

— Какво? А, идеално.

— Не бива да поощрявате този род хора тук, знаете ли.

Олян се стегна.

— В това отношение сте напълно прав, г-н Бент. Да вървим в Монетния двор.

— Да, сър. Но Ви предупреждавам, г-н Ментелик, тези мъже не могат да бъдат прелъгани с красиви думи!

— Инспектори... — произнесе десет минути по-късно г-н Сенчестов, опипвайки думата с език като да беше бонбонче.

— Имам нужда от хора, които ценят високите традиции на Монетния двор — каза Олян и не добави: „примерно това да се правят монети много, ама много бавно и да си вземат работата и за вкъщи“.

— Инспектори — повтори г-н Сенчестов.

Зад него мъжете от будките с шапки в ръце примигваха като бухали към Олян, освен когато г-н Сенчестов говореше, а тогава те го гледаха в тила. Бяха се натъпкали в официалната будка на г-н

Сенчестов, построена високо на стената като лястовиче гнездо. Скърцаше щом някой помръднеше.

— И, разбира се, все още ще имаме нужда от някои от вас да се оправяте с надомниците — продължи Олян, — но основната ви задача ще бъде да наблюдавате хората на г-н Спулс да пристигат навреме, да спазват вътрешния ред и да съблюдают изискванията за сигурност.

— Сигурност — повтори г-н Сенчестов като че опитвайки думата на вкус.

В очите на Мъжете Олян можеше да види зловни проблясъци. Които гласяха: „тези копелета може и да ни вземат Монетния двор, но за да излязат от тук, ще трябва да минат покрай нас“. Ха-ха!

— И разбира се, можете да си запазите будките — добави Олян. — Освен това имам планове за юбилейни монети и други изделия, така че вашите умения няма да останат неизползвани. Какво ще кажете?

Г-н Сенчестов се спогледа с колегите си и отвърна:

— Бихме искали да обсъдим това.

Олян им кимна, хвърли един поглед на Бент и се спусна по скърцащата паянтова стълба до пода на Монетния двор, където частите на новата преса вече се сглобяваха. Като ги видя Бент леко потръпна.

— Те, знаете ли, няма да приемат — продума той с неприкрита надежда в гласа си. — Стотици години наред те са работили по един и същи начин! И са истински майстори!

— Каквито са били и хората изработвали кремъчни остриета — контрира Олян.

В действителност той сам беше учудил себе си. Трябва да беше заради срещата с Метракис. Беше накарала ума му да запрепуска.

— Вижте, не ми харесва да виждам занемарени умения — рече той, — но аз ще им дам по-добри заплати и почтена работа и ще им запазя будките. Няма да видят по-добра оферта и за сто години...

Някой се заспуска по люлеещото се стълбище. Олян го разпозна като Младия Алф, който, колкото и да е странно, някак бе успял да намери работа в Монетния двор все още твърде млад, за да се бръсне, но определено достатъчно възрастен, за да е на петна.

— Ъ, Мъжете рекоха, дали ще има значки? — каза момчето.

— Всъщност имах предвид униформи — не закъсна с отговора си Олян, — сребърни нагръдници и леки сребърни плетени ризници, така че да изглеждате впечатляващо ако имаме посетители.

Хлапетото извади лист хартия от джоба си и се свери с него.

— А папки със закопчалки няма ли да има? — попита то.

— Ама разбира се — обеща Олян, — а също и свирки.

— А това, ъ, за будките нали е сигурно?

— Аз съм човек на думата си — увери го Олян.

— Вие сте човек на думите, г-н Ментелик — рече Бент, когато момчето се прибра по клатушкащите се стълби, — обаче се опасявам, че те ще ни доведат до разруха. Банката има нужда от солидност, надеждност... всичко представлявано от златото!

Олян рязко се извърна. Денят изобщо не му беше добър. То и нощта не му беше добра.

— Г-н Бент, в случай че не одобрявате това, което правя, чувствайте се свободен да напуснете. Ще Ви дам добра характеристика и всичките дължими Ви заплати!

Бент го изгледа сякаш го бяха зашлевили:

— Да напусна банката ли? Да *напусна* банката? Как бих могъл да направя това? Как смееете!

Над тях хлопна врата. Те вдигнаха погледи. Хората от Будките слизаха по стълбите в тържествено шествие.

— Сега ще видите — прошепна Бент. — Това са мъже на сериозните стойности. Изобщо няма да искат да си имат работа с Вашата лъскава оферта, г-н... водещ цирковото представление!

Мъжете бяха стигнали до основата на стълбището. Без нито една дума всички погледнаха г-н Сенчестов, който се втренчи в Олян.

— Будките остават, нали така? — рече той.

— Вие да не би да се пречупихте? — ахна невярващо Бент. — След стотици години?

— Зна-ачи — обясни се г-н Сенчестов, — аз с момчетата тук си поговорихме едно хубаво, значи, а във времена като тия човек трябва да се грижи за будката си. А с надомниците нали няма да има проблеми?

— Аз, г-н Сенчестов, за елима и на барикадите ще изляза — увери го Олян.

— Ние пък, значи, си поговорихме снощи с някои момчета от Пощата, та те ни казаха, че на думата на г-н Ментелик може да се вярва, щото той бил пряк като тирбушон!

— Като тирбушон? — повтори в шок Бент.

— Ами да, ние и за това ги попитахме, значи — продължи Сенчестов, — а те ни казаха, че той ги въртял все едни завъртени, ама всичко било наред, щото адски го бивало да вади тапи!

Лицето на г-н Бент стана съвсем безизразно.

— А — заключи той, — това несъмнено е някоя замъгляваща здравето съждане шега, която не бих могъл да разбера. Ако ме извините, насъбрала ми се е много работа, изискваща вниманието ми.

И мятайки нагоре-надолу ходила все едно вървеше по някаква невидима движеща се стълба, г-н Бент си тръгна припряно и троснато.

— Отлично, господа, благодаря ви за готовността ви да съдействате — каза Олян все още загледан в отдалечаващата се фигура. — Аз пък от своя страна ще поръчам тези униформи още тоя следобед.

— Голям бързак сте бре, Надзорнико — рече г-н Сенчестов.

— Помайваш ли се и грешките ти ще те застигнат! — каза Олян.

Те се засмяха, защото той го беше казал, обаче ликът на Метракис се надигна в ума му и, съвсем несъзнателно, той пхна ръка в джоба си и напипа гумената палка. Е, сега ще трябва да се научи да я използва, защото оръжие, което разнасяш без да знаеш да си служиш с него, принадлежи на врага ти.

Беше я купил... всъщност защо? Защото беше като с шперцовете: нещо, което да доказва, ако ще само за пред него си, че все още не се е предал, не и до край, че частица от него все още е волна. Също както и всичките онези подготвени други самоличности, плановите за бягство, скривалищата с пари и дрехи. Те бяха, за да го уверят, че когато поиска, ще може да напусне всичко това, да се разтвори в тълпата, да каже сбогом на бумашината, и на графиците, и на нескончаемото, ама нескончаемо *чакане*. Обещаваха му, че може да захвърли всичко, когато поиска. На часа, на минутата, на секундата. И точно защото би могъл, той се въздържахе да го направи... всеки час, всяка минута, всяка секунда. Сигурно имаше някаква причина да е така.

— Г-н Ментелик! Г-н Ментелик! — един млад служител се промъкна покрай калабалъка на Монетния двор и спря задъхан пред Олян. — Г-н Ментелик, там в залата дойде да Ви види една дама и ние три пъти ѝ благодарихме, че не пуши, а тя все не престава!

Образът на проклетия му Метракис се изпари и бе заменен от друг, далеч по-приятен.

О, да. Ето *тази* причина.

Г-ца Прелест-Хубавинка Миличкова, позната на Олян като Бодилчето, беше застанала посред залата. Олян просто се насочи към пушека.

— А, здравей — каза тя и толкова. — Може ли да ме измъкнеш от това тук? — тя посочи с незаетата си с пушене ръка.

Персоналът многозначително я беше обкръжил с високи бронзови пепелници, пълни с бял пясък. Олян изблъска няколко от тях и я пусна да мине.

— Как беше... — започна той, но тя го прекъсна.

— Ще ти разправам, докато вървим.

— Накъде? — попита с надежда Олян.

— Невиждания Университет — обяви Прелест-Хубавинка и тръгна към вратата.

През рамото ѝ беше праметната голяма плетена чанта. Като че беше тъпкана със слама.

— Значи не на обяд? — умърлуши се Олян.

— Обядът може и да почака. Това е нещо важно.

— О.

В Невиждания Университет, където *всяко* ядене е важно, си беше време за обяд. Трудно беше да се намери време, когато тук не се ядеше нещо. Библиотеката беше необичайно празна и Прелест-Хубавинка отиде до най-близкия магьосник, не изглеждащ погълнат в някакво занимание и заяви:

— Искам незабавно да видя Шкафа с Любопитни предмети!

— Не мисля че имаме такова нещо — отвърна магьосникът. — От кого беше това?

— Моля, не ме лъжете. Казвам се Прелест-Хубавинка Миличкова и, както можете да си представите, не са ми останали много нерви. Баща ми ме водеше тук, когато вашите хора го помолиха да дойде да погледне Шкафа, някъде преди двадесет години. Искали сте да

разберете как работят вратичките му. Все някой трябва да си спомня. Беше в една голяма стая. Много голяма стая. И имаше много, ама много чекмеджета. И странното беше, че...

Магьосникът припряно вдигна ръце, като че отпъждайки всякакви допълнителни думи и предложи:

— Ако може да изчакате само една минутка?

Минаха пет минути. От време на време някоя глава с островърха шапка надничаше иззад някой рафт да ги погледне и се криеше като сметнеше, че са я забелязали.

Прелест-Хубавинка запали още една цигара. Олян ѝ посочи една табела, на която пишеше: „Ако пушите, благодарим Ви, че ще Ви халосаме по чутурата“.

— А, това е само за парлама — Прелест-Хубавинка избълва струя синкав дим. — Всичките магьосници пушат като комини.

— Не и тук, както забелязвам — отбеляза Олян — и вероятно това е заради всичките тези леснозапалими книги? Може би няма да е зле да...

Той усети свистенето на въздуха и полъха от джунгла, когато нещо тежко профуча над главите им и изчезна нагоре, този път оставяйки следа от синкав пушек.

— Ей, някой ми взе... — поде Прелест-Хубавинка, но Олян я изблъска от пътя на завръщащото се нещо, а един банан му събори шапката.

— Е, тук гледат малко по-строго на тези неща — каза Олян вдигайки си шапката. — Ако е някакво утешение, Библиотекарят вероятно *възнамеряваше* да халоса мен. Той може да бъде и доста галантен.

— А, Вие сигурно сте г-н Ментелик, познах Ви по костюма — обади се един възрастен магьосник, който очевидно се надяваше, че е изникнал все едно от нищото, но всъщност изникна иззад една етажерка. — Известно ми е, че за наказание за греховете ми съм Завеждащ катедра Неопределени Изследвания в този университет. А пък Вие, ха-ха, по метода на изключването, трябва да сте Госпожица Миличкова, която си спомня Шкафа с Любопитни предмети?

Завеждащият катедра Неопределени Изследвания се приближи още и я изгледа заговорнически. После снижи глас:

— Чудя се, дали бих могъл да Ви убедя да забравите за него?

— Хич да не се надявате — отрязва го Прелест-Хубавинка.

— Бихме предпочели да го разглеждаме като, виждате ли, една от най-добре пазените ни тайни...

— Добре. Аз ще ви помогна да я пазите — показва готовност за сътрудничество Прелест-Хубавинка.

— Нищо ли не мога да кажа, което да промени решението Ви?

— Де да знам — каза Прелест-Хубавинка. — Може би „абракадабра“? Носите ли си книгата със заклинанията?

Олян остана впечатлен. Понякога тя беше толкова... бодлива.

— О... такава значи била дамата — промърмори морно завеждащият катедра Неопределени Изследвания — *Модерна*. Е добре, предполагам, че ще е най-добре да ме последвате тогава...

— За какво става дума тук? — прошепна Олян докато следвах магьосника.

— Ще трябва да ми се преведе едно нещо — обясни Прелест-Хубавинка. — Спешно.

— Не се ли радваш да ме видиш?

— Е, да. Доста. Но ще трябва спешно да ми се преведе едно нещо.

— И този шкаф, или каквото ще да е там, ще ти помогне?

— Може би.

— Може би? „Може би“ не можеше ли да почака до след обяда ни, а? Виж, ако беше „несъмнено“, можеше и да се съглася, ама...

— Майчице, опасявам се че пак се загубих, и без никаква вина от моя страна, длъжен съм да добавя — измърмори завеждащият катедра Неопределени Изследвания. — Опасявам се, че те не престават да променят параметрите, а то си се просмуква. Направо не знам, с тези ми ти тук това, там онова, човек не може да си нарече своята врата своя, тия дни...

— Какви са били грехове Ви? — попита го Олян отказвайки се да получи вразумителен отговор от Прелест-Хубавинка.

— Пардон? Майко мила, какво пък е това леке на тавана? Вероятно по-добре е да не научаваме...

— За какви грехове сте бил наказан да станете завеждащ катедра Неопределени Изследвания? — настоя Олян.

— О, това го казах просто така, колкото да се намирам на дума — магьосникът отвори една врата и веднага я затръшна. — Точно сега

обаче съм склонен да мисля, че трябва да е имало нещо, и то ще да е било *бая големко*. В момента е направо непоносимо, тъй да знаете. Казват, че всичко в цялата скапана вселена било технически неопределимо, аз обаче какво да направя по въпроса? И естествено този проклет шкаф отново съсипва всичко наоколо. А си мислех, че всичко с него е свършило преди петнадесет години... Ах, да, внимавайте за октопода, то и ние не сме напълно наясно по този въпрос, в интерес на истината... А, ето я точната врата — завеждащият катедра изсумтя — и е на седем метра, откъдето ѝ се полагаше да бъде. Точно както ви казвах...

Вратата се отвори и после човек направо да не знае откъде да започне. Олян като начало остави ченето си да падне, което беше чисто и просто решение.

Помещението беше по-обширно, отколкото би трябвало да бъде. Никоя стая не би трябвало да е повече от миля на миля, особено когато от външната страна на коридора изглеждаше, е, ако не се обръща внимание на гигантския октопод, че ще си е съвсем нормална стая. Нито пък можеше да има толкова висок таван, че да не се вижда. Просто не пасваше.

— В действителност е доста лесно да се постигне — вметна завеждащият катедра Неопределени Изследвания, докато те зяпах — или поне те така ми казаха — добави той замислено. — Очевидно ако се съкрати времето, може да се разтегне пространството.

— А това как го правят? — попита Олян, зяпайки... структурата, която изглежда беше Шкафа с Любопитните неща.

— С гордост ще заявя, че нямам ни най-бегла идея — отговори завеждащият катедра. — Откровено казано, боя се, че изпуснах нещата горе-долу от времето, когато престанахме да използваме капещи свещи. Знам, че технически, това е моята област, но намирам за най-добре, да ги оставям да я карат както си знаят. Те настояват да обясняват какво как е, което, естествено, никак не помага...

Олян, ако изобщо беше имал някаква умствена представа, беше очаквал шкаф. В края на краищата нали то така си се казваше? Това, което изпълваше по-голяма част от невъзможната стая обаче, беше нещо като дърво, общо взето като клонест столетен дъб. Беше дърво през зимата, както нямаше листа. А после, тъкмо когато умът намереше това познато удобно подобие, му оставаше никак си да го

нагласи към факта, че дървото беше направено от чекмеджета. Те приличаха на дървени, но това не помагаше чак толкова. Високо между това, което можеше да се нарекат клони, магьосници на метли се занимаваха с кой-знае-какво. Приличаха на мушици.

— Малко е шокиращо да го зърне човек за пръв път, нали? — обади се приятелски настроен глас.

Олян се озърна и видя млад магьосник, най-малкото млад спрямо стандартите сред магьосниците, носещ кръгли очила, папка със закопчалки и онова ведро изражение, което ти казва: сигурно знам повече, отколкото изобщо бихте могли да си въобразите, но все пак общо взето се радвам да говоря дори и с хора като вас.

— Вие сте Пондър Стибънс, нали? — поздрави го Олян. — Единственият който върши някаква работа в този университет?

Други магьосници заобръщаха глави като чува това, а Пондър се изчерви:

— Това е съвсем несправедливо! Аз просто поемам моята част от бремето, както и останалите членове на факултета — каза той, но незабележима интонация в гласа му подсказваше, че може би останалите членове на факултета малко поемаха бремето, а по-скоро бяха такова. — Наказан съм за греховете си да отговарям за Проекта за Шкафа.

— Защо? А *Вас* за какво са Ви наказали? — пак се почувства в свои води в това море от грехове Олян. — За нещо още по-лошо ли?

— Ъ, изглежда задето доброволно се съгласих да го поема — каза Пондър — и, трябва да кажа, през последните шест месеца научихме повече, отколкото за миналите двадесет и пет години. Шкафът е един наистина изумителен артефакт.

— Откъде го изровихте.

— От тавана. Беше заровен под сбирка препарирани жаби. Смятаме, че преди години хората са се отказали да го накарат да проработи. Разбира се, това е било в ерата на капещите свещи — добави Пондър и си спечели изсумтяване от страна на завеждащия катедра. — Модерната техномантия е значително по-ефикасна.

— Е, добре тогава — побърза да се намеси Олян, — *за какво служи то?*

— Не знаем.

— Как работи?

— Не знаем.

— От къде е дошло?

— Не знаем.

— Добре, това изглежда беше всичко — подметна саркастично Олян. — Ах, да, един последен въпрос: какво е то? Моля, кажете ми, целият съм в слух.

— Това изглежда е неправилно зададен въпрос — поклати глава Пондър. — Технически погледнато то прилича на класическа Бездънна Торба, обаче с n отвора, където n е броят на предметите в единадесетизмерен свят, които понастоящем не са живи, не са розови и могат да се съберат в кубично чекмедже със страна 14,14 инча, делено на P .

— Какво е P ?

— Това, струва ми се, е неправилно зададен въпрос.

— Като бях малка, това беше просто една вълшебна кутия — намеси се замечтано Прелест-Хубавинка, — беше в много по-малка стая и като се отвори няколко пъти, излизаше чекмедже с големски крак в него.

— А да, в третата итерация — сети се Пондър. — Тогава те не можеха да го докарат кой знае колко по-нататък. Сега, разбира се, разполагаме с контролирана рекурсия и насочено разгръщане, с което практически се съкращава с 0,13 процента колатералното разтаковане, което е дванадесетократно подобрение само за последната година!

— Забележително! — Олян почувства, че може да стори най-малкото това.

— Желаете ли г-ца Миличкова отново да види предмета? — понижи глас Пондър.

Взорът на Прелест-Хубавинка все още се рееше някъде в далечината.

— Мисля, че да — отговори вместо нея Олян. — Тя е много захласната по големите.

— Ние и без това се канехме да затваряме за днес — рече Пондър, — няма да навреди, ако пътъм приберем и Крака.

Той извади изпод една пейка един голям рупор и го вдигна към устните си:

— ШКАФЪТ СЕ ЗАТВАРЯ В РАМКИТЕ НА ТРИ МИНУТИ, ГОСПОДА. ВСИЧКИ ИЗСЛЕДОВАТЕЛИ В ЗОНАТА ЗА

БЕЗОПАСНОСТ, МОЛЯ. ПРИБИРАЙТЕ СЕ ДА НЕ СЕ КУБИРАТЕ!

— Да се прибират да не се кубират? — не разбра Олян, когато Пондър свали рупора.

— А, преди някоя друга година един не обърна внимание на предупреждението и, ами, когато Шкафът се затвори, той временно се превърна в любопитен предмет.

— Имате предвид, че е завършил във вътрешността на куб четиринадесет на четиринадесет инча? — ужаси се Олян.

— Предимно. Вижте, наистина *ще* сме ви много благодарни, ако не казвате на никого за Шкафа, благодаря ви предварително. Ние знаем, как да го използваме, предполагаме де, но това може и да не е първоначалното му предназначение. Не знаем за какво е той, както се изразихте Вие, нито кой го е направил, нито дори дали това не са напълно неправилно зададени въпроси. Нищо в него не е по-голямо от четиринадесет на четиринадесет инча, обаче не знаем защо е така, нито кой е решил, че те са любопитни, нито защо, както и изобщо нямаме представа, защо не съдържа нищо розово. Извънредно смущаващо. Сигурен съм, че *можете* да пазите тайни, г-н Ментелик?

— Направо ще се учудите колко.

— А? Защо?

— Това беше неправилно зададен въпрос.

— Все пак знаете *нещо* доста важно за Шкафа — очевидно се събуди Прелест-Хубавинка. — Знаете, че не е бил направен нито за, нито от момиче на възраст от четири до, ами, единадесет години.

— И как така знаем това?

— Липсата на розово. Повярвайте ми. Никое момиченце в тази възрастова група не би изпуснало розовото.

— Сигурни ли сте? Но това е великолепно! — Пондър си записа нещо в бележника. — Това безспорно си заслужава да се знае. Е тогава, хайде за Крака.

Яхналите метли магьосници вече бяха накацали. Пондър си прочисти гърлото и взе рупора:

— ВСИЧКИ ЛИ СА ДОЛУ? ЧУДЕСНО. ХЕКС, БЪДИ ТОЛКОВА ДОБЪР ДА ЗАТВАРЯШ, МОЛЯ!

За малко настъпи тишина, после някъде откъм тавана се разнесе далечен шум от хлопане, постепенно усилващ се. Звучеше все едно

боговете цепеха тестета дървени карти, по случайност оказали се по миля на височина.

— Хексът е нашата мислителна машина — обясни Пондър. — Без него надали изобщо бихме могли да изследваме чекмеджетата.

Хлопането ставаше все по-шумно и по-бързо.

— Възможно е ушите да ви заболят — постепенно повишаваше глас Пондър. — Хексът се опитва да държи скоростта под контрол, но на вентилаторите им е необходимо крайно време да вкарат въздуха обратно в стаята. ОБЕМЪТ НА ШКАФА СЕ ПРОМЕНЯ ТВЪРДЕ БЪРЗО, КАКТО ВИЖДАТЕ!

Последното беше направо изкрещяно на фона на гръмовно затръшващите се чекмеджета. Те се затваряха твърде бързо, за да ги види човешко око, докато съоръжението се свиваше и скатаваше с трясък до размера на къща, после до размера на будка и накрая, посред някакво немислимо пространство, освен ако не е било някакъв вид време, стана на малък лакиран шкаф към петдесет на петдесет сантиметра, на четири изящно резбовани крачета.

Вратите на Шкафа се затвориха с щракане.

— Бавно се разгърни до образец 1109 — произнесе в звънтящата тишина Пондър.

Вратите пак се отвориха. Дълбоко чекмедже се плъзна навън.

И продължи да си се плъзга.

— Хайде, последвайте ме — предложи Пондър и се насочи към Шкафа, — напълно е безопасно.

— Ъ, чекмедже дълго около петдесет метра току-що излезе от кутия петдесет на петдесет сантиметра — отбеляза Олян, просто в случай че никой друг не го беше забелязал.

— Да. Така работи — каза Пондър, а чекмеджето се върна приблизително наполовина.

Едната му страна, както забеляза Олян, беше цялата в чекмеджета. Така че чекмеджета се отваряха... от чекмеджета. Естествено, помисли си Олян, в едно единадесетизмерно пространство това ще да е неправилно помислена мисъл.

— Като пъзел с плъзгащи се парчета е — рече Прелест-Хубавинка, — само че има много повече посоки за плъзгане.

— Това е много образна аналогия, забележително подпомагаща разбирането, при условие че, в строг смисъл, е погрешна във всяко

едно отношение — изкоментира Пондър.

Очите на Прелест-Хубавинка се присвиха. От десет минути не беше пушила.

От дългото чекмедже излезе под прав ъгъл още едно. По страните му бяха наредени, да, точно така, други чекмеджета. Едно от тях бавно заизлиза.

Олян рискува да почука с пръст по, каквото изглеждаше съвсем обичайно, дърво. Кое то издаде свършено обичаен звук.

— Трябва ли да ме безпокои фактът, че току-що видях как едно чекмедже минава право през друго? — попита той.

— Не — успокои го Пондър. — Шкафът се опитва да придаде четириизмерен смисъл на нещо случващо се в единадесет, или вероятно десет измерения.

— Опитва ли се? Да не имате предвид, че е жив?

— Аха! Това вече е правилно зададен въпрос!

— На който обаче, се обзалагам, че не знаете отговора.

— Прав сте. Но няма как да не признаете, че е много интересен въпрос, на който да не знаем отговора. И да, ето го и Крака. Задръж и прибирай, ако обичаш, Хекс.

Чекмеджетата пак се прибраха в серия от тряскания, по-кратки и не толкова драматични като преди, докато накрая Шкафът заизглежда скромно, старовремски и леко кривокрак. На крачетата си имаше малки лапи с нокти, една мания сред мебелиерите, която винаги между другото леко беше дразнила Олян. Какво са си мислели те, че тия неща се разхождат нощем ли? Макар че с Шкафа, кой знае.

Вратите на Шкафа бяха останали отворени. Вътре беше натъпкан един големски крак, или поне по-голямата част от такъв.

Някога големите са били прекрасни. Някога сигурно само най-добрите скулптори са ги правили, за да си съперничат с най-добрите статуи, но след много време некадърното мнозинство, което едва-едва успявало да направи и червей от глина, открило, че всичко *си работи* достатъчно добре и ако просто скалъпиш глината във формата на голямо издуто курабийково човече. Е, този крак беше от изначалния вид. Беше изработен от глиноподобен бял порцелан с плетеница от леко изпъкнали жълти, червени и черни шарки. На малка медна табелка отпред пишеше на юбервалдски: „Крак на Хъмянски голем, Среден период“.

— Така значи, който и да е направил Шкафа, е от...

— Който и да погледне табелката, прочита надписа на родния си език — обясни морно Пондър. — Знаците очевидно свидетелстват, че той наистина произхожда от град Хъм, съгласно покойния професор Бълхарников.

— Хъм ли? — сепна се Олян — Хъм какво? Те какво, не са били сигурни, как им се казва градът ли?

— Просто Хъм — каза Пондър. — Много е древен. Преди около шестдесет хиляди години, доколкото разбрах. Още в Глинения Век.

— Първите производители на големи — обади се Прелест-Хубавинка, която беше откопчала чантата си и затършува в сламата.

Олян докосна крака. Изглеждаше тънък като черупка на яйце.

— От някакъв вид керамика е — каза Пондър. — Никой не знае как са я правели. Хъмняните са си пекли дори и лодки от това нещо.

— Вършили ли са им работа?

— Донякъде. Тъй или иначе градът е напълно разрушен по време на първата война с ледените великани. На онова място вече няма нищо. Мислим, че кракът е бил сложен в Шкафа преди много време.

— Или пък може би ще бъде изкопан някога в бъдещето? — подметна Олян.

— Напълно възможно — отвърна сериозно Пондър.

— В този случай няма ли да имаме нещо като проблем? Искях да кажа, възможно ли е едновременно да е под земята и в Шкафа?

— Това, г-н Ментелик е...

— Неправилно зададен въпрос ли?

— Да. Шкафът съществува в десет или може би единадесет измерения. Практически всичко е възможно.

— А защо само единадесет измерения?

— Не знаем — отговори Пондър, — може би просто да са повече, щеше да е твърде глупаво.

— Може ли да извадите крака, моля? — намеси се Прелест-Хубавинка, която тъкмо отръскваше последните сламки от един продълговат вързоп.

Пондър кимна, вдигна извънредно внимателно антиката и грижливо я остави на пейката.

— Какво щеше да стане ако я бяхте изпуснали... — започна Олян.

— Неправилно зададен въпрос, г-н Ментелик!

Прелест-Хубавинка остави вързопа до крака и внимателно го разви. Той съдържаше парче от големска ръка, към половин метър на дължина.

— Знаех си! Знаците са същите! — възкликна тя. — А на моето парче ги има много повече. Можете ли да ми ги преведете?

— Аз ли? Не — отговори Пондър. — Хуманитаристиката не е моето поле — добави той по начин, подсказващ, че неговото поле е значително по-добро и с много по-хубави цветя. — Трябва ви професор Бълхарников.

— Оня умрелия ли имате предвид? — пак се намеси Олян.

— Вярно, в момента той е мъртъв, но съм сигурен, че, по-конкретно, моят колега д-р Хикс може да уреди професорът да разговаря с Вас след обяд.

— Когато той ще е по-малко мъртъв ли? — заяде се Олян.

— Когато д-р Хикс си свърши с обяда — разясни търпеливо Пондър. — Професорът ще се радва да приеме посетители, ъ, особено г-ца Миличкова. Той е водещият световен експерт по хъмянски език. Всяка дума имала стотици значения, доколкото разбрах.

— Може ли да взема Крака? — попита Прелест-Хубавинка.

— Не — отговори Пондър, — наш си е.

— Това беше неправилно даден отговор — заяви Прелест-Хубавинка и взе Крака. — От името на Сдружението на Големите, аз експроприирам този голем. В случай, че сте в състояние да докажете собствеността си, ние ще ви платим прилична цена.

— Ех, да беше толкова просто — въздъхна Пондър и учтиво и го издърпа. — Обаче, виждате ли, ако един Любопитен предмет бъде изнесен от Стаята на Шкафа за повече от четиринадесет часа и четиринадесет секунди, Шкафът преставя да работи. Последния път ни отне три месеца да го рестартираме. Обаче можете да наминавате когато искате, за да, ъ, проверявате дали не го малтретираме.

Олян хвана за ръката Прелест-Хубавинка с цел предотвратяване на Инцидент.

— Тя взема много присърце големските работи — поясни той. — Сдружението постоянно ги изравя.

— Много похвално — каза Пондър. — Ще говоря с д-р Хикс. Той оглавява Катедра Посмъртни Комуникации.

— Посмъртни Кому... — започна Олян. — Чакайте, това не е ли същото като некрома...

— Казах катедра *Посмъртни Комуникации*! — настоя много твърдо Пондър. — Предлагам ви да се върнете в три часа.

— Нещо в целия този разговор да ти се е сторило нормално? — заговори я Олян като излязоха на слънчева светлина.

— Всъщност мисля, че мина много добре — отговори Прелест-Хубавинка.

— Не така си представях завръщането ти у дома — мина по същество Олян. — Защо е всичкото това бързане? Някакъв проблем ли има?

— Виж, намерихме четири голема при разкопките — каза Прелест-Хубавинка.

— Това е... добре, нали? — занаядява се Олян.

— Да! И знаеш ли на каква дълбочина бяха?

— Няма как да позная.

— Познай де!

— Не знам! — шокира се от внезапната необходимост да играе на „Каква ми е дълбочината?“ Олян. — Шестдесет метра под земята? Това ще да е повече от...

— Половин миля под земята.

— Невъзможно! Това е по-дълбоко и от въглищата!

— По-кратко, моля ти се. Виж, няма ли къде да идем да си поговорим?

— Какво ще кажеш за... Кралската Банка на Анкх-Морпорк? Там има частна трапезария.

— И те ще ни пуснат да ядем там, що ли?

— О, да. С председателя сме първи дружки — отвърна Олян.

— Наистина ли?

— Няма спор — увери я Олян, — нали още тази сутрин той ме ближеше по лицето!

Прелест-Хубавинка спря, извърна се и го изгледа.

— Тъй ли било? Значи съм се върнала тъкмо навреме.

[1] Буквално, това, прочуло се като забележителна гаранция за личната свобода положение от английското право, на латински значи „имай тялото“, като се подразбира „длъжен си да предявиш тялото (на затворника) в съда (за доказване на законността на задържането му)“. В смисъл, че властите трябва да докажат законността на задържането, а ако не могат, да освободят човека. Кое то от своя страна значи, че никой не може дълго да бъде държан в затвора без съд. — Бел.пр. ↑

[2] Бесян, в оригинала Hunghung: столицата на Ахатовата Империя. — Бел.пр. ↑

[3] Всъщност те вероятно ще се разсмеят и ако им кажеш „наденичка“. Тях ги разсмиват доста неща. — Бел.авт. ↑

[4] Има един широко разпространен в англоезичните среди израз: „когато лайното попадне във вентилатора“, който едва ли се нуждае от обяснение, по-точно читателят ще стори добре, ако си спести това обяснение. — Бел.пр. ↑

[5] „Shave and a haircut, two bits“ („подстригване и бръснене — две пари“) са думите на една много широко известна в Америка съвсем кратичка мелодийка, с нея традиционно са завършвали представленията си старите кънтри групи, използвана е безброй пъти в старите анимационни филми. Често един започва мелодийката, а друг завършва последните две ноти. С нейния ритъм е може би най-широкоизвестното „тайно“ почукване, като единият започва, а другият довършва ритъма. — Бел.пр. ↑

[6] Локо е много дълбока долина сред пръстен от скали в Юбервалд — богато местонахождение на тавмо-активния метал октирон — бъкана с всякакви магични аномалии. Всичките ѝ изследователи са умрели от редки магични заболявания. Получената от там информация е дала на Пондър Стибънс идеята за проекта за разцепването на тавма в машината-за-реакции, описан в „Науката в света на Диска“. Локо много прилича на областта Окло в югозападен Габон — богато местонахождение на уранова руда — част, от която изглежда като вече минала през ядрен реактор. Има достатъчно данни да се предположи, че там някога са се случили няколко естествени ядрени реакции. — Бел.пр. ↑

ГЛАВА 7

УДОВОЛСТВИЯТА ОТ ПАЧАТА — Г-Н БЕНТ ИЗЛИЗА НА ОБЯД — МРАЧНИТЕ ИЗЯЩНИ ИЗКУСТВА — ТЕАТРАЛИ-ЛЮБИТЕЛИ, ИЗБЯГВАНЕТО НА СМУЩЕНИЕ ОТ СТРАНА НА — ПИСАЛКАТА НА ОРИСТА! — ПРОФЕСОР БЪЛХАРНИКОВ СЕ ЛИГАВИ — „СЛАДОСТРАСТИЕТО СЕ СРЕЩА В МНОГО РАЗНОВИДНОСТИ“ — ГЕРОЙ НА БАНКОВОТО ДЕЛО — ЧАШАТА МЕТРАКИСОВА БИДЕ ПРЕЛЯЛА

Слънцето грееше през прозореца на трапезарията в банката и озаряваше сцена на върховна наслада.

— Трябваше да продаваш билети — промълви замечтано Прелест-Хубавинка подпряла брадичка с ръце. — Депресирани хора биха могли да идват тук и да се връщат изцерени.

— Със сигурност няма да е лесно да гледаш това и да останеш тъжен — съгласи се Олян.

— Заради този въодушевен начин, по който той се опитва да обърне устата си наопаки — добави Прелест-Хубавинка.

Калпазанчо преглътна и прекара последното парче лепкав пудинг от халва. После преобърна купичката си с надеждата, че там, кой знае, може да има и още. Никога не беше имало, но Калпазанчо не беше куче, което да клекне пред някакви си закони на причинността.

— Та значи... — мина по същество Прелест-Хубавинка — една изкуфяла баба... добре де, една много *проницателна* изкуфяла баба умира и ти оставя кучето си, което, образно казано, носи тази банка на каишката си, а ти разправяш на всички, че златото струва по-малко и от картофите, после измъкваш някакъв смотан престъпник от твоя собствен отдел Смъртници, той сега е в мазето и изработва за теб „банкноти“, междувременно ядосваш най-гадната фамилия в града, а хората се редят на опашка да влагат в банката, защото ти ги разсмиваш... да съм пропуснала нещо?

— Мисля че секретарката ми, ами, нещо е хлътнала по мен. Е, като казвам секретарка, тя някак си си е въобразила, че е такава.

Някои годеници щяха да избухнат в сълзи или пък да се разкрещят. Прелест-Хубавинка избухна в смях.

— И освен това, тя е голем — завърши Олян.

Смехът секна.

— Това не е възможно. Те не работят така. И изобщо, откъде-накъде един голем ще си мисли че е жена? Досега такова нещо не се е случвало.

— Обзалагам се, че досега не е имало толкова много еманципирани големи. Освен това откъде-накъде той ще си мисли, че е мъж? И тя ми хвърляше премрежени погледи... е добре, мислела си е, че това прави, предполагам. В дъното на всичко са момичетата от гишетата. Виж, напълно съм сериозен. Както и белята, а тя си е баш такава.

— Аз ще си поговоря с него... или, щом казваш, с нея.

— Добре. Другото е, че остава и онзи човек...

Еймсбъри подаде глава иззад вратата. Той беше направо влюбен.

— Ще желаете ли *още* пача, госпожице? — размърда вежди той, като че намеквайки, че удоволствията от Пачата са тайна известна само на малцина^[1].

— Нима имате и още? — Прелест-Хубавинка погледна чинията си.

Дори и Калпазанчо нямаше да може да я изближе по-добре, а тя вече я беше облизвала на два пъти.

— Имаш ли представа, от какво е направено това? — подметна Олян, който пак се беше спрял на омлет, приготвен от Пеги.

— А ти?

— Не!

— Нито пък аз. Обаче баба ми навремето ми я правеше и това е един от най-скъпите ми спомени от детството, благодаря много. Недей да ми го разваляш — и Прелест-Хубавинка грейна в усмивка към поласкания готвач. — Да, моля Ви, Еймсбъри, още само съвсем мъничко. И може ли само да добавя, че вкусът наистина би спечелил само с още една идея, че...

— Ама Вие нищичко не хапвате, г-н Бент — загрижи се Козмо.
— Може би мъничко от този фазан?

Главният касиер се озърна нервно. Изобщо не му беше уютно в тази тузарска къща пълна с изкуство и прислуга:

— Аз... Аз исках само да Ви уверя, че лоялността ми към банката е...

— ... извън всякакво съмнение, г-н Бент. Разбира се — Козмо подбутна към него един сребърен поднос. — Вземете хапнете поне нещо, щом като и без това сте били целия път до тук.

— Но Вие почти нищо не ядете, г-н Козмо. Само хляб и вода!

— Това ми помага да мисля. Та значи, какво искахте да...

— Всички го *харесват*, г-н Козмо! Той просто им говори, а те го харесват! И наистина си е наумил да премахне златото. Само си помислете, сър! Къде ще намерим тогава истинската стойност? Той казва, че всичко било до града, това обаче ни оставя на милостта на *политиците*! Така че и това също е шашма!

— Като Ви гледам мъничко бренди ще Ви се отрази добре — каза Козмо. — И всичко, което казвате са златни думи, но какво става с пътя ни напред?

Бент се поколеба. Фамилията Разкошови не му харесваше. Бяха оплели банката като бръшлян, но поне не се опитваха да променят нещата и поне вярваха в златото. А и не се занимаваха с *глупости*.

Маволио Бент имаше определение за „глупост“, което за повечето хора щеше да изглежда лекичко прекалено. Смехът беше глупост. Театралниченето, стихоплетството и свирнята бяха глупости. Дрехите, които не бяха сиви, черни, или поне от небоядисан плат, бяха глупост. Изображенията на неща, които не съществуват, бяха глупост (а изображенията на неща, които съществуват, бяха излишни). Основното състояние на битието бяха глупостите, които трябваше да бъдат преодолявани с мобилизацията на всички морални сили. Мисионерите на по-строгите религии щяха да намерят в лицето на Маволио Бент идеалната душа за спасяване, само дето за него религията беше извънредна глупост.

Числата пък не бяха глупост. Числата държаха нещата ведно. Златото също не беше глупост. Разкошови вярваха в броенето и в златото. Г-н Ментелик се отнасяше към числата сякаш бяха нещо, с което може да си играе и той казваше, че златото било само олово в празнична премяна! Това беше повече от глупост, това беше неуместно поведение, плевел, който той самият беше изтръгнал от себе си след години упорита борба.

Някой трябваше да си отиде. Бент се беше изкачил с къртовски труд по служебната стълбица на банката, борейки се с всичките си вродени недостатъци, и не можеше това да е било само да види накрая как този... тази особа обръща всичко на посмешище! Не!

— Днес онзи човек пак дойде в банката — заразказва той. — Беше много чудат. И изглеждаше като че познава г-н Ментелик, обаче го нарече Албърт Искрометов. Говореше като че го познавал отдавна и ми се струва, че това ядоса г-н Ментелик. Името му е Метракис, или поне г-н Ментелик го нарече така. Много странно облечен, с едни изцапани дрехи. Опитваше се да се изкара свят отец, но не мисля, че е такъв.

— И това ли му е било чудатото?

— Не, г-н Козмо...

— Казвай ми просто Козмо, Малколм. Защо са ни всичките тези церемонии?

— Ъ... да — каза Маволио Бент. — Та значи не, не това беше странното. А зъбите му. Бяха от онези тежки дъвкателни приспособления, и се мърдаха и дрънчаха докато говореше и го караха да заваля.

— А, онзи стар образец с пружините — сети се Козмо. — Отлично. Та значи Ментелик се изнервил?

— О, да. И интересното беше, че той каза, че не познавал човека, обаче го нарече по име.

Козмо се усмихна.

— Да, наистина е интересно. И човекът си тръгна, така ли?

— Ами да, съ... госпо... Козмо — отговори Бент — и тогава аз дойдох тук.

— Отлично си се справил, Матю! Появи ли се онзи отново, моля те, проследи го и се опитай да разбереш, къде е отседнал?

— Стига да мога, съ... госпо... Козмо.

— Само така! — Козмо помогна на Бент да стане от стола, стисна му ръката, изпрати го с танцова стъпка до вратата, отвори я и го изпроводи, всичко това с едно-единствено плавно балетно движение. — Не се бавете, г-н Бент, банката се нуждае от Вас! — каза той затваряйки вратата. — Странно създание е той, не мислите ли, Дръмнот?

Иска ми се да престане да прави така, помисли си Дотук. Той да не се мисли за Ветинари? Как им викаха на онези рибки, които плуват покрай акулите и гледат да са полезни, така че да не бъдат изядени? И с мен е така, ама същото, просто се държа наблизо, защото е много по-безопасно отколкото да напусна.

— Ветинари как би намерил един зле облечен мъж, отскоро в града и с лошо пасващо чене, Дръмнот? — поинтересува се Козмо.

Петдесет долара месечно и всички разноски, напомни си Дотук и се изтръгна от краткия си морски кошмар. Недей да забравяш това. И след още някой друг ден ще си свободен.

— Той използва редовно Гилдията на Просяците, сър — отговори той.

— О, но разбира се. Погрижете се.

— Ще има разноски, сър.

— Да, Дръмнот, наясно съм с факта. Винаги има разноски. А онази другата работа?

— Скоро, сър, скоро. Това не е работа за Кранбери, сър. Наложителни са подкупи на най-високо ниво — Дотук се прокашля. — Мълчанието струва скъпо, сър...

Олян съпровождаше Прелест-Хубавинка обратно към университета в пълно мълчание. Важното обаче беше, че нищо не се беше случило и никой не беше убит. Накрая, все едно достигнала заключение след продължително грижливо обмисляне, Прелест-Хубавинка проговори:

— Аз, нали знаеш, известно време работих в банка, но общо взето никой не е бил намушкван.

— Извинявай, забравих да те предупредя. А и навреме те изблъсках от пътя на ножа.

— Трябва да призная, че като го направи, направо ми завъртя главата.

— Виж, съжалявам, разбрахме ли се? И Еймсбъри също! А сега ще ми кажеш ли, за какво е цялата тази работа? Намерили сте четири голема, е и? Прибрахте ли ги?

— Не, тунелът се срути преди още да стигнем до онази дълбочина. Нали ти казах, те са половин миля надолу, под милиони

тонове пясък и кал. Според нас горе в планините трябва да е имало естествен ледников язовир, който е пробил и е залял половината континент. В легендите за Хъм се разправя, че гибелта му била от потоп, така че всичко пасва. Големите са били отнесени с парчетиите и били завлечени до едни варовикови скали край морето.

— Как разбрахте, че са там долу? То... нали е посред нищото!

— Както обикновено. Един от нашите големи чу един от тях да пее. Представи си само. Били са заровени под земята от шестдесет хиляди години...

В мрака дълбоко под земята, под налягането на цял свят, в безмълвната тъмнина... един голем е запял. Без думи. Песента е била по-стара от думите, по-древна от езиците. Това бе зовът на общата глина и се разнасяше на мили околоръст. Разпространяваше се по линиите на разломите, караше кристалите вдън незнани пещери да трептят в хармония с нея, носеше се по реки никога не зървали слънцето...

... и е стигнала до повърхността и нагоре по краката на един голем от Сдружението на Големите, теглил вагонетка натоварена с въглища по единствения път в района. Когато той стигнал в Анкх-Морпорк, съобщил в Сдружението. Това му беше работата на Сдружението — да намира големи.

Градове, царства, държави идваха и си отиваха, обаче големите, които техните жреци бяха изпекли от глина и изпълнили със священ огън, си оставаха завинаги. Те вече нямаха заповеди — свършила беше водата за носене или дървата за цепене, може би защото понастоящем държавата се беше озовала на морското дъно или пък градът се бе оказал неудобно зарит под стотина-двеста метра вулканична пепел — те обаче търпеливо чакаха следващите заповеди. В крайна сметка те бяха собственост. Всеки от тях се подчиняваше на каквито там команди бяха написани на малките свитъци в главите им. Рано или късно скалите ерозираха. Рано или късно ще израсне нов град. И един ден ще има нови заповеди.

Големите нямаха представа за свобода. Те си знаеха, че са изделия. По глината на някои даже все още бяха останали отпечатъците от ръцете на отдавна умрели жреци. Бяха направени, за да бъдат притежавани. Винаги е имало по няколко от тях и в Анкх-Морпорк, където изпълняваха разни поръчки, вършеха черна работа,

помпаха вода дълбоко под земята, невидими и безмълвни и не пречкащи се на никого. И тогава един ден някой взел, че освободил един голем, като вкарал в главата му разписката за парите, с които бе платил за него. И този някой казал на голема, че оттук нататък той притежава себе си.

Голем не можеше да се освободи нито със заповед, нито с война, нито по прищявка. Но можеше да се освободи като се изкупи. А когато вече си бил собственост, наистина ще разбереш какво е свободата в целия ѝ великолепен ужас.

Дорфъл, първият свободен голем, имаше план. Работеше здраво, часове наред, за да е всичко наред, докато не събра пари да купи друг голем. Двата големи работеха здраво и купиха трети голем... и така се стигна до Сдружението на Големите, купуващо големи, намиращо големи погребани под земята или на морското дъно и помагащо на големи да изкупуват себе си.

В процъфтяващия град големите струваха колкото теглото си в злато. Хващаха се за малки надници, но пък ги печелеха по двадесет и четири часа в денонощие. И все пак си беше на изгода, както бяха по-силни от тролове, по-надеждни от волове и по-неуморими и интелигентни от дузини и от едните и от другите, така че един голем можеше да задвижва всяка машина в една работилница.

Не че това ги направи популярни. Винаги имаше причини да се мрази един голем. Те не пиеха, не ядяха, не играеха комар, не псуваха и не се смееха. А работеха. Ако избухнеше пожар, те се втурваха масово и го изгасяха, а после се връщаха към каквото там бяха вършили. Никой не знаеше, защо същество започнало живота си чрез изпичане ще да чувства необходимост да прави това, но и това не им спечели нищо повече от изкилиферчено притеснение. Как да се чувства човек, благодарен на безизразно лице със светещи очи?

— Колко са там долу? — попита Олян.

— Нали ти казах. Четири.

Олян си отдъхна.

— Чудесно, така е добре. Браво на вас. Защо не се почерпим по този повод довечера? С нещо, към което добичето да не е било чак толкова привързано, а? И тогава, кой знае...

— Може да излезе и един проблем — започна бавно Прелест-Хубавинка.

— Не думай.

— О, моля те — въздъхна Прелест-Хубавинка. — Виж, Хъмянните са били първите производители на големи, нали разбираш? Според големската легенда хъмянните са изобретили големите. И не че е трудно да се повярва. Някакъв там жрец докато си пече приношението казва верните думи и глината взема че става и почва да ходи. Било е единственото им изобретение. Друго не им е трябвало. Големи са им построили града и са орали нивите им. Измислили са колелото, но само като детска играчка. Виждаш ли, на тях не са им трябвали колела. Пък и за какво са ти оръжия, когато вместо градски стени си имаш големи. Не ти трябват дори и лопати...

— Да не ми казваш, че са си направили десетметрови големи-убийци?

— Само един мъж може да си помисли такова нещо.

— Това ни е работата — не се даде Олян. — Ако не помислиш пръв за десетметрови големи-убийци, някой друг ще го стори преди теб.

— Добре, ама няма доказателство за такива — малко се тросна Прелест-Хубавинка. — Хъмянните изобщо не са работили желязо. Обаче са обработвали бронз... и злато.

Нещо в начина, по който беше подметнато това „злато“ не се хареса на Олян.

— Злато — промълви той.

— Хъмянският е най-сложният език, съществувал някога — заобяснява бързо Прелест-Хубавинка. — Никой от големите от Сдружението не го разбира както трябва, така че не можем да сме сигурни...

— Злато — повтори Олян, но гласът му беше като от олово.

— Така че когато екипът по изкопните работи намери онези пещери, ни хрумна един план. Тунелът и без това беше започнал да става нестабилен, така че ние го запушихме и казахме, че се е сринал, и досега част от екипа трябва да са извлекли големите до дъното на морето и да ги карат по дъното насам в града — разказваше Прелест-Хубавинка.

Олян посочи големската ръка в торбата:

— Тази не е златна — рече с надежда той.

— Намерихме купища останки от големи на половината път — въздъхна Прелест-Хубавинка. — Другите са по-надълбоко... ъ, може би защото са по-тежки.

— Златото е два пъти по-тежко и от оловото — умърлуши се Олян.

— Погребаният голем пееше на хъмянски — продължи Прелест-Хубавинка, — така че няма как да съм сигурна в нашия превод, но си рекох, защо първо не ги приберем на сигурно в Анкх-Морпорк.

Олян си пое дълбоко въздух:

— Имаш ли представа в каква беля може да се вкараш като нарушаваш договор с джудже?

— О, стига де! Няма да причиня война, я!

— Не, но ще причиниш дело! А с джуджетата това е дори още по-лошо! Нали ми каза, че според договора нямаш право да изнасяш ценни метали от територията!

— Да, ама това са големи. Те са живи.

— Виж какво, ти си задигнала...

— ..._предположително_ съм задигнала...

— ... добре де, предположително си *задигнала*, майчице мила, *тонове* злато от джуджешка земя...

— ... от земя на Сдружението на Големите...

— Добре, ама нали има клаузи! Които ти си нарушила като си изнесла...

— ... не съм ги изнесла. Те сами са си тръгнали — поправи го най-спокойно Прелест-Хубавинка.

— О небеса, само една жена може да си помисли такова нещо! Мислиш си, че понеже си уверена, че си имаш съвършено удовлетворително оправдание за действията си, то юридическите затруднения са без значение! А пък аз тук, *тамън* да убедя тукашните хора, че доларът няма защо да е кръгъл и бляскав и да взема да науча, че в същата тази минута четири големи лъскави и бляскави голема са на път да изникнат в града, махайки с ръце и бляскайки на всички наред!

— Няма защо да изпадаш в истерия — заутешава го Прелест-Хубавинка.

— А не, има защо! Това, което няма защо, е да съм спокоен!

— Да, но точно като е така, ти се съживяваш, нали? Така умът ти работи най-добре. Ти винаги намираш начин за измъкване, нали?

И нямаше какво да прави човек с жена като нея. Тя просто се превръщаше в тежък тъп предмет и ти се натряскваш право в нея.

За щастие.

Стигнаха входа на Университета. Над тях се беше надвесила мрачната статуя на Алберто Малих, основателя. На главата ѝ имаше нощно гърне. Кое то беше създавало затруднения на гълъба, който, по семейна традиция, прекарваше повечето си време кацнал на главата на Алберто, а сега носеше на собствената си глава миниатюрна версия на същата глинена съдина.

Сигурно пак ще да е раг седмица^[2], реши Олян. Какво да ги правиш, студенти. Вари ги, печи ги, ама не е позволено да ги подкараш с лопатата.

— Виж, хайде каквото и да става с големите, да вечеряме нощес, само ти и аз, горе в покоите. Еймсбъри ще е във възторг. Рядко му се удава шанса да готви за хора и това му идва много добре. Ще ти направи каквото си поискаш, сигурен съм.

Прелест-Хубавинка го изглежда малко странно:

— И аз си помислих, че ще предложиш нещо такова, така че си поръчах овнешка глава. Той направо полудя от радост.

— Овнешка глава? — опечали се Олян. — Нали знаеш, че мразя да се гледаме един-друг с храна. Дори и цацата не поглеждам в очи.

— Той обеща да ѝ затвори очите.

— Ах, колко хубаво.

— Баба ми правеше чудесна пача от овнешка глава — размечта се Прелест-Хубавинка. — Това е като използваш свински джоланчета, за да се сгъсти бульона, така че като изстине...

— Знаеш ли, че съществува и такова нещо като пресищане с информация? — прекъсна я Олян. — Значи довечера. А сега да вървим да се видим с твоя умрял магьосник. Сигурно ще ти хареса. Няма как да няма черепи.

Имаше си черепи. Имаше черни завеси. Имаше сложни, пресложни знаци, изписани на пода. Имаше благовония на спирали от черни кадилници. А посред всичко това Завеждащият Катедра Посмъртни Комуникации в страшна маска се беше заглавичкал нещо с някаква свещ. Като ги чу, че влизат, веднага престана и припряно се изправи.

— А, подрали сте — каза той с малко приглушен от зъбите на маската глас. — Извинявайте. Заради свещите е. Трябва да са от евтина лой за правилния черен пушек, но откъде да знам, че онези ще ми пробутат пчелен восък. А им *казах* аз на тях, че само прокапване не ми върши работа, а ми трябва задушлив пушек. Сиреч на *тях* им трябва, всъщност. Извинете ме, Джон Хикс, завеждащ катедра. Пондър ми разказа всичко за вас.

Той свали маската и протегна ръка. Човекът изглеждаше, като да се беше опитал, като всеки самоуважаващ се некромант, да си пусне подобаваща козя брадичка, но поради някакъв изначален недостиг на злокобност, тя изглеждаше по-скоро овча. След няколко секунди Хикс се сети в какво са се втренчили те и свали изкуствената гумена ръка с черните нокти.

— А аз си мислех, че некроманцията била забранена — изкоментира Олян.

— О, ние тук не се занимаваме с некроманцията — засегна се Хикс. — Какво Ви накара да си помислите такова нещо?

Олян огледа обстановката, сви рамене и обясни:

— Е, струва ми се, че първото което ме наведе на тази мисъл беше, че боята на входната врата малко се е поолющила и разкрива един грубо изрисуван череп и буквите **НЕКР...**

— О, стара история, стара история — припряно заобяснява Хикс. — *Ние* сме Катедра Посмъртни Комуникации. От добрите сме, ясно ли е? А некроманцията, от друга страна, е един много лош вид магия, практикуван от зли магьосници.

— А тъй като вие не сте зли магьосници, това което правите няма как да се нарече некроманцията, а?

— Именно!

— А, ъ, какво квалифицира един магьосник като зъл? — поде Прелест-Хубавинка.

— Ами, заниманието с некромантия определено ще е на върха на списъка.

— А бихте ли могли само да ми припомните, какво точно се каните да правите сега?

— Каним се да говорим с покойния професор Бълхарников — отговори Хикс.

— Който е мъртъв, нали така?

— И то много. Извънредно е мъртъв.

— И това не прилича ли съвсем *мъничко* на некромантия?

— Ах, но вижте сега, за некромантия се изискват черепи и кости и изобщо некрополна атмосфера — обясни д-р Хикс, после видя израженията им. — А, виждам какво имате предвид — и за кратко се изсмя със съвсем лек намек за изнервеност, — но не се оставайте да ви подведе външният вид. На мен те не ми трябва. Трябват му на професор Бълхарников. Той си пада малко традиционалист и нося няма да си покаже от урната си за каквото и да е по-малко от пълния Ритуал на Душите с Ужасяващата Маска на Призоваването и всичко останало от-до.

Той дръпна с пръст един зъб на маската, който завибрира.

— А това сигурно е Ужасяващата Маска на Призоваването? — поиска да се увери Олян.

Магьосникът се поколеба за миг преди да отговори:

— Разбира се.

— Защото на мен ми прилича малко на маската на Ужасния магьосник, каквито продават в дюкянчето на Бофо на улица Десето Яйце — продължи Олян. — Екстра качество за пет долара, доколкото си спомням.

— Мисля че, ъ, имате грешка — не се предаваше Хикс.

— А аз мисля че нямам — възрази Олян. — Забравили сте етикетчето.

— Къде? Къде? — изобщо-ама-изобщо-не-некромантът грабна маската и я завъртя в ръцете си, търсейки...

И тогава той видя, че Олян му се хили и завъртя очи:

— Е добре де. Истинската я изгубихме. Тук какво ли не се губи, просто няма да повярвате. Изобщо не си почистват заклинанията като хората. В коридора имаше ли един гигантски октопод?

— Не и този следобед — отговори Прелест-Хубавинка.

— Та каква значи е причината за октопода?

— Ооо, да ви кажа ли за октопода?! — възкликна Хикс.

— Да?

— Хич *не бихте* искали да ви кажа за октопода!

— Не бихме ли?

— Повярвайте ми! Ама сигурни ли сте, че го нямаше?

— Такива неща се забелязват — забеляза Прелест-Хубавинка.

— Значи с малко късмет този е изветрял — отдъхна си Хикс, — а беше станало направо непоносимо. Миналата седмица всичко в картотеката ми взе, че се класифицира под буквата W^[3]. Изглежда никой не знае защо.

— Тъкмо щяхте да ни кажете нещо за черепите — настоя Прелест-Хубавинка.

— Всичките са изкуствени.

— Да ме прощавате! — този глас беше сух и прашящ и дойде от сенките в далечния край.

— С изключение на Чарли разбира се — добави забързано Хикс.

— Той е тук от *незапомнени* времена!

— Аз съм гръбнакът на катедрата — обади се с известна гордост гласът.

— Вижте, хайде да започваме — затършува в голяма кадифена торба Хикс. — На закачалката зад вратата има няколко черни роби с качулки. Те, разбира се, са само за театър, обаче в нек... Посмъртните Комуникации всичко всъщност опира до театъра. Повечето от хората, които..., с които комуникираме, са магьосници, а откровено казано, те не обичат промените.

— Нали няма да правим нищо... гробоосквернително? — оглеждаше подозрително робата си Прелест-Хубавинка.

— Освен да си говорим с някой умрял преди триста години ли? — измърмори Олян.

По природа той не се чувстваше уютно в присъствието на черепи. Това си беше генетично програмирано в хората още от времето когато са били маймуни, защото а) каквото и да е направило черепа череп, може още да се навърта наоколо, така че *незабавно* се качвай на най-близкото дърво, и б) черепите изглеждат все едно ти се хият.

— О недейте да се безпокоите за това — Хикс извади от една черна торбичка малка орнаментална стъкленица и я изтърка в ръкава

си. — Професор Бълхарников завеща душата си на университета. Той е, трябва да се признае, малко свадлив, но може и да ни съдейства, ако направим прилично шоу. Та я да видим... лоени свещи, Кръгът на Намарет, Стъкленицата на Безмълвното Време, Маската, разбира се, Завесите на..., така де, Завесите и — той остави малка кутийка до стъкленицата — жизненоважните съставки.

— Моля? Искате да кажете, че всичките онези, звучащи толкова скъпоструващо неща не са важни? — учуди се Олян.

— Те са по-скоро за... декорация — оправя си качулката Хикс. — Имам предвид, макар че можем да си седим по столовете и да четем сценария на глас, но без костюми и декори кой ще поиска да дойде? Впрочем интересувате ли се от театър? — добави той с надежда в гласа.

— Ходя, когато мога — рече предпазливо Олян, понеже беше разпознал надеждата.

— Дали случайно не сте имали случай наскоро да гледате „Колко Жалко че Тя е Инструктор по Самоотбрана Без Оръжие“ в малкия театър? В постановка на Играчите от Кукличките?

— Ами, опасявам се, че не.

— Аз играх Сър Андрю Пръдлий — добави д-р Хикс, просто в случай че Олян бъде споходен от внезапен пристъп на припомняне.

— О, значи това сте били *Вие*? — реши да се включи Олян, който и по-рано беше срещал актьори. — На работата всички само за това говореха!

И всичко ще е наред, стига само да не вземе да попита за коя точно нощ са говорили, мислеше си той. Във всяка постановка винаги има някоя нощ, когато се е случило нещо толкова ужасно, че човек да си умре от смях. В случая обаче той беше късметлия: един опитен актьор знае, кога да не си насилва късмета. Вместо това Хикс попита:

— Владеете ли древни езици?

— Справям се с Дуднене на основно ниво — отговори Олян.

— Това достатъчно древно ли е за Вас?

Тези чужди зборови бяха. — каза Прелест-Хубавинка и Олян сладостно потръпна чак до мозъка на костите си.

Собственият език на големите обикновено беше истински кошмар за човешкото ухо, но звучеше нетърпимо секси, щом го

произнесеше Прелест-Хубавинка. Все едно сребро се лееше във въздуха.

— Това какво беше — смая се Хикс.

— Разговорният език на големите за последните двадесет хиляди години — отговори Прелест-Хубавинка.

— Наистина ли? Много, ъ, вълнуващо... ъ... Да започваме...

В сметната палата никой не смееше да вдигне поглед, докато бюрото на главния касиер се въртеше с гръм и трясък на лагерите си като някаква прастара каруца на път за гилътина. Книжа хвърчаха под пръстите на Маволио Бент, докато мозъкът му беше напоен с отрови, а краката му постоянно работеха, та ако може да поосвободят мрачната енергия, задушаваша душата му.

Той не изчисляваше, не и в смисъла, както го разбираха другите. Изчислението беше за хора, неспособни да видят отговора, услужливо изникващ направо в главата им. Да го знаеш значеше да го виждаш. Винаги е било така.

Планината от натрупалите се книжа се топеше, докато бурните му мисли го терзаеха и измъчваха.

Постоянно се откриваха нови сметки. И защо? Да не би заради доверие? Заради високия стандарт? От пестеливост може би? Или от каквото и да е друго, което да можеше да се нарече стойностно?

Не! Беше заради Ментелик! Хора, които г-н Бент досега изобщо не беше виждал и се надяваше никога повече да не види, се стичаха в банката с парите си в кутии, в прасенца-касички, а доста често и в чорапи. Понякога тези чорапи даже им бяха на краката! И го правеха заради приказки! Трезорите на банката се пълнеха, защото проклетият г-н Ментелик караше хората да се смеят и да се надяват. Хората го харесваха. Никой, никога не беше харесвал г-н Бент, поне доколкото той знаеше. О, имало бе някога майчина любов и бащини прегръдки, първата студена, вторите твърде закъснели, но докъде го беше довело всичко това? В края на краищата той беше останал сам. Така че той избяга и намери сивия катун и започна нов живот, основан на числа и на стойност и на сериозно уважение, и той си беше проправил с труд пътя нагоре, и да, беше станал човек с достойнство, и да, беше спечелил уважение. Да, уважение. Дори г-н Козмо го уважаваше.

И ето че отникъде се пръква Ментелик, а кой е той? Изглежда никой не знаеше освен един подозрителен тип с нестабилно чене. До вчера няма никакъв Ментелик, а днес той взема, че става Генерален началник на Пощите! И ето ти го сега в банката, човек, чието достойнство беше в приказките му и който не показваше уважение към никого! И той разсмиваше хората... а банката се пълнеше с пари!

„А да си видял от някой Разкош някакъв разкош?“ — обади се едно познато гласче в ума му. Години наред той беше бил, и изтощавал, и наблъсквал в гардероба тази омразна частица от себе си. Не беше гласът на съвестта му. Той самият беше гласът на съвестта си. А това беше гласът на... маската.

— Не! — избухна Бент.

Някои от най-близките служители вдигнаха глави заради необичайния шум, а после припряно пак сведоха глави, страхувайки се да срещнат погледа му. Бент се взря втренчено в листа хартия пред очите му, гледайки как числата се нижат. Довери се на числата! Те няма да те подведат...

Ама че си тъпанар, ама че си смешник, Козмо изобищо не те уважава. Ти им въртиш банката и чистиш след простотиите им! Ти събираш, те пилеят..., а после ти се смеят. Знаеш, че е така. Глупавият г-н Бент с глупавата му походка, глупав, глупав, глупав...

— Махни се от мен, махни се — прошепна той.

Хората го харесват, защото той ги харесва. Никой не харесва г-н Бент.

— Аз обаче имам достойнство. Аз имам стойности! — г-н Бент измъкна още един лист от купчината и потърси утеха в колонките му. Но онова го преследваше...

Къде бяха твоите стойности и достойнство, когато караше числата да се премятат, г-н Бент? Невинните числа? Ти ги караше да подскачат, да се превъртат, да правят кълба, салта и пируети само щом плеснеш с камшика, и те заставаха на неправилните места, нали така, защото сър Джошуа си искаше цената! Къде отиде с цигански колеа златото, а, г-н Бент? Дим и огледала!

— Не!

За миг всички писалки в сметната палата спряха, след което пак задраскаха още по-трескаво.

Със сълзящи от срам и яд очи г-н Бент се опита да отбие капачката на патентованата си автоматична писалка. В замлъкналата банкова зала щракането на извадената зелена писалка имаше същия ефект като звука от остренето на секирата на палача. Всички служители се приведоха ниско над бюрата си. Г-н Бент Беше Открил Грешка. Всичко което оставаше на човек беше да не отклонява очи от хартията пред него и да се надява въпреки всяка надежда, че тя няма да е негова. Някой, и смилете се богове да не си този някой, ще трябва да стане и да се изправи пред високото бюро. Всички знаеха, че г-н Бент не обича грешки: г-н Бент смяташе, че грешките са резултат от душевна поквара.

Чула звука на Писалката на Ориста, една от старшите служителки се завтече към г-н Бент. Онези, които поеха риска да бъдат размазани от яростта на г-н Бентовия взор, предприеха бърз поглед и видяха как ѝ беше връчен оскверненият документ. Чу се далечно *тцъ-тцъ*. Потропването на ниските ѝ токчета, докато слизаше по стъпалата и прекосяваше пода, отекваше в мъртва, напоена с молитви тишина. Тя още не знаеше това, докато бързаше мятайки обувките си със закопчалки към масата на най-младия и най-нов служител, но тя беше на път да срещне един млад мъж, чиято съдба беше да влезе в историята като един от великите герои на банковото дело.

Мрачна органна музика изпълваше Катедрата по Посмъртни Комуникации. Олян предполагаше, че това е част от подобаващата атмосфера, макар че последната можеше и да е по-подобаваша, ако изпълняваното парче не беше, както изглежда „Кантата и Фуга за Някой, На Който Педалите Му Пречат“.

След като и последната нота замря (след тежко и продължително боледуване) д-р Хикс се завъртя на столчето и вдигна маската:

— Извинявайте за това, понякога имам два леви крака. А вие двамата ще може ли малко да понапявате песнопения, докато аз съм зает с мистичните размахвания на жезъл, ако обичате? Не се притеснявайте за думите. Изглежда всичко върши работа стига да звучи достатъчно задгробно.

Докато вървеше в кръг, напявайки различни вариации на бооо! и уауауа! Олян се чудеше, на колко ли банкери им се случва да вдигат

мъртъвци от гроба в течение на един следобед. Навярно броят им не беше голям. Това със сигурност не беше работа за него. Той трябваше да е другаде и да прави пари. Бух... Менгеме досега трябва вече да е готов с дизайна. Утре той вече може би ще държи в ръце първата си банкнота! А освен това някъде там се размотаваше проклетият Метракис и кой знае пред кого се беше разприказвал. Вярно, той тип можеше да мине метър само на хиляди километри от Олян фон Ментелик, да, но пък в града всичко работеше на съчетан интерес и сдушеше ли се той с Разкошови, животът на Олян щеше да започне да се разплита малко по малко, та чак до бесилото...

— По мое време поне си намирахме що-годе прилична маска — изръмжа един старчески глас. — Ей, ама това тук нима е *жена*?

По средата на кръга беше изникнал силует без никакви гнусни подробности като се изключи мрънкането му. Във всяко едно отношение имаше вид на магьосник: с роба, островърха шапка, брада и възраст, но с допълнителен малко сребристо монохромен и леко прозрачен ефект.

— О, професор Бълхарников — възкликна Хикс, — колко любезно от Ваша страна да ни посетите...

— Много добре знаеш, че ти си ме довякъл тук и не е като да съм имал нещо друго за правене — измърмори Бълхарников, после се обърна пак към Прелест-Хубавинка и гласът му стана сладък, пресладък като шербет. — Как се каваш, миличкото ми?

— Прелест-Хубавинка Миличкова — напразно си похаби предупредителните нотки в гласа тя.

— Колко сладко — разплу се той в гумена усмивка. За съжаление от това струйките лиги в устата му завибрираха като паяжината на много дърт паяк. — И не знам дали ще ми повярваш, ако ти кажа, че поразително приличаш на любимата ми конкубина Фенти, която умря преди повече от триста години? Сходството е просто смайващо.

— Ей на това му се казва дежурна фраза за сваляне на мацки — отбеляза Прелест-Хубавинка.

— Леле, какъв цинизъм — въздъхна Бълхарников и се обърна към завеждащия Посмъртните Комуникации. — Като се изключи възхитителното напяване на тази прекрасна млада дама, всичко останало беше честно казано пълна помия, Хикс — скастри го той.

После се опита да хване Прелест-Хубавинка за ръката, но пръстите му преминаха право през нея.

— Съжалявам професоре, но тия дни изобщо не ни отделят от бюджета — оправда се Хикс.

— Знам, знам. Винаги е било така, докторе. Дори и по мое време, потрябва ли ти труп, трябваше да ходиш сам да си го намериш. А не успееш ли да си го намериш, оставаше само, хайде да не го увъртаме, сам да си го направиш! А сега всичко е толкова *хуманно*, толкова *коректно*. Значи казват, прясното яйце *технически* погледнато можело да свърши работата, да, ама какво стана със стила? Разправят ми, че са направили машина, която да мисли вместо тях, а Изящните Изкуства, разбира се, са винаги последни в списъка! И ето до какво ме докараха: един едва-едва компетентен Посмъртен Комуникатор и двама души от Централно Стенание!

— Некромантията изящно изкуство ли била? — учуди се Олян.

— Няма по-изящно, млади момко. Само най-дребната подробност да не е перфектна и духовете на отмъстителните мъртвци могат да нахлуят в главата ти през ушите ти и да пръснат мозъка ти право през носа ти.

Очите на Олян и Прелест-Хубавинка се фокусираха върху д-р Хикс като тези на стрелец върху мишената му. Той трескаво заразмахва ръце и каза само с устни:

— Не чак толкова често!

— И какво ще да прави хубава млада жена като теб тук, ммм? — Бълхарников пак се опита да хване Прелест-Хубавинка за ръката.

— Опитвам се да превода един израз от хъмянски — отговори тя, хвърляйки му една каменна усмивка и разсеяно бършейки ръка в роклята си.

— Нима на жените им се разрешават такива неща в наши дни? Колко забавно! За малко неща, знаете ли, съжалявам толкова много, колкото че когато все още притежавах тяло, не му давах да прекарва достатъчно време в компанията на млади дами...

Олян се заозърта в търсене на някакъв вид аварийна спирачка. Все *нещо* трябваше да има, поне за случаи на назална мозъчна експлозия. Той се наведе към Хикс и му прошепна:

— Всеки момент нещата страшно ще се влошат!

— Няма страшно, един момент само и съм го пропъдил в Зоната на Здрача — отвърна пак шепнешком Хикс.

— Това може и да не е достатъчно далече, ако тя си изпусне нервите! Веднъж я видях как продупчи крака на един мъж с тока си както си пушеше цигарата. А сега не е пушила от повече от петнадесет минути, така че да не говорим какво може направи!

Прелест-Хубавинка обаче просто извади големската ръка от торбата си и очичките на професор Бълхарников просветнаха в нещо по-пристрастяващо от романтиката. Сладострастието се среща в много разновидности.

Той вдигна ръката. Това беше втората изненада. И тогава Олян забеляза, че ръката си остана там, до краката на Бълхарников, а това, което той държеше, беше перленосив нематериален призрак.

— Я, парче от хъмянски голем — заговори той — в лошо състояние. Извънредна рядкост. Вероятно изкопан от района на Хъм, нали?

— Може би — отговори Прелест-Хубавинка.

— Ммм, може би значи, а? — заобръща призрачната ръка Бълхарников. — Погледнете само финеса и тънкостта! Леки като перце, но яки като стомана, докато е горял вътрешният огън! Оттогава не е имало нищо подобно!

— Аз може и да знам, къде такива огньовете може все още да горят — подметна Прелест-Хубавинка.

— След шестдесет хиляди години ли? Не мисля, мадмоазел!

— Аз пък мисля другояче.

Тя умееше да казва разни неща с тоя ми ти тон и да омайва всички наред. Излъчваше абсолютна увереност. Олян се беше претрепвал от усилия години наред, за да постигне подобен тон.

— Да не би да ми казвате, че хъмянски голем е *оцелял*?

— Да. Мисля че са четири на брой, — потвърди Прелест-Хубавинка.

— Могат ли да пеят?

— Поне един може.

— Бих дал всичко да зърна един преди да умра — възкликна Бълхарников.

— Ъ... — започна Олян.

— Фигура на речта, фигура на речта — махна раздражено с ръка Бълхарников.

— Струва ми се, че това ще може да се уреди — рече Прелест-Хубавинка. — Междувременно направихме транскрипция на песента му във Фонетичните руни на Бодли.

Тя бръкна в торбата си и извади малък свитък. Бълхарников посегна и отново фосфоресцентният дух на свитъка се озова в ръцете му.

— Прилича на алабализми — каза той като го прегледа набързо, — макар че от мен да знаете, хъмянският винаги изглежда така при първи прочит. Ще трябва да поработя някое време над него. Хъмянският е един изцяло контекстуален език. Виждали ли сте ги тези големи?

— Не, тунелът ни се срина. Не можем да говорим дори с големите, които продължиха разкопките. Песента не се разпространява добре под солена вода. Ние обаче мислим, че тези големи са... необичайни.

— Вероятно златни — вметна Бълхарников и думите му оставиха след себе си замислено мълчание.

После Прелест-Хубавинка възкликна:

— Ох.

Олян затвори очи. От вътрешната страна на клепачите му златният резерв на Анкх-Морпорк се разхождаше натам-насам поблясквайки.

— Всеки изследовател на Хъм по някое време се натъква на легендата за златните големи — заразказва Бълхарников. — Седи си преди шестдесет хиляди години някакъв знахар пред огъня, прави глинен човек и някак си научава как да му вдъхне живот и това е било единственото изобретение, от което са имали нужда, разбирате ли? Имали са дори коне-големи, това знаехте ли го? Оттогава насам никой не е успял да създаде такива. И въпреки това хъмняните така и не са ковали желязо! Не са изнамерили нито мотиката, нито колелото! Големите са им гледали добитъка и са им тъкали дрехите! Хъмняните са си правили украшения все пак, предимно изобразяващи сцени на човешки жертвоприношения, лоша работа във всеки един смисъл на думата. В това отношение те са били невероятно изобретателни. Теокрация естествено — той сви рамене. — Не знам какво им има на

стъпаловидните пирамиди, че събуждат най-лошото в един бог... Както и да е, да, те са обработвали злато. В него са обличали жреците си. Напълно е възможно да са направили от него и някой друг голем. Също толкова вероятно е „златен голем“ да е било метафора за *ценността* на големите за хъмяните. Нали като рекат хората да изразят понятието за стойност, винаги избират думата „златно“...

— Да бе — измърмори Олян.

— ... а може и да е просто легенда без никакво основание. Изследванията на самото местоположение никога не са донасяли нищо друго освен някой друг фрагмент от счупен голем — Бълхарников седна, облегна се удобно направо във въздуха и намигна на Прелест-Хубавинка. — Може би сте търсили някъде другаде? Едно от преданията гласи, че след смъртта на всичките хора големите са отишли в морето...?

Въпросителният знак увисна във въздуха като рибарска кука, каквато си беше.

— Колко интересно предание — каза Прелест-Хубавинка с лице като на покерджия.

Бълхарников се усмихна:

— Ще разбера, какъв е смисълът на посланието. Естествено Вие ще дойдете пак да ме видите утре? *Тла ехв тлестл втх*
хст'

Олян изобщо не хареса как прозвуча това. И изобщо не му помогна това, че Прелест-Хубавинка се усмихна. После Бълхарников добави:

— *Аот тл тла вхет хвдлх вхстел* *Аот ехвт ел*
охтлвхлхл охлх ^[4]

— Ами Вие, *сър*? — разсмя се Прелест-Хубавинка.

— Аз също, но пък имам отлична памет!

Олян се намръщи. Повече му харесваше, когато беше готова да убие проклетия му дъртофелник.

— Хайде да си тръгваме — обади се накрая той.

Стажант-младшият служител на изпитателен срок Хамърсмит Гага наблюдаваше неотвратимото и злоещо приближаване на г-ца

Дрейпс с малко по-малко предчувствия, отколкото останалите си колеги, защото, както всички разбираха, горкото хлапе не е било тук достатъчно дълго, за да знае за какво става дума. Старшата служителка тръшна хартията на бюрото му. Общата сума беше оградена със зелено мастило, все още неизсъхнало.

— Г-н Бент казва — обяви тя с нотка на задоволство — да го направите наново, но този път *правилно*.

И защото Хамърсмит беше добре възпитан младеж, и защото това беше само първата му седмица в банката, той отговори: „Да, г-це Дрейпс“ — кротко взе сметките и се хвана на работа.

За това, което се случи после, съществуват множество различни разкази. В последващите години служителите измерваха банковия си опит според това, колко наблизко са били, когато Онова Нещо се Случи. Имаше известни разногласия за това, точно какво е било казано. Със сигурност не е имало никакво насилие, каквото и да намекват някои. Но във всички случаи това беше ден, когато светът, или най-малкото онази негова част, която включваше Сметната палата, се обърна надолу с главата.

Всички бяха съгласни, че известно време Хамърсмит се занимавал със сметката. Казват, че бил извадил бележник, собствен бележник, което само по себе си беше скандално, и пресмятал нещо в него. После, според някои след петнадесет минути, според други след близо половин час, той се върнал пред бюрото на г-ца Дрейпс и изрекъл:

— Съжалявам, г-це Дрейпс, но не мога да намеря грешка. Проверих изчисленията си и съм убеден, че общата ми сума е вярна.

Гласът му не бил силен, но пък стаята бе притихнала. Всъщност даже повече от притихнала. Само от напрегането на стотиците уши паяците, които плетяха паяжините си по тавана, изпадали от смукателната сила. Натирили го обратно на мястото му „да го направи наново и да не хаби времето на хората“, а след още десетина минути, или според други след петнадесетина, г-ца Дрейпс наминала до бюрото му и надзърнала през рамото му.

Повечето свидетели са съгласни, че след още към половин минута вече тя *взела* сметката, изтеглила един молив от плътно стегнатия си кок, разкарала младежа от стола му, седнала и известно време се взирала в цифрите. После станала. Отишла до бюрото на друг

старши служител. Двамата заедно се втренчили в парчето хартия. Бил привикан и трети служител. Той преписал скандалната колонка на чист лист, някое време пресмятал и накрая вдигнал посивялото си лице. Нямало нужда някой да го казва на глас. Но сега вече всякаква работа секнала, с изключение само на г-н Бент, който високо на издигнатия си стол си бил все така потопен в цифрите пред очите си и, нещо знаменателно, си мърморил нещо под носа.

Хората го доловиха витаещо във въздуха.

Г-н Бент беше Направил Грешка.

Най-старшите служители се събраха на трескаво съвещание. Нямаше по-висша инстанция, пред която да апелират. Г-н Бент беше най-висшата инстанция, над него беше единствено неумолимият господ на Математиката. Така че накрая, на горката г-ца Дрейпс, която доскоро бе оръдието на г-н Бентовото недоволство, ѝ се падна да напише на листа със сметката: „Съжалявам, г-н Бент, но съм сигурна че младежът е прав“ — после го пхна под сноп чернови, които и без това бяха за подноса входящи, хвърли ги в него, когато бюрото мина с грохот покрай нея, след което тропането на токчетата ѝ отекна по залата, когато тя мина забързана и разплакана през цялата зала чак до женската тоалетна, където изпадна в истерия.

Останалите от персонала се заспоглеждаха тревожно като някакви праисторически чудовища, видели, че на небето изгрява второ слънце и то по-голямо, но нямащи и най-малката представа какво могат да сторят по въпроса. Г-н Бент се оправяше бързо с входящата си кореспонденция и като погледне човек, след около две минути щеше да се изправи пред съобщението. Внезапно и всички наведнъж те побягнаха към изходите.

— Е, и как беше? — започна Олян като излязоха на слънчева светлина.

— Нотка на докачливост ли долавям? — отвърна Прелест-Хубавинка.

— Добре де, плановете ми за днес не включваха отбиване за сладка приказка с някакъв тристагодишен бройкаджия.

— Сигурно искаше да кажеш бродник, макар че той не си броди сам, а го призовават.

— Ама тоя те бройкаше!

— Само в неговото въображение — възрази Прелест-Хубавинка, — а също и в твоето.

— Обикновено побесняваш щом на някой друг му хрумне да се държи с теб покровителствено!

— Вярно. Обаче надали някой друг може да превежда от толкова старинен език, че дори и големите едва разбират и една десета от него. Развий си такъв талант и тогава *ти* ще си намираш момичета и три века след като си умрял.

— Значи просто си пофлиртувала, за да получиш каквото ти трябва, а?

Прелест-Хубавинка застина както си беше посред площада и се обърна цялата срещу него:

— Е и? *Ти* постоянно флиртуваш наляво и надясно. Ами че ти флиртуваш с целия свят! Точно това те прави интересен, защото не си толкова крадец, колкото артист. Играеш на света като на струни, особено по по-завъртяните му парчета. А аз сега ще си ходя да се изкъпя. Тази сутрин слязох от дилижанса, ако си спомняш.

— Тази сутрин — продума Олян — един от моите подчинени размени мозъка на друг от подчинените ми с този на една ряпа.

— Това добре ли е? — поинтересува се Прелест-Хубавинка.

— И аз не съм сигурен. Всъщност най-добре да ходя да проверя. Виж, и двамата имахме тежък ден. Ще ти пратя файтон в седем и половина, разбрахме ли се?

Метракис беше напълно доволен от себе си. Никога не си беше падал кой знае колко по четенето, поне досега. О, *можеше* си да чете, както и да пише, с един хубав леещ се почерк, който хората си мислеха, че бил много специфичен. И винаги беше обичал „Вестника“ заради прегледния му четивен шрифт и честичко бе прибягвал до помощта му, посредством ножичка и малко лепило, да си съставя писма от изрязани букви и думи, а при повечко късмет и цели фрази. Четенето за удоволствие обаче някак му се беше разминало. Сега обаче ей го на — той си чете, о да, и то с огромно удоволствие, без майтап! Изумително е какво само можеш да намериш, ако знаеш какво да търсиш! И ето сега всичките му Прасоколеди май щяха да му се сбъднат наведнъж...

— Чаша чай, отче? — обади се до него един глас.

Беше закръглената дама, завеждаща отдела за стари броеве на „Вестника“, която му беше в кърпа вързана още откакто той си свали шапката пред нея.

— Цзачто не, благодаря Ви, цецтро — грейна той. — Не е ли пицано: „Една чача в милоцтиня ноци повече от кокочка ноцачка“?

И тогава той забеляза дискретното миниатюрно сребърно гевгирче забодено на гърдите ѝ и че обиците ѝ бяха мънички щипци за пържене. М-да, свещените символи на Аноя. Той току-що беше прочел за нея в религиозните страници. В невероятен възход тези дни, благодарение на помощта на младия Искрометов. А е започнала от дъното на стълбицата като Богиня на Нещата Заклецили се в Чекмеджета, обаче мълвата по религиозните страници я гласеше за Богиня на Загубените Каузи, което си беше много доходна сфера, ама *наистина* много доходна за човек с гъвкав подход, обаче, тук той въздъхна наум, не беше чак толкова добра идея да се въртят далавери докато божеството е активно, та да не би Аноя да вземе да се разгневи и да намери ново приложение на щипците за пържене. Освен това той и без това скоро ще може да приключи с тази работа. Какво умно хлапе излязъл младият Искрометов, а! Лицемерният му пикльо! Няма да свърши с него бързо, о не. От това ще излезе пожизнена пенсия. И то за дълъг, предълъг живот, иначе...

— Мога ли да Ви предложа още нещо, отче — забезпокои се жената.

— Чашата моя биде преляла, цецтро — отговори Метракис.

Безпокойството в изражението на жената се увеличи:

— Ох, извинявайте много, надявам се че не е поляло...

Метракис внимателно покри чашата си с ръка.

— Ицках да каджа, че цъм повече от удовлетворен — каза той и наистина си беше така.

Истинско проклето чудо си беше, без майтап. Ако Ом и занапред ще ги раздава такива, той можеше дори да повярва в Него. И колкото повече си мислиш за него, толкова по-хубаво става, си рече Метракис, докато жената се отдалечаваше. Как ли го е направил? Трябва да е имал авери. Палачът, най-малкото някой друг от тъмничарите... Той замислено си извади изкуствените зъби с доста дрънчене, изплакна ги в чая, избърса ги до сухо с кърпичката си и ги наблъска обратно в

устата си, броени секунди преди стъпките да го известят, че жената се връща. Тя буквално трепереше от свенлив кураж.

— Извинявайте, преподобни отче, мога ли да Ви помоля за една услуга? — изчерви се тя.

— Одж оуетц... ачжа! Ачкц окц ъдза... — Мертакис се извърна и с доста дрънчене и пляскане извъртя проклетата протеза наопаки до правилното ѝ положение. Скапаната му пущина! Защо изобщо му трябваше да я задига от устата на онзи старец?

— Моля Ви цза ицзвинение, цецтро, процто малка цзъбна цзлополука... — измърмори той обръщайки се и потърквайки бузата си. — Моля, продълчавайте.

— Чудна работа, как само казахте това, отче — облещи нервно очи жената. — Защото аз заедно с още няколко жени, ами ние сме направили, нали разбирате, клуб божество на месеца. Ъ... това ще рече, избираме си бог и вярваме в Него... или в Нея, съответно, или в Каквото Е Там То, макар че не допускаме никакви такива с твърде много крайници и зъби, ъ, и значи им се молим за един месец време и после го обсъждаме. Те, нали, са толкова много! Хиляди! Досега всъщност не сме имали предвид Ом, ако трябва да съм честна, обаче ако благоволите да ни изнесете една кратичка беседа идния вторник, съм сигурна, че с радост ще опитаме и с Него!

Пружините дръннаха, когато Метракис широко и се усмихна.

— Как це кацзвате, цецтро? — попита я той.

— Беренис — отговори тя — Беренис, ъ, Домакинс.

А, значи вече не използва името на онова копеле, много благоразумно, помисли си Метракис.

— Каква чудецна идея, Берениц — съгласи се той. — Ц радоцт чте го имам предвид!

Тя грейна.

— Дали няма да има някакви курабийки, а Берениц? — добави Метракис.

Г-жа Домакинс се изчерви.

— Сигурна съм, че ми бяха останали едни шоколадови бисквити — подшушна му тя сякаш посвещавайки го в строга тайна.

— Да възгърми Аноя чекмеджетата ци, цецтро — благослови Метракис след отдалечаващия ѝ се гръб.

Чудесно, помисли си той, след като тя се изниза зачервена и щастлива. Той си прибра бележника в сетрето, облегна се и се заслуша в тиктакането на часовника на стената и в тихото похъркване на просяците, обикновено населяващи това помещение в горещи дни. Всичко беше мирно, уредено, организирано, точно какъвто трябваше да си бъде животът.

От днес нататък той щеше много да намаже.

Ако бъде много, много внимателен.

Олян търчеше под сводовете към ярката светлина в далечния им край. И завари мирна картинка. Хюбърт се беше изправил пред Бълбукатора и от време на време бараше по някоя тръба. Игор издихваше някакво странно стъклено творение над малката си пещ, а г-н Менгеме, по-рано известен като Бухльо Дженкинс, седеше зад бюрото си с отнесено изражение.

Олян долови настъпващата зла съдба. Нещо не беше наред. Можеше дори да не е нещо определено, а да е някаква философска нередност, а и изобщо изражението на г-н Менгеме никак не му харесваше. Въпреки това човешкият мозък, оцеляващ като прехвърча от секунда на секунда, винаги се опитва да отложи момента на истината. Олян се приближи до бюрото, потърквайки ръце:

— Е, как е, Бу... исках да кажа г-н Менгеме? Готови ли сме вече?

— О, да — отговори Менгеме със странна усмивка без капка веселие. — Ето я.

На бюрото пред него лежеше другата страна на първата, изобщо разработвана някога истинска еднодоларова банкнота. Олян вече беше виждал рисунки като на нея, но само докато бе на четири години в детската градина. Портретът на каквото очевидно се предполагаше да е лорд Ветинари имаше две точки вместо очи и широка усмивка. Панорамният изглед на процъфтяващия град Анкх-Морпорк представляваше множество квадратни къщи с прозорци във всеки ъгъл, всичките квадратни, и по врата по средата.

— Мисля, че това е едно от най-добрите произведения, които изобщо съм правил някога — сподели Менгеме.

Олян го потупа окуражително по рамото и закричи към Игор, който вече изглеждаше готов да се оправдава.

— Какво си направил на горкия човек? — попита Олян.

— Ижградих му балансирана личност, вече не обладана от бежпокойща, щрахове, нито от демоните на параноята — обясни Игор.

Олян огледа работното място на Игор, което беше смела постъпка по всички критерии. На масата имаше стъкленица с нещо смътно плуващо в нея. Олян се вгледа в това нещо, което беше още един малък героичен акт, при условие че човек се намира в наситена на Игор среда. Това не беше щастлива ряпа. Цялата беше в болнави петна. Търкаляше се жално от единия край на стъкленицата до другия и от време на време се преобръщаше.

— Виждам — заключи той, — но както изглежда за най-голямо съжаление, осигурявайки на нашия общ приятел спокойния и изпълнен с надежда живот на, да го кажем без увъртане, на ряпа, Вие също така сте довели художествените му способности до равнището на тези на, този път без никакво колебание ще използвам същия термин, една ряпа.

— Но така той е много по-щастлив — изтъкна Игор.

— Съгласен съм, обаче каква част от него сега има природата на, вече ми омръзна да се повтарям, на определен кореноплод?

Игор известно време обмисляше това. Накрая се изказа:

— В качеството си на медициншко лице, шър, аж шъм длъжен да ше щтремя към най-доброто жа пациента. В нащоящия момент той е щастлив и удовлетворен и швободен от вшыкакви грижи. Жащо да ше откажва от вшычко това шамо жаради една шпошобнощ ш молива?

Олян долови едно настоятелно чук-чук. Беше ряпата, блъскаща се в стената на стъкленицата.

— Това е интересно, от философска гледна точка, съображение — рече Олян, още веднъж поглеждайки блаженото, но същевременно леко нефокусирано изражение на Менгеме, — обаче ми се струва, че всичките онези гадни подробности го правеха, ами, да си е той.

Трескавото тропане на зеленчука се усили. Игор и Олян преместиха поглед от стъкленицата към призрачно усмихващия се човек.

— Игор, не съм съвсем сигурен, че разбираш какво движи един човек.

Игор покровителствено се изкиска:

- О, повярвайте *ми*, шър...
- Игор? — прекъсна го Олян.
- Да, Гошподарю — умърлуши се Игор.
- Върви да си вземеш пак онези проклети жици, моля те.
- Да, Гошподарю.

Като се върна горе, Олян се озова наред паника. Просълзената г-ца Дрейпс го забеляза и затрополи към него на скорост.

— Сър, сър, г-н Бент! Просто изфуча нанякъде, с крясъци! Никъде не можем да го намерим!

— И защо ви е да го търсите? — зачуди се Олян и чак тогава забеляза, че го е казал на глас. — Искях да кажа, каква причина е довела до това, че сега трябва да го търсите?

И случката беше разнищена. Докато г-ца Дрейпс говореше, Олян придоби впечатлението, че всички слушатели схващат същината с изключение само на него.

— Добре де, хубаво, станала е грешка — рече накрая той, — но нали няма никакви последствия? Всичко си беше уредено, нали така? Малко смущаващо, признавам... — и тогава той си спомни, че грешката, нали така, беше по-лоша от греха.

Но това е просто тъпо, изтъкна здравомислещата част от него. Той можеше да каже нещо от рода на: „Видяхте ли? Дори и аз мога да направя грешка само за миг невнимание! Необходима е непрестанна бдителност!“ — или пък: „Направих го нарочно, за да ви проверя!“. Дори и даскалите бяха наясно с *това*. Мога да се сетя за десетки начини да замажа това положение. Да де, ама аз съм си замазвач. А той надали е замазвал нещо през живота си.

— Надявам се, че не е извършил някоя... глупост — г-ца Дрейпс измъкна от ръкава си изпомачкана кърпичка.

Някоя... глупост, помисли си Олян. Израз, който хората използват като си мислят за скачане от мост или изпиване на всички лекарства в шкафчето наведнъж. Такива едни глупости.

— Никога не съм срещал по-неспособен на глупости човек — успокои я Олян.

— Добре де, въ... ако трябва да съм честен, ние винаги сме му се чудили на него — обади се един служител. — Искях да кажа, че той е

тук от първи зори, а една от чистачките ми каза, че се задържа до посред нощ... Какво? Какво? Заболя ме!

Г-ца Дрейпс, която го беше сръгала яко, сега се наведе и му зашепна настоятелно нещо в ухото. Той се умърлуши, погледна гузно Олян и измънка:

— Извинявайте, сър, говорих не на място.

— Г-н Бент е добър човек — заяви г-ца Дрейпс. — Той се претрепва от работа.

— Претрепва всички вас от работа, както ми се струва — подметна Олян.

Но този опит за солидарност с трудовите маси изглежда не хвана дикиш.

— Не можеш ли да траеш на горещо, беж от гърнето, ако питате мен — възрази един от старшите служители посред хор от съгласие.

— Ъ, мисля че по-скоро, беж от кухнята — замисли се по въпроса Олян. — „Беж от гърнето“ е алтернативата, когато...

— Половината главни касиери в Равнините са работили в тази стая — намеси се г-ца Дрейпс. — А вече и неколцина управители. А г-ца Лий, която е заместник-управител в Търговската Банка на Апсли в Сто Лат, тя получи работата заради препоръката, която ѝ написа г-н Бент. Това, виждате ли, е да си минал *Школата на Бент*. Винаги се брои за нещо. С препоръка от Бент можеш да влезеш в коя да е банка и да си осигуриш работа само с едно щракване с пръсти.

— А пък ако си стоиш тук, заплащането е по-добро от където и да е другаде — добави един служител. — Той каза на Борда, че ако искат най-добрите, ще трябва да си плащат за това, така им каза!

— Вярно, че изисква много — допълни друг служител, — но пък, както чувам, онези в Банка Пайпуърт имат една Началничка Човешки Ресурси, а като стане дума за това, предпочитам г-н Бент за осем дни в седмицата. Той поне си знае, че съм личност. А тя там, както разправят, засичала, колко време хората стоят в тоалетната!

— На това му се казва Наблюдение над Работното Време и Придвижванията — кимна Олян. — Вижте сега, предполагам, че г-н Бент просто би искал за малко да бъде оставен на мира. На кого се беше развикал той, на онова момче, дето направи грешка ли?... Искан да кажа, което не я направи.

— На младия Хамърсмит — уточни г-ца Дрейпс. — Изпратихме го вкъщи, защото му се беше насъбрало твърде много. И не, в действителност г-н Бент не му се беше разкрещял на него. Всъщност не беше да крещи *на* някого. Той, ами... — тя затърси думата.

— Бълнуваше — довърши същият служител, който беше говорил не на място, а сега беше решил да зареже всякакви места. — Няма какво да ме гледате така. Всички го *чухте*. И изглеждаше, сякаш току-що е видял призрак.

Служителите тръгнаха да се завръщат по един-двама в Сметната палата. Бяха проверили навсякъде, за това бе постигнат консенсус, а най-голяма подкрепа имаше хипотезата, че е излязъл през Монетния двор, защото там сега нали е такъв калабалък с всичката недовършена работа. Олян се съмняваше в това. Банката беше доста стара, а старите постройки бяха от забутани кътчета, а г-н Бент е бил тук от...

— От колко време ли е бил той тук? — зачуди се на глас той.

Общото мнение беше, че „от край време“, но г-ца Дрейпс, която поради някаква причина изглежда се е била осведомила доста добре по въпроса за Маволио Бент, го осветли, че било от тридесет и девет години, и че се бил хванал на работа още на тринадесет години, като седял цяла нощ на стъпалата пред банката, докато председателят не дошъл на работа и той го впечатлил с това как владее числата. За двадесет години се издигнал от момче за поръчки до главен касиер.

— Не си е губил времето! — възкликна Олян.

— А и нито веднъж не си е взимал болнични — заключи г-ца Дрейпс.

— Е, значи сега сигурно има право на малко — каза Олян. — Да знаете, къде живее той, г-це Дрейпс?

— Пансионът на г-жа Кейк.

— Така ли? Това не е ли... — Олян се спря и заизбира между различните възможности — ... малко под равнището му?

— Той казва, че покривало нуждите му на неженен мъж — сподели г-ца Дрейпс, избягвайки погледа на Олян.

Олян вече чувстваше как денят му заминава. Обаче всички го гледаха. Само едно нещо можеше да каже, така че да запази образа си.

— В такъв случай мисля, че съм длъжен да ида да видя, дали не се е прибрал там — каза той.

По лицата им разцъфнаха усмивки на облекчение. Той добави:

— Но ми се струва, че и някой от вас трябва да дойде с мен. В крайна сметка вие го познавате.

А по всичко изглежда аз не съм го познавал, помисли си той.

— Само да си взема палтото — единствената причина тези думи на г-ца Дрейпс да изникнат със скоростта на звука беше, че тя не можа да ги изговори още по-бързо.

[1] Кое то си е така, за щастие. — Бел.авт. ↑

[2] Rag Week: Традиционни ежегодни студентски събирания на пари за благотворителност в повечето британски университети чрез традиционно „нетрадиционни“ мероприятия. — Бел.пр. ↑

[3] В латинската азбука буквата W е 23-та поред. Робърт Антон Уилсън в трилогията си „Илюминатус!“ е популяризирал тайнствената обвързаност на числото 23 с всички значителни и незначителни събития. Освен това и името Уилсън се пише с W. — Бел.пр. ↑

[4] Относно изразите на големски език: Интелигентните и любопитни читатели, знаещи английски език, биха могли и сами да разберат какво гласят тези надписи, ако знаят, че в „Пощоряване“ изразът съответства на „Wi our oup hand or none“ (с точно този съмнителен правопис). За онези не по-малко интелигентни (а може би и още по-интелигентни) читатели, на които не им се занимава с английски фрази нито с разшифроване, направо ще си кажем, че първият път, когато Бодилчето казва нещо на Пондър, това е: „Мога да говоря на официален големски“. После професор Бълхарников ѝ казва първо: „Вие правите безкрайността поносима“, после: „Защо се занимавате с големите? Те си нямат способни на страст крайници.“ — Бел.пр. ↑

ГЛАВА 8

КАКТО ДОЛУ, ТАКА И ГОРЕ — БЕЗ МЪКА НЯМА НАПРЕДЪК — ЗАГАДЪЧЕН УМ — ПЕЧАЛНОТО
МИНАЛО НА Г-Н БЕНТ — НЕЩО В ГАРДЕРОБА — ВЪЗХИТИТЕЛНИ ПАРИ — РАЗМИСЛИ ЗА ЛУДОСТТА,
ОТ ИГОР — ГЪРНЕТО КИПВА

Хюбърт почука замислено с пръст по една от тръбите на Бълбукатора и извика:

— Игор?

— Да, гошподарю? — чу се зад гърба му гласът на Игор.

Хюбърт подскочи.

— Мислех че си оттатък при твоите клетки за светкавици! — възкликна стреснато той.

— Там бях, шър, но шега съм тук. Какво ще желаете?

— Запечатал си всички клапани, Игор. Не мога да правя никакви промени!

— Да, шър — потвърди най-спокойно Игор. — Биха могли да пошледват ижвънредно шурови пошледшвия, шър.

— Но аз искам да променя някои параметри, Игор — възрази Хюбърт разсеяно вземайки си дъждобран от закачалката.

— Опащявам ше, че ижжикна проблем, шър. Вие поишкахте да направя Бълбукатора възможно най-точен.

— Ами да, разбира се. Точността е от жизнено значение.

— Шега той е... ижжключително точен, шър — заобяснява смутено Игор. — Въжможно е и да е *твърде* точен, шър.

Тази „въжможност“ накара Хюбърт да посегне за чадър.

— Как може нещо да е твърде точно.

Игор се озърна. И изведнъж се реши:

— Ще имате ли нещо против да изоставя замалко фъфленето?

— Ама ти *можеш* ли?

— Вшъщност да... тоест всъщност да, сър. Но, нали разбирате, това е родова традиция. Очаква се от нас, също както и шевовете. Обаче ми се струва, че обяснението и така ще Ви се стори трудно за разбиране.

— Добре тогава, ъ, благодаря ти. Продължавай, моля.

Обяснението беше въздълго. Хюбърт слушаше внимателно, с отворена уста. Понятието „култът карго“^[1] премина и се загуби някъде във вихъра, последвано от кратък трактат върху хипотезата, че всичката вода, където и да се намира, знаела къде е всичката останала вода, от някои интересни факти за многосричния силикон и за това какво се случва с него в присъствието на сирене, от ползите и опасностите на морфичния резонанс в области с високо ниво на фонова магия, от истината за напълно еднаквите близнаци и от факта, че ако е вярна фундаменталната окултна максима „Както Горе, така и Долу“^[2], то ще е вярно също и, че „Както Долу, така и Горе“...

Последвалата тишина беше нарушавана единствено от ромоленето на водата в Бълбукатора и от шумоленето на молива на бившия Бухльо, продължаващ работата си с пришпорвано от демони умение.

— Ще имаш ли нещо напротив да се върнеш към фъфленето? — проговори Хюбърт. — Не знам защо, но така просто звучи по-добре.

— Много добре, шър.

— Добре тогава. Та значи, правилно ли те разбрах, че сега мога да *променям икономическия живот на града* чрез пренастройване на Бълбукатора? Значи, той е нещо като вещерска восъчна кукла, а аз имам всичките му карфици?

— Правилно, шър. Прекрашна аналогия.

Хюбърт се загледа в кристалния шедьовър. Светлината в криптата постоянно се променяше докато икономическият живот на града циркулираше през тръбите му, някои от тях тънки като косъм.

— Значи това е икономически модел, който е фактически, самата реалност?

— Те ша тъждещвени, шър.

— Значи с един удар с чук мога да причиня на града непоправима стопанска катастрофа?

— Да, шър. Ще желаете ли да донеша чук?

Хюбърт вдигна поглед към струящото, вълнуващо се и пенещо се нещо във вените на Бълбукатора и очите му се оцъклиха. Той се закиска, но това бързо премина в лудешки смях.

— Ха-ха! А-ха-ха-ха-ха!!! А-ха-ха-ха-ха!!!!... Ще може ли да ми донесеш чаша вода, моля те?... Ха-ха-ха-ха!!! **Ха-ха-ха-ха!... Ха-ха**

ха-ха!!!... — внезапно смехът му секна. — Това не може да е истина, Игор.

— Нима, шър?

— Да, наистина! Погледни само старата ни приятелка Колба 244а! Не виждаш ли? Празна е!

— Наищина ли, шър?

— Наистина „наищина“ — извика Хюбърт. — Колба 244а представлява златото, не къде да е, а в нашите си собствени трезори, Игор. А десет тона злато не може просто да вземат и да излязат на разходка! А? ха-ха-ха-ха!!! Ще може ли да ми донесеш тази чаша вода, за която те помолих? Ха-ха-ха-ха-кхъ-кх а-ха!!!... **ха-ха-ха-ха!!!...**

Усмивка заигра по устните на Козмо, една доста опасна игрална площадка за нещо толкова невинно като усмивка.

— Всичките ли? — попита той.

— Ами, всичките служители на сметната палата — отговори Дотук. — Просто взели и наизлезли бегом на улицата. Някои от тях разплакани.

— Действително си е паника — промърмори Козмо и погледна портрета на Ветинари срещу бюрото му, който, той беше сигурен, му намигна.

— Очевидно всичко е било поради някакъв проблем с главния касиер, сър.

— Г-н Бент ли?

— Очевидно той е направил грешка, сър. Казват, че си говорил сам, а после взел и побягнал от стаята. Казват, че някои от персонала се върнали да го търсят.

— Маволио Бент да е направил грешка? Не мисля — каза Козмо.

— Казват, че е избягал, сър.

Козмо почти успя да вдигне вежда без помощта на никакви механизми. Толкова близо беше.

— Избягал ли? А да е носил някакви големи и тежки торби? Обикновено така правят.

— Уверен съм, че не е, сър — отговори Дотук.

— Това щеше да бъде... ползотворно.

Козмо се облегна в креслото си, за трети път този ден си свали черната ръкавица и заоглежда дланта си на разстояние една протегната ръка. Пръстенът изглеждаше впечатляващо, особено на бледосиния фон на пръста му.

— Някога виждали ли сте паника в банка, Дръмнот? — подметна той. — Виждали ли сте някога как тълпите се борят за парите си?

— Не, сър — Дотук пак се забезпокои. Стискащите обувки бяха, ами, смешен епизод, но един пръст надали би трябвало да е оцветен така?

— Страховита гледка. Като да наблюдаваш изхвърлен на брега кит изяждан жив от раци — продължаваше Козмо, въртейки ръката си, така че светлината да се отразява от сенките на V-то. — Колкото и да се гърчи в агония, изходът е само един. Ужасно нещо, ако се свърши както трябва.

Ето *така* мисли Ветинари, тържествуваше душата му. Плановете могат и да се объркат. Не може да се планира бъдещето. Само високомерни глупци кроят планове. Мъдрият мъж *насочва*.

— В качеството си на един от директорите на банката и, разбира се, на загрижен гражданин — рече замечтано той — ще взема да напиша едно открито писмо до „Вестника“!

— Да, сър, разбира се — обади се Дотук, — а аз да пратя ли за бижутер, сър? Доколкото знам, те имат чудесни малки клещи, които...

— Без мъка няма напредък, Дръмнот. Това изостря моето мислене — ръкавицата пак покри ръката.

— Ъ... — понечи да настоява Дотук и се отказа. Той беше сторил каквото можеше, но Козмо се беше насочил към собственото си унищожение и на един разумен човек не му оставаше нищо друго освен да изкара от това колкото може повече пари и след това да остане жив, за да си ги харчи.

— Отново ми се усмихна късметът, сър — реши се той.

Искаше му се да имаше повече време, но беше ясно, че времето беше на свършване.

— Нима? За какво става дума?

— За един проект, по който работя от някое време...

— Изключително скъп? Нали?

— Сигурен съм, че бих могъл да Ви доставя бастуна на Ветинари, сър.

— Искате да кажете неговия *бастун с меча*?

— Да, сър. Доколкото съм осведомен, острието никога не е било изтегляно в гняв.

— Доколкото аз знам, той винаги му е подръка.

— Не съм казвал, че ще е лесно, сър. Нито пък евтино. Но след много, много усилия, сега вече почвата е подготвена.

— Казват, че за стоманата на острието било извлечено желязото от кръвта на хиляда мъже...

— И аз така съм чувал, сър...

— А *виждали* ли сте го?

— Много за кратко, сър.

За пръв път за цялата си кариера, на Дотук малко му дожаля за Козмо. В гласа му имаше един копнеж. Той не искаше да вземе мястото на Ветинари. В града бѣкаше от хора, искащи да вземат мястото на Ветинари. Козмо обаче искаше да *бѣде* Ветинари.

— Какъв беше? — гласът му беше умолителен.

Отровата трябва да е проникнала в мозъка му, помисли си Дотук. Но мозъкът му поначало си беше бая отровен. Така че може и да се спогодят с отровата.

— Ъ... ами, дрѣжката и ножницата са точно като Вашите, сър, само малко по-изтъркани от употреба. Острието обаче е сиво и изглежда...

— Сиво ли?

— Да, сър. Изглежда вехто и леко олющено. Но тук-там, като падне върху него светлина, се виждат малки червени и златисти петънца. Бих казал, че изглежда злокобно.

— Светлите петънца трябва да са от кръв, разбира се — заразишлява Козмо — или, вероятно, о да, напълно е вероятно да са впримчените в него души на онези, които са умрели, за да бѣде изковано кръвосмразяващото острие.

— Не се бях сетил за това, сър — призна си Дотук, който беше прекарал две нощи с новия меч, малко хематит, бронзова телена четка и някои химикали, за да изработи оръжие, изглеждащо сякаш ей сега самичко ще посегне да пререже гърлото ти.

— И можете да го придобиете тази нощ?

— Така мисля, сър. Естествено ще е опасно.

— И ще изисква допълнителни разноси, предполагам — Козмо прояви доста повече проникновение, отколкото Дотук би очаквал предвид настоящото му състояние.

— Толкова много подкупи, сър. Той няма да е доволен, когато научи, а не бих искал да рискувам с времето, необходимо да се осъществи прецизната подмяна.

— Да. Ясно.

Козмо пак смъкна черната ръкавица и погледна китката си. Сега пръстът му изглеждаше сякаш има зеленикав оттенък и той се зачуди дали в сплавта на пръстена няма и някаква мед. Обаче розовите, почти алени жилки, плъзнали нагоре по ръката му, си изглеждаха съвсем здравословни.

— Да. Доставете ми бастуна — измърка той и заобръща ръката си да хване светлината на лампите.

Все пак странно, че не можеше да усети топлината в пръста си, но нямаше значение. Бъдещето се откриваше толкова ясно пред него. Обувките, шапката, пръстенът, бастунът... Несъмнено, щом той заемеше окултното пространство, държано преди от Ветинари, проклетникът ще чувства как все повече и повече отслабва и се обърква, и ще разбира нещата погрешно, и ще допуска грешки...

— Погрижете се, Дръмнот — каза той.

Лорд Хевлок Ветинари потърка основата на носа си. Денят беше дълъг, а очевидно се очертаваше и дълга вечер.

— Мисля, че ми е нужна кратка почивка. Да не се бавим с нея — каза той.

Дръмнот отиде до дългата маса, която по това време на деня съдържаше екземпляри от няколко броя на „Вестника“, тъй като милорд държеше да следи какво си мислят хората, че било ставало.

Ветинари въздъхна. Хората постоянно му казваха разни неща. Особено много хора му бяха казали разни неща в течение на последния час. Казваха му ги поради най-различни причини: за да спечелят повече доверие, за да спечелят повече пари, заради услуга в удобно време, от злоба, пакостливост или подозрителност, от публично декларирана загриженост за общото благо. Това, което се получаваше в крайна сметка не беше информация, а огромно хилядооко кълбо от

дребни извиващи се фактоиди, от които, при достатъчна предпазливост, можеше и да се изцеди някаква информация.

Секретарят му остави пред него вестник, внимателно разгънат на точната страница и място, където имаше квадрат изпълнен с множество по-малки квадратчета, някои от които съдържащи цифри.

— Днешният „Джикан но муда“^[3], сър — обяви той.

Ветинари го погледна за няколко секунди и върна вестника на секретаря. За момент Патрицият затвори очи и забарабани с пръсти по масата.

— Хъм... 9 6 3 1 7 4... — Дръмнот трескаво записваше, докато цифрите се точиха и накрая секнаха — ... 8 4 2 3. И съм сигурен, че това са го използвали и миналия месец. Един от понеделниците, доколкото си спомням.

— Седемнадесет секунди, сър — засече Дръмнот, моливът му все още дописващ поредицата.

— Добре де, денят беше уморителен — оплака се Ветинари. — И за какво беше всичко това? Толкова е лесно да се надхитрят цифри. Те не могат да мислят ответни ходове. От друга страна хората, съчиняващи кръстословиците, те вече са наистина коварни. Кой би могъл да знае, че „писдксеи“ са древни ефебски закопчалки за игли от резбована кост?

— Ами, естествено, Вие, сър — Дръмнот грижливо подреждаше папки, — както и кураторът на Ефебските антики в Кралския Художествен Музей, „загадкаджията“ на „Вестника“ и г-ца Благодат Езикова, съдържателка на магазинчето за домашни любимци на Пеликулски Стъпала.

— Ще трябва да държим под око този магазин за домашни любимци, Дръмнот. Дали жена с подобен ум би се задоволила с разпространяването на кучешка храна? Надали.

— Действително, сър. Ще си го отбележа.

— Между другото, радвам се да чуя, че новите Ви обувки са престанали да скърцат.

— Благодаря Ви, сър. Отлично са се разработили.

Ветинари се загледа замислено в днешните донесения и промълви:

— Г-н Бент, г-н Бент, г-н Бент. Мистериозният г-н Бент. Без него Кралската Банка би била в много по-тежко положение, отколкото е

сега. А сега, като го няма, тя съвсем ще рухне. Светът ѝ се върти около него. Сърцето ѝ бие с неговия пулс. Старият Разкош се бе изплашил от него, в това няма никакво съмнение. Каза, че мислел, че Бент бил... — последва пауза.

— Сър? — полюбопитства Дръмнот.

— Нека просто приемем факта, че той във всяко едно отношение доказва, че е образцов гражданин — заключи Ветинари. — Миналото е опасна територия, нали?

— Няма досие за него, сър.

— Той никога не е привличал внимание към себе си. Единственото, което знам за него със сигурност е, че е пристигнал тук като невръстно дете с керван, принадлежащ на странстващи счетоводители...

— Какво, като калайджиите и гледачките ли? — смая се Олян докато файтонът се тръскаше нататък по все по-тесни и все по-тъмни улици.

— Предполагам, че и така може да се каже — в гласа на г-ца Дрейпс пролича нотка на неодобрение. — Те, разбирате ли, правят големи обиколки чак горе до планините, оправят счетоводството на дребни предприятия, помагат на хората с данъците им, такива неща — тя прочисти гърло. — Цели семейства странстват по този начин. Сигурно е прекрасен живот.

— Всеки ден с разчистени сметки — кимна навъсено Олян, — а нощем пийват бира и щастливо смеещи се счетоводители танцуват двойно-счетоводна полка под звуците на акордеони...

— Наистина ли? — възкликна нервно г-ца Дрейпс.

— Не знам. Но би било много мило да си мислим, че е така — отвърна Олян. — Добре значи, това обяснява поне някои неща. Той очевидно е бил амбициозен. По пътищата най-много, на което е могъл да се надява, е било да му дадат да кара каруцата, предполагам.

— Бил е на тринадесет — добави г-ца Дрейпс и шумно си издуха носа. — Толкова е печално — тя обърна просълзеното си лице към Олян. — В миналото му има нещо *ужасяващо*, г-н Менте-лак. Казват, че един ден някакви мъже дошли в банката и твърдели...

— Пристигнахме у гос'жа Кейк — рязко спря файтонджията. — Та дотук бяха единайсе пенса и ич да не очаквате да ви чекам тука, щото тея щ'и качат кончето на трупчета и доде се усетиш щ'му свалят подковите.

Вратата на пансиона беше отворена от най-косматата жена, виждана някога от Олян, но в района на Брястова улица човек се научаваше да си затваря очите за подобни неща. Г-жа Кейк беше прочута с предоставяния от нея сигурен и толерантен приют на новопристигащите в града неупокоени, докато успеят да си стъпят на краката, колкото и да имат от последните.

— Г-жа Кейк? — попита той.

— Майка е на църква — съобщи жената. — Каза да Ви очаквам, г-н Ментелик.

— Нали при вас е отседнал един наемател на име г-н Бент?

— Банкерът ли? Седми номер на втория етаж. Но не мисля, че си е вкъщи. Той нали не е загазил?

Олян описа ситуацията не пропускайки да забележи постоянно откряващите се за по частица от секундата зад гърба на жената врати. Въздухът беше наситен с миризмата на нещо дезинфекциращо; г-жа Кейк изповядваше хигиената повече отколкото която и да е религия и, освен това, без натрапващия се аромат на бор половината клиента щеше да пощурее от миризмата на другата половина. И посред всичко това ето я смълчаната, оскъдно обзаведена стая на г-н Бент — главен касиер. Жената, споменала, че се казвала Людмила, ги пусна там, след като с голямо нежелание я отключи с резервния ключ.

— Той винаги е бил добър квартирант — натърти тя. — Нито веднъж не сме имали проблеми.

Един поглед беше напълно достатъчен: тясната стаичка, тясното легло, дрехите, закачени спретнато по стените, малката кана с леген, несъразмерно големият гардероб. С течението на живота се натрупват всякакви партакеши, но не и при г-н Бент. Освен ако, разбира се, не се бяха натрупали в гардероба.

— Повечето от дългосрочните ви квартиранти, са неу...

— Различно живи — прекъсна го рязко Людмила.

— Да, разбира се, така че се бях зачудил, защо ли... г-н Бент е отседнал точно тук.

— Г-н Ментелик, за какво намекувате? — намеси се г-ца Дрейпс.

— Трябва да признаете, че е доста неочаквано — отвърна Олян. И понеже тя и без друго вече беше достатъчно развълнувана, не добави: „Няма нужда да намеквам каквото и да е. То само си се намеква. Висок. Тъмен. Става преди зори, тръгва си в тъмна доба. Калпазанчо му ръмжи. Пристрастен към броенето. Маниак относно подробностите. Предизвиква лек пристъп на потръпване, от което човек остава леко засрамен. Спи на дълго тясно легло. Отседнал е при г-жа Кейк, където е пълно с вампири. Не е чак толкова трудно да се съединят точките.“

— Дали не е заради човека, който намина снощи? — намръщи се Людмила.

— Какъв човек?

— Не остави име. Само каза, че бил приятел. Целият в черно, с черен бастун със сребърен череп на дръжката. Гаден отвсякъде, както каза Мама. Все пак имайте предвид — добави Людмила, — че тя казва това за почти всички. Дойде с черна карета.

— Да не е бил лорд Ветинари?

— О не, Мама си пада по него, само дето смята, че той трябвало да беси повече хора. Не, този, както казва Мама, бил доста набит.

— О, така ли било? — възкликна Олян. — Е, благодаря Ви, мадмоазел. Сигурно ни е време да си вървим. Между другото, дали случайно нямате някой ключ от този гардероб?

— Нямаме. Още преди години той му смени катинара, но Мама не се оплаква, защото от него беля не сме видели. От онези магичните е, дето ги продават в Университета — разправяше Людмила докато Олян оглеждаше катинара.

Проблемът с проклетите му магични катинари беше, че практически *всичко* би могло да им е ключ, като се почне от думи и се свърши с докосвания.

— Колко чудато, че си окачва всичките дрехи по стените, нали? — забеляза той и стана.

Людмила го изгледа осъдително:

— В този дом ние не използваме думата „чудато“.

— Различно нормално? — предположи Олян.

— Така по бива — в очите на Людмила проблесна предупредителен пламък. — Кой би могъл да каже, какво е нормално в този свят?

Е, със сигурност не и някой, чиито нокти видимо се удължават, когато е ядосана, помисли си Олян.

— Добре тогава, ние ще трябва да се връщаме в банката — каза той. — Ако г-н Бент се появи, моля, предайте му, че хората го чакат.

— И са загрижени за него — добави бързо г-ца Дрейпс, закри устата си с длан и се изчерви.

А аз исках само да направя малко пари, помисли си Олян, като поведе разтрепераната г-ца Дрейпс обратно към районите, в които файтоните се осмеляха да ходят. А си мислех, че банкерството било доходоносна скука, белязана от дебели пури. Пък то взело, че излязло различно нормално. Единственият наистина нормален тук е Игор, а вероятно и ряпата. Като за ряпата не съм сигурен.

Той остави хлипащата г-ца Дрейпс на квартирата ѝ на ул. „Здравей сапун“ с обещанието да я извести, ако блудният г-н Бент излезе от прикритието си, след което продължи с файтона до банката. Нощните стражи вече бяха дошли, но неколцина служители все още се мотаеха наоколо, очевидно неспособни да осмислят новата реалност. Г-н Бент също както и колоните, се числеше към устоите на банката.

Значи Козмо е искал да го види. Надали е било светско посещение. А какво ли е било? Заплаха? Е, никой не обича да го бият. Но може би ставаше дума за нещо по-изтънчено. Може би е било „ще кажем на всички, че си вампир“. В отговор на което един разумен човек би отговорил: „абе я си го заврете където слънцето не свети“. Това преди двадесетина години може и да е било заплаха, но в наши дни? Градът беше пълен с вампири, невротични до полудяване, постоянно носещи черната лентичка, да покажат че са дали обета, и общо взето гледащи си, поради липса на по-добър термин, живота. Общо взето хората ги приемаха. Ден след ден минаваха без проблеми, така че ситуацията започваше да се брои за нормална. Различно нормална, но все пак нормална. Е вярно, г-н Бент беше скрил миналото си, но това едва ли беше въпрос за коси и вили. Та той от четиридесет години си е седял в банката и е смятал общи суми, в името на всички богове.

Но може би той не гледаше на нещата по този начин. Един измерва здравомислието с линейка, друг пък го мери в картофи.

Не чу кога беше дошла Гладис. Просто осъзна, че тя е застанала зад него.

— Много Се Тревожех За Вас, Г-н Ментелик — избоботи тя.

— Благодаря, Гладис — отвърна предпазливо той.

— Ще Ви Направя Сандвич. Вие Обичате Моите Сандвичи.

— Много мило от твоя страна, Гладис, но след малко към нас ще се присъедини г-ца Миличкова за вечеря на горния етаж.

За момент огънат в очите на голема помръкна, но после се разгоря с нова сила:

— Госпожица Миличкова.

— Да, тя беше тук тази сутрин.

— Дама.

— Тя ми е годеница, Гладис. Очаквам, че ще бъде тук доста често.

— Годеница — повтори Гладис. — Ах, Да. Прочетох Двадесет Съвета За Да Мине Сватбата Ви Като По Вода.

Очите ѝ се притъмниха. Тя се обърна и затропа нахълс стълбите.

Олян се почувства като мръсник. Разбира се, той си беше мръсник, но от това не му ставаше по-леко да се чувства като такъв. От друга страна за нея... проклетие, за него..., за Гладис беше виновна криворазбраната женска солидарност. Какво можеше да стори той изправен срещу това? Прелест-Хубавинка трябваше да направи нещо по въпроса.

Тогава той забеляза, че един от старшите служители учтиво го чака.

— Да? — попита той. — Мога ли да помогна с нещо?

— Какво ще искате от нас, сър?

— Как се казвате?

— Плюнков, сър. Робърт Плюнков.

— И защо питаш мен, Боб?

— Защото председателят казва джаф-джаф, сър. Сейфовете трябва да се заключат. Както и хранилището за счетоводните книги. Всички ключове са у г-н Бент. И, ако не възразявате, сър, името ми е Робърт.

— Някакви резервни ключове?

— Може би ще да са в кабинета на председателя, сър — предположи Плюнков.

— Виж какво... Робърт, от теб искам да си вървиш вкъщи и добре да се напиш, разбрахме ли се? А аз ще намеря ключовете и ще заключа всички катинари, които успея да намеря. Сигурен съм, че утре г-н Бент ще бъде с нас, а ако пък не е, ще свикам съвещание на старшите служители. Искан да кажа, ха, ами че вие не може да не сте наясно как работи всичко тук!

— Е, да. Разбира се. Само че... такова... все пак... — гласът на служителя затихна и замлъкна.

Само че го няма г-н Бент, довърши наум Олян. А той ще да е делегирал отговорности със същата лекота, с която стридите танцуват танго. Какво по демоните ще правим?

— Ей, има ли някой тук? Това ли е банкерското работно време^[4]? — разнесе се глас откъм вратата. — Както чух, пак си загазил.

Беше Прелест-Хубавинка и, естествено, искаше да каже: „Здравей! Радвам се да те видя.“

— Изглеждаш зашеметяващо — възхити й се Олян.

— Да, знам — отвърна Прелест-Хубавинка. — Какво става? Бакшишът ми каза, че всичият персонал взел че хукнал да бяга от твоята банка.

По-късно Олян разсъди, че от този момент нататък нещата са тръгнали накриво. Човек трябва да яхне жребца на Мълвата още преди да е излязъл от двора, така че да е в състояние да му дръпне юздите. Човек трябваше да се запита: „Какво ще си помислят хората като разберат, че персоналят е хукнал да бяга от банка?“ Човек трябваше да отърчи до офиса на „Вестника“. Човек трябваше да се настани в седлото и да почне да командва парада, тук и сега.

Да, обаче Прелест-Хубавинка изглеждаше зашеметяващо. Освен това не се беше случило нищо повече от това, че един от екипа го избило на смехотворна криза и напуснал сградата. Какво можеше да направи който и да е по въпроса.

А отговорът, разбира се, беше: всичко, каквото си поискат.

Той осъзна, че зад него има още някой.

— Г-н Ментелик, шър?

Олян се обърна. След като току-що си гледал Прелест-Хубавинка, Игор беше още по-непривлекателна гледка от обикновено.

— Игор, сега изобщо не му е времето... — започна Олян.

— Ошъжнавам, че не ще предполага да ще качвам на партера, шър, но г-н Менгеме кажва, че е жавършил ришунката. Много е добра.

— За какво става дума? — поинтересува се Прелест-Хубавинка.
— Струва ми се, че почти успях да разпозная две от думите.

— О, има един човек там долу в съвоку... в мазето, който проектира за мен еднодоларовата банкнота. Фактически книжни пари.

— Нима? Изгарям от желание да ги видя?

— Наистина ли?

Наистина бяха възхитителни. Олян гледаше ли гледаше дизайните за предната и задната страна на еднодоларовата банкнота. Под ослепително белите светлини на Игор те изглеждаха пищни като пудинг със сливи и по-сложни и от джуджешки договор.

— Колко пари само ще направим — размечта се той на глас. — Прекрасна работа Бу... г-н Менгеме!

— Ще взема да си остана Бухльо — вметна нервно художникът.
— В крайна сметка нали важното е да не е Дженкинс.

— Да бе — каза Олян, — сигурно има десетки Бухльовци.

После прехвърли погледа си към Хюбърт, който се беше изправил на сгъваема стълба и се взираше безнадеждно в тръболяка.

— Как върви, Хюбърт? — подметна той. — Парите добре ли си текат, а?

— Какво? О, добре. Добре, да, добре — замънка Хюбърт замалко не събаряйки стълбата в устрема си да слезе и се втренчи в Прелест-Хубавинка с израз на неясен ужас.

— Това е Прелест-Хубавинка Миличкова, Хюбърт — обясни Олян, та да не би на него да му хрумне да избяга. — Тя е моята годеница. Тя е жена — добави той предвид безпокойния му поглед.

Прелест-Хубавинка протегна ръка и каза:

— Здравей, Хюбърт.

Хюбърт зяпна.

— Нищо няма да ти стане от едно ръкостискане, Хюбърт — окуражи го предпазливо Олян. — Хюбърт е икономик. Това е нещо като алхимик, но не води до чак толкова мазало.

— Значи ти знаеш какво ли не за това как се движат парите, нали Хюбърт? — Прелест-Хубавинка стисна неговата несъпротивляваща се

ръка.

И най-накрая идеята за реч стигна до ума на Хюбърт:

— Аз заварих хиляда деветдесет и седем сглобки и издухах Закона за Намаляващата се Възвръщаемост.

— Не бих си и помислила, че някой друг е правил това досега — похвали го Прелест-Хубавинка.

Хюбърт грейна. Беше толкова лесно!

— Ние тук, знаете ли, не правим нищо нередно! — увери я той.

— Не се и съмнявам — Прелест-Хубавинка се опита да си издърпа ръката.

— Той, знаете ли, може да държи сметка за всеки долар в града. Възможностите са безкрайни! Но, но, но, ами, разбира се ние по никакъв начин не объркваме нещата!

— Много се радвам да го чуя, Хюбърт — Прелест-Хубавинка задържа по-силно.

— Естествено, изпитваме някои проблеми на растежа! Обаче всичко се извършва извънредно внимателно! Нищо не е било загубено заради клапан, който да сме забравили отворен или нещо подобно!

— Колко вълнуващо! — каза Прелест-Хубавинка, опря се със свободната си ръка в рамото на Хюбърт и изтръгна другата от хватката му.

— Трябва да си ходим, Хюбърт — намеси се Олян, — но продължавай все така отличната си работа. Много се гордея с теб.

— *Наистина* ли? — поразисе Хюбърт. — А г-н Козмо каза, че съм бил побъркан и искаше от Леля да предаде Бълбукатора за вторични суровини!

— Какво типично тесногръдо закостеняло мислене — възмути се Олян. — Та сега е Векът на Аншоата. Бъдещето принадлежи на хора като теб, способни да ни кажат как работят нещата.

— Наистина ли? — ахна Хюбърт.

— Помни ми думите — увери го Олян и твърдо заизбутва Прелест-Хубавинка накъм далечния изход.

Когато излязоха, Хюбърт подуши дланта си, потръпна и изкоментира:

— Те бяха добри хора, нали?

— Да, гошподарю.

Хюбърт се загледа в поблясващите и преливащи тръби на Бълбукатора, вярно отразяващи в приливите и теченията си потока на парите в града. Един-единствен удар можеше да разтърси света. Отговорността беше ужасяваща.

Игор се присъедини към него. Те стояха там посред тишината, нарушавана единствено от църцоренето на стопанството.

— Какво да *права*, Игор? — възкликна Хюбърт.

— В Щарото Отечештво ши имаме една пошловица — подметна Игор.

— Какво сте имали?

— Пошловица. Кажваме: „Ако не ишкаш чудовище, недей да дърпаш ръчката“.

— Дали не мислиш, че съм полудял, Игор?

— Множина велики мъже ша били шмятани жа луди, г-н Хюбърт. Дори и д-р Ханш Форворд е бил ижкарван луд. Но да ги питам аж тях, възможно ли е един луд да шътвори революционен екштрактор жа живи можъци?

— Този Хюбърт... наред ли е? — рече Прелест-Хубавинка докато се качваха по мраморното стълбище накъм вечерята.

— По критериите за вманиачени младежи, неизлизащи на дневна светлина ли? — отвърна Олян. — Бих казал, че си е съвсем наред.

— Но той се държеше сякаш никога досега не е виждал жена!

— Просто не е свикнал с неща, към които не се прилага упътване — оправда го Олян.

— Ха — изсумтя Прелест-Хубавинка. — Защо ли това се случва все с мъже?

Работи за големи за нищожна заплата, помисли си Олян. Примирява се с драсканици и изпочупени прозорци заради големи. Спи на палатка в пустошта и влиза в пререкания с могъщи хора. Всичко това заради големи. Той обаче не каза нито дума, защото беше чел упътването.

Стигнаха етажа на управата. Прелест-Хубавинка вдъхна въздуха:

— Подушваш ли? Не е ли просто възхитително? — заразчувства се тя. — Това не би ли превърнало и заек в хищник?

— Овнешка глава — провеси нос Олян.

— Само за бульона — зауспокоява го Прелест-Хубавинка. — Всичките меки лигави парчета предварително ги вадят. Недей да се вкисваш. Просто си те е разстроил един стар виц, това е.

— Какъв стар виц?

— О, хайде сега! Едно момченце влиза в месарницата и казва: „Мама казва да дадете, моля, една овнешка глава, ама да оставите очите, щото трябва да ни гледа до края на седмицата“. Схващаш ли? Думата „гледам“ е употребена и в смисъла „грижа се за прехраната“ и в смисъла, така де, „гледам“, така че...

— Просто си мисля, че е малко нечестно относно овцата, това е.

— Брей — срязва го Прелест-Хубавинка. — Ядеш си значи анонимни парчета от животни, но виж, като се опре до други неща, това за теб е нечестно, а? Какво си мислиш, че като отрежат главата, тя се радва, че поне няма да я ядат ли? Строго погледнато колкото повече изяждаме от животното, толкова по-добре за вида му, защото няма да има нужда да колим толкова от тях.

Олян блъсна двойната врата и отново му замириса на нещо нередно.

Калпазанчо го нямаше. Обикновено той го чакаше в подноса си за входящи, винаги готов сърдечно и много лигаво да го посрещне за добре дошъл. Обаче подносът беше празен.

Освен това стаята изглеждаше по-просторна, защото в нея нямаше и Гладис.

На пода се въргаляше малък син нашийник. Миризмата на готвено изпълваше въздуха.

Олян се втурна надолу по прохода към кухнята, където големът беше застанал тържествено пред печката и гледаше подскачащия похлупак на едно много голямо гърне. Мръсна пяна преливаше през ръба му и капеше по печката. Като видя Олян, Гладис се обърна и каза:

— Аз Ви Готвя Вечерята, Г-н Ментелик.

Мрачни изчадия на Ужаса заиграха параноичното си хоро пред вътрешните очи на Олян.

— Ще може ли да оставиш черпака и да се мръднеш от гърнето, ако обичаш? — изведнъж се озова до рамото му Прелест-Хубавинка.

— Аз Готвя Вечерята На Г-н Ментелик — заяви Гладис с известна доза непокорство.

На Олян му се стори, че мърлявите мехурчета ставаха все по-големи.

— Да, и като гледам, тя е почти готова — настоя Прелест-Хубавинка — Така Че Бих Искала Да Я Погледна, Гладис.

Настъпи тишина.

— Гладис?

С едно-единствено движение големът ѝ предаде черпака и отстъпи крачка назад, премествайки половината си тон одушевена глина леко и безшумно като мъгла. Прелест-Хубавинка надигна предпазливо капака и потопа черпака в гъстата маса.

Нещо задраска обувката на Олян. Той погледна надолу и срещна развълнуваните и ококорени като на златна рибка очи на Калпазанчо. След това погледна и това, което се издигаше от гърнето и осъзна, че трябва да са били минали поне тридесет секунди откакто за последно бе вдишал въздух.

Пеги влезе забързано.

— Ох, ето къде си бил, палавник такъв! — възкликна тя. — Няма да повярвате, той като побягна и стигна чак до ледницата! — после тя се огледа, отмятайки коси от очите си. — О, Гладис, нали ти казах да го преместиш на студения котлон като кипне!

Олян гледаше издигащия се черпак и докато го заливаше облекчението, най-различни опаки мисли задрапаха да бъдат чути:

„А съм на тази работа от няма и седмица. Човекът, от когото всъщност завися, взел че избягал с крясъци. Ще ме изобличат като престъпник. Това е овнешка глава... И, благодаря ти, че си помислил за всичко, Еймсбъри, тя е със слънчеви очила.“

[1] Такъв религиозен култ е възникнал на кръглата земя на някои тихоокеански острови някъде след Втората световна война. На въпросните острови е имало американски военни бази и са идвали самолети натоварени с „cargo“ (буквално товар), сиреч невиджани дотогава промишлени стоки, което за островитяните е било голяма благинка. Да, обаче войната свършила, военните бази били закрити и „каргото“ секнало. Тогава островитяните решили да привикат сами самолетите с „карго“ като си построили подобия на самолети и летищни съоръжения от тръстики и друго подобно и извършвали ритуали наподобяващи рутинни действия на военно летище. Според

доктрините на култа „каргото“ било всъщност дар от духовете за островитяните, но лошите бели го узурпирали с магия, така че трябвало свръхестествено въздействие, за да се възстанови справедливостта. — Бел.пр. ↑

[2] Известна още като „закон за Макрокосмоса и Микрокосмоса“. Положение в много кръглоземни окултни учения, с което често те обясняват неща от типа защо астрологията влияе на хорските работи. Общо взето става дума за това, че в човешкия организъм (или човешките общности или изобщо нещо близко до практическите интереси на един човек) — в „микрокосмоса“ всяка част съответства на някоя част от големия Космос (на планети, стихии, билки и т.н. и т.н.). В резултат на това, събитията между тези големи космически неща (например движението на планетите по отношение една на друга) влияе на разни човешки работи. — Бел.пр. ↑

[3] На японски това значи „пилеене на време“. — Бел.пр. ↑

[4] В началото на 19 век банките в Англия обикновено са били отворени от 10 сутринта до 3 следобед, откъдето и досега „банкерско работно време“ е английски израз за лабаво такова. — Бел.пр. ↑

ГЛАВА 9

МЕТРАКИС СЕ БОРИ СЪС ЗЪБИТЕ СИ — БОГОСЛОВСКА КОНСУЛТАЦИЯ — „НА ТОВА МУ СЕ ВИКА РАЗВЛЕЧЕНИЕ“ — ЧУДНАТА ИГРАЧКА НА КАЛПАЗАНЧО — КНИГИТЕ НА СЪР ДЖОШУА — БАНКИРАНЕ С ВЗЛОМ — ПОЛИЦЕЙСКИ УМОВЕ — АМИ ЗЛАТОТО? — МЕТРАКИС ЗАГРЯВА — ЗАВРЪЩАНЕТО НА ПРОФЕСОР БЪЛХАРНИКОВ, УВИ — ОЛЯН СИ БРОИ БЛАГАТА — РАЗОБЛИЧЕН ВЪРКОЛАК — ЛЕКЬОР: ЗА ВАШЕ БЛАГО Е — ВРЕМЕ ЗА МОЛИТВИ

— Боя се, че вече трябва да затварям, преподобни отче — нахлу в сънищата на Метракис гласът на г-жа Домакинс. — Пак отваряме утре в девет часа — добави тя с надежда.

Метракис отвори очи. Топлината и постоянното тиктакане на часовника го бяха унесли във великолепна дрямка. Пред него беше застанала г-жа Домакинс, не възхитително гола и розова като в доскорошните му видения, а със семпло кафяво палто и неподходяща шапка с пера.

Стреснат от събуждането, той припряно затършува в джобовете си за зъбите си, тъй като не смееше да ги остави под защитата само на устата си докато спи. Извърна глава в пристъп на необичайно за него смущение, докато ги въдворяваше с бой в устата си, след което с още бой отново ги завъдворява там, но в правилното положение. В боя те винаги даваха отпор. Отчаян, той ги извади и ги халоса някой друг път в крака на стола колкото да пречупи волята им, след което пак ги напъха в устата си.

— Гжхц! — каза Метракис, шляпна се по бузата и продължи, бършейки устните си с кърпичка. — Благодаря Ви, уваждаема госпочжо. Чте ме ицзвините ли цза това, те чте ме докарат мен до мъченичество, чецтна дума.

— Не исках да Ви прекъсвам — извини се г-жа Домакинс докато ужасеното ѝ изражение постепенно отминаваше. — Несъмнено се нуждаете от малко сън.

— Не цпах, мадмоацзел, а рацзмичлявах — изправи се Метракис. — Рацзмичлявах цза падението на нечецтивия и възцдигането на благочецтивия. Не е ли речено, че поцледните чте цтанат първи, а първите поцледни?

— Знаете ли, винаги съм имала някои притеснения по този въпрос — сподели г-жа Домакинс. — Искях да кажа, какво става с хората, които не са чак първи, обаче не са и съвсем последни? Нали разбирате... които се стараят колкото могат?

Тя се запъти към вратата по начин, който не чак толкова фино колкото ѝ се струваше го подканваше да я съпроводи.

— Действително интересен въпрос, Берениц — присъедини се към нея Метракис. — В Цвечтеното Пицание това не ще обцъчжда, но не ще и цъмнявам, че...

Челото му се набърчи. Религиозните въпроси рядко тревожеха Метракис, а този си беше трудничък. Но той посрещна предизвикателството на висотата на роден богослов:

— ... не ще и цъмнявам, че в крайна цметка те пак така чте ци це цтараят, но *вероятно в противоположното направление!*

— Какво, накъм Последните ли? — разтревожи се тя.

— Но, цкъпа ми гоцпочжо, не цзабравяйте, че те тогава чте ца Първи.

— Ах, да, не бях помислила за това. Това наистина е единственият начин, освен само ако първоначалните Първи не биха изчакали Последните да ги настигнат.

— Което воицтину би било чудо — изкоментира Метракис, гледайки я как заключва вратата след него.

Вечерният въздух беше хладен и неприветлив след топлината на стаята с вестниците, от което перспективата за още една нощ в евтиния хан на Маймунска Улица ставаше двойно по-непривлекателна. Точно сега на него му трябваше негово си чудо, а имаше чувството, че едно вече си се очертава направо пред очите му.

— Предполагам, че за Вас, преподобни отче, е ужасно трудно да си намерите подслон — подпита г-жа Домакинс.

В здрача той не можеше да разчете изражението ѝ.

— О, ацз имам моята вяра, цецтро — рече той. — Ако не дойде цам Ом, той идцпрачта... Ооох!

И то точно по това време! Да вземе да изскочи една пружина! Същинско наказание!

Но въпреки цялата причинена от това агония, то си имаше и благодатните страни. Г-жа Домакинс се завтече към него с израза на

жена, решена да стори добро на каквато и да е цена. Но все пак, ох, как болеше, пружината се беше изстреляла право през езика му.

Зад гърба му се обади още един глас:

— Извинявайте, нямаше как да не забележа... Вие случайно не сте ли г-н Метракис?

Разярен от болката в устата си Метракис се заобръща, таейки убийство в сърцето си, но г-жа Домакинс се намеси с едно „Преподобният отец Метракис, ако обичате, благодаря ви много“ и юмруците му се разгънаха.

— Ацшм — изохка той.

Един блед млад мъж в старомодна чиновническа роба внимателно го наблюдаваше.

— Казвам се Дотук — представи се той, — а в случай, че Вие сте Метракис, то аз познавам един богат човек, който би желал да се види с Вас. Това би могло да е щастливият Ви ден.

— Нима? — промълви Метракис. — А ако тоцзи човек це кацзва Коцзмо, то ацз бих чжелал да це видя ц него. И това би могло да е и неговият чтацтлив ден. Не цме ли чтацтливци, а?

— Сигурно си изпитала момент на ужас — забеляза Олян, докато си отпочиваха в гостната с мраморния под. Е, поне Прелест-Хубавинка си отпочиваше. Олян търсеше.

— Нямам представа за какво ми говориш — отвърна тя, докато той отваряше един шкаф.

— Големите не са били изработени, за да са свободни. Не разбират как да се оправят с... някои неща.

— Ще се научат. А тя нямаше да нарани кученцето — заяви Прелест-Хубавинка гледайки го как крачи из стаята.

— Ти не беше сигурна. Чух те как й говореше. Онова за „Остави черпака и бавно се обърни“ — Олян отвори чекмедже.

— Да не търсиш нещо?

— Едни банкови ключове. Някъде тук трябва да има една връзка.

Прелест-Хубавинка се присъедини, за да не продължава спора за Гладис. Освен това в покоите беше пълно с шкафове и чекмеджета, така че имаше какво да прави човек докато чака да стане вечерята.

— А този ключ за какво е? — попита тя след няколко секунди.

Олян се обърна. Прелест-Хубавинка държеше сребрист ключ на халка.

— Не, трябва да са доста повече — реши той. — Между другото, къде го намери?

Тя посочи голямото бюро:

— Просто натиснах ето *тук* и... А, този път не стана...

На Олян му отне повече от минута да напипа пружината и да изтегли малкото чекмедженце. Затворено то изчезваше без следа в жилките на дървото.

— Трябва да е за нещо важно — каза той и се насочи към друго бюро. — Сигурно останалите ключове са още някъде. Пробвай го на каквото и да е. Аз всъщност само нощувах тук. Не знам какво има и в половината от тези чекмеджета.

Върна се към голямото бюро и затършува из съдържанието му, когато чу зад себе си изщракване и проскърцване, а Прелест-Хубавинка изрече с доста равен глас:

— Ти нали казваше, че сър Джошуа развличал тук млади дами?

— Очевидно да. Защо?

— Е, ей на това му *се вика* развлечение.

Олян се обърна. Вратата на един масивен шкаф зееше широко отворена.

— О, не — възкликна той. — *Това* пък какво е?

— Ти бързикаш ли се с мен?

— Добре де. Но всичко тук е толкова... черно.

— И кожено — допълни Прелест-Хубавинка. — Вероятно също така и гумено.

Те пристъпиха към току-що разкрилия се музей на хитроумната еротика. Някои от експонатите, веднъж пуснати на свобода, се заразгръщаха, заразклатиха се, а в отделни случаи, заотскачаха от пода.

— Това тук... — Олян подритна нещо, което каза *пльонк* — ... е, ами, гумено. Несъмнено гумено.

— Но всичкото е доста префърцунено — забеляза Прелест-Хубавинка. — Сигурно са му се били свършили идеите.

— Или това или вече са му били дошли всички възможни идеи. Май е бил на осемдесет като е умрял — каза Олян, когато една сеизмична тръпка причини събарянето на още наслаявания.

— Браво на него — измърмори Прелест-Хубавинка. — А, тук има също и няколко рафта книги — продължи да изследва здрача в дъното на шкафа тя. — Ей тук, зад онова доста шантаво седло и камшиците. Четиво за преди лягане предполагам.

— Надали — Олян измъкна един том с кожена подвързия и го разгърна на случайна страница. — Виж, това е дневникът на дъртия момък. Години и години наред. Майчице, ама това са *десетилетия*!

— Давай да го публикуваме и да забогатеем — Прелест-Хубавинка подритна купчината. — С дискретни кафяви корици, разбира се.

— Не, ти не разбираш. Тук може да има нещо за г-н Бент! Има някаква тайна... — Олян прокара пръст по кориците. — Да видим сега, той е на четиридесет и седем, дошъл е като е бил на тринадесет, а след някой друг месец са го потърсили някакви хора. На стария Разкош те никак не са му се харесали... Аха! — той извади два тома. — В тези трябва да се намери нещо, точното време ще да е там някъде...

— Това пък какво е и защо дрънчи? — обади се Прелест-Хубавинка и вдигна чифт някакви странни устройства.

— Откъде да знам?

— Нали си мъж.

— Да, и? Искях да кажа, не си падам по тия работи.

— Знаеш ли, то е като с хряна — рече замислено Прелест-Хубавинка.

— Моля?

— Такова... ами хрянът върви добре на сандвич с говеждо, така че си мажеш от него. Да, но един ден само с една лъжичка вече ти е леко безвкусно...

— Така да се каже — промълви очарован Олян.

— ... така че си слагаш две, а скоро те стават три и докато се усетиш, хрянът вече е повече от мръвката, и така докато един ден не забележиш, че говеждото, който знае как, съвсем е отпаднало.

— Не мисля, че точно това е метафората, която търсиш — изтъкна Олян, — защото съм те виждал да си правиш сандвич с хрян.

— Така си е, но все пак си я бива — не се съгласи Прелест-Хубавинка, после се наведе и вдигна нещо от пода. — Твоите ключове, струва ми се. Какво ли са правили там, сигурно никога няма да разберем с малко късмет.

Олян ги взе. Връзката беше натежала от ключове от всякакъв размер.

— А какво да правим с всичко това? — пак ритна купчината Прелест-Хубавинка. Тя се разтресе и нещо в нея изписука.

— Да го напъхаме обратно в шкафа? — неуверено предложи Олян.

Купчината первезерия с изстинала страст имаше зловещ, неземан вид, като някакво чудовище от морската бездна, безцеремонно извлечено на светлината на слънцето от родните му дълбини.

— Не мисля, че ще мога да го понеса — реши Прелест-Хубавинка. — Хайде просто да оставим вратата отворена и да се надяваме, че то само ще си се прибере. Ей! — последното се отнасяше за Калпазанчо, който чевръсто изприпка от стаята с нещо в устата си.

— Моля те, кажи ми, че това беше само стар гумен кокал? — възкликна тя.

— Не-е — поклати глава Олян. — Мисля, че това определено не беше правилното определение. Мисля, че това беше... беше... ами не беше стар гумен кокал, ето какво беше.

— Виж сега — започна Хюбърт, — не мислиш ли, че щяхме да знаем, ако златото беше откраднато? Ами че за такива неща хората говорят! Сигурно вината е в кръстосания мултиклапан ето тук — той почука с пръст по една тънка стъклена тръбичка.

— Не мишля, че Бълбукаторът ще жаблуждава, шър — възрази мрачно Игор.

— Игор, осъзнаваш ли, че ако Бълбукаторът е прав, то ще трябва да приема, че в трезорите ни практически няма злато?

— Убеден съм, че Бълбукаторът не греши — Игор извади един долар от джоба си и отиде до кладенеца. — Ако благоволите да наблюдавате шкалата „Ижгубени пари“, шър?

Той хвърли монетата в тъмните води. Тя проблесна за момент и потъна отвъд джобовете на Човечеството. В едно от ъгълчетата на засуканата стъклария на Бълбукатора се надигна мъничко синьо мехурче, заклатушка се натам-насам, докато се издигаше и изплува на повърхността със слабо „гльп“.

— Майко мила — каза Хюбърт.

Комичната традиция е, когато двама души вечерят на маса, предназначена да събере двадесет, те да седнат от двата ѝ края. Олян и Прелест-Хубавинка не я последваха, а се сгушиха заедно. От другата страна стоеше Гладис със салфетка праметната през едната ръка и с печално светнали очи.

Овнешкият череп изобщо не допринасяше Олян да си възвърне бистротата на ума. Пеги го беше поместила в центъра на композицията и го беше обкръжила с цветя, но тежкарските му черни очила му лазеха по нервите.

— Добре ли чуват големите? — поинтересува се той.

— Изключително добре — отговори Прелест-Хубавинка. — Виж, не се тревожи, имам план.

— О, колко хубаво.

— Не, сериозно. Утре ще я взема с мен.

— Не можеш ли просто... — Олян се поколеба и продължи само с устни — ... да промениш думите в главата ѝ?

— Тя е свободен голем! — сръза го Прелест-Хубавинка. — А на *теб* как би ти се харесало това?

Олян си спомни Бухльо и рязката.

— Не особено — призна си той.

— При свободните големи мисленето следва да се променя чрез убеждение. Мисля, че мога да се справя.

— Твоите златни големи нали щяха да пристигнат утре?

— Така се надявам.

— Напрегнат ден ще бъде. Аз ще се опитвам да пусна в обращение книжни пари, а ти ще проведеш шествие на злато по улиците.

— Не можем да не ги изкараме на светло. Впрочем те може и да не са златни. Сутринта ще ходя да се видя с Бълхарников.

— Ние ще ходим да се видим с него. Заедно!

Тя потупа Олян по ръката:

— Няма значение. Има и по-лоши неща от златни големи.

— Не се сещам, какво ли може да е това — измрънка Олян, съждение, за което по-късно щеше да съжалява. — Искаше ми се да отклоня хорските умове от въпроса за златото...

Той се сепна и се втренчи в овнешката глава, която от своя страна някак спокойно и загадъчно се втренчи в него. Кой знае защо на Олян му се стори, че тя би трябвало да има саксофон и малка черна баретка.

— Дали са погледнали в трезорите? — каза си той на глас.

— Кой да е погледнал? — не разбра Прелест-Хубавинка.

— Ето къде е отишъл. Нещо, на което може да се разчита, нали? Основанието на всичко струващо си?

— Кой да е отишъл?

— Г-н Бент е в трезора при златото! — оповести Олян и скочи толкова бързо, че столът му се прекатури. — У него са всичките ключове!

— Пардон? Той не беше ли човекът, който изперкуляса, защото бил допуснал нищожна грешка?

— Същият. Той има Минало.

— От онези с главно М ли?

— Именно. Ела, да слизаме!

— А аз си мислех, че щяхме да имаме романтична вечер?

— Ще си я имаме! Веднага след като го изкараме от там!

Единственият звук в подземието беше потропването на крака на Прелест-Хубавинка. Кое то наистина лазеше по нервите на Олян, докато крачеше напред-назад пред стаята със златото на светлината на сребърния свещник, който беше украсявал масата в трапезарията.

— Само се надявам, че Еймсбъри поддържа бульона топъл — обади се Прелест-Хубавинка.

Троп-троп, троп-троп.

— Виж — заобяснява се Олян. — Първо на първо, за да отвориш сейф като този, името ти трябва да е нещо като Чевръстия МакДжи, и второ на второ, тези мънички шперцове просто не вършат работа.

— Добре тогава, да вървим да намерим г-н МакДжи. Той сигурно ще има каквото ти трябва.

Троп-троп, троп-троп.

— Няма да стане, защото, трето на трето, сигурно изобщо няма такъв човек, а, четвърто на четвърто, хранилището е заключено отвътре и мисля, че той е оставил ключа в ключалката, поради което

никой от тези не става — той раздрънка връзката с ключовете, — пето на пето, аз се опитвам да завъртя ключа оттук с пинцет, стар трик, който както излиза, не върши работа!

— Добре. Тогава защо да не си вървим?

Троп-троп, троп-троп.

Олян отново надникна през тясната шпионка във вратата. Отвътре тя беше закрыта с тежка пластинка, така че той можеше да види единствено просветването по ръбовете. Вътре имаше лампа. А това което там нямаше, беше, доколкото му беше известно, каквато и да е вентилация. Все едно трезорът е бил построен преди идеята за дишане да се е била разпространила. Това беше изкуствена пещера, създадена да се държат в нея неща, които изобщо не се предполагаше да се вадят от там. Златото не може да се задуши.

— Мисля, че нямаме избор — каза той, — защото, шесто на шесто, на него му свършва въздухът. Може дори вече да е умрял!

— Ако е умрял, не можем ли да оставим това за утре? Тук ще измръзна.

Троп-троп, троп-троп.

Олян огледа тавана. Беше от прастари дъбови греди, стегнати с железни скоби. Той знаеше какъв можеше да бъде дъбът като остарее. Като стомана, само че по-гаден. Затъпяваше брадви и отхвърляше чукове в лицата на тези които биеха с тях.

— Охраната не може ли да помогне? — предложи Прелест-Хубавинка.

— Съмнявам се — въздъхна Олян, — и изобщо не ми се ще да окуражавам в тях идеята, че могат да прекарат нощта в разбиване на трезора.

— Чакай, те нали са най-вече от Градската Стража?

— Е и? Когато някой търчи към хоризонта с колкото злато може да носи, обикновено не го е грижа, каква е била предишната му работа. Аз съм престъпник. Вярвай ми.

Той закричи накъм стълбището, броейки полугласно.

— Сега пък какво правиш?

— Пресмятам, коя част на банката ще да е директно над златото — обясни Олян. — Но знаеш ли какво? Май се сещам. Златото е точно под неговото бюро.

Маслото в лампата се свършваше и мазен дим се виеше и отлагаше по чувалите, на които г-н Бент се беше свил на плътно кълбо. Отгоре се чуваха шумове и гласове приглушени от древния таван. Един от тях каза:

— Не мога да го помръдна. Добре тогава, Гладис, твой ред е.

— Това Занимание Подобаващо За Дама Ли Е? — избоботи друг глас.

— О, да, то е нещо като разместване на мебели — обади се още един глас, несъмнено женски.

— Добре. Ще Го Повдигна И Ще Помета Под Него.

Разнесе се грохотът от дърво влачено по дърво и малко прах се посипа по натрупания ценен метал.

— Действително Е Много Прашно. Ще Ида Да Взема Метла.

— Всъщност, Гладис, бих искал сега да вдигнеш и пода — намеси се първият глас.

— И Под Него Ли Може Да Е Прашно?

— Убеден съм в това.

— Добре.

Чуха се няколко тропания, от които гредите запращяха, след което бе избоботено:

— В „Книга За Домакинята От Лейди Вагон“ Не Се Казва Нищо За Метене Под Подове!

— Гладис, там долу един човек може би умира!

— Разбирам. Това Би Било Нехигиенично — гредите се разтърсиха от още един удар. — Лейди Вагон Казва, Че Всякакви Тела Намерени След Неделен Купон Следва Да Бъдат Дискретно Отстранявани, За Предотвратяване На Скандал.

Още три удара и една от гредите се строши.

— Лейди Вагон Казва, Че Стражарите Са Непочтителни И Не Си Бършат Калните Ботуши.

Още една греда се строши. Светлинни лъчи се забиха в подземиято. Появи се ръка с размерите на лопата, която сграбчи една от железните скоби и я скъса...

Олян се втренчи в сумрака, докато пушекът се кълбеше насреща му.

— Той е тук долу! Богове, как смърди само!

Прелест-Хубавинка надникна иззад рамото му:

— Жив ли е?

— Определено се надявам да е така — Олян се промъкна между гредите и скочи върху сандъците със съкровището. След малко събщи — Има пулс. Има и ключ в ключалката. Можете ли да слезете по стълбите и да ми помогнете?

— Ъ, имаме си посетители — викна отгоре Прелест-Хубавинка.

Този път на фона на светлината се очертаха две глави с шлемове. Проклето да е! Използването на стражари извън работното им време си имаше и добрите страни, обаче те бяха склонни навсякъде да си носят значките и бяха точно от онзи вид хора, които биха направили прибързани заключения само защото са открили човек посред развалините на трезора на банка след края на нейното работно време. Думите „Вижте, мога да обясня всичко“ напиха да бъдат изговорени, но той задуши инициативата им точно навреме. В края на краищата това нали беше неговата банка.

— А вие пък какво искате? — поиска да знае той.

Това беше достатъчно неочаквано като за тях, но един от мъжете не изгуби присъствие на духа и каза:

— Това да не е вашият банков сейф, господине?

— Аз съм заместник-председателят, бе идиот! И тук долу на един човек му е лошо!

— Да не е паднал, докато сте влизали в трезора с взлом, господине?

О богове, човек просто не може да забаламоса едно ченге по рождение. Те просто си карат нататък с оня ми ти търпелив до втръсване тон. Когато си полицаи, всичко се оказва престъпление.

— Полицай... Вие *сте* ченге, нали?

— Стражник Хадок, господине.

— Добре, стражник, ще ми помогнете ли да изкарам колегата си на свеж въздух? Той вече хъхри. Аз ще отключа вратата от тук.

Хадок кимна на другия пазач, който се завтече накъм стълбището.

— Щом като имате ключ, господине, защо Ви трябваше да влизате с взлом?

— За да го изкарам от тук разбира се!

— Тогава как...

— Всичко е съвсем просто — каза Олян. — Веднъж само да изляза оттук и всички ще се посмеем.

— Ще чакам с нетърпение, господине — зарече се Хадок, — защото обичам да се смея.

Говоренето със Стражата беше като танц върху свлачище. Ако си достатъчно ловък, може и да останеш в изправено положение, но не можеш да направляваш събитията, нямаш спирачки и поначало си знаеш, че накрая ще има известна неразбория.

То вече не беше Стражник Хадок. Престана да е Стражник Хадок в същия момент, в който Стражник Хадок установи наличието в джобовете на Надзорника на Кралския Монетен Двор на кадифен калъф с шперцове и гумена палка, и тогава то премина в Сержант Детрит.

Шперцове, доколкото беше известно на Олян, не бяха незаконни. Да ги притежаваш си беше съвсем наред. Да ги притежаваш докато се намиращ в чужда къща, не беше наред. Да ги притежаваш като те открият в разпердушинен банков трезор беше толкова далеч от редността, че можеше да се види кривината на вселената.

Дотук за сержант Детрит нямаше проблем. Обаче сержантът започна да губи хватката си, когато се изправи пред доказателството, че Олян съвсем легитимно си е притежавал ключовете от трезора, в който беше влязъл насила. На трола това му се видя само по себе си престъпно деяние и за някое време той се заиграваше с обвинението „Губене времето на Стражата чрез влизане с взлом, когато е нямало нужда“^[1]. Той не можеше да разбере първичната нужда от шперцове, доколкото троловете нямат дума за мачоизъм, също както и гъоловете нямат дума за вода. Освен това той имаше проблем и с умонастроението и действията на, замалко не покойния, г-н Бент. Троловете не се побъркват, а побесняват. Така че той се предаде и ситуацията премина в Капитан Керът.

Той беше стар познайник за Олян. Беше едър и миришеше на сапун и обичайното му изражение беше на синеока невинност. Олян не можеше да види нищо отгътатък това дружелюбно лице, ама нищичко. Той можеше да чете повечето хора като книги, но капитанът беше

затворена книга в заключено книгохранилище. И освен това тоя човек беше винаги учтив по онзи наистина вбесяващ начин, който се среща в полицията.

— Добър вечер — поздрави учтиво той сядайки срещу Олян в малкия кабинет, изведнъж превърнал се в стая за разпит. — Мога ли да започна, господине, с въпрос за тримата мъже долу в подземиеето? И за голямото стъклено... нещо?

— Г-н Хюбърт Гали и неговите асистенти — отговори Олян — изучават икономическата система на града. Те не са замесени в *това*. Като стана дума, и аз не съм замесен в това! Фактически няма такова *това*. Вече обясних всичко това на сержанта.

— Сержант Детрит мисли, че сте нещо твърде умен, г-н Ментелик — забеляза капитан Керът, отваряйки си бележника.

— Е, да де, сигурно той мисли така за повечето хора, нали?

Изражението на Керът не се промени нито на йота.

— Можете ли да ми обясните, защо долу има голем, носещ рокля и не преставащ да заповядва на моите хора да си бършат калните ботуши? — продължи той.

— Не е без да Ви прозвуча като луд. Какво общо има това с каквото и да е?

— Не знам, господине. Надявам се да разбере. Коя е Лейди Дийрдри Вагон?

— Тя пише едни доста старомодни книжки по етикеция и домакинство за девойки, които биха искали да са от онзи вид дами, които имат време да подреждат букети. Вижте, това съществено ли е?

— Не знам, господине. Старая се да вникна в ситуацията. Можете ли да ми обясните, защо из сградата се разхожда малко кученце, притежаващо обект, който бих описал като наивен механичен уред от интимно естество?

— Сигурно защото съм на границата да се побъркам — изстена Олян. — Вижте, от значение е единствено, че г-н Бент е... имал тежък момент и се е заключил в хранилището на златото. Налагаше се да го измъкна от там бързо.

— О да, хранилището на златото — кимна капитанът — Хайде да поговорим за малко за златото?

— Какво му е на златото?

— Надявах се, че Вие ще можете да ми кажете, господине. Доколкото съм осведомен, искали сте да го продадете на джуджетата?

— Какво? Ах, да, казах това, само за да подчертая позиция.

— Позиция — повтори сериозно капитан Керът и си го записа.

— Вижте, знам как стават тези работи — обади се Олян. — Просто ме забаламосвате с всякакви глупости с надеждата, че изведнъж ще забравя къде се намирам и ще кажа нещо глупаво или изобличаващо, нали така?

— Благодаря Ви за това, господине — капитан Керът обърна бележника си на друга страница.

— За какво ми благодарите?

— За това, че ми казахте, че знаете, как стават тези работи, господине.

Видя ли? — каза си Олян. — Ето какво става като се отпуснеш. Губиш си формата. Дори и едно ченге може да те надхитри.

— Трябва да Ви кажа, г-н Ментелик — вдигна поглед капитанът, — че някои от нещата, които казахте, са потвърдени от непредубеден свидетел, който е невъзможно да е бил съучастник.

— Говорили сте с Гладис? — попита Олян.

— А Гладис е?

— Тя е, която ви тормози за калните ботуши.

— Как е възможно един голем да бъде „тя“, господине?

— А, това го знам. Правилният отговор е: как е възможно един голем да бъде „той“?

— Интересна постановка на въпроса, господине. Това сигурно обяснява роклята. И, просто от любопитство, колко тежест казахте, че можеше да носи един голем?

— Откъде да знам. Някой друг тон сигурно. Какво намекувате?

— Не знам, господине — отвърна бодро Керът. — Командорът Ваймс казва, че когато животът ти предложи оплетени спагети, просто дърпаш, докато не излезе мръвка. В действителност Вашата версия на събитията се припокрива дотолкова, доколкото той ги е разбирал, с дадената ни от г-н Калпазанчо.

— Говорили сте с *кучето*?

— Все пак той е председателят на банката, господине — изтъкна капитанът.

— И как сте разбрали какво... Ах, вие си имяхте върколак, нали така? — ухили се Олян.

— Не потвърждаваме това, господине.

— Всеки знае, че той е Ноби Нобс, знаете ли.

— Нима, господине? Майчице. Както и да е, Вашите придвижвания тази вечер са отчетени.

— Добре. Благодаря Ви — Олян понечи да става.

— Обаче придвижванията Ви по-рано през тази седмица, господине, не са.

Олян пак седна:

— Е и? Да не би да трябва да Ви давам отчет за тях?

— Би ни било от помощ, господине.

— Как точно би ви било от помощ?

— Би ни било от помощ да разберем, защо в трезора няма злато, господине. Това е само една дребна подробност в общата картина на света, но малко ни затруднява.

И в този момент, някъде съвсем наблизо, Калпазанчо се разляя...

Козмо Разкош беше седнал зад бюрото си с пръсти, склучени пред устата си и гледаше как Метракис се храни. Малцина, в състояние да направят избор, са правили такова нещо за повече от тридесет секунди.

— Супата добра ли е? — попита той.

Метракис остави паницата си след едно последно продължително сръбване:

— Цупер е, милорд — той извади сив парцал от джоба си и...

Той се кани да си извади ченето, направо тук, на масата, сети се Козмо. Изумително. О, да, и по него все още има късчета морков...

— Не се притеснявайте, поправяйте си зъбите — каза той докато Крибинс вадеше от джоба си огъната вилица.

— Чте ме докарат те до мъченичество, цър — сподели Метракис.
— Кълна це, че чте ме довърчат.

Той ги атакува с вилицата, раздрънчаха се пружини, докато накрая очевидно удовлетворен, той не ги натъпка обратно на мястото им между сивите му венци.

— Така е по-добре — провъзгласи той.

— Чудесно — рече Козмо. — А сега, предвид естеството на Вашите разкрития, грижливо документирани от Дръмнот и подписани от Вас, позволете ми да Ви попитам: защо не отидохте при лорд Ветинари?

— Поцзнавам хора отървали примката, цър — обясни Метракис — Не е чак толкова трудно, цтига да ци имач цухичко. Но доцега не цъм чувал някой да ци намери течжка цладка работа очте на цледвачтия ден. И то дърчжавна цлучжба. А поцле, хоп, ето го банкиер, ни повече ни по-малко. Някой отгоре ци го харецва и не мицля, че е някоя проклета фея. Така че ако бях отичъл при Ветинари, чтече да е малко тъпичко, нали? Да, ама той има вачта банка, а Вие я намате, което ци е црамота. Тъй че ацз цъм вачият човек, цър.

— За определена цена, без съмнение.

— Е, да, нечтичко в перо рацзходи няма да пропречи, не.

— И сте *сигурен*, че Ментелик и Искрометов са едно и също лице?

— Уцмивката му, цър. Не це цзабравя такова нечто. Има ци той дарбата да прикацзва на хората, да ги кара да ицкат да правят както той ци поицка. Като магия е, неблагодарникът му ниеден.

Козмо го наблюдаваше някое време и накрая каза:

— Дайте на отчето петдесет долара, Дръм... Дотук, и го насочете към някой добър хотел. Такъв, където да е възможно да предлагат топла вана.

— *Петдесет долара?* — изви Метракис.

— А после, ако обичате, продължете с онази малка придобивка.

— Да, сър. Разбира се.

Козмо си придърпа лист хартия, натопи перото в мастилницата и бясно записа.

— Петдесет долара? — повтори Метракис, поразен от толкова минималната разплата за греха.

Козмо вдигна очи към него и го погледна, сякаш го вижда за пръв път и не одобрява особено гледката.

— Хъ, да. Именно петдесет долара засега, отче — каза примирително Козмо, — а утре, ако паметта Ви е все още тъй добра, ще можем да насочим поглед напред към едно по-богато и праведно бъдеще. Не ме оставяйте да Ви задържам.

И той продължи да си пише.

Дотук сграбчи Метракис за ръката и го изблъска насила от стаята. Беше видял какво пишеше Козмо:

ВетинариВетинариВетинари
ВетинариВетинариВетинари
ВетинариВетинариВетинари
ВетинариВетинариВетинари
ВетинариВетинариВетинари
ВетинариВетинариВетинари
ВетинариВетинариВетинари...

Дошло беше времето за бастуна с шпагата. Набавяш го, връчваш го, взимаш парите и беж.

В Катедра Посмъртни Комуникации всичко беше притихнало. То не че беше особено шумно и в най-добрите й дни, макар че, когато шумовете на университета се поутиховаха, винаги можеше да се дочуят смътните, тънички като на комари гласове, просмукващи се откъм Отвъдното.

Белята беше, мислеше си Хикс, че твърде голям брой от предшествениците му изобщо не са имали никакъв живот извън катедрата, където социалните умения не бяха приоритетни и дори и след смъртта си изобщо не съумяваха да си живеят живота. Така че те се омотаваха около катедрата, отказвайки да я напуснат. Понякога, когато се чувстваха по-силни и Играчите от Кукличките имаха нова продукция, той ги извеждаше да помагат с боядисването на декорите.

Хикс въздъхна. Ето какъв беше недостатъкът на работата в катедра ПК — човек никога не ставаше наистина шеф. В обикновените работи хората се пенсионираха, някой друг път наминаваха в старата служба докато се намира някой, който още да ги помни, след което се изгубваха в непрестанно набъбващото минало. Тук обаче бившият персонал изглежда никога не напускаше...

Имаше един лаф: „Старите некроманти никога не умират“. Когато той разправяше това, хората го питаха: „... и?“, а на Хикс му

оставаше само да отговаря: „Опасявам се, че това е всичко. Просто старите некроманти никога не умират“.

Той тъкмо разтребваше, за да си тръгва, когато от тъмния си ъгъл се обади Чарли:

— Някой е дошъл плътно до Тази страна. Добре де, като казах „плътно“, имах предвид такова...

Хикс се озърна. Магическият кръг светеше и островърхият край на една шапка вече се издигаше право през пода.

— Професор Бълхарников? — сепна се той.

— Да, и нямаме време за размотаване, млади момко — каза сянката на Бълхарников все още издигайки се.

— Но аз нали Ви пропъдих! С Деветократното Изличаване! То пропъжда всичко.

— Да, аз го написах — усмихна се самодоволно Бълхарников. — О, недей да се тревожиш, аз съм единственият срещу когото то не работи. Ха, що за смотан тъпанар щях да съм ако бях разработил заклинание, което да работи и срещу мен, а?

Хикс насочи срещу него треперещ пръст:

— Оставил си задно порталче, така ли?

— Разбира се. Адски добро. Но няма да се плашиш, пак аз съм единственият, който знае къде е то — сега вече целият Бълхарников се рееше над кръга — и недей да се мъчиш да го търсиш. Човек с твоята ограничена дарбичка никога няма да намери скритите руни.

Бълхарников се заозърта:

— Онази забележителна млада дама няма ли я? — рече той с надежда. — Е, няма значение. Ти трябва да ме изведеш от тук, Хикс. Искам да видя веселбата!

— Веселбата? Каква веселба? — сепна се Хикс, човек планиращ да прегледа много, ама много внимателно заклинанието за Деветократното Изличаване.

— Знам какви големи идват насам!

Като дете Олян се беше молил всяка вечер преди лягане. Семейството му бяха много дейни членове на Упростената Картофена Църква^[2], която се гнусеше от излишествата на Древната и Ортодоксална Картофена Църква. Последователите ѝ бяха

необщителни, трудолюбиви и изобретателни и упоритото им придържане към маслените лампи и домашно изработените мебели ги отличаваше от останалите местни жители, повечето от които си светеха със свещи и сядаха върху овце.

Той мразеше да се моли. За него то беше все едно да отваря голяма черна дупка в пространството, та всеки момент *нещо* да може да се пресегне през нея и да го сграбчи. Може би това беше защото стандартната молитва за преди лягане включваше фразата „ако умра преди да се събудя“, от която в по-лоши нощи той се бе мъчил да не заспи чак до сутринта.

Освен това го бяха научили да използва времето преди да заспи, за да си преброи получените блага. И сега, легнал в тъмнината на банката, премръзнал и многозначително самотен, той се реши на същото.

Зъбите му си бяха здрави и не страдаше от преждевременен косопад. Ето! То не било толкова трудно, нали?

Освен това Стражата, собствено, не го беше точно арестувала. Обаче един трол пазеше трезора, около който бяха опънати злокобни жълто-черни въжета.

В трезора нямаше злато. Е, дори и това не беше съвсем вярно. Имаше най-малкото две-три кила покриващи оловните кюлчета. Някой доста добре си беше свършил работата там. Това беше лъч надежда, нали? Най-малкото имаше поне *някакво* злато. Не беше като да няма изобщо *никакво* злато, нали?

Той беше сам, защото Прелест-Хубавинка прекарваше нощта в килиите за посегателство срещу длъжностно лице от Стражата. Олян смяташе, че това не е честно. Естествено, в зависимост от това колко криво му е на ченгето, не съществува действие, с изключение на това да си физически другаде, което да не може да бъде инкриминирано като посегателство, но Прелест-Хубавинка не беше точно посегнала на сержант Детрит, а само се беше опитала да прободне крачището му с токчето си, резултатът от което беше едно счупено токче и един навехнат глезен. Капитан Керът^[3] го беше уверил, че това щяло да бъде взето предвид.

Градските часовници прозвъняха четири часа и Олян се замисли за бъдещето си, с оглед най-вече на неговата продължителност.

Погледни от добрата страна. Можеха и просто да го обесят.

Той трябваше да слезе в хранилището още в Ден Първи като си води алхимик и юрист. Те изобщо правили ли са ревизия на трезорите? Или пък това го прави тайфа готини приятелчета, които набързо оглеждат трезорите на други приятелчета и без офлянкване подписват, та да не изпуснат обяда? Може ли да не вярваш на думите на приятелчета? Особено ако искаш и те да не се съмняват в твоите.

Може би покойният сър Джошуа го е издухал всичкото по екзотични кожени стоки и млади дами. Колко ли нощи в обятията на прекрасни жени можеше да купи една торба злато? Съгласно поговорката една добра жена струвала повече от товар злато, така че една майсторски лоша трябваше да струва още повече.

Той стана и запали свещ и окото му попадна на дневника на сър Джошуа, оставен на масичката до леглото. Преди тридесет и девет години... добре де, това беше точната година, а както той и без това нямаше какво да прави...

Късметът, който цял ден му се изплъзваше измежду пръстите сега се завърна. Въпреки че той дори не беше сигурен, какво точно търси, все пак го намери още на шестата, случайно разгърнатата страница:

Днес в банката дойдоха няколко души с шантав вид и питаха за момчето Бент. Казах на персонала да ги изпроводи. Той се справя изключително добре. Чудна работа, какво ли ще да е изстрадал?

Повечето от дневника беше в някакъв шифър, но естеството на кода предполагаше, че сър Джошуа скрупулъзно е документирал всичките си любовни похождения. Човек можеше най-малкото да се възхищава на прямотата му. Той бе установил, какво точно иска от живота и се бе постарал да вземе колкото се може повече от него. За това Олян му сваляше шапка.

Ами *той* какво искаше? Досега изобщо не беше сядал да помисли по въпроса. Но, преди всичко, му се искаше утре да е различно от днес.

Той си погледна часовника. Четири и петнадесет и никой до него освен пазачите. На главната врата имаше стражари. Собствено той не

беше под стража, но това беше едно от онези културни споразуменийца: той не е под стража стига да не се държи като човек, който не е под стража.

А да, сети се той докато си обуваше панталона, днес той беше изпитал още една благинка: беше там, когато Калпазанчо задиряше върколака...

... който междувременно се бе покатерил на върха на една от грамадните декоративни вази, които се бяха разплодили като гъби из коридорите на банката. Та тази ваза цялата се тресеше. Както и ефрейтор Нобс, умиращ си от смях докато гледаше как...

... Калпазанчо подскача нагоре-надолу с възхитително оптимистичен ентузиазъм. В устата си обаче той държеше новата си играчка, която незнайно как се оказа навита и благосклонната съдба отреди на връхната точка на всеки от скоковете му нейните резки движения да причиняват цялото кученце да се превърта плавно във въздуха.

И Олян си помисли: значи върколакът е женски и има значка на Стражата на каишката си, а коса с този цвят вече съм виждал. Ха!

Но погледът му пак се върна в Калпазанчо, който си скачаше и си се премятеше с израз на абсолютно блаженство на мъничката си муцунка...

... и тогава капитан Керът го сграбчи от въздуха, върколакът избяга и представлението свърши. Но Олян щеше завинаги да си запази спомена. А следващия път като минеше покрай сержант Ангуа щеше да заръмжи под мустак, макар че това сигурно щеше да бъде квалифицирано като посегателство.

Като се облече, той излезе да се поразходи из безкрайните коридори.

Стражата бе поставила за през нощта множество нови стражи. Капитан Керът си беше умен, трябваше да му се признае. Бяха тролове. Много трудно беше с приказки да склониш един трол към твоята гледна точка. Той ги усещаше как го наблюдават, където и да отидеше. На вратата към подземието нямаше ченге, но духът на Олян падна, когато навлезе под сияйната светлина покрай Бълбукатора и завари едно до вратата към свободата.

Бухльо беше легнал на един дюшек и хъркаше стиснал четка в ръка. Олян му завидя.

Хюбърт и Игор работеха нещо по плетеницата от стъклария, която, Олян можеше да се закълне, изглеждаше все по-голяма всеки път щом той наминеше от тук.

— Нещо нередно ли има?

— Нередно ли? Нищо. Нищо не е нередно! — разпени се Хюбърт. — Всичко е наред! Да има нещо нередно? Защо решихте, че има нещо нередно? Какво би могло да Ви даде повод да помислите, че има нещо нередно?

Олян се прозина.

— Да се намира някакво кафе? Или чай? — попита той.

— Шпециално за Ваш, г-н Ментелик — предложи Игор, — ще направя Лекъор.

— Лекъор? Ама *истински* Лекъор?

— Точно от него, шър — подмигна Игор.

— Тук, нали знаете, той не може да се купи.

— Ошведомен шъм жа това, шър. Нашкоро той бе жабранен шъщо и в повечето от щарото Отечещво — Игор се разрови в някаква торба.

— Забранен ли? Как така забранен? Та това е само билково питие! Баба ми го правеше навремето!

— Действително, много е традиционен — съгласи се Игор. — От него никнат кошми на гърдите.

— Вярно, и тя се оплакваше от това.

— Това да не е нещо алкохолно? — попита притеснен Хюбърт.

— В никой случай — възмути се Олян. — Баба ми не припарваше до алкохол! — той се замисли за малко и добави. — Освен може би до афършейв. Лекъорът се прави от дървесна кора.

— О? Това звучи хубаво — рече Хюбърт.

Игор се оттегли в джунглата си от оборудване, откъдето се раздрънча стъкло. Олян поседна на отрупаната пейка.

— Как вървят нещата в твоя свят, Хюбърт? — дружелюбно се поинтересува той. — Добре ли си ромоли водата?

— Чудесно! Ама чудесно! Всичко е екстра! Няма нищичко нередно! — лицето на Хюбърт застина, той измъкна отнякъде бележника си, погледна една страница и го върна. — А Вие как сте?

— Аз ли? О, екстра. Само дето в трезора трябваше да има десет тона злато, а ги няма.

Откъм Игор се чу нещо досущ като строшено стъкло, а Хюбърт се втрени ужасен в Олян.

— Ха? Ха-ха-ха-ха? — проговори той. — Ха-ха-ха а-ха а ХА-ХА-ХА!!! ХА ХА ХА!!! ХА ХА...

Като размазана сянка Игор скокна към масата и хвана Хюбърт.

— Ижвинявайте, г-н Ментелик — продума той през рамо, — това може да продължава ш чашове...

Той удари две плесници на Хюбърт и извади от джоба си една стъкленица.

— Г-н Хюбърт? Колко пръста Ви показвам?

Очите на Хюбърт бавно се фокусираха.

— Тринайсе? — продума с треперлив глас той.

Игор се успокои и върна стъкленицата в джоба си.

— Точно навреме. Отлично, шър!

— Толкова съжалявам... — започна Хюбърт.

— Недей да се безпокоиш. И аз се чувствам горе-долу като теб — утеши го Олян.

— Та... това злато... случайно да предполагате кой, кой е взел?

— Не, но трябва да е някой вътрешен човек — каза Олян, — а сега, предполагам, Стражата ще натопи мен.

— Това значи ли, че вече няма да сте шеф? — поинтересува се Хюбърт.

— Съмнявам се, че ще ми дадат да управлявам банката от Тръшкалника.

— Майчице — възкликна Хюбърт и хвърли един поглед към Игор. — Хъм... а какво би станало, ако то някак си се върне?

Игор шумно се прокашля.

— Това ми се струва малко вероятно, а на теб? — изсумтя Олян.

— Да, ама Игор ми каза, че когато Пощата изгоряла миналата година, самите богове Ви дали парите, за да я възстановите!

— Кхъ-кхъм — каза Игор.

— Съмнявам се, че това би се случило за втори път — рече Олян, — а и не мисля, че има бог на банковото дело.

— Може пък някой да поеме това заради рекламата — примоли се отчаяно Хюбърт. — Една молитва няма да навреди.

— Кхъ-кхъм! — повтори Игор, този път по-силно.

Олян ги огледа един по един. Добре, нещо тук се мъти и няма да ми кажат какво.

Да се моля за голяма купчина злато? Че това кога е вършило работа? Добре де, миналата година свърши работа, но само защото предварително си знаех, къде има заровена голяма купчина злато. Боговете помагат на тези, които си помагат сами, а, честна дума, аз нима не си помагах?

— Наистина ли смятате, че си струва? — попита той.

Под носа му беше натикано малко димящо канче.

— Вашият Лекьор — обяви Игор.

Думите: „А сега си го изпийте, моля, и се разкарайте“ последваха по всякакъв друг начин освен словесно.

— А *ти* мислиш ли, че е добре да се помоля, Игор? — настоя Олян, гледайки го внимателно в лицето.

— Не бих могъл да кажа, шър. Позицията на Игорите относно молитвите е, че те не са нищо повече от надежда в ритъм.

Олян се наведе към него и прошепна:

— Игор, да си го кажем като юбервалдски земляци, твоето фъфлене току-що изчезна.

Игор се намръщи още повече:

— Шъжалявам, шър, толкова много грижи ша ми ше нашъбрали на главата — той изви очи накъм изнервения Хюбърт.

— Грешката е моя, че ви тормозя, добри ми хора — каза Олян и изпи чашата на екс, — а сега всеки момент ще двмтнкщцн зслпскзпр;ф щгщш§зщлвф, шжъ швдиурэткц...

Ах да, Лекьорът, помисли си Олян. Той съдържаше билки и изцяло природни съставки. Но и беладоната е билка и арсеникът си е съвсем природен. В него, както казваха хората, нямаше алкохол, защото алкохолът нямаше как да оцелее там. Обаче чаша горещ Лекьор вдигаше мъже от леглото да работят навън когато е натрупало два метра сняг, а кладенецът е замръзнал. Той оставяше ума ти ясен, а мислите бързи. Белята беше само, че езикът нещо не можеше да навакса.

Олян премигна и рече:

— Ъшхцз...

Каза си довиждането, макар че то беше по-скоро „двжщкпнсвс“ и се заприбира през криптата, а светлината на Бълбукатора изблъскваше

сянката му пред него. Тролове го гледаха подозрително докато се катереше по стълбището, мъчейки се да не даде на краката си да изхвърчат изпод него. Мозъкът му кипеше, но нямаше с какво да се заеме. Нямаше за какво да се захване, та да го заразчепква за решение. А след час и нещо щеше да излезе изданието на Вестника за провинцията, щеше да свърши бързо, а с него и той. Ще настане паника в банката, което и в най-добрия случай си е ужасяващо, а другите банки нямаше да му помогнат, нали така, защото той не беше в приятелския кръг. Позорът, Безчестието и г-н Калпазанчо го гледаха в лицето, но само последният го облизваше.

Значи някак си беше стигнал до кабинета. Лекьорът определено ти освобождаваше ума от всичките ти дребни грижи, съсредоточавайки ги в критичната грижа да задържиш всичко от себе си на една и съща планета. Той прие ритуалната лигава целувка от кученцето, стана от коленете си и стигна чак до стола.

Така... да поседне, с това можеше и да се справи. Но умът му препускаше.

Хората скоро щяха да довтасат. Твърде много въпроси без отговор щяха да се съберат. Какво да се прави, какво да се прави? Да се моли? Олян не си падаше много, много по молитвите, не защото не вярваше, че боговете съществуват, а защото се опасяваше, че може и да съществуват. Добре де, Аноя беше спечелила доста от него, а оня ден той бе забелязал лъскавия ѝ нов храм, по фасадата му вече окачени обредни резачки за яйца, бъркалки за крем, черпаци, формички за курабийки и множество други безполезни прибори, дарени от благодарни поклонници, които са се били изправили пред перспективата за живот със заклешило се чекмедже. Аноя даваше избавление, защото се беше специализирала. Тя ни най-малко не претендираше да предлага рай, вечни истини или каквато и да е разновидност на спасение на душата. Тя просто ви даряваше гладко движение при изтегляне и достъп до вилиците. И практически никой не беше вярвал в нея преди той да я подбере наслука като едно от божествата, на които да благодари за едно чудесно откритие. Дали пък ще си го спомни?

Ако имаше някакво злато в заклешило се чекмедже, може би. Но да превърне боклук в злато, вероятно не. Все пак, нали човек се

обръщаше към боговете като не му останеше нищо друго освен да се моли.

Той отиде до кухничката и взе един черпак от куката. Върна се в кабинета и го напъха в едно чекмедже, където той се заклеци, което си е основното предназначение на всички черпаци по света. Възгърми чекмеджетата си, това беше то. Очевидно шумът я привличаше.

— О, Аноя — въздигна глас той, тръскайки дръжката на чекмеджето, — аз съм Олян фон Ментелик, каещ се грешник. Не знам дали ме помниш? Всички ние, всички до един, сме просто прибори заклецили се в чекмеджета, направени от собствените ни ръце, а най-лош от всички съм аз. Ако можеш да намериш време и за мен грешния в претоварения Ти график, не ще ме намериш неблагодарен, истината Ти казвам, като дойде време да слагаме статуи на богове по покрива на новата Централна Поща. Вазите на старата изобщо не ми харесваха. Между другото статуя покрита със злато. Благодаря Ти предварително. Амин.

Олян дръпна за последно, черпакът изскочи, запремята се във въздуха като скачаща съомга и строши една ваза в ъгъла.

Той реши да приеме това за обнадеждаващ знак. Предполагаше се, че в присъствието на Аноя трябвало да се усети цигарен дим, но понеже Прелест-Хубавинка бе прекарала над десет минути в тази стая, беше безполезно да души.

И после какво? Е, щом като боговете помагат на тези, които си помагат сами, оставаше още един про-Ментеликов вариант. Той се зарея в ума му: раздувай.

[1] „Губене на времето на Стражата“ е нарушение, извършвано от граждани открили начини за губене на гореспоменатото време, все още не изобретени от самата Стража. — Бел.авт. ↑

[2] Очевидно Картофената Църква е вярата, изповядвана от господин Лале в „Истина“. Споменатите тук особености обаче я правят доста подобна на някои кръглоземни пуритански деноминации от 17–18 векове. В частност домашно изработените мебели от онова време в наши дни доста се ценят. — Бел.пр. ↑

[3] Буквално на английски името му значи „морков“. Доколкото той легално е наследник на престола на Анкх-Морпорк, може би е любопитно да се отбележи, че Жак Офенбах е написал оперетата

„Крал Морков“ (в оригинала „Le Roi Carotte“, което в английски превод е „King Carrot“). Един морков е превърнат в човек и заедно с привържениците си кореноплоди (корен на латински е radix, а от същия корен идва думата „радикал“) сваля дотогавашния крал и заема трона, но се оказва още по-лош владетел от предшественика си. Сваленият крал пътува и научава разни поучителни неща, после се връща и прави успешен контрапреврат и крал Морков се връща в земята. — Бел.пр. [↑](#)

ГЛАВА 10

ДА ГО НАПРАВИШ СЪС СТИЛ — „ПРЕДСЕДАТЕЛЯТ КАЗВА БАУ“ — ХАРИ КРАЛЯ ЗАДЕЛЯ НЕЩИЧКО — ПИСЪЦИТЕ ЗАПОЧВАТ – ЕДНА ЦЕЛУВКА, БЕЗ ЕЗИК – ВОЙНСТВЕН СЪВЕТ – ОЛЯН ПОЕМА НЕЩАТА В СВОИ РЪЦЕ – МАЛКО МАГИЯ, С МАРКИ – ВЪЗБУЖДАНЕ НА ИНТЕРЕСА НА ПРОФЕСОРА – ЕДИН ВИД РАЙ

Раздувай! Нищо друго не ти остава. Не забравяй за златообразната верига. Това е другият край на дъгата. Замажи с приказки, каквото не можеш да уредиш с приказки. Изработи си сам късмета. Заложил на шоуто. Ако се провалиш, гледай да те запомнят как си го превърнал в пикиране. Понякога най-славният ти час е последният.

Той отиде до гардероба и взе *най-добрия си* златен костюм, само за специални случаи. После отиде и намери Гладис, гледаща нещо през прозореца. Наложил му се да я викне по име бая силно преди тя да се обърне към него бавно-бавно.

— Те Идат — проговори тя.

— Да, идат — съгласи се Олян — и най-добре да изглеждам колкото се може по-добре. Можеш ли, ако обичаш, да удариш едно гладене на този панталон?

Без нито една дума Гладис взе панталона, опря го на стената, прокара грамадната си длан по него и му го върна. С ръба Олян можеше и да се бръсне. След това тя пак се обърна към прозореца.

Олян се присъедини към нея. Пред банката вече се беше насъбрала навалица, а докато той гледаше запристигаха карети. Имаше и приличен брой стражи. Мимолетен проблясък показва, че Ото Фрясък от „Вестника“ вече снима. Ох, ето, вече се образуваше делегация. Хората си умираха да са в нея. Рано или късно някой щеше да затропа по вратата. Да му се не види. Той не можеше да допусне това.

Измиваш се, обръсваш се, орязваш космите в носа, изчистваш си зъбите. Сресваш се, лъсваш си обувките. Слагаш си шапката, слизаш по стълбите, полека-лека отключваш вратата, така че да няма голяма

вероятност отвън да чуят прещракването, изчакваш докато чуеш, че стъпките се усилват...

Олян отвори рязко вратата:

— Е, господа?

Козмо Разкош се олюля, когато чукането му не излезе на връзка, но се окопити и тикна един лист хартия пред очите му.

— Извънредна ревизия — обяви той. — Тези господа тук — той посочи неколцина достопочтени на вид мъже зад гърба му — са представители на по-важните гилдии и на някои от другите банки. Това е стандартна процедура и нямате право да ми създавате спънки. Както забелязвате, довели сме си командор Ваймс от Стражата. Когато установим, че в хранилището действително няма злато, аз ще му заповядам да Ви арестува по подозрение в кражба.

Олян хвърли един поглед на командора. Този човек не му допадаше особено, а беше сигурен, че Ваймс хич не харесва него. Но беше още по-сигурен, че Ваймс не би приел с готовност заповеди от такива като Козмо Разкош.

— Не се и съмнявам, че командорът ще постъпи, както прецени за редно — рече кротко той. — Знаете пътя до трезора. Извинявайте, че сега там е малко разхвърляно.

Козмо се поизвърна, за да е сигурен, че народът ще чуе всичко, което се канеше да каже:

— Вие сте крадец, г-н Ментелик. Освен това сте измамник и лъжец, злоупотребявате с пари и нямате абсолютно никакъв вкус за облекло.

— Бих казал, че малко прекалявате — възрази Олян докато делегацията се нижеше покрай него. — На мен пък ми се струва, че се обличам много шик!

И той остана сам на стъпалата, лице в лице с народа. Те все още не бяха тълпа, но това беше само въпрос на време.

— Мога ли да помогна с нещо на още някого? — попита той.

— Какво става с парите ни? — обади се някой.

— Какво за тях? — не разбра Олян.

— Ами във вестника казват, че нямате злато — поясни питащият.

Той протегна на Олян един още топъл брой на „Вестника“, който беше общо взето доста сдържан. Олян беше очаквал лоши заглавия, но новината беше на самотна колонка на главната страница и беше пълна

с „доколкото разбрахме“, „може да се предположи, че“, „Вестникът бе информиран, че“ и прочие фрази, употребявани от журналистите, когато имат работа с факти за големи суми пари, които не са им напълно ясни и за които не са съвсем сигурни, че им е казана истината.

Той вдигна поглед право в лицето на Захариса Крипслок.

— Съжалявам — заоправдава се тя, — но снощи тук всичко беше окупирано от стражари и охрана. А и ако бъдем откровени, този... пристъп на г-н Бент сам по себе си си беше прилична новина. Всеки знае, че той управлява банката.

— Председателят управлява банката — възрази сковано Олян.

— Не, Олян, председателят казва „бау“ — не се съгласи Захариса. — Да Ви попитам, като сте приемали работата, не сте ли подписвали нещо? Някаква разписка или нещо такова?

— Е, може би. То беше едно море от бумащина. Подписвах навсякъде където ми казаха. Както и г-н Калпазанчо.

— Богове мили, юристите ще има да се смеят — възкликна Захариса и бележникът ѝ изникна като по магия — и това изобщо не е шега^[1]. Той може и да свърши в затвора за длъжници.

— В кучкарника — поправи я Олян. — Нали не забравяте, че той казва „бау“. Но това няма да го бъде.

Захариса се наведе да погали Калпазанчо по главичката, но застина наполовин път.

— *Какво* е това във... — започна тя.

— Захариса, това не може ли да почака малко? Точно сега наистина нямам време за него. Но Ви се заклевам в които три божества предпочетете да вярвате, нищо че сте журналистка, че като свърши всичко това, ще Ви дам такава новина, че ще постави на изпитание дори и умението на „Вестника“ да избягва неелегантни и двусмислени материали. Вярвайте ми.

— Да, но това прилича точно на...

— О, значи *знаете*, какво е това, така че няма нужда да Ви обяснявам — сръза я Олян.

След което върна вестника на разтревожения му собственик.

— Вие бяхте г-н Кулминациев, нали? И, ако си спомням правилно, имате при нас баланс от АМ\$7? — сети се той.

За момент човекът изглеждаше впечатлен. Олян наистина го биваше в помненето на лица.

— А и вече нали ви казах, че ние не се притесняваме за златото — добави той.

— Е да, ама... — запъна се човекът. — Добре де, що за банка е това, щом като хората могат да отмъкнат златото от нея, а?

— Няма никакво значение — повтори Олян. — Казах ви го вече.

Те изглеждаха неуверени. На теория вече трябваше да щурмуват входа. Олян знаеше, какво ги възпира. Беше надеждата. Беше вътрешното гласче, което им нашепва: „това всъщност не е наистина“. Същото гласче, каращо хората да си пребъркват по три пъти джобовете в безплодно търсене на изгубените ключове. Същата онази смахната увереност, че светът е длъжен да се върне към нормалния си ход стига само твърдо да вярваш, че ключовете *ще* се намерят. Гласът, който *много гръмко* казваше: „Това не може да го бъде“, та дано заглуши прииждащия ужас, че да, може.

Той разполагаше с тридесетина секунди, докато траеше надеждата.

И тогава тълпата отвори проход. Пучи Разкош не знаеше как трябва да се яви. Хари Краля от друга страна, и знаеше, и можеше. Неориентираната и безпокойна навалица се разтвори пред него като море пред пророк хидрофоб, а отвореното пространство изведнъж се оказа обрамчено от едри и закалени на вид мъже със счупени носове и подходящи кръстосани белези. А по новообразувалата се алея крачеше Хари Краля, оставяйки след себе си диря от дим от пура. Олян съумя да не побегне докато г-н Крал не застана на една стъпка от него и се постара да го погледне в очите.

— Колко пари бях вложил в твоята банка, г-н Ментелик? — попита Хари.

— Ъ, доколкото знам, бяха петдесет хиляди долара, г-н Крал — отговори Олян.

— Да, май бяха горе-долу толкова — потвърди г-н Крал — и можете ли да отгатнете, какво се каня да сторя сега, г-н Ментелик?

Олян нямаше какво да гадае. Лекьорът все още циркулираше в кръвоносната му система и отговорът прозвуча в главата му като погребален звън.

— Каните се да вложите още пари, нали г-н Крал?

Хари Краля просия, сякаш Олян беше куче току-що научило нов номер:

— Правилно, г-н Ментелик! Казвам си аз значи: Хари, казвам си аз, на тия петдесет хилядарки май им е нещо самотно, та що не мина да ги закръгля аз до шестдесет, а?

По негов сигнал отзад дойдоха още няколко от хората на Хари Краля, понесли големи сандъци.

— Повечето е в сребро и злато, г-н Ментелик — поясни Хари. — Но си знам аз, че ти си имаш много умни младежи, които ще могат да ти ги преброят.

— Много мило от Ваша страна, г-н Крал — каза Олян, — но сега всеки момент ревизорите ще се върнат и банката ще има голям, ама много голям проблем. Моля Ви се! Не бих могъл да приема парите Ви.

Хари се наведе към Олян обгръщайки го с дим на пура и намек на мирис на скапано зеле.

— Знам аз, че си имаш нещо наум — прошепна му той, потупвайки се по ноздрата. — Копелдаците сега ти дишат във врата, виждам аз, виждам! Ама аз познавам победителя, като го видя, знам си аз, че си скрил нещо в ръкава си, а?

— Само ръцете ми, г-н Крал, само ръцете ми — призна си Олян.

— Да са ти здрави — потупа го по гърба Хари.

Мъжете минаха покрай Олян и депозираха сандъците си на земята.

— Квитанция не ми трябва — каза Хари. — Ти ме познаваш, г-н Ментелик. Знаеш, че можеш да ми вярваш, също както и аз *знам*, че мога да ти вярвам.

— Парите Ви ще са в безопасност при мен, г-н Крал — увери го Олян.

— Знам — увери го Хари. — А като им разкажеш играта на тия, ще ти пратя аз младия Уолъс, да си поприказва с твойта маймунка по въпроса, колко лихва ще ми давате за тази дреболийка, к'во ш'ка'еш? Честно а?

— Няма спор, г-н Крал.

— А така — зарадва се Хари. — А сега ще ходя аз да купя малко земица.

Докато той се отдалечаваше, народът смутено се разшушука. Бяха поразени от новия депозит. Олян също. Хората имаше да се чудят, какво ли знае Хари Краля. Олян също. Ужасно нещо е това, някой като Хари да вярва в теб.

Накрая народът излъчи говорител, който каза:

— Е, какво става значи? Изчезнало ли е златото или не?

— От къде да знам? — отвърна Олян. — Днес не съм проверявал.

— Говорите така, сякаш няма значение — забеляза Захариса.

— Добре де, нали ви обясних — каза Олян. — Градът си е тук. Банката си е тук. Аз съм си тук — той хвърли един поглед към отдалечаващия се широк гръб на Хари Краля. — Поне засега де. Така че за какво ни е да ни се пречка някакво си злато, а?

На вратата зад гръба му се появи Козмо Разкош:

— Така значи, г-н Ментелик, изглежда сте измамник до самия край.

— Пардон? — отзова се любезно Олян.

Останалите членове на импровизираната ревизионна комисия се заизнизваха от вратата с удовлетворен вид. В крайна сметка ги бяха събудили рано сутринта, а като те събудят рано сутринта гледаш да убиеш някого преди закуска.

— Да не би вече да сте свършили? — попита Олян.

— Несъмнено знаете, защо сме тук — каза един от банкерите. — И сте отлично осведомен, че снощи Стражата не е намерила злато в хранилището Ви. Ние можем само да потвърдим това прискърбно състояние на нещата.

— Добре де, нали знаете как е с парите — заяде се Олян. — Мислиш си, че си без пукнат грош, пък те, парите, цялото време били в другия ти панталон.

— А не, г-н Ментелик, този път Вие станяхте за смях — намеси се Козмо. — Банката е менте — той повиши глас. — Бих посъветвал всички измамници от него вложители да си изтеглят парите докато все още могат!

— *Не!* Отряд, на позиция! — Командор Ваймс си проби път между стреснатите банкери и в същото време половин дузина униформени тролове изтрополиха по стъпалата и застанаха рамо до рамо пред двойната врата.

— Вие да не сте смотан тъпанар, бе господине? — ревна Ваймс опрял нос в носа на Козмо. — На мен това ми прозвуча като подстрекателство за размирици! Тази банка е затворена до второ нареждане!

— Аз съм директор на тази банка, командоре — заяви Козмо. — Не можете да ме държите настрана.

— Само стойте ме гледайте — закани се Ваймс. — А оплакването си можете да го отправите на Негова Светлост. Сержант Детрит!

— Дасър!

— Никой да не влиза тук без разрешение, подписано лично от мен. А Вие, г-н Ментелик, *няма* да напускате града, ясен ли съм?

— Да, командоре — после Олян се обърна към Козмо. — Знаете ли, изобщо не изглеждате добре. Виждате ми се бледичък.

— Стига приказки, Ментелик — наведе се към него Козмо и отблизо лицето му изглеждаше още по-зле, като на восъчна кукла, ако само восъчните кукли можеха да се потят. — Пак ще се видим в съда. Това е краят, г-н Ментелик. Или може би трябваше да кажа... г-н Искрометов?

О богове, трябваше да направя нещо относно Метракис, помисли си Олян. Но бях твърде зает да правя пари...

А ето я и Прелест-Хубавинка, водена през навалищата от двама стражари, служещи ѝ по съвместителство за патерици. Ваймс се забърза към нея, сякаш я очакваше.

Олян усети, че фоновата глъчка на града се беше увеличила. И народът го усети. Някъде ставаше нещо важно, а тукашната конфронтация беше само подгрыващо представление.

— Мислите си, че сте много умен, а, г-н Ментелик? — зазлорадства Козмо.

— Не, *знам*, че съм много умен. Това, което си мисля е, че нямах късмет — отговори Олян.

А си помисли: Със сигурност нямах *чак толкова* много клиенти, нали? А се чуват и писъци!

Докато Козмо гръмогласно тържествуваше зад гърба му, той си проправи път до Прелест-Хубавинка и групичката ченгета.

— Твоите големи са, нали? — попита той.

— Всеки голем в града до последния застина на място — съобщи Прелест-Хубавинка. Погледите им се срещнаха.

— Идат ли? — поиска да се увери Олян.

— Да, мисля че идат.

— Кои идат? — попита подозрително Ваймс.

— Ъ, те — посочи Олян.

Някакви хора търчаха откъм ъгъла с Драскалото^[2] и хукнаха с посивели лица покрай навалищата край банката. Но те бяха само пръските пяна пред приливната вълна на бегълците откъм крайречните райони и талази от хора се разбиха в банката сякаш беше скала на пътя на потоп.

Но след морето от глави се носеше едно кръгло платнище около три метра в диаметър, като тези, с които се ловят хора благоразумно изскачащи от горящи сгради. Петимата души носещи го бяха д-р Хикс и още четирима магьосници и в този момент човек забелязваше тебеширения кръг и мистичните символи. Посред портативния магически кръг беше седнал професор Бълхарников, безуспешно налагащ магьосниците с ефимерния си жезъл. Те пристанаха до стъпалата, докато тълпата продължи нататък.

— Извинете ме за всичко това — промълви задъхано Хикс. — Само така можехме да го докараме тук, а той настояваше, ох как настояваше...

— Къде е младата дама? — провикна се Бълхарников.

Гласът му едва се чуваше на дневна светлина. Прелест-Хубавинка си проправи път измежду полицаите:

— Да, професоре?

— Намерих Ви отговора! Поговорих си с неколцина хъмяни!

— Но аз мислих, че всичките са умрели преди хиляди години!

— Е да, ама това все пак е катедра Некромантия — изтъкна Бълхарников, — макар че трябва да призная, повечето бяха малко смътни, дори като за мен. Може ли една целувка? Една целувка, един отговор?

Прелест-Хубавинка погледна Олян. Той сви рамене. Ситуацията беше напълно изпусната. Той вече не летеше, а просто го носеше бурята.

— Е, добре — склони тя, — но без език.

— Език ли? — поклати тъжно глава Бълхарников. — Де да можех.

Последва най-краткото от всички възможни клъввания, но призрачният некромант просия:

— Великолепно — каза той. — Чувствам се подмладен поне със сто години.

— Направихте ли превода? — мина по същество Прелест-Хубавинка.

В този момент Олян усети вибрациите под краката си.

— Какво? А, това ли — сепна се Бълхарников, — нали за онези златни големи, за които ми говорихте...

... и още една вибрация, достатъчно силна, че да причини гадене...

— ... макар че, както излезе в контекста, тази дума изобщо не означава „златни“. Би могла да означава над сто и двадесет неща, но в конкретния случай и с оглед на останалата част от абзаца, значението е „хиляда“.

Улицата пак се разтресе.

— Четири хиляди голема, както сигурно вече сте се досетили — оповести весело Бълхарников. — Я, ето ги и тях!

Те идеха по улицата в редици по шестима, от стена до стена, три метра високи. Вода и кал се лееха на водопади от тях. Градът се тресеше от стъпките им.

Не тъпчеха хората, но някакви си сергии и каляски ставаха на трески под внушителните им ходила. Те се разгръщаха в ход, пръсваха се из града, минаваха с грохот по пресечките, насочваха се към портите, които в Анкх-Морпорк стояха винаги отворени, защото на кой му трябва да се обезкуражават клиентите.

Имаше и коне, може би не повече от двадесетина в цялата забързана патаклама, със седла вградени в глината на гърбовете им, извисяващи се над двукраките големи, и нямаше човек който да ги види и да не си помисли: „откъде ли може и аз да си намеря такъв?“

Един единствен човекообразен голем спря посред площад Сатор^[3], вдигна юмрук като за почест, падна на едно коляно и застина. Конете се наредиха зад него, като че очаквайки ездачи. Останалите големи излязоха с маршова стъпка и грохот от града. И когато многостенният град Анкх-Морпорк се сдоби с още една стена оттатък портите си, те спряха и като един вдигнаха десните си ръце със свити пестници. Рамо до рамо опасвайки града големите стояха... на стража. Настъпи тишина.

На площад Сатор командор Ваймс вдигна погледа си към вдигнатия юмрук и после изгледа Олян.

— Аз сега арестуван ли съм? — попита смирено Олян.

Ваймс въздъхна:

— Г-н Ментелик, просто нямам думи какво сте.

Голямата заседателна зала на партера на двореца беше препълнена. Повечето хора се налагаше да са правостоящи. Всяка гилдия, всяка защитаваща някакъв интерес група и всеки, който просто искаше да казва, че е бил там... *беше* там. Навалицата преливаше в двора на двореца, че и на улицата. Дечица се катереха по голема на площада въпреки усилията на охраняващите го стражари^[4].

Посред голямата маса, както забеляза Олян, беше забита огромна брадва^[5]. Силата на удара беше разцепила дървото. Несъмнено тя си беше там от известно време насам. Вероятно бе някакво предупреждение или някакъв символ. В края на краищата това си беше военен съвет, само дето война нямаше.

— Обаче вече получаваме някои доста заплашителни ноти от другите градове — спомена лорд Ветинари, — така че и това е само въпрос на време.

— Но защо? — учуди се Архиканцлерът Ридкъли от Невиждания Университет, който се беше сдобил с място посредством вдигане във въздуха на този, който го беше заемал преди. — Нещата нали не правят друго освен да си стоят оттатък стените, нал'тй?

— Точно така. Това се нарича агресивна отбрана — поясни Ветинари — и практически представлява обявяване на война — той леко въздъхна, сигнализирайки че умът му минава на по-ниска предавка. — Позволете ми да ви напомня прочутата сентенция на генерал Тактикус: „Който иска война, нека се готви за война“^[6]. Нашият град е заобиколен от стена от същества, всяко от които, както разбирам, би могло да бъде спряно единствено от обсадна машина. Г-ца Миличкова — той направи кратка пауза колкото да се поусмихне рязко на Прелест-Хубавинка — беше толкова любезна да предостави на Анкх-Морпорк армия, способна да завладее света, въпреки че с радост приемам нейните уверения, че намеренията й не са били точно такива.

— Ами тогава защо не? — постави въпроса лорд Дауни, главата на Гилдията на Убийците.

— Ах, лорд Дауни. Тъкмо си мислих, че някой ще спомене това — рече Ветинари. — Г-це Миличкова? Вие сте изследвали големите.

— Имах само половин час! — завъзмущава се тя. — При това на куц крак, ако ми позволите да добавя!

— Независимо, от което, Вие сте нашият експерт. И сте се радвали на съдействието на бележито покойния професор Бълхарников.

— Той по цялото време се опитваше да ми надникне под роклята!

— Моля Ви, госпожице?

— Те нямат шхем, до който да имам достъп — съобщи Прелест-Хубавинка, — няма начин да им се отворят главите. Доколкото ни е известно досега, те имат един първоприоритетен императив, а именно да пазят града. И това е всичко. Фактически това е издялано в глината им.

— Въпреки това съществува и такова нещо като превантивна отбрана, която е възможно да бъде класифицирана като „пазене“. Според Вашето мнение, те биха ли атакували друг град?

— Не мисля. Върху кой град бихте искали да ги тествам, милорд?

Олян потръпна. Понякога на Прелест-Хубавинка просто не й пукаше.

— Върху никой — заяви Ветинари. — Докато аз съм Патриций, няма да си правим още една отвратителна империя. Едва-едва се възстановихме от последната. Професор Бълхарников, успяхте ли да им дадете поне някакви команди?

— Какво? Не! Убеден съм, че овладях същината на хъмянския, но не мога да ги накарам да направят дори една крачка! Опитах всяка вероятна команда, но всуе. Извънредно досадно е! — той размаха жезъла си към д-р Хикс. — Хайде, свършете нещо полезно, бе хора. Още един опит!

— Мисля че аз ще съм в състояние да се разбера с тях — продума Олян все така загледан в секирата, но гласът му се изгуби в суматохата докато мърморещите студенти се мъчеха да пробутат преносимия магичен кръг обратно през задръстената врата.

Само ми дайте да измисля защо. Аха... аха. Всъщност е съвсем... просто. Твърде просто за някоя комисия.

— В качеството, си на: председател на Гилдията на 'Търговците и Продавачите уважаеми, господа бих ли, могъл да изтъкна че тези, неща' представляват безценен за този град трудов ресурс... — изказа се г-н Робърт Паркър^[7].

— Никакви роби в Анкх-Морпорк! — провикна се Прелест-Хубавинка и изпъна пръст към Ветинари. — Вие винаги сте казвали това!

Ветинари й вдигна вежда. След което задържа веждата вдигната и й вдигна още вежда. Прелест-Хубавинка обаче беше невъзмутима.

— Г-це Миличкова, самата *Вие* ни обяснихте, че те нямат шхем. Вие *не можете да ги освободите*. Аз отсъждам, че те са оръдия на труда, а доколкото те самите се разглеждат като слуги на града, то и аз ще ги третирам като такива — той вдигна двете си ръце да утихомири всеобщата врява и продължи. — Те няма да бъдат продавани и за тях ще се полагат грижи, както се полага за оръдия. Ще работят за благо на града и...

— Не, не, това ще е ужасно лоша идея!

Една бяла престилка се мъчеше да се промъкне на първия ред. Покриваше я жълт дъждобран.

— А вие сте...? — поинтересува се Ветинари.

Фигурата свали жълтата си качулка, озърна се и се скова. От устата й едва успя да се откъсне стон.

— Не сте ли Хюбърт Гали? — продължи Ветинари.

Лицето на Хюбърт остана застинало в маска на ужаса, така че Ветинари добави по-меко:

— Трябва ли Ви време за обмисляне на този въпрос?

— Аз... само... просто дочух... за... — зазапъва се Хюбърт, заобръща глава към стотиците лица и премигна.

— Г-н Гали, алхимикът на парите? — подкани го Ветинари. — Може пък да го пише някъде по дрехите Ви?

— Мисля, че мога да окажа съдействие — предложи Олян пробивайки си с лакти път към вързания в езика икономист.

— Хюбърт — сложи ръката си на рамото му той, — всички тези хора са тук, защото искат да чуят изумителната ти теория, демонстрираща неразумността на използването на тези нови големи за работна ръка. Не би искал да ги разочароваш, нали? Знам, че не се срещаш с много хора, но всички са чували за забележителните ти

изследвания. Би ли им помогнал да проумеят това, което току-що им извика?

— Целите сме в слух — добави лорд Ветинари.

В главата на Хюбърт дивият ужас от тълпите бе изместен от подтика да разпространява знание сред невежите, което ще рече всички освен него. Ръцете му стиснаха реверите му. Той си прочисти гърлото.

— Та значи, проблемът е, че в качеството си на работна сила, големите са в състояние да извършат за ден работа колкото сто и двадесет хиляди души.

— Само си помислете, какво биха могли да свършат за града! — възкликна г-н Кауслик от Гилдията на Хитроумните Майстори.

— Ами да. Като се започне с това, че ще оставят без работа сто и двадесет хиляди души — продължи Хюбърт, — но това ще е само началото. Те не се нуждаят от храна, облекло или подслон. Повечето хора харчат парите си за храна, подслон, облекло, развлечения, и не на последно място — данъци. За какво ще ги харчат тези големи? Търсенето на множество стоки рязко ще падне, от което ще последва допълнителна безработица. Виждате ли, всичко опира до обращението. Парите циркулират и пътьом създават богатство.

— Изглежда искате да ни кажете, че тези неща биха могли да ни докарат до просия! — вметна Ветинари.

— Биха ни очаквали... трудни времена — обобщи Хюбърт.

— В такъв случай какви мерки ще ни препоръчате, г-н Гали?

Хюбърт го изгледа озадачено:

— Не знам, сър. Не знаех, че е трябвало да намеря и решение.

— Всеки от останалите градове щеше да ни нападне, ако разполагаше с тези големи — пак се обади лорд Дауни, — а надали ще ни се налага да се грижим и за техните работни места, нали? Сигурно едно малко завоеванийце не би ни навредило, а?

— Може би някоя малка империйчица? — отвърна жлъчно Ветинари. — Значи да използваме нашите роби за създаване на още роби? Искаме ли обаче да се изправим пред обединените въоръжени сили на целия свят? Защото в крайна сметка ще постигнем точно това. Най-доброто, на което ще можем да се надяваме, ще е някои от нас да оцелеят. Най-лошото би било да победим. Да победим и да загнием. Такъв е урокът на историята, г-н Дауни. Не сме ли достатъчно богати?

Това предизвика допълнителна шумотевица. А Олян, не забелязван от никого, си запробива път през разбунената тълпа, докато не достигна д-р Хикс и неговия екип, които се бореха да се върнат обратно към големия голем.

— Моля ви, мога ли да дойда с вас? — попита той. — Искан ми се да опитам едно нещо.

Хикс кимна, но докато преносимият кръг изпълзваше на улицата, спомена:

— Мисля, че г-ца Миличкова опита всичко възможно. Професорът остана много впечатлен.

— Има нещо, което тя не е опитала. Вярвайте ми. И като говорим за вярване, кои са тези приятели, мъкнещи платнището?

— Мои студенти — отвърна Хикс, мъчейки се да поддържа кръга опънат.

— Значи те *искат* да следват некро... ъ, посмъртни комуникации? Защо им е?

— Очевидно, защото помагало да се свалят мацки — въздъхна Хикс.

Някой се изкиска.

— В катедра по некротантия ли? Що за мацки ще да са това?

— Не, то е защото като се дипломират, могат да носят черни роби с качулки и пръстени с черепи. Струва ми се, че терминът използван от един от тях беше „магнит за пиленца“.

— А пък аз си мислих, че на магьосниците не им е разрешено да се женят?

— Да се женят ли? — подсмихна се Хикс — О, не мисля, че имат предвид *това*!

— По мое време хич не беше така! — викаше Бълхарников, тръскан на всички посоки докато кръгът се влачеше през навалищата. — Що не гръмнете малко от тези хора с Черния Огън, Хикс? Нали си некротант, в името на седемте ада! Не се предполага да си *добричък*! Като гледам докъде сме я докарали, почвам да си мисля, че е трябвало да прекарвам много повече време в катедрата!

— Може ли да си поговорим насаме? — прошепна Олян на Хикс. — Момчетата нали ще се оправят и сами? Кажете им да ни настигнат при големия голем.

Той се забърза и изобщо не се изненада, че и Хикс се забърза да го догони. Той издърпа не-точно-некроманта на спокойно в едно кьоше и го попита:

— Вярвате ли на студентите си?

— Да не сте луд?

— Само дето аз имам едно малко планче за излизане от ситуацията, недостатъкът на което е, че професор Бълхарников, уви, няма да може повече да бъде на разположение във Вашата катедра.

— Като под това да не е на разположение имате предвид...?

— Уви, повече никога няма да го видите — поясни Олян. — Разбирам, че това би било удар за Вас.

Хикс се прокашля:

— Майчице. Значи изобщо няма да може да се върне?

— Така мисля.

— Сигурен ли сте? — подпита предпазливо Хикс. — Никаква възможност ли няма?

— Напълно съм сигурен.

— Е, да, разбира се че би било удар за нас.

— Тежък удар. Тежък удар — съгласи се Олян.

— Не бих искал той да бъде... наранен, естествено.

— В никой случай. В никой случай — Олян се мъчеше да не се разсмее.

Колко ни бива само нас хората в това засукано мислене, мислеше си той.

— А и е редно да се каже, че той добре си е поживял.

— На два пъти — добави Олян, — като се замисли човек.

— Какво искате от нас? — попита Хикс на фона на отдалечените крясъци на призрачния професор, четящ конско на студентите.

— Нямаше ли едно такова нещо... инзорцизъм?

— Това ли? Забранено е да се прави това! Абсолютно против правилата на университета е!

— Добре де, носенето на черната роба и пръстена с черепа все трябва да се брои за нещо, нали? Искях да кажа, Вашите предшественици биха се обърнали в мрачните си гробове, ако си помислеха само, че не бихте се съгласили с незначителната нередност, която имам предвид... — и Олян му обясни с едно-единствено изречение.

Усилилите се викове и попържни възвестиха, че портативният кръг почти ги е настигнал.

— Е, докторе? — подкани го Олян.

Цял спектър от изражения се смени по лицето на д-р Хикс:

— Ами, струва ми се...

— Да, докторе?

— Ами, то ще е все едно да го изпратим в Рая, нали?

— *Именно!* И аз не бих могъл да го изразя по-добре!

— Всеки би могъл да го изрази по-добре от този циркаджия! — тросна се точно зад гърба му Бълхарников. — От мое време насам наистина бе допуснато катедрата да западне! Добре, ама ще видим, какво може да се направи по въпроса!

— Преди това, професоре, аз *трябва* да говоря с голема — настоя Олян. — Ще можете ли да ми превеждате?

— Мога, ама няма — сопна се Бълхарников.

— По-рано се опитахте да помогнете на г-ца Миличкова.

— *Тя* обаче е *привлекателна*. И защо трябва да ви предавам знание, придобиването на което ми отне цяло столетие?

— Защото там отзад има едни глупаци, искащи да използват тези големи, за да разпалят война?

— Е, това би съкратило броя на глупаците.

И ето че пред тях беше самотният голем. Дори и коленичил, лицето му беше на нивото на очите на Олян. Главата му се обърна и го изгледа безизразно. Стражите около голема от своя страна изгледаха Олян с дълбоко подозрение.

— Смятаме да направим малко магия, полицаи — съобщи им Олян.

Това не изглежда да спечели одобрението на командващия ги ефрейтор.

— Трябва да го охраняваме — изтъкна той, хвърляйки коси погледи към черните роби и мъждукащия професор.

— Отлично, ние можем да работим и до вас — съгласи се Олян. — Моля ви, стойте си. Сигурен съм, че няма чак такъв риск.

— Риск ли? — наежи се ефрейторът.

— Въпреки, че може би не би било зле, да се разгърнете и да отцепите района — продължаваше Олян. — Недопустимо е нещо да се

случи на обществеността. Ако само, примерно, разчистите периметъра на около петдесет метра?

— Наредено ни е да стоим тук — отсече ефрейторът, изглежда Олян от глава до пети и понижи глас. — Ъ, Вие нали сте Генералният Началник на Пощите?

Олян разпозна погледа и тона. Почна се...

— Да, същият.

Стражарят още повече понижи гласа си:

— Та значи, ъ, случайно да Ви се намира някоя Синя...

— Тук не мога да Ви помогна — каза бързо той и бръкна в джоба си, — но случайно нося в себе си една изключително рядка 20-пенсова Зелево Зелена марка с онази извънредно забавна „печатна грешка“, която нашумя миналата година, доколкото си спомням. Единствената останала. С висока колекционерска стойност.

В ръката му се появи малък плик. Също толкова бързо той изчезна в джоба на ефрейтора.

— Недопустимо е нещо да се случи на обществеността — отсъди той, — така че реших да разчистя периметъра на около петдесет метра.

— Разумно решение — отбеляза Олян.

Няколко минути по-късно Олян разполагаше с целия площад, понеже стражарите бая бързо бяха схванали, че колкото по-надалече пазят от опасността обществеността, толкова по-далече от споменатата опасност ще са и самите те.

А сега, помисли си Олян, идва Моментът на Истината. Или всъщност, по-точно, идва моментът на Правдоподобните Лъжи, защото на повечето хора така повече им изнася.

Хъмянските големи бяха по-големи и по-тежки от обичайно срещащите се в града, но пък бяха красиви. Ами да, разбира се... сигурно бяха *направени* от големи. И създателите им, им бяха дали нещо, изглеждащо като мускули и спокойни печални лица. В последния час и нещо, миличките градски дечица, напук на стражарите, бяха успели да надраскат на този тук черни мустаци.

Та-ка. А сега професорът...

— Ще ми кажете ли, професоре, *приятно* ли Ви е да сте мъртъв?

— Приятно ли? Как може да му е приятно на някого, бе тъпанар?
— наежи се Бълхарников.

— Не е особено забавно, а?

— Млади момко, думата „забавно“ не е приложима към задгробното съществуване — увери го Бълхарников.

— Затова ли се навъртате около катедрата?

— Да! Тези дни може и да я управляват аматьори, но там винаги изниква нещо.

— Сигурно — проточи Олян. — Обаче, чудя се, дали някой с Вашите... интереси не би ги намерил по-добре задоволени някъде, където винаги нещо се сваля.

— Не разбирам какво ми говорите.

— Ще ми кажете ли, професоре, чували ли сте някога за Клуб „Розови Писенца“?

— Не, не съм. Надявах се, че тези дни не е нормално котките да са розови?

— Наистина ли? Добре тогава, нека Ви разкажа за Клуб „Розови Писенца“ — рече Олян. — Ще ни извините ли, д-р Хикс.

Той махна с ръка към Хикс, който му подмигна и отведе студентите накъм народа. Олян отпусна ръка върху призрачните рамене. Беше неудобно да я държи там, тъй като всъщност нямаше рамене да поемат тежестта, но в тези работи стилът е всичко. Известно време ту в едната, ту в другата посока преминаваше настоятелен шепот, докато накрая Бълхарников промълви смаян:

— Искате да кажете, че е... фриволно?

„Фриволно“, помисли си Олян. Наистина е стар.

— О, да. Даже бих дръзнал да го определя като предизвикателно.

— Те показват ли си... глезените? — блеснаха очите на Бълхарников.

— Глезените ли? Ами че да, не ще и дума.

Богове, дивеше се той, чак *толкова* ли е стар?

— Постоянно казвате?

— Двадесет и четири часа в денонощието. Те никога не се обличат — увери го Олян, — а понякога се въртят надолу с главата по пилоната. Да Ви кажа, професоре, безкрайността може да Ви се стори недостатъчно продължителна.

— И искате в замяна само превода на няколко думи?

— Един малък речник от команди.

— И после мога да си вървя?

— Да!

— Давайте ли ми думата си?

— Вярвайте ми. Само да го обясня на д-р Хикс. Може да се наложи да го поубеждавам.

Олян отиде до групичката хора, които изобщо не бяха некроманти. Отговорът на посмъртния комуникатор не беше какъвто очакваше. Случило се бе малко премисляне.

— Чудя се, дали ще е редно да развържем точно *неговите* ръце в стриптийз заведение? — засъмнява се Хикс.

— Никой няма да го види. А и той не може да пипа. Те там, както ми казаха, много държали да не се пипа.

— Да де, предполагам, че няма да може да прави друго освен да зяпа девойките.

Откъм студентите се разнесе кикот.

— Е и? На тях им се плаща да ги зяпат — заобяснява Олян, — те са професионални зяпала. Това е зяпателно заведение. За зяпачи. А и не чухте ли какво става в двореца? За няма нищо може да избухне война. Вярвате ли им? Вярвайте ми.

— Ужасно често използвате този израз, г-н Ментелик — отбеляза Хикс.

— Добре де, аз заслужавам много доверие. Та значи, готови ли сме? Изчакайте докато ви повикам и тогава ще можете да го отведете до мястото на окончателното му упокоение.

В тълпата имаше хора с ковашки чукове. Здравата трябваше да се потрудят, за да строшат голем, ако той не иска, но той беше длъжен да ги разкара от тук колкото се може по-скоро.

Можеше и да не се получи. Беше твърде просто. Но Прелест-Хубавинка го беше пропуснала, също както и Бълхарников. Ефрейторът, който в момента толкова доблестно задържаше хората на безопасно разстояние, нямаше да го пропусне, защото всичко опираше до командване, но него никой не го питаше. Трябваше просто малко да се помисли.

— Давайте де, млади момко — подкани го Бълхарников откъдето го бяха оставили носачите му, — да свършваме с тази работа.

Олян си пое дълбоко дъх.

— Как ще е да им кажа: „Вярвайте на мен и единствено на мен. Стройте се по четирима и марш на десет мили накъмглавинно от града. С бавна крачка“ — каза той.

— Ха! Вие сте глупак, човече.

— Мислех си, че сме се договорили, професоре? И ще са ми нужни още няколко израза — той погледна към големите коне, все още застинали като статуи. — Един от тези изрази ще е еквивалентът на „Дий“, а като стана дума за това, ще ми трябва също и „Тпру“. Или предпочитате да се върнете някъде, където никога не са чували за танци на пилон?

[1] Интересно, защо ли когато юристите се смеят на нещо, никой друг не може да разбере къде е шегата? — Бел.авт. ↑

[2] В оригинала тази улица е „the Maul“, буквално „чукът“, „млатилото“, но звучи точно като лондонската улица „the Mall“, която по значение е аналог на онези улици, които в други градове биха били наречени „Стъргалото“. — Бел.пр. ↑

[3] В оригинала Sator Square, което може да се преведе и „квадратът Сатор“, под което име е известен най-прочутият и разпространен палиндром: латинската фраза „Sator Arepo tenet opera rotas“ (букв. „сеячът Арепо с мъка удържа колелата“ или „сеячът Арепо саморъчно върти колелата“), която като се изпише в квадрат, може да се чете във всички възможни посоки. Била е изписвана още от римско време и са ѝ приписвани магични сили. — Бел.пр. ↑

[4] За момента не беше нито ясно, нито съществено, какво се охранява и от кого. *От значение беше единствено самият процес на охраняване.* — Бел.пр. ↑

[5] Въпросът „Какво прави тази брадва тук?“ вече е бил повдиган (от Ветинари) в романа „Глинени крака“. Отговорът (на Ваймс) бе „Не бих могъл да кажа, сър“. Друг въпрос е, какво и защо не би могъл да каже. — Бел.пр. ↑

[6] На кръглия свят е по-прочута сентенцията „Който иска мир, нека се готви за война“, широко използвана от защитниците на въоръжаването в мирно време. — Бел.пр. ↑

[7] В качеството си на член на Древния и Достопочтен Орден на ’Зарзаватчиите г-н Паркър считаше за въпрос на чест никога да не поставя пунктуация на правилното място. — Бел.авт. ↑

ГЛАВА 11

ГОЛЕМИТЕ СИ ОТИВАТ – ИСТИНСКАТА СТОЙНОСТ – СЛУЖИТЕЛИ НА ПО-ВИСША ИСТИНА В
ДЕЙСТВИЕ – И ПАК БЕЛЯ – ПРЕКРАСНАТА ПЕПЕРУДА – БЕЗУМИЕТО НА ВЕТИНАРИ – Г-Н БЕНТ СЕ
СЪБУЖДА – ТАЙНСТВЕНИ ПРИГОТОВЛЕНИЯ

В конферентната зала нещата ставаха напечени. Колкото до Ветинари, това не беше проблем. Той беше голям привърженик на политиката да се чуят хиляда гласове, защото това означаваше, че всъщност трябва да се *вслушва* само в онези, които имаха да кажат нещо полезно, като определението за „полезно“, в случая, беше класическата сред държавните служители дефиниция „клонящо към моята гледна точка“. Съгласно опита му, броят им обикновено беше под десет. Тези, които искаха хиляда и т.н., всъщност имаха предвид, че искат да се чуе техният собствен глас, а останалите 999 да бъдат пренебрегнати, за която цел боговете бяха изобретили комисията. Ветинари много го биваше с комисиите, особено когато Дръмнот водеше протокола. За лорд Ветинари комисиите бяха каквото за пъти тиранни беше Желязната Девица: те бяха само незначително по-скъпи^[1], определено по-спретнати, значително по-ефикасни и, най-важното, в Желязната Девица хората трябваше да ги вкарваш *насила*.

Той тъкмо се канеше да назначи десетимата най-гръмогласни граждани в Комисията по Големите, която можеше да бъде заключена в някой по-отдалечен кабинет, когато изникна, очевидно от сенките, един Мрачен Чиновник и прошепна нещо в ухото на Дръмнот, а секретарят се наведе към господаря си.

— А, както изглежда, големите са си отишли — каза весело Ветинари, когато верният Дръмнот отстъпи настрани.

— Отишли са си? — Прелест-Хубавинка се опита да погледне през прозореца. — Какво имате предвид под отишли си?

— Вече не са тук — обясни Ветинари. — Г-н Ментелик, както изглежда, ги е взел със себе си. Те организирано напускат околностите на града.

— Но той не може да прави така! — вбеси се лорд Дауни. — Ние още не сме решили, какво да правим с тях!

— Е, той пък е решил — усмихна се Ветинари.

— Не бива да му се позволява да напуска града! Той е ограбил банка! Командор Ваймс, изпълнете си дълга и го арестувайте! — това дойде от Козмо.

Погледът на Ваймс можеше да срази някой повече с ума си.

— Съмнявам се, че ще отиде далече, *сър* — каза той. — Какво ще желаете да предприема относно него, милорд?

— Доколкото изобретателният г-н Ментелик изглежда има някаква цел — изказа се Ветинари, — вероятно няма да е зле да отидем и да видим, каква е тя?

Народът се втурна към вратата, където заседна и се заборичка помежду си. Докато те се натискаха на към улицата, Ветинари се облегна с ръце зад главата си и затвори очи:

— Обичам демокрацията. Цял ден мога да я слушам. Ще пригответе ли каретата ми, Дръмнот?

— В момента се приготвя, *сър*.

— *Вие ли го изработихте да направи това?*

Ветинари отвори очи.

— Винаги е удоволствие да Ви видя, г-це Миличкова — измърмори той, веейки си с ръка срещу пушека. — Мислех си, че сте заминала. Представете си радостта ми да открия, че не сте.

— Е, Вие ли бяхте? — настоя Прелест-Хубавинка и цигарата й видимо се съкрати от поредното дръпване. Тя пушеше, като че това бяха военни действия.

— Г-це Миличкова, убеден съм, че за мен би било невъзможно да изработя Олян фон Ментелик да предприеме каквото и да е по-опасно от нещата, с които той се захваща по собствената си свободна воля. Докато Вие отсъствахте, той започна да се катери по сгради за удоволствие, разбил е всички ключалки в Централна Поща и се е свързал с братството по Екстремно Кихане, които, откровено казано, са луди. Нужен му е пленителният полъх на опасността, за да почувства живота си, струващ си да се живее.

— Никога не е правил нищо подобно, когато *аз* съм била тук!

— Именно. Бих ли могъл да Ви покана да пътувате с мен?

— Какво имавте предвид под това „Именно“? — подпита подозрително Прелест-Хубавинка.

Ветинари вдигна вежда.

— А сега, доколкото съм специалист по начина на мислене на Вашия годеник, да отидем да видим една огромна яма...

Ще ни трябва дялан камък, мислеше си Олян докато големите копаеха. Купища камък. Те ще могат ли да направят хоросан? Разбира се че ще могат. Те нали са сгъваемото ножче на Ланкърската армия.

Начинът по който те копаеха, вдъхваше страхопочитание, дори на тукашната безнадеждна ялова почва. Кал хвърчеше на фонтани. На около половин миля оттук Старата Магьосническа Кула, забележителност по пътя за Сто Лат бе надвиснала над бурениясала и запустяла земя, което беше рядкост за плътно изораните равнини. Някога тук е била използвана много магия. Бурените израстваха изкривени или пък изобщо не израстваха. Совите, населяващи руините, внимаваха храната им да е дошла отнякъде другаде. Това беше перфектното местоположение. Никой не го искаше. Беше пустош, а не може да се допусне една пустош да отиде напусто.

Какво оръжие само, мислеше си той, докато големът кон кръжеше около копачите. За няма и ден те можеха да сринат град. Каква ужасна сила биха били те в грешни ръце.

Слава на боговете, че са в моите...

Тълпата спазваше дистанция, но пък ставаше все по-голяма. Целият град бе наизлязъл да гледа. Да си истински гражданин на Анкх-Морпорк значеше никога да не пропускаш сеира. Колкото до г-н Калпазанчо, той беше достигнал връх в живота си, както беше застанал на върха на главата на коня. Няма нищо, което едно малко кученце да обича повече от високо място, откъдето да лае бясно по хората... Е, всъщност имаше, имаше, и председателят бе намерил начин да заклени играчката си между глиненото ухо и лапичката си и сменяше лая на ръмжене всеки път щом Олян понечеше полекичка да протегне ръка натам.

— Г-н Ментелик!

Той се озърна и видя забързаната към него и размахваща бележника си Захариса. Как ли успява? — чудеше се той като я

гледаше как лавира между копаещите големи и хвърчащата навсякъде кал. Та тя стигна тук дори преди Стражата.

— Както виждам, имате си големски кон — викна тя като стигна до него. — Изглежда много хубав.

— Е, малко е като да яздиш саксия за фикус без да можеш да я управляваш — опита се да надвика глъчката Олян, — а и на седлото няма да му дойде зле малко тапицерия. Но си ги бива, а? Забелязахте ли как не престават да мърдат, съвсем като истински?

— А защо големите се заравят в земята?

— Аз им заповядах!

— Но те са неимоверно ценни!

— Да. Значи трябва да ги държим на сигурно място, нали?

— Но те принадлежат на града!

— Но заемат бая много място, не мислите ли? А и изобщо не съм заявявал, че са мои!

— Но те биха могли да направят забележителни неща за града, нали?

Все повече хора прииждаха и гравитираха около човека със златния костюм, защото той винаги си струваше парите.

— Като примерно да ни въвлекат във война или да създадат тълпа от просяци ли? Аз имам нещо по-добро предвид!

— И съм сигурна, че ще ни кажете какво е то! — извика Захариса.

— Смятам да основа валута върху тях! Смятам да направя от тях пари! Злато, което само си се пази! Кое не може да се фалшифицира!

— Искате да ни наложите големски стандарт ли?

— Точно така! Вижте ги само! Каква стойност само? — провикна се Олян, а конят му много убедително се вдигна на задни крака. — Те могат да копаят канали и да издигат диги, да изравняват планини и да прокарват пътища! Потрябва ли ни такова нещо, те ще го направят! А не ни ли потрябва, ще ни помогнат да сме си богати като не правят нищо! Доларът ще е толкова твърда валута, че и троловете ще се огъват от него!

Конят с удивителен усет за връзки с обществеността пак се изправи на задни крака, когато Олян посочи трудещите се маси.

— *Ето* я стойността! *Ето* го богатството! Колко струва монетата в сравнение със сръчността на държащата я ръка? — той проигра

повторно последната реплика в ума си и добави — От това ще излезе чудно заглавие за първа страница, не мислите ли? И Ментелик се пише слято!

Захариса се засмя:

— Първа страница вече е тъпкана! Какво ще стане с тези неща?

— Ще си седят тук, докато не толкова разгорещени глави решат, какво да правим по-нататък!

— А от какво точно охраняват те града сега?

— От идиотщина!

— И един последен въпрос, Олян. Вие сте единственият, който знае тайната на големите, нали?

— Необяснимо как, изглежда това е факт!

— И как така?

— Предполагам, защото съм много убедителна личност!

Това му спечели още смях.

— Която, просто по съвпадение, командва колосална непобедима армия? Какви ще са Вашите искания?

— Никакви! А не, като си помисля, малко кафе ще ми дойде добре. Изобщо не съм закусвал!

Това му спечели още повече смях от народа.

— А мислите ли, че гражданите следва да са доволни, че именно Вие сте в седлото?

— Ами че да! Вярвайте ми! — провикна се Олян, скочи от коня и взе съпротивляващия се Калпазанчо от пиедестала му.

— Е, това Вие най-добре си го знаете, г-н Ментелик — и това си спечели смях, — а ще благоволите ли да ни кажете, какво стана в крайна сметка със златото от банката?

— М'че той си го е облякъл! — обади се някакъв шегаджия от народа за всеобща радост.

— Г-це Крипслок, Вашият цинизъм както винаги наранява сърцето ми! — възкликна Олян. — Възнамерявах да се добера до дъното на нещата още днес, но „човек предполага“ и така нататък. Май не мога даже да си разчистя бюрото!

Дори и на това се засмяха, макар и да не беше чак толкова смешно.

— Г-н Ментелик? Ще ме последвате ли... — Командор Ваймс си проправи път през гъчканака и зад него веднага се материализираха

още стражари.

— Арестуван ли съм?

— Ами че да! Вие напуснахте града!

— *Обаче мисля, командоре, че той би могъл успешно да възрази, че градът е дошъл с него.*

Всички глави се заобръщаха. Един коридор се отвори пред лорд Ветинари. Те коридорите винаги правят така за хора, известни с това, че имат зандани в подземията си. А покрай него изкуцука Прелест-Хубавинка, хвърли се на гърдите на Олян и заби с юмруци по тези гърди крещейки:

— Как го постигна? Как успя да ги накараш да те разберат? Кажете ми, иначе никога повече няма да се омъжа за теб!

— Какви са Вашите намерения, г-н Ментелик? — попита Ветинари.

— Смятах да ги предам на Сдружението на Големите, сър — Олян се опита колкото се може по-меко да се защити от Прелест-Хубавинка.

— Нима?

— Но без конете, сър. Обзалагам се, че са по-бързи от които и да е същества от плът и кръв. Деветнадесет са на брой и, ако приемете съвета ми, сър, можете да дадете един на краля на джуджетата, защото ми се струва, че в момента той ще ни е малко ядосан. От Вас зависи, какво ще сторите с останалите. Но бих Ви помолил да дадете към дузина на Пощенската Служба. Междувременно останалите ще са на безопасно място под земята. Искам да станат основа на валутата ни, защото...

— Да, без да искам Ви подслушах — каза Ветинари. — Отлично свършена работа, г-н Ментелик, виждам, че сте помислили за всичко. Вие ни предложихте разумен път напред, няма спор. След като и аз самият обмислих внимателно ситуацията, стигнах до извода, че не ми остава нищо друго освен...

— О, не е необходимо да ми благодарите...

— ... да кажа: арестувайте този човек, командоре. Ако обичате, приковете го с белезници за някой як пазител на реда и го натоварете в моята карета.

— *Какво?* — облещи се Олян.

— *Какво?* — изпищя Прелест-Хубавинка.

— Бордът на Кралската Банка е отправил обвинения в злоупотреба срещу Вас и председателя, г-н Ментелик — Ветинари се наведе и вдигна Калпазанчо за козината на врата.

Кученцето се заклати леко напред-назад в хватката на Патриция, с очи широко отворени в ужас, а в устата му извинително трептеше играчката му.

— Не е възможно да го обвинявате сериозно в каквото и да е — запротестира Олян.

— Уви, председателят е тъкмо той, г-н Ментелик. Отпечатъците от лапите му са по документите.

— Как можете да постъпите така с Олян, след всичко което стана току-що? — надигна глас Прелест-Хубавинка. — Той нима току-що не спаси положението?

— Вероятно, но не съм съвсем сигурен, за кого точно го е спасил. Законът трябва да бъде спазен, г-це Миличкова. Дори и тираните трябва да спазват закона — той поспря замислен и се поправи. — Не, излъгах ви, тираните *не* трябва да спазват закона, очевидно обаче и те трябва да спазват приличията. Най-малкото що се отнася до мен.

— Но той не е взел... — започна Прелест-Хубавинка.

— Утре в девет часа в Главната Зала — оповести Ветинари — каня всички заинтересувани страни да присъстват. Ще стигнем до дъното на всичко това — той повиши глас. — Има ли тук някой от директорите на Кралската Банка? А, г-н Разкош. Добре ли сте?

Козмо Разкош излезе от тълпата с несигурна походка, поддържан под ръка от млад мъж в кафява роба.

— Арестувахте ли го? — поиска да знае Козмо.

— Неоспорим факт е, че от името на г-н Калпазанчо, г-н Ментелик формално носи отговорността за златото.

— Разбира се, че отговорността е негова — натърти Козмо.

— Обаче, предвид обстоятелствата, се чувствам задължен да проуча ситуацията от всички страни.

— Тук съм съгласен с Вас — кимна Козмо.

— За тази цел бих искал моите чиновници да влязат довечера в банката и да изучат документацията й — продължи Ветинари.

— Налага ми се да отхвърля това искане — възрази Козмо.

— За щастие, това не беше искане — лорд Ветинари пъкна Калпазанчо под мишницата си и поясни. — Както виждате,

председателят е с мен. Командор Ваймс, моля, въдворете г-н Ментелик в каретата ми. Ще се погрижите ли г-ца Миличкова да бъде ескортирана в безопасност до дома ѝ? Ще уредим всичко каквото трябва сутринта.

Ветинари огледа грамадата от прахоляк, закрила трудещите се големи и добави:

— Денят беше много труден за всички ни.

Натрапчива пулсираща музика макар и приглушено, но все пак проникваше в задния двор зад клуб Розови Писенца. Мрачни фигури дебнеха...

— Д-р Хикс, сър?

Завеждащият катедра Посмъртни Комуникации спря посред изписването на сложна руна сред не чак толкова сложните простонародни драсканици и погледна в лицето загрижения си студент:

— Да, Барнсфорт?

— Това напълно законно ли е според университетските разпоредби, сър?

— Разбира се, че не! Помислете само, какво може да стане, ако такива неща се озоват в неправилни ръце! Дръж лампата по-високо, Пръчов, че не ни достига светлина.

— А чии ръце, биха били неправилни, сър?

— Е, технически погледнато, нашите, в интерес на истината. Но си е съвсем наред, ако Съветът не разбере. А той разбира се, няма да разбере. Няма ли си той друга работа, че да разбира наляво и надясно.

— Значи *си* е незаконно, технически погледнато?

— Добре де — Хикс дописа глифа, който пламна за кратко в синьо, — кой от нас, ако говорим честно, може да каже, кое е редно и кое нередно?

— Академическият Съвет, сър? — предположи Барнсфорт.

Хикс хвърли тебешира и се изправи.

— А сега ме чуите и четиримата! На път сме да инзорцираме Бълхарников, разбирате ли? За негово безкрайно удовлетворение и за съвсем не малко благо за катедрата, повярвайте ми! Това е сложен ритуал, обаче ако ми асистирате, до края на семестъра всички ще сте

Доктори по Посмъртни Комуникации, ясен ли съм? Пълни шестици за всичките ви и, естествено, по пръстен с череп! Тъй като засега четиримата общо сте го докарали до една трета от курсова работа, бих казал, че сте на далавера, нали, Барнсфорт?

Студентът премигна от тежестта на въпроса, но вроденият му талант му се притече на помощ. Той се изкашля забележително академично и рече:

— Мисля, че Ви разбирам, сър. Това, което възнамеряваме да направим тук, излиза *отвъд* представите на света за редно и нередно, нали? Ние служим на по-висша истина.

— Браво, Барнсфорт, ще стигнете далече. Всички ли го разбраха? По-висша истина. Добре! А сега да изцедим проклетия му дъртак и да се омитаме, преди да ни е сгацил някой!

Трудно е да се пренебрегне трол-полицай в карета. Той просто изпъква. Това сигурно беше някоя шегичка на Ваймс. Сержант Детрит седеше до Олян и практически го приковаваше към седалката. Лорд Ветинари и Дръмнот седяха отсреща, негова светлост с ръце, сключени върху сребърния накрайник на бастуна му, а брадичката му почиваща върху ръцете му. И неотстъпно наблюдаваше Олян.

Носеше се слух, че шпагата в тояжката му била направена от желязото, извлечено от кръвта на хиляда мъже. Същинско разхищение, помисли си Олян, когато с още ей толкова работа може да се изкара достатъчно за палешник. Абе изобщо, кой ли ги измисляше тези неща?

Само че за Ветинари това някак си изглеждаше възможно, макар и малко мърляво.

— Вижте, ако оставите Козмо да... — започна той.

— *Pas devant le gendarme*^[2] — прекъсна го лорд Ветинари.

— 'Начи дъ не приказваш кат' съм тука аз — преведе услужливо сержант Детрит.

— Може ли тогава да си говорим за ангели? — пробва се след известна пауза Олян.

— Не, не може. Г-н Ментелик, изглежда Вие сте се оказали единствената личност в света, способна да командва най-голямата армия, виждана от имперско време насам. Мислите ли, че това е разумно?

— Но аз не исках! Просто се сетих как да го направя!

— Знаете ли какво, г-н Ментелик, точно в този момент ликвидирането Ви би могло да разреши невероятно количество проблеми.

— Не предполагах, че ще стане така! Добре де... не и, че ще е точно така.

— И ние не сме предполагали Империята. Тя просто се превърна в лош навик. Така че, г-н Ментелик, сега, като имате Вашите големи, какво още възнамерявате да правите с тях?

— Да сложа по един да захранва всяка щракалкова кула. Колелата на магарешка тяга така и не заработиха както трябва. Другите градове няма какво да възразят срещу това. Това ще е дар божии за човече... за разумносъществуването, а магаретата, предполагам, също няма да възразяват.

— Това ще осигури заетостта на, бих казал, няколкостотин от тях. А останалите?

— Възнамерявам да направя от тях злато, сър. И мисля, че това ще реши всичките ни проблеми.

Ветинари повдигна въпросително вежда:

— *Всичките* ни проблеми ли?

Болката отново се надигаше, но това беше нещо като потвърждение. Той несъмнено се превръщаше във Ветинари. Болката беше добро. Беше *добра* болка. Тя му помагаше да се концентрира, да мисли.

Точно сега Козмо мислеше, че Пучи наистина трябваше да бъде удушена при раждането си, което съгласно семейните предания, той се беше опитвал да постигне. Всичко в нея беше дразнещо. Тя беше себична, нагла, алчна, суетна, жестока, инатлива и напълно ѝ липсваше какъвто и да е такт или най-малката доза вглеждане в себе си.

В рамките на рода, тези неща не се смятаха за недостатъци в една личност. Човек надали можеше да забогатее толкова, ако постоянно се чуди, дали вършеното от него е редно или не. Пучи обаче си мислеше, че е красива, а това наистина лазеше по нервите му. Вярно беше, че имаше хубава коса, но пък с тези високи токчета! Досуц като балон на клечка беше! Изобщо можеше да има каквато и да е фигура,

само поради чудесата на корсетиерството. И макар да беше чувал, че дебелините имали любвеобилен характер, нейният беше просто изобилен, при това целият беше същински Разкош.

От друга страна тя беше негова връстница и поне имаше амбиции и забележителна дарба да мрази. И не беше мързелива като останалите. Те си прекарваха живота свили се около парите си. Нямаха никаква визия. С Пучи обаче можеше да се поговори. Тя гледаше на нещата от по-мека, женска перспектива.

— Трябваше да уредиш да убият Бент — каза тя. — Сигурна съм, че знае нещо. Дай да го провесим за глезените от някой мост. Дядо така правеше. Защо продължаваш да носиш тази ръкавица?

— Той винаги е бил лоялен служител на банката — отбеляза Козмо, игнорирайки последната забележка.

— Е и? Какво от това? Какво ѝ е на ръката ти?

— Ръката ми си е добре — увери я Козмо, докато още една алена роза на болката разцъфваше чак до рамото му.

Толкова съм близко. Толкова близко! Ветинари си мисли, че съм в ръцете му, но той е в моите! О, да! Независимо от това... може и да е време за малко поразстребване.

— Ще пратя Кранбери при г-н Бент довечера — реши той. — Вече нямаме нужда от него, сега, като разполагам с Метракис.

— Хубаво. А после тоя Ментевелик ще иде в затвора, а ние ще си върнем банката. Ти обаче, знаеш ли, не изглеждаш добре. Много си блед.

— Блед като Ветинари ли? — Козмо посочи портрета.

— Какво? Какви ги плециш? Не бъди глупав — разкудкудяка се Пучи, — а и нещо тук намирисва. Нещо да е умряло?

— Мислите ми са прояснени. Утре, уверявам те, ще е последният ден на Ветинари като Патриций.

— Пак ставаш глупав. А и, трябва да добавя, ужасно се потиш — загрижи се Пучи. — Честно казано, направо ти капе от брадичката. Я вземи се стегни!

— Предполагам, че ларвата се чувства сякаш умира, когато е на път да се превърне в прекрасна пеперуда — промълви замечтано Козмо.

— Какво? Какво? Откъде знаеш? Това пък какво общо има? — заразително Пучи. — Във всеки случай изобщо не е така, защото, чуи

сега, това е много интересно: вярно си е, че ларвата умира и става цялата на пихтия, и тогава една мъничка частичка от нея, жлъчката там или нещо такова, изведнъж се пробужда и изяжда ларвата като супа, и *това е то*, което става пеперуда. Това е чудо на природата. А *пък ти* просто си хванал някакъв грип. Я не се дръж като голямо бебе. Аз имам среща. До утре.

Тя изхвърча нанякъде и остави Козмо сам, ако не се брои Кранбери, който си четеше нещо в ъгъла. На Козмо му хрумна, че всъщност не знае почти нищо за този човек. Е, като стане Ветинари, скоро ще знае всичко за всекиго.

— Вие не бяхте ли в Школата на Убийците, а, Кранбери?

Кранбери взе малка сребриста белязка от джоба на самото си, сложи я внимателно на страницата и затвори книгата.

— Да, сър. Стипендиантче.

— Ах, да. Спомням си ги, все шетаха нещо наоколо. Обикновено ги тормозеха.

— Да, сър. Някои от нас оцеляха.

— Никога не съм те тормозил, нали?

— Не сър. Иначе щях да си спомня.

— Хубаво. Хубаво. Как ти е първото име, Кранбери?

— Не знам, сър. Подхвърлено дете съм.

— Колко печално. Животът ти сигурно е бил много тежък.

— Да, сър.

— Понякога светът може да бъде толкова суров към нас.

— Да, сър.

— Ще бъдете ли толкова добър да убиете г-н Бент довечера?

— Ще имам едно наум, сър. Ще взема с мен един помощник и ще пристъпя към изпълнение един час преди зазоряване. По това време повечето от квартирантите на г-жа Кейк ще са излезли, а мъглата ще е най-гъста. За щастие г-жа Кейк ще прекара тази нощ при старата си приятелка г-жа Насекомо-Вредителова на ул. „Здравей сапун“. Проверих предварително предвид възможността на настоящото развитие.

— Вие сте истински майстор, Кранбери. Свалям Ви шапка.

— Благодаря Ви, сър.

— Да сте виждали някъде Дотук?

— Не, сър.

— Къде ли се губи? А сега вървете и, между другото, вечеряйте. Аз тази нощ няма да излизам.

Когато вратата се затвори зад Кранбери, той произнесе на глас:

— Утре аз ще бъда преобразен.

Посегна надолу и изтегли меча. Беше истинска красота. От картината отсреща Ветинари вдигна веждата си и му каза:

— Утре ти ще си прекрасна пеперуда.

Козмо се усмихна. Почти беше достигнал Ветинари, беше окончателно полудял.

Г-н Бент отвори очи и се взря в тавана.

След няколко секунди тази непретенциозна гледка беше заменена от грамаден нос, иззад който надничаше остатъкът от едно разтревожено лице.

— Вие сте буден!

Г-н Бент премигна, нагласи очите си на фокус и срещна погледа на г-ца Дрейпс, тъмен силует на фона на лампата.

— Просто имавте един шантав пристъп, г-н Бент — проговори тя с бавния предпазлив тон, използван, когато се говори на душевноболни, на престарели или на въоръжени и опасни хора.

— Шантав пристъп ли? Нещо шантаво ли съм сторил? — той вдигна глава от възглавницата и подуши. — Огърлица от чесън ли сте си сложили, г-це Дрейпс?

— Това беше... предпазна мярка — смотолеви гузно г-ца Дрейпс — срещу... настинка... да, настинка. Няма такова нещо като прекалена предпазливост. А Вие собствено, как се чувствате?

Г-н Бент се поколеба. Не беше сигурен как се чувства. Не беше сигурен, кой е той. В него сякаш зееше дупка. В него сякаш отсъстваше собствено той самият.

— Какво се е случило, г-це Дрейпс?

— О, не си струва да се тревожите за това — заутешава го с крехка бодрост тя.

— Убеден съм, че си струва, г-це Дрейпс.

— Докторът каза, че не бива да се възбуждате, г-н Бент.

— Според всичко, което ми е известно, аз никога през целия си живот не съм се възбуждал, г-це Дрейпс.

Жената кимна. Уви, не беше трудно да се повярва на това твърдение.

— Добре, нали го знаете г-н Ментелик? Та казват, че той откъднал всичкото злато от трезорите!...

И историята се заразгряща. Беше пълна с догадки и измислици, както новоскалъпени, така и втора ръка, а понеже г-ца Дрейпс беше редовен читател на „Аларма от Тръшкалника“ всичко беше предадено със стила и езика, с който обикновено се обсъждат разкази за ужасяващи убийства.

Това което я порази обаче беше, как той просто си легеше. Веднъж-дваж я помоли да пропусне някои подробности, обаче изражението му въобще не се промени. Тя се постара да внесе вълнение, изпъстри разказа си с множество удивителни, но него нищо не можеше да го трогне.

— ... и накрая го хвърлиха в Тръшкалника — завърши г-ца Дрейпс. — Говори се, че ще го обесват за врата до смърт. Мисля, че да те обесват е по-лошо отколкото просто да те обесят.

— Но не могат да намерят златото... — проговори Маволио Бент и пак се облегна на възглавницата.

— Точно така! Някои казват, че са го откъннали дръзките му съучастници! — въодушеви се г-ца Дрейпс. — Говори се, че информация против него била предоставена от г-н Разкош.

— Аз съм прокълнатата душа, г-це Дрейпс, осъдена и прокълната — промълви г-н Бент, втренчен в стената.

— Вие ли, г-н Бент? Как можете да говорите такива неща? Вие, който никога не грешите!

— Обаче съгреших. Да, точно така! Покланях се на лъжовни кумири!

— Е, понякога просто не можем да разберем, кои са истинските — потупа го по ръката г-ца Дрейпс и се зачуди, дали не трябва да извика някой. — Вижте, ако Ви трябва опрощение, Йоняните, както разбрах, тази седмица имат промоция за по два греха наведнъж и...

— То ще ме обземе — прошепна той. — Майчице, г-це Дрейпс! Нещо в мен се надига и напират да излезе!

— Спокойно, имаме кофа — утеши го г-ца Дрейпс.

— Не! А сега си вървете! Това ще е нещо ужасно!

— Никъде няма да ходя, г-н Бент — заяви г-ца Дрейпс, същински образец на решителността. — Вие просто имайте един смехотворен пристъп, нищо повече.

— Ха! — възкликна г-н Бент. — Ха... ха... ха-ха...

Смехът заизригва от гърлото му като нещо, използващо от крипта. Кльощавото му тяло се скова и се заизгъва, като че искаше да се надигне от дюшека. Г-ца Дрейпс се хвърли към леглото, но закъсня. Ръката му се протегна треперейки и насочи пръст към гардероба.

— Я вижте кой дойде отново! — изкряска Бент.

Катинарът прещрака. Шкафът се отвори. Вътре имаше купчина счетоводни книги и нещо... увито. Г-н Бент отвори очи и погледът му срещна този на г-ца Дрейпс.

— Донесох си го — каза той като че на себе си. — Толкова го мразех, но си го носих навсякъде с мен. Защо ли? Кой управлява цирка?

Г-ца Дрейпс остана безмълвна. Всичко което знаеше тя, беше, че ще изтърпи всичко до край. В края на краищата тя беше прекарала нощта в мъжка спалня, а лейди Дийрдри Вагон имаше да каже туй-онуй по въпроса. Технически погледнато сега тя беше Паднала Жена, което изглеждаше несправедливо, защото още по-технически погледнато, не ѝ се беше случило нищо такова.

Тя гледаше как г-н Бент... променя облика си. Той прояви благоприличието да се обърне с гръб, но тя все пак си затвори очите. След което си спомни, че вече е Паднала, така че нямаше за какво да се старее. И пак си отвори очите.

— Г-це Дрейпс — проговори замечтано г-н Бент.

— Да, г-н Бент — отвърна тя с разтракани зъби.

— Ще ни трябва... сладкарница.

В този момент влязоха Кранбери и неговият помощник и застинаха на място. Планът не предвиждаше това.

— А вероятно и стълба — добави Бент.

После извади от джоба си парче розова гума и се поклони.

[1] Всъщност единствените разноски са за чай и бисквити за почивките, каквито рядко се случват с Желязната Девица. — Бел.авт. ↑

[2] Което на френски значи: „Не пред полиция“. — Бел.пр. ↑

ГЛАВА 12

НИКАКВА ПОМОЩ СВИШЕ – ДРЪМНОТ ДОКЛАДВА – ВЕРОЯТНА ШЕГИЧКА – Г-Н КАЛПАЗАНЧО
ИЗЛИЗА НА СЦЕНАТА – НЕЩО СТРАННО ВЪВ ВЪЗДУХА – ЗАВРЪЩАНЕТО НА Г-Н БЕНТ –
„ВНИМАВАЙТЕ, ТОЙ ИМА МАРГАРИТКА!“ – ВЪРХОВИЯТ МОМЕНТ НА ПУЧИ – ПРОТЕГНАТАТА РЪКА
НА КОЗМО

В килията на Олян имаше прясна слама и той беше съвсем сигурен, че никой не е плюл в бъркоча, съдържащ нещо, което, ако се наложеше да бъде именувано, трябваше да се признае, че беше месо. Някак си се беше разпространила новината, че Олян е причината Търбуханов вече да не работи тук. Дори и колегите му тъмничари мразеха садистичното копеле, така че Олян без да пита получи допълнително, обувките му бяха излъскани, а сутринта му донесоха един хвалебствен брой на „Вестника“.

Шествието на големите беше изместило проблемите на банката чак на 5-та страница. Големите заемаха цялата първа страница, а много от вътрешните страници бяха пълни с Vox Pop^[1] (тоест хора от улицата, които не знаеха нищо, разказваха на други хора всичко, което знаеха) и обстойни статии от хора, които също не знаеха нищо, но за сметка на това можеха да го изкажат много елегантно в рамките на 250 думи.

Тъкмо се беше загледал в кръстословицата със загадките^[2], когато някой много учтиво почука по вратата на килията му. Беше директорът на затвора, който изрази надеждата, че Ментелик е останал доволен от краткия си престой при тях, предложи услугите си да го изпрати до колата и изяви готовността си пак да го посрещне с най-голямо удоволствие в бъдеще, в случай че възникнат още някакви временни съмнения в неговата честност. Междувременно той щял да бъде много благодарен, ако г-н Ментелик би бил толкова любезен да носи тези олекотени белезници, чиста формалност само, а когато му ги свалят, което несъмнено ще стане, когато бъде доказано, че личността му е безукорна, би ли могъл той, ако бъде толкова любезен, да напомни

на старшия полицай, че те са собственост на затвора, благодаря Ви много.

Пред затвора се бяха насъбрали хора, но всичките се държаха настрана от чакащия до портала грамаден голем, застанал на едно коляно с вдигнат нагоре юмрук. Явил се беше нощес и ако само г-н Ментелик би могъл да отдели от вниманието си и да го накара да се премести, примоли се директорът на затвора, всички щели да са му много признателни. Олян се опита да изглежда сякаш е очаквал това. Беше казал на Черния Мустак да очаква по-нататъшни разпореждания. Но не беше очаквал точно *това*.

Той обаче си трополи след каретата чак до двореца. Множество стражари охраняваха маршрута, а като че ли и на всеки покрив имаше по една облечена в черно фигура. Изглеждаше сякаш Ветинари не оставя нито един шанс за измъкване. В задния дворцов двор чакаха още повече стражи; повече отколкото би било ефикасно, ако питаха Олян, понеже на един пъргав в мисленето човек щеше да му е по-лесно да избяга от двадесет души отколкото от петима. Някой обаче Заявяваше Позиция. Нямаше значение каква точно, важното беше да е внушителна.

Преведоха го през тъмни коридори и внезапно го обля ярката светлина на Голямата Зала, която беше претъпкана. Разнесоха се бегли аплодисменти, един-два приветствени възгласа и поредица пронизителни освирквания от страна на Пучи, седнала до брат си на предния ред на голямото каре седалки. Олян го заведоха на малък подиум, който щеше да му служи за подсъдима скамейка и откъдето той можеше да оглежда водачи на гилдии, старши магьосници, висши жреци и представителите на Силните на Деня, или най-малкото Големите и Гръмогласните на Деня. Тук беше ухилилият се Хари Краля, виждаше се стълб дим, издаващ присъствието на Прелест-Хубавинка и... о да, новата Върховна Жрица на Аноя с лъскавата си корона от огънати лъжици, с надменно вдигнат церемониален черпак и сковано от вълнение и чувство за собствена важност лице. Ей, дължиш ми нещо, маце, помисли си Олян, защото допреди година ти се налагаше да работиш вечерта в един бар, за да изкарваш за насъщния, а Аноя беше само една от десетината полубогини, делещи си олтарата, който, да си кажем правичката, като го постелеш с покривка,

ставаше кухненската ти маса. Колко ще е, в сравнение с всичко това, едно мъничко чудо?

Изшумоляха дрехи и изведнъж лорд Ветинари се озова в креслото си с Дръмнот застанал до него. Шумотевицата секна, когато той огледа залата.

— Благодаря ви, че дойдохте, дами и господа — каза той. — Ще започваме ли? Това заседание представлява собствено не съд, а разследване. Свиках го с цел проучване на обстоятелствата около изчезването на десет тона от златния резерв от Кралската Банка на Анкх-Морпорк. Доброто име на банката е поставено под въпрос, поради което ние ще разгледаме всички обстоятелства, очевидно отнасящи се до въпроса...

— Независимо до къде ще ни доведат те ли?

— Именно, г-н Козмо Разкош. Независимо до къде ще ни доведат те.

— Имам ли Вашата гаранция за това? — не мирясваше Козмо.

— Несъмнено вече я дадох, г-н Разкош. Можем ли да продължаваме? Аз назначих дълбоко ерудирания г-н Въртел от „Моркомб, Въртел и Меденокътски“ за Юридически Консултант по Разследването. Той ще взема и оценява преки и кръстосани показания, както намери за уместно. Сигурен съм, че на всички е известно, че г-н Въртел внушава абсолютно уважение на Анкх-Морпоркските правни кръгове.

Г-н Въртел се поклони на Ветинари и някое време немигация му поглед обхождаше остатъка от залата. Задържа се задълго върху редиците Разкошови.

— Първо, по въпроса за златото — продължи Ветинари. — Представям ви Дръмнот, моят секретар и главен чиновник, който снощи начело на екип от мои старши чиновници инспектира банката и...

— Аз тук подсъдим ли съм? — не издържа Олян.

Ветинари му хвърли един поглед, погледна книжата си и отвърна:

— Тук пред мен е Вашият подпис на приемен документ за някакви десет тона злато. Оспорвате ли автентичността му?

— Не, но си мислих, че това е просто формалност!

— Десет тона злато да са просто формалност? А по-късно не влязохте ли с взлом в трезора?

— Е, да, технически погледнато. Не можех да го отключа, защото г-н Бент припадна в него и остави ключа в ключалката.

— Ах, да, г-н Бент, главният касиер. Той тук ли е днес?

Скоростен оглед установи недостига на Бент в помещението.

— Както разбрах, той е бил в малко обезпокоително състояние, но не е понесъл сериозни увреждания — каза лорд Ветинари. — Командор Ваймс, моля Ви, ще ни окажете ли любезността да изпратите няколко души до местоживеенето му? Бих желал той да се присъедини към нас.

И той пак се обърна към Олян:

— Не, г-н Ментелик, не сте подсъдим, поне засега. По принцип, преди някой да бъде изправен под съд, би било добре да има налице някакво ясно основание да се стори това. Така се смята, че е по-основателно. Трябва да отбележа обаче, че Вие поехте формално отговорността за златото, което по това време явно е било злато и явно е било в хранилището. За да постигнем изчерпателно разбиране на положението в банката по това време, аз възложих на моя секретар да предприеме одит на обстановката в банката, което той с неговия екип извърши тази нощ...

— След като всъщност към този момент не съм подсъдим, ще може ли да се отърва от тези окови? Те сериозно настройват това дело против мен — прекъсна го пак Олян.

— Да, много добре. Стражи, погрижете се. А сега, ако обичате, г-н Дръмнот?

Ще опера пешкира, мислеше си Олян, докато Дръмнот започна да чете. Каква ли е играта на Ветинари?

Докато Дръмнот караше отегчителната си счетоводна литания, той гледаше хората. Точно насреща му беше обширната черна маса на рода Разкош. Откъм него те изглеждаха като лешояди. Това щеше да отнеме доста време, като се съди по звука на Дръмнотово официално дуднене. Щяха да го натопят и Ветинари ще... Ах, да, и после в някоя уединена стаичка ще има: „Г-н Ментелик, ако не виждате никакви препятствия пред това да ми обясните как постигнахте контрола над тези големи...”

Оживлението край входната врата дойде като дългоочаквано облекчение и ето го сержант Фред Колън, придружен от неразделния си партньор Ноби Нобс, практически плуващ през навалищата. Ваймс си запробива път към него, следван в килватера от Захариса. Последва забързано съвещание и през залата преминаха вълни от ужасено вълнение. Олян дочу думата „Убийство!“

Ветинари се изправи и стовари бастуна си върху масата, прекратявайки шумотевицата като с божествена пунктуация.

— Какво се е случило, Командоре? — происка да знае той.

— Трупове, сър. В квартирата на г-н Бент!

— Той убит ли е?

— Несър! — Ваймс набързо и строго се проконсултира със сержанта си. — Едното тяло е предварително опознато като Професор Кранбери, сър, не истински професор, този е бил гнусен наемен убиец. Мислихме, че е напуснал града. Другият изглежда е Джак Гръдния Кош, пребит до смърт — последва още една трескава справка, обаче Командор Ваймс имаше склонността да повишава гласа си, като се ядоса — ... с какво? На втория етаж ли? Я не ми пробутвай втели-некипели! Ами Кранбери? А? Наистина ли ми казваш това, което чу току-що? — той се изправи. — Съжалявам, сър. Ще трябва лично да огледам местопрестъплението. Мисля, че някой си прави шегичка.

— Ами бедният Бент? — попита Ветинари.

— Нито следа от него, сър.

— Благодаря, командоре — Ветинари махна с ръка, — бързо се връщайте, щом разберете нещо повече. Не можем да допуснем шегички. Благодаря, Дръмнот. Както виждам, не сте открили нищо нередно като се изключи отсъствието на златото. Несъмнено това е облекчение за всички нас. Имате думата, г-н Въртел.

Адвокатът се изправи обкръжен с аура на достолепие и препарати против молци.

— Бихте ли ми казали, г-н Ментелик, каква е била Вашата професия, преди да се установите в Анкх-Морпорк? — започна той.

Та-ка, помисли си Олян, поглеждайки Ветинари, работата е ясна. Ако съм добро момче и кажа каквото трябва, ще живея. За известна цена. Благодаря, ама не. Аз не исках нищо друго, освен да направя малко пари.

— Какво сте работили, г-н Ментелик? — повтори Въртел.

Олян огледа редиците зяпачи и се спря на лицето на Метракис. Който му намигна.

— Ммм? — произнесе той.

— Попитах Ви, какво сте работили, преди да пристигнете в този град!

В този момент той дочу един, за съжаление твърде познат му, бучащ звук и от издигнатата си позиция той беше първият съзрял, как председателят на Кралската Банка се явява иззад завесите от далечния край на залата с чудната си нова играчка хваната здраво между зъбите му. Някакъв фокус с вибрациите придвижваше Калпазанчо със задницата напред по лъскавия мрамор. Публиката в залата заизвива вратове, когато кученцето размахвайки опашка профуча зад стола на Ветинари и се изгуби зад завесите от отсрещната страна.

Аз се намирам в свят, където такова нещо току-що се случи, помисли си Олян. Нищо няма значение. Това беше едно невъобразимо разкрепостяващо преживяване.

— Г-н Ментелик, зададох Ви въпрос — процеди Въртел.

— Ох, извинявайте. Аз бях мошеник.

... и той полетя! Това е то! По-хубаво, отколкото да висиш от някаква си стара сграда! Виж само изражението на Козмо! Ами Метракис! След всичките им кроежи работата им се изплъзна. Сега всичките му бяха в ръцете и той летеше!

Въртел се поколеба:

— Като казвате „мошеник“ имате предвид...

— Злоупотреби с доверие. От време на време фалшификации. Самият аз бих предпочел да си мисля, че съм бил по-скоро негодник, ако трябва да съм честен.

Олян видя погледите, които си размениха Козмо и Метракис и вътрешно възликува. Не сте очаквали да стане така, а? А сега ще ви се наложи бая да потичате, за да не изостанете...

Г-н Въртел определено имаше затруднения в това отношение:

— Може ли да се изясним? Вие сте преживявали чрез нарушаване на закона?

— Преди всичко се възползвах от алчността на други хора, г-н Въртел. Мисля, че присъстваше и известен образователен елемент.

Г-н Въртел поклати смаяно глава, от което от ухото му, в пълно съответствие със съответствеността, изхвърча една уховрътка.

— Образователен? — изрази изумлението си той.

— Да. Много хора научиха, че никой не продава пръстен с истински диамант за една десета от стойността му.

— След което постъпихте на една от най-висшите държавни длъжности в града? — опита се да надвика надигачия се смях Въртел.

Хората просто имаха нужда да се отпуснат. Твърде дълго бяха сдържали дъха си.

— Налагаше се. Иначе щях да бъда обесен — обясни Олян и добави. — Отново.

Г-н Въртел изглеждаше потресен и извърна очи към Ветинари:

— Сигурни ли сте, че бихте искали да продължавам, милорд?

— О, да — отговори Ветинари. — До смърт, г-н Въртел.

— Ъ... били сте обесван преди? — обърна се Въртел към Олян.

— О, да. Не бих искал да ми става навик.

Последва още смях.

Въртел отново се обърна към Ветинари, който се усмихваше тънко:

— Това истина ли е, милорд?

— Напълно — отговори най-спокойно Ветинари. — Г-н Ментелик бе обесен миналата година под името Албърт Искрометов, но се оказа, че вратът му е бил много здрав, което е било установено, когато са го полагали в ковчег. Може би сте наясно, г-н Въртел, с древното правно положение *Quia Ego Sic Dico*^[3]? Човек оцелял след обесване, може би е бил избран от боговете за друга, все още не осъществила се съдба? А доколкото късметът е бил благосклонен към него, аз отсъдих, следователно, да го освободя под гаранция и да му възложа възстановяването на Пощенската Служба, която задача вече беше отнела живота на четирима от моите чиновници. Ако той успееше, чудесно. Ако ли пък не, на града щеше да бъде спестена цената на още едно обесване. Това беше една жестока шега, която, радостен съм да отбележа, завърши за всеобщо благо. Не мисля, че някой би оспорил, че сега Пощенската Служба е същинска перла в короната на града? Така че да, вълкът може да си промени нрава!

Г-н Въртел автоматично кимна, после си спомни кой е, седна и запрелиства бележките си. Беше загубил докъде беше стигнал:

— Да преминем, ъ, към въпроса за банката...

— Г-жа Разкош, дама, която мнозина от нас са имали привилегията да познават, наскоро ми се довери, че очаква смъртта си — съобщи рязко лорд Ветинари. — Тя ми поиска съвет относно бъдещето на банката, предвид това, че очевидните ѝ наследници, са били според думите ѝ „най-противната сбирщина порове, която можеш да се надяваш никога да не срещаш“...

Всичките тридесет и един адвоката на Разкошови скокнаха и заговориха като един, зарабатвайки хонорари на обща стойност АМ\$119,28. Г-н Въртел им хвърли един поглед.

Г-н Въртел, независимо от казаното по-рано, не внушаваше уважение на правните кръгове на Анкх-Морпорк. Това, което той им внушаваше, беше страх. Смъртта не беше намалила енциклопедичната му памет, нито коварството му, дарбата му за извъртане или сярната киселина в очите му. Не ми се пречкайте днес, съветваше адвокатите този поглед. Не ми се пречкайте, в противен случай ще ви разпердушиня до кокал, че и до костния мозък. Нали знаете онези, подвързани с кожа томове, които държите на стената зад бюрото си, за да впечатлявате клиентите си? Е, аз съм ги изчел всичките, а половината съм ги написал. Не ми се пречкайте. Не съм в добро настроение.

Един по един те си седнаха.^[4]

— Да продължим — пак взе думата Ветинари. — Доколкото разбирам, впоследствие г-жа Разкош е приела г-н Ментелик на интервю и е счела, че той би бил превъзходен управител в най-добрите традиции на семейство Разкош, както и идеален попечител за кучето г-н Калпазанчо, което, съгласно устава на банката, е неин председател.

Козмо бавно се издигна на крака и пристъпи в центъра на свободния под.

— Най-решително възразявам против инсинуацията, че този пройдоха бил в най-добрата традиция на моето... — започна той.

Г-н Въртел вече беше на крака, като че изстрелян от арбалет. Но колкото и бърз да беше, не можа да изпревари Олян.

— Възразявам! — провикна се той.

— Как смеете да възразявате — изплю думите си Козмо, — след като вече *си признахте*, че сте нагъл беззаконник?

— Възразявам против допускането на лорд Ветинари, че съм имал каквото и да е общо с най-добрите традиции на семейство

Разкош — отвърна Олян гледайки го в очите, от които май сълзеше нещо зеленикаво. — Например аз никога не съм бил пират, нито роботърговец...

Последва велико надигане на адвокати. Г-н Въртел хвърли един поглед. Последва велико изпонасядане.

— Те си го признават — изтъкна Олян. — Пише го в официалната история на банката!

— Вярно е, г-н Въртел — вметна Ветинари. — Прочетох го. Несъмнено тук е приложимо *Volenti non fit injuria*^[5].

Пак се разнесе бръмченето. Калпазанчо се връщаше в същия стил. Олян се насили да не го поглежда.

— О, това беше наистина долен номер — изсъска Козмо. — Чия история би могла да остане чиста от подобни скандални моменти?

Олян вдигна ръка:

— Моля, моля, аз знам отговора! Моята. Най-лошото, което съм правил някога бе да обирам хора, които са си мислили, че обират мен, обаче никога не съм прибегвал до насилие и си върнах всичко. Е, вярно, че обрах няколко банки, добре де, по-точно ги източих, но само защото те бяха допуснали това да е толкова лесно...

— Върнал всичко? — Въртел погледна Ветинари за някакъв отговор.

Патрицият обаче се беше загледал над главите на народа, чието внимание почти поголовно бе погълнато от преминаването на Калпазанчо, и само вдигна пръст, неясно дали в потвърждение или нежелание да бъде безпокоен.

— Да, вероятно си спомняте, че осъзнах погрешността на жизнения си път миналата година, когато боговете... — започна Олян.

— Обрал е няколко банки значи? — намеси се Козмо. — Ветинари, трябва ли да разбираме, че напълно съзнателно сте оставил най-важната банка на Анкх-Морпорк в ръцете на известен банков обирджия?

Редиците на Разкошовци скокнаха като един, обединени в защита на парите. Ветинари продължи да си гледа в тавана.

Олян също погледна нагоре. Някакъв диск се белееше във въздуха току до тавана и описал дъгата си, се спусна и уцели Козмо точно между очите. Още един профуча над Олян и се приземи посред Разкошови.

— А да не би да е трябвало да я остави в ръцете на *неизвестни* банкови обирджии? — извика някакъв глас, докато поразяващото действие на крема засегна всеки фин черен костюм без изключение. — Я вижте кой е тук отново!

Втора вълна сладкиши вече се беше издигнала във въздуха и закръжи из залата по траектории, неминуемо завършващи в лицето на някой Разкош. А после някой си проправи път сред тълпата сред стоновите и писъците на онези, които временно се оказаха на пътя му. Защото тези, които съумяха да избегнат настъпването от огромните му обувки, отскачаха настрани точно навреме, за да бъдат покосени от стълбата, която беше понесъл новодошлият. Той се обръщаше най-невинно да види какви поразии е сторил и фучащата стълба посичаше всеки недостатъчно бърз да избяга от пътя ѝ. В това обаче, както забеляза Олян, имаше строг метод. Докато той гледаше, клоунът захвърли стълбата, а заедно с нея и четирима души заклещени сред пречките ѝ, така че, ако който и да е от тях се опита да се освободи, щеше да причини ужасяваща болка на останалите трима, а в случая с един стражар, също и сериозно влошаване на изгледите за женитба. С червения си нос и смачканата си шапка смешникът нахлу в средата на залата с големи подскоци и грамадните му обувки пляскаха по пода с всяка *добре позната* крачка.

— Г-н Бент? — възкликна Олян. — Вие ли сте?

— Доброто ми старо аверче, г-н Ментелик! — извика клоунът. — Мислиш си, че водещият представлението управлява цирка, а? Да, ама само със съгласието на клоуните, г-н Ментелик! Само със съгласието на клоуните!

Бент замахна и метна един сладкиш по лорд Ветинари.

Но още преди тортата да полети, Олян вече беше скочил. Мозъкът му малко се позабави и достави наведнъж всичко, което краката му очевидно сами бяха съобразили: че достойнството на великите люде рядко може да преживее лице омазано с крем от торта, че снимката на покрития с карамел Патриций във „Вестника“ би разтърсила основите на властта в града и най-вече, че в един пост-Ветинаристичен свят той, Олян, надали би видял утрешния ден, каквато амбиция той лелееше през целия си живот. В тих унес той се носеше накъм прииждащата орис, протягайки бавните си като охлюви пръсти, докато тортата хвърчеше към срещата си с историята.

Удари го в лицето.

Ветинари не се и помръдна. Кремът пръсна и четиристотин очи проследиха в захлас капката насочила се към Патриция, който я хвана в и без това вдигнатата си ръка. Тихичкото плъосване в дланта му беше единственият звук в цялото помещение.

Ветинари огледа уловения крем. Потопи пръста си в него и го опита на вкус. Вдигна замислено очи към тавана, докато цялата зала бе спотаила общия си дъх и после се произнесе:

— Това очевидно е ананас.

И настанаха бурни и продължителни аплодисменти. Така и трябваше да бъде. Дори и да мразиш Ветинари, нямаше как да не се възхитиш на усета за време.

И ето че той слезе по стъпалата и пристъпи към вцепенилия се от страх клоун.

— Клоуните не управляват моя цирк, сър — каза той, хвана го за големия му червен нос и го изтегли назад колкото позволяваше ластикът. — Ясен ли съм?

Клоунът извади тумбеста тромба и тъжно бипна.

— Добре. Радвам се, че постигнахме съгласие. А сега бих искал да говоря с г-н Бент, моля.

Този път бибишкането беше двойно.

— О, да, той е — възрази Ветинари. — Да го извадим ли за всички послушни дечица? *Колко прави 15,3 процента от 59,66?*

— Оставете го на мира! Просто го оставете на мира!

Многострадалната публика отново се раздели, този път за разрошената г-ца Дрейпс, възмутена и разярена като квачка. Тя притискаше нещо тежко към скромните си гърди и Олян осъзна, че това са куп счетоводни книги.

— Ето за какво става дума всъщност! — провъзгласи триумфално тя, разпервайки широко ръце. — Той не беше виновен! Те се възползваха от него!

Тя насочи обвинителен пръст към капещите редици Разкошови. Ако беше допустимо една богиня на войната да носи строга блуза и коса, бързо разпиляваща се от стегнатия си кок, то г-ца Дрейпс би могла да бъде обожествена.

— Те бяха! Те продадоха златото още преди години.

Всеобщ възторжен рев се надигна от всички страни, не съдържащи Разкош.

— Да бъде тишина! — викна Ветинари.

Адвокатите се надигнаха. Г-н Въртел хвърли един поглед. Адвокатите насядаха.

А Олян избърса ананасовия крем от очите си тъкмо навреме.

— Внимавайте! Той има маргаритка! — викна той, след което си помисли: „Току-що изкрещях «Внимавайте! Той има маргаритка!» и се боя, че никога няма да забравя колко смущаващо е това“.

Лорд Ветинари погледна надолу към неправдоподобно голямото цвете на ревера на клоуна. Малка капчица вода проблясваше върху почти добре прикритата дюза.

— Да — каза той, — знам. И така, господине, аз съм напълно убеден, че Вие сте г-н Бент. Разбирате ли, разпознах Ви по походката. В случай, че не сте, единственото което Ви остава, е да натиснете. А единственото, което ще ми остане на мен, е да пусна. И така, повтарям: Бих искал да говоря с г-н Бент.

Понякога боговете просто нямат усет за момента, мислеше си Олян. Би трябвало да се разнесе гръм, отекващ тръбен звук, изпълнен с напрежение акорд, изобщо поне някакво небесно потвърждение, че е настъпил моментът на ис...

— 9,12798 — проговори клоунът.

Ветинари се усмихна и го потупа по рамото:

— Добре дошли отново при нас — каза той и се огледа за доктор Белолик^[6] от Гилдията на Шутовете. — Докторе, бихте ли се погрижили за г-н Бент, ако обичате? Мисля, че той има нужда да побъде сред свои хора.

— За нас би било чест, милорд. Седем торти едновременно във въздуха и заклещване в стълба с четирима души? Образцово изпълнение! Който и да сте, братко, предлагам Ви шегаджийско ръкостискане за добре дошъл...

— Никъде няма да ходи без мен — заяви намръщено г-ца Дрейпс, когато белоликият клоун пристъпи напред.

— Действително, кой би могъл да си въобрази нещо друго — намеси се Ветинари. — И, моля Ви, нека гостоприемството на Вашата Гилдия важи и за младата дама на г-н Бент, докторе — добави той за изненада и удоволствие на г-ца Дрейпс, която нито за миг не

преставаше да е „дама“, но още преди години неохотно се бе простила с „млада“.

— И, моля ви, някой да освободи тези хора от стълбата. Мисля, че ще е необходим трион — продължи Ветинари. — Дръмнот, ще съберете ли тези любопитни нови документи, толкова любезно предоставени ни от младата дама на г-н Бент? Освен това мисля, че г-н Разкош има нужда от лекарска помощ...

— Аз... нямам... нужда!

Козмо с течаш от него крем, се мъчеше да остане изправен. Болезнено беше дори само да го гледа човек. Той успя някак да насочи яростен, но треперещ пръст към натрупаните счетоводни книги:

— Това — провъзгласи той — е собственост на банката!

— Г-н Разкош, на всички тук ни е ясно, че сте болен... — започна Ветинари.

— Да, искаше ти се всички да повярват в това, а... самозванецо! — отвърна Козмо видимо олюлявайки се.

В неговите уши публиката изръкопляска.

— Кралската Банка на Анкх-Морпорк — каза Ветинари, не откъсвайки очите си от Козмо — се гордее с подвързаните си с червена кожа счетоводни книги, без изключение с гравирани върху тях със златно фолио герба на града. Дръмнот?

— Тези са евтини, с картонени корици, сър. Могат да се купят навсякъде. Почеркът в тях обаче е несъмнено от нетрепващата ръка на г-н Бент.

— Фалшиви — каза Козмо, като че с няколко пръста дебел език, — всичките са фалшиви. Откраднати!

Олян огледа наблюдаващите го хора и видя общото изражение. Каквото и да си мисли човек за него, не е приятно да видиш, как някой се разкапва пред очите ти. Няколко стражари се запромъкваха предпазливо към него.

— През живота си никога не съм крала — заяви г-ца Дрейпс, наежена колкото за цяла армия таралежи. — Те бяха в гардероба... — тя се поколеба, но реши че по-добре да е алена отколкото сива. — Хич не ме интересува, какво ще си помисли лейди Дийрдри Вагон! И освен това погледнах в тях! Вашият баща взе златото и го разпродаде и принуди него да го прикрие с цифри! И това не е и половината от всичко!

— ... Преекасна пепруда — измънка Козмо примигвайки накъм Ветинари. — Ти веч не си мен. Миля зминах в буквите ти!

Олян също се запромъква накъм него. Козмо изглеждаше сякаш всеки момент ще вземе да избухне, или пък да припадне, или просто да се хвърли на врата на Олян, бръщолевейки неща от рода на: „Ти с’ми най-добрия др’гар, най-добрия, аз и ти ’рещу целя свят, братче“. Зеленикава пот се лееше от лицето му.

— Струва ми се, че ще е добре да полегнете, г-н Разкош — обърна се към него Олян.

Козмо се опита да го фокусира.

— ... бра болка — сподели му разкапващият се човек. — Имм си шапката, имм си меча от на иляд’души...

И със стоманен шепот изникна сиво острие с гадни червени отблясъци и се насочи право между очите на Олян. То не трепереше. Зад него целият Козмо се тресеше и се олюляваше, но мечът си стоеше твърдо и непоколебимо.

Приближаващите се стражи малко позабавиха темпото. В тяхната работа се предполагаше да има пенсия.

— Моля ви никой да не мърда. Мисля, че мога да се справя с това — каза Олян, примижавайки срещу меча. Време беше за деликатност...

— О, това е просто глупаво — обади се Пучи, втурвайки се напред, тракайки с токчета. — Няма нищо, от което да се срамуваме. Златото не е ли наше? Кой го е грижа, какво е писал той в някакви си тефтери?

Легионите адвокати на Разкошови много предпазливо се изправиха на крака, а двамата наети от Пучи настоятелно й зашепнаха нещо. Тя обаче ги пренебрегна. Сега всички погледи бяха насочени към нея, а не към брат й. Всички й обръщаха внимание на *нея*.

— Не бихте ли могли да помълчите малко, г-це Разкош? — помоли я Олян.

Неподвижността на меча го безпокоеше. Някаква частица от Козмо все още функционираше наистина добре.

— О да, и аз така си мислех, че ще поискате да ми затворите устата, да, ама аз няма! — възкликна злорадно Пучи. И също като Олян, сгачен от отворен бележник, тя възторжено се хвърли напред без да му мисли. — Как може да откраднем нещо, което и без друго си

е наше, а? Какво толкова, че Татко е намерил по-добро приложение на проклетото му злато? Та то просто си се въргалияше там! Честно казано, не разбирам, защо сте се впрегнали толкова? Нали всички го правят. Това не е кражба. Искам да кажа, нали златото все пак съществува? В пръстени и прочее. Не е като някой да е взел да го изхвърли. Кой го интересува, къде е?

Олян потисна импулса да погледне останалите присъстващи банкери. Значи така, всички го били прави, а? Пучи тази година нямаше да получи много прасоколедни честитки. А брат й се беше втренил в нея ужасен. Останалите от родата, които не бяха все още погълнати в обезкремяването си, се стараеха да създадат впечатление, че никога досега не са виждали Пучи. Коя е тази луда жена? — питаха техните лица. Кой я е пуснал тук? Какви ги говори?

— Мисля, че брат Ви е много болен, госпожице — каза Олян.

Пучи пренебрежително отметна безспорно прекрасните си къдрици.

— Не се грижете за него, той просто се прави на глупак — рече тя. — Прави го само, за да привлече внимание. Хлапашките му глупости, че искал да бъде Ветинари, все едно някой с ума си би...

— От него капе нещо зелено — настоя Олян, но нищо не можеше да пробие баража й от бръщолевене.

Той се вгледа в изтерзаното лице на Козмо и всичко се проясни. Брадата, шапчицата, бастуна с меч, о да, с кичозната идея на някого, как би трябвало да изглежда меч, изкован от желязото от кръвта на хиляда мъже. Ами убийството на майстора на пръстени? Какво ли имаше в тази зловонна ръкавица...?

Това си е моят свят. Знам какво да направя.

— Поднасям Ви извиненията си! Вие сте лорд Ветинари, нали? — обърна се към Козмо той.

За момент Козмо се стегна и през него просветна искра величественост.

— Точно така! Да, точно така — вдигна вежда той.

После се отпусна и дундестото му лице също спихна.

— Имам пръстена. Вет'наревия пръстен — измънка той — 'съшнос си е мой. *Добра болка...*

И мечът също падна.

Олян го сграбчи за лявата ръка и смъкна ръкавицата. Тя излезе с шльокащ звук и невъобразимо, носопоразяващо лоша миризма. Най-близкият страж повърна. Толкова много цветове, помисли си Олян. Толкова много... извиващи се неща... И сред цялата гнойна маса все още можеше да се види неоспоримият матов проблясък на стигий.

Олян хвана Козмо за другата ръка.

— Мисля, че е време да излезете навън, милорд, сега след като сте Патрицията — каза той гръмко и отчетливо — трябва да се срещнете с народа...

Още веднъж вътрешният Козмо хвана хлъзгавите юзди, достатъчно за олигавената уста да произнесе:

— Да, това е много важно... — след което пак изпадна до: — Болен съм. Пръста ми нещо е странен...

— Слънчевата светлина ще му се отрази добре — поведе го внимателно за ръка Олян. — Вярвайте ми.

[1] Някой по-стриктно придържащ се към латинския език би казал, че по-правилно ще е „*vox populis*“, което значи „глас народен“. От друга страна *populus* някак си повече съответства на истината. — Бел.пр. ↑

[2] Едно отвесно: Резултат от отношение към хващателно поведение, без нищо отпред (9 букви). Лорд Ветинари би се изсмял презрително. — Бел.авт. ↑

[3] Кое то на латински значи: „Защото аз казвам така“. — Бел.пр. ↑

[4] Обща цена, включително извънредно работно време и вредни: AM\$253,16. — Бел.авт. ↑

[5] Това е наистина правно положение от кръглия свят, буквално от латински значещо „доброволецът не понася неправди“, което значи, че съзнателно подложилите се на риск не може да претендира на обезвъзмездяване. — Бел.пр. ↑

[6] Или на английски *Whiteface* — това е доминиращият клоун в традиционния англоезичен цирк. Облечен в бяло, с белосано лице, островърха бяла шапка, той обикновено се държи така, че шегите биват понасяни от други клоуни (или не-клоуни). — Бел.пр. ↑

ГЛАВА 13

ГЛАДИС ГО ПРАВИ ЗАРАДИ СЕБЕ СИ – ВЕСЕЛИЯТ ДОМ – ИСТОРИЯТА НА Г-Н БЕНТ –
ПОДВЪПРОСНОСТТА НА ИЗПОЛЗВАНЕТО НА КЛОУНИ КАТО БОЛНОГЛЕДАЧИ – НА БУХЛЪО МУ ИДВА
АНГЕЛ – ЗЛАТНАТА ТАЙНА (НЕ ТОЧНО ДРАКОНСКА МАГИЯ) – ЗАВРЪЩАНЕТО НА ЗЪБИТЕ –
ВЕТИНАРИ ГЛЕДА НАПРЕД – БАНКОВ ТРИУМФ – МАЛКИЯТ ПОДАРЪК НА БЪЛБУКАТОРА – КАК СЕ
РАЗВАЛЯ ЕДИН СЪВЪРШЕН ДЕН

В първия ден от остатъка на живота си Олян фон Ментелик се събуди, което беше прекрасно, като се има предвид, че всеки ден на някои хора не им излиза този късмет, но пък се събуди сам, което не беше толкова удовлетворително. Беше 6 часа сутринта и мъглата изглеждаше залепнала по прозорците, толкова плътна, сякаш би съдържала фиде. Но той обичаше такива моменти, преди още парчетата от вчерашния ден да са се сглобили.

Чакай малко, това не са неговите покои, нали? Това беше стаята му в Централна Поща, обладаваща лукса и комфорта обикновено свързвани с понятието „стандартен инвентар на държавна служба“. Едно парче от вчерашния ден застана на мястото си. Ах да, Ветинари беше заповядал да се затвори банката, докато неговите чиновници този път не видят *всичко*. Олян им пожела късмет със специалния шкаф на покойния сър Джошуа...

Калпазанчо го нямаше, което си беше безобразие. Човек не може да оцени ранносутрешното олигавяне, докато не го загуби. И Гладис също я нямаше, което беше обезпокоително. По-късно той я намери, бутаща количка поща в сортировъчното. Синята рокля беше изчезнала, заменена със сива, която като за прохождащите критерии на големската мода, изглеждаше доста изтупана.

— Добро утро Гладис — пробва се Олян. — Има ли някакъв шанс за пресоване на панталон?

— В Пощальонската Съблекалня Винаги Има Гореща Ютия, Г-н Ментелик.

— О? А, вярно. А, ъ... „Вестника“?

— Четири Броя Се Доставят Ежедневно В Кабинета На Г-н Грош, Г-н Ментелик — укори го Гладис.

— Предполагам, че един сандвич ще е съвсем не...

— Наистина Трябва Да Се Посветя На Задълженията Си, Г-н Ментелик — сръза го големът.

— Знаеш ли, Гладис, няма как да не забележа, че си се променила — забеляза Олян.

— Да! Аз Го Правя Заради Себе Си — блесна с очи Гладис.

— И какво точно правиш?

— Още Не Съм Стигнала До Там, Понеже Съм Само На Десета Страница От Книгата.

— О. Четеш нова книга значи? Но обзалагам се не някоя на лейди Дийрдри Вагон?

— Не, Защото Тя Е Загубила Досег С Модерното Мислене. Аз Се Надсмивам С Презрение.

— Да, предполагам, че го е загубила — рече замислено Олян — и ми се струва, че въпросната книга ти я е дала г-ца Миличкова?

— Да. Озаглавена Е „Защо Мъжете Падат Под Краката Ти“ От Релеванция Дръпнатова — каза сериозно Гладис.

А, започваме с най-добри намерения, помисли си Олян: да ги откриеш, да ги изровиш, да ги освободиш. Но нямаме представа какво сме сторили, или пък какво сме им сторили.

— Гладис, по въпроса за книгите... добре де, работата е там, че... искам да кажа, че само защото е написано, не си длъжна да... тоест няма се предвид да... имам предвид, че всяка книга е...

Той се спря. Те вярват в думите. Думите им носят живот. Как да й кажа, че ние просто си ги размятаме като жонглиори и че променяме значенията им, за да удовлетвори собствените си... Той потупа Гладис по рамото:

— Добре тогава, прочети ги всичките и прецени сама.

— Това Беше Много Близко До Недопустимо Докосване, Г-н Ментелик.

Олян понечи да се разсмее, но спря при вида на мрачното й изражение.

— Ъ, само за г-ца Дръпнатова, предполагам — каза той и отиде да си прибере „Вестника“ преди да са ги разграбили всичките.

За редактора това сигурно отново е бил горчиво-сладък ден. Защото вари го, пече го, но има само една предна страница. В крайна сметка той беше натъпкал там всичко: фразата „мисля че това е

ананас“ плюс снимка с покапалите Разкошови на заден фон и, аха, речта на Пучи с всички подробности. Беше великолепна. И продължаваше ли, продължаваше. От нейна гледна точка всичко беше свършено ясно: тя беше права, а всички останали бяха глупави. Толкова беше влюбена в собствения си глас, че на стражарите им се наложи да напишат правата ѝ на лист хартия и да ѝ го пъхнат пред очите преди да я отведат, така и не преставаща да говори...

И някой беше снимал как пръстенът на Козмо улавя светлината. Това било перфектна хирургична операция, казаха му от болницата, а вероятно било спасило и живота му, добавиха те и как само Олян е знаел какво трябва да се направи, питаха се те, при условие че целокупните му познания по медицина се ограничаваха до това, че по един пръст не би трябвало да растат зелени гъби...

Вестникът беше изтръгнат от ръцете му.

— Какво направи с професор Бълхарников? — поиска да знае Прелест-Хубавинка. — Знам, че си направил нещо! Не ме лъжи.

— Нищо не съм направил! — възрази Олян и препровери думите. Да, технически си беше вярно.

— Аз, знаеш ли, ходих до Катедра Посмъртни Комуникации!

— И какво ти казаха там?

— Не знам! Някакъв октопод беше запречил вратата! Ти обаче си направил нещо, знам си! Той ти е казал тайната как да се разбираш с големите, нали?

— Не — абсолютна истина.

Прелест-Хубавинка се поколеба.

— Не беше ли той?

— Не. Той ме снабди с допълнителен речник, но това не е тайна.

— С мен ще проработи ли?

— Не — понастоящем си беше вярно.

— Значи ще приемат заповеди само от мъж? Обзалагам се, че е това!

— Не мисля — достатъчно вярно си беше.

— Тогава къде е тайната?

— Не е точно тайна. Бълхарников ни каза. Само че не е знаел, че е тайната — и това беше истина.

— Някоя дума ли е?

— Не — истина.

— Виж, защо не ми кажеш? Знаеш, че можеш да ми се довериш!

— Е да. Разбира се. Но мога ли да ти се доверя, ако някой държи нож до гърлото ти?

— И защо някой ще прави така?

Олян въздъхна:

— Защото ще знаеш как се командва най-голямата армия съществувала някога! Не си ли се огледала? Не видя ли всичките ченгета? Те изникнаха точно след заседанието!

— Какви ченгета?

— Тези тролове, пренастилащи паважа? Колко често си виждала такова нещо? Ами редицата файтони, незаинтересувани от пътници? Ами батальоните просяци? Каретният двор отзад пък е пълен с навлеци, мотаещи се наоколо и зяпащи в прозорците. *Такива* ченгета. На това му казват разработка, а аз съм златото...

Чу се почукване. Олян го разпозна: опитваше се да обърне внимание без да те тревожи.

— Влез, Станли — каза той и вратата се отвори.

— Аз съм, сър — каза Станли, придвижващ се по света с предпазливостта на човек, четящ упътване преведено от чужд език.

— Да, Станли.

— Завеждащ отдел „Марки“, сър — представи се Станли.

— Да, Станли?

— Лорд Ветинари е в каретния двор, сър, оглежда автоматичния товарителен механизъм. Казва, че няма защо да се бърза, сър.

— Той казва, че нямало защо да се бърза — предаде Олян на Прелест-Хубавинка.

— Ами най-добре да побързаме тогава?

— Именно.

— Забележителна прилика с бесило — отбеляза лорд Ветинари, докато зад гърба му влизаха и излизаха с грохот дилижанси.

— Позволява на бърза кола да товари писмата без да забавя — обясни Олян. — Това значи, че писмата, идещи от малки провинциални клонове, могат да пътуват експресно без да забавят дилижанса. При дълъг курс може да спести няколко минути.

— И, разбира се, ако Ви оставя някои от големите коне, дилижансите ще могат да пътуват със сто мили в час, доколкото съм осведомен, а се чудя дали тези огнени очи няма да виждат и нощем.

— Възможно е, сър. Но фактически в момента аз разполагам с *всичките* коне големи — заяви Олян.

Ветинари му хвърли един студен поглед и каза:

— Ха! А също така разполагате с всички си уши. Какъв разменен курс обсъждахме?

— Вижте, не е като да искам да съм Повелителят на Големите... — започна Олян.

— По пътя, моля. Ще се присъедините ли към мен в каляската ми? — прекъсна го Ветинари.

— Къде отиваме?

— Не е далече. Отиваме да видим г-н Бент.

Клоунът, който отвори малката плъзгаща се вратичка в мрачната порта на Гилдията на Шутовете запремества погледа си от лорд Ветинари, през Олян към Прелест-Хубавинка, без да се зарадва на нито един от тях.

— Дойдохме да се видим с д-р Белолик — каза Ветинари. — Ще ви помоля да ни пуснете с минимум веселба.

Вратичката се затръшна. Отвътре се чуха забързан шепот и някакво дрънчене и едната половина на двойната врата се откряна, точно колкото хората да могат да влязат един по един. Олян понечи да влезе, но Ветинари го спря с ръка на рамото му и посочи нагоре с тояжката си:

— Това е Гилдията на Шутовете. Следва да се очакват... веселби.

Върху вратата беше прикрепена една кофа. Той въздъхна и я блъсна с бастунчето. От другата страна се чу тупване и плъосване.

— Не знам, защо упорстват с това, наистина не знам — промърмори той прекрачвайки прага. — Не е смешно и може да нарани някого. Внимавайте с крема.

От тъмнината зад вратата се дочу стон.

— Съгласно д-р Белолик, г-н Бент е роден под името Чарли Бенито — продължи Ветинари, вървейки нататък през шатрата, заемаща централния двор на Гилдията — и е бил роден клоун.

Десетки клоуни прекъснаха ежедневните си тренировки и ги загледаха как минават. Сладкиши оставаха нехвърлени, гащи оставаха ненапълнени с вар, невидими кучета застинаха посред изпишкване.

— Роден клоун ли? — учуди се Олян.

— Именно, г-н Ментелик. Велик клоун, от клоунско потекло. Видяхте го вчера. Гримът на Чарли Бенито векове наред е бил предаван от баща на син.

— А аз си мислих, че се е побъркал!

— Д-р Белолик от своя страна смята, че той се е освестил, че е намерил себе си. Младият Бент е имал, доколкото разбирам, ужасно детство. Никой не му е казал, че е клоун, докато не е станал на тринадесет. А майка му, по изцяло нейни причини, е обезкуражавала всякакво проявление на палячовщина в него.

— Някога сигурно е харесвала клоуни — обади се Прелест-Хубавинка и се огледа.

Всичките клоуни припряно се загледаха в други посоки.

— Обичала е клоуни — уточни Ветинари, — или, ако може да се каже така, един клоун. За една нощ.

— О, ясно — завърши Олян, — а след това циркът си е заминал.

— Както, уви, е обичайно с цирковете. След което тя, подозирам, доста е охладняла към мъже с червени носове.

— Откъде знаете всичко това? — поинтересува се Олян.

— Отчасти дедукция от наличната информация, обаче г-ца Дрейпс успя да изкопчи немалко от него през последните няколко дни. Тази дама обладава значителна задълбоченост и решимост.

От другата страна на голямата шатра имаше още една врата, където ги чакаше главата на гилдията. Той беше целият бял — бяла коса, бели обувки, бял костюм и бяло лице, а върху това лице, очертано с тънки линии с червена боя, една усмивка покриваше истинското му лице, студено и гордо като на княза на Ада.

Д-р Белолик кимна на Ветинари:

— Милорд...

— Д-р Белолик — поздрави Патрицият, — как е нашият пациент?

— Ех, само ако беше дошъл при нас като млад — размечта се Белолик, — какъв клоун щеше да стане! Какъв усет за време! О, между

другото, ние обикновено не разрешаваме жени да посещават сградата на гилдията, но в този специален случай ще направим изключение.

— Ах, колко се радвам — прогоря като с киселина всяка сричка Прелест-Хубавинка.

— Просто защото, каквото и да казват от групата Смешки за Жени, жените просто не са смешни.

— Какво ужасно бедствие — съгласи се Прелест-Хубавинка.

— По-скоро интересна дихотомия — намеси се Ветинари, — доколкото всъщност същото важи и за клоуните.

— Винаги съм си го мислела — добави Прелест-Хубавинка.

— Те са трагични — заразсъждава Ветинари — и ние се смеем над трагедията им, също както се смеем над собствената си. Изрисуваната усмивка ни се хили от мрака, надсмивайки се над безумната ни вяра в реда, логиката, статута, реалността на реалността. Маската знае, че сме родени върху банановата кора, водеща единствено към зейналия трап на съдбата и всичко, на което можем да се надяваме, е одобрението на публиката.

— Как се вписват във всичко това писукащите балони в животинска форма? — поинтересува се Олян.

— Нямам представа. Но, както ме осведомиха, когато дошли убийците, г-н Бент задушил единия с доста правдоподобен хумористичен розов слон, направен от балони.

— Само си представете шума — отбеляза весело Прелест-Хубавинка.

— Да! Какъв обрат! И то без никакво обучение! Ами работата му със стълбата? Чиста бойна клоунада! Същинско клоун-фу! Превъзходно! — завъзхищава се Белолик. — Вече знаем всичко, Хевлок. След като майка му починала, баща му се върнал и разбира се го взел в цирка. Всеки клоун би видял, че момчето има смехотворност в костите си. Тези стъпала! Трябваше да го изпратят при нас! Момче на тази възраст, можеше да има толкова трудности! Но не обаче, нахлузват му стария екип на дядо му и го изкарват на арената в някакво малко градче и така, в този момент клоунството загуби своя цар.

— Защо? Какво е станало? — попита Олян.

— А сетете се. Смяха му се.

Валеше дъжд и мокрите клони го шибаха, докато търчеше през гъсталака с все още капеща от торбестите му гащи вар. Самите гащи се лашкаха нагоре-надолу на пружините си, от време на време удряйки го по брадичката.

Обущата обаче бяха хубави. Невероятни обуща бяха. Единствените, които някога му бяха ставали.

Майка му обаче го беше възпитала на приличие. Дрехите трябваше да са подобаващо сиви, веселбите бяха неприлични, а гримът беше грях.

Е, разплатата не се беше забавила!

Призори той намери някаква плевня. Изстърга засъхналия крем и спечения грим и се изми в една локва. Ох, това лице! Дебелият нос, огромната уста, нарисуваната бяла сълза... знаеше си той, че ще си го спомня в кошмарите си.

Поне си беше запазил неговите си риза и долни гащи, които прикриваха каквото трябваше. Канеше се да изхвърли всичко останало, но един вътрешен глас го спря. Майка му беше мъртва и той не можа да спре приставите да вземат всичко, дори и месинговия пръстен, който майка му беше лъскала всеки ден. Никога повече нямаше да види баща си... трябваше да си запази нещо, все *нещо*, нещо което да му напомня кой е бил той, и защо, и откъде е дошъл, и дори защо е напуснал. Плевнята предостави чувал, пълен с дупки, което вършеше работа. Омразният костюм бе натъпкан в него.

По-късно през деня, той се натъкна на някакъв керван спрял под дърветата, но това не бяха шарените каруци на цирка. Може пък да са религиозни, помисли си той, а майка му одобряваше по-тихите религии, стига боговете да не бяха чужбински. Дадоха му заешка яхния. А като надникна през рамото на един тихичко седнал зад сгъваема масичка мъж, той съзря книга пълна с цифри, всичките записани. Той обичаше числата. Те винаги внасяха смисъл в един безсмислен свят. И когато много учтиво попита човека, какво е това число най-отдолу, отговорът беше:

— Това е на каквото ние му казваме обща сума.

А той отговори:

— Не, не е общата сума, не достигат три фартинга.

— Откъде знаеш? — попита мъжът, а той отговори:

— То се вижда.

— Но ти му хвърли само един поглед — изуми се мъжът.

— Нали така се прави? — учуди се и той.

И бяха отворени още книги, и се насъбраха хора, и му даваха да прави сметки, и всичките бяха толкова, ама толкова лесни...

Тук беше пълно със забавления, каквито в цирка нямаше, а и нямаше изобщо никакъв яйчен крем.

Той отвори очи и видя неясни фигури.

— Ще ме арестуват ли?

Олян погледна Ветинари, който махна неопределено с ръка.

— Не е задължително — каза предпазливо Олян. — Знаем за златото.

— Сър Джошуа заплаши, че щял да каже за моето... потекло.

— Да, знаем.

— Хората щяха да се смеят. Това не можех да го понеса. А после си помислих, че... разбирате ли, мисля че се самоубедих, че златото е било само сън. Че само ако никога не го проверявам, то ще си е все там — той замлъкна замалко, докато всевъзможни мисли се занареждаха на опашка за устата му. — Д-р Белолик бе толкова любезен да ми покаже историята на лицето Чарли Бенито... — още една пауза. — Чух че съм мятал сладкиши с крем със забележителна прецизност. Сигурно предците ми щяха да са доволни.

— А сега как се чувствате? — осведоми се Олян.

— Собствено съвсем добре — отговори Бент, — чието и да е това собствено.

— Добре. Тогава утре Ви искам на работа, г-н Бент.

— Не можете да искате от него да се върне толкова бързо! — запротестира г-ца Дрейпс.

Олян се обърна към Белолик и Ветинари:

— Бихте ли могли да ни оставите насаме, господа?

На лицето на главния клоун се появи оскърбено изражение, в никой случай не подобрено от постоянната му весела усмивка, обаче вратата все пак се затвори зад тях.

— Чуйте ме сега, г-н Бент — започна настоятелно Олян, — всичко при нас е в безпорядък...

— Аз, нали знаете, вярвах в златото — продума Бент. — Не знаех къде е, но все пак вярвах.

— Добре. И може би то все още съществува в кутията за бижута на Пучи. Аз обаче искам пак да отворя банката утре, а хората на Ветинари са преровили всяко парче хартия там и можете да си представите какъв безпорядък са оставили. А, нали знаете, от утре искам да пусна банкнотите. Пари, което не се нуждаят от злато. А и банката не се нуждае от злато. Знаем, че е така. Години наред си е работила с трезори, пълни с боклук! Банката обаче се нуждае от Вас, г-н Бент. Разкошова сериозно са го загазили, Козмо е затворен някъде, персоналът е къде ли не, а утре, г-н Бент, банката отваря и Вие трябва да сте там. Моля Ви? О, освен това, председателят милостиво изджафка съгласието си да Ви даваме заплата шестдесет и пет долара месечно. Осъзнавам, че Вие не сте човек, на когото да може да се повлияе с пари, обаче повишението може и да не е излишно за някой, който възнамерява да промени, ами, домашните си обстоятелства.

Това не беше изстрел на тъмно. Беше изстрел на светло, на ослепително ярка светлина. Г-ца Дрейпс несъмнено беше жена с планове, които не може да не включваха нещо по-добро от прекарването на остатък на живота ѝ в тясната стаичка на Брястова улица.

— Изборът, разбира се, е Ваш — изправи се той. — Те добре ли се държат с него, г-це Дрейпс?

— Само защото аз съм тук — откликна се с готовност тя. — Тази сутрин дойдоха трима клоуни с голямо въже и малък слон и искаха да извадят един от горкичките му зъби! И тъкмо ги изкарах от тук, довтасаха още двама и започнаха да белосват стаята, крайно нескопосано, ако питате за моето мнение! За нула време ги разкарах аз оттук, уверявам ви!

— Отлично, г-це Дрейпс!

Ветинари го чакаше отвън с отворена врата на каретата.

— Вие влизате вътре — съобщи той.

— Всъщност оттук до Пощата пеша се стига много...

— *Влизайте*, г-н Ментелик. Ще минем по по-добър път.

— Изглежда си мислите, че отношенията ни са някаква игра — забеляза Ветинари, когато каретата потегли. — Убеден сте, че всички грехове ще бъдат опростени. В такъв случай нека Ви дам това.

Той извади черен бастун увенчан със сребърен череп и дръпна дръжката.

— Този любопитен предмет е бил притежание на Козмо Разкош — поясни той, когато мечът беше изтеглен.

— Знам. Това не е ли копие на Вашия? — попита Олян.

— Нима! — изсумтя Ветинари — Аз да съм някой от владетелите с „меч направен от кръвта на хиляда мъже“? Предполагам, ще последва корона от черепи. Изглежда Козмо е поискал да му я направят така.

— Значи е копие на слух?

Извън каляската се отвори някаква порта.

— Именно — потвърди Ветинари, — копие на нещо несъществуващо. Може само да се надяваме, че не е автентично във всяко едно отношение.

Вратата на каретата се отвори и Олян излезе в дворцовата градина, която изглеждаше обичайно за такива места: спретната, прибрана, с множество чакъл и островърхи дървета и никакви зеленчуци.

— Какво правим тук? — попита Прелест-Хубавинка. — Заради големите е, нали?

— Г-це Миличкова, какво мислят местните големи за тази нова армия?

— Не им харесва. Мислят, че ще предизвикат трудности. Те нямат шхем, който да бъде сменен. По-лоши са и от зомбита.

— Благодаря Ви. Още един въпрос: те ще убиват ли?

— За цялата световна история големопроизводителите не са се научили да създават големи, които да убиват...

— Това значи ли, че не?

— Не знам!

— Имаме известен напредък. Възможно ли е да им се даде заповед, която да не може да бъде отменена от другиго?

— Ами, ъ... Да. Ако никой друг не знае тайната.

— А тя е? — Ветинари пак се обърна към Олян посочвайки го с меч.

— Трябва да е поради начина, по който давам заповеди, сър — отговори Олян, за втори път примижавайки по протежение на острието. То наистина проблясваше.

Той беше подготвен за това, което се случваше, само дето се случваше нещо съвсем неправилно. Ветинари му връчи меч и каза:

— Г-це Миличкова, наистина бих желал да не напускате града за дълго. Това го кара да търси опасността. Кажете ни тайната, г-н Ментелик.

— Мисля, че тя може да е твърде опасна, сър.

— Г-н Ментелик, нима имам нужда от *значка* на която да пише „тиранин“?

— Можем ли да сключим сделка?

— Разбира се. Аз съм разумен човек.

— Ще я спазите ли?

— Не. Но ще Ви предложи друга сделка. Пощенската Служба може да вземе шест големски коня. Останалите големи войни ще бъдат поставени под попечението на Сдружението на Големите, обаче употребата на четиристотин от тях за оптимизация на щракалковата система, уверен съм, ще бъде посрещната с международно одобрение. Ще заменим златото с големи като основа на нашата валута, за което Вие пледирахте толкова красноречиво. Вие двамата направихте международната ситуация много... интересна...

— Извинявайте, но тогава защо аз държа този меч? — попита Олян.

— ... а Вие ще ми кажете тайната и, най-доброто от всичко, ще живеете — завърши Ветинари. — Кой ще Ви предложи по-добра сделка?

— Е добре де — каза Олян. — Знаех си, че ще стане така. Големите ми се подчиняват, за...

— ... защото носите златен костюм и следователно в техните очи би трябвало да сте хъмянски жрец — завърши Ветинари. — Защото, за да бъде напълно реализирана една заповед, правилният човек трябва да каже правилните думи на правилния слушател. А аз бях навремето нещо като учен. Въпрос на разсъждение. Вече можете да си затворите устата.

— Вече сте знаел?

— Не беше чак драконова магия.

— А защо тогава ми дадохте тази ужасна сабя?

— Безвкусна е, нали? — прибра меча Ветинари. — Човек да си помисли, че принадлежи на някого на име Кракс Могъщи. Просто ми беше интересно да наблюдавам, как сте по-наплашен, когато е в ръцете Ви. Вие всъщност нали не сте човек на насилието...

— Това не беше необходимо! — възмути се Олян.

Прелест-Хубавинка се подсмиваше.

— Г-н Ментелик, г-н Ментелик, г-н Ментелик, никога ли няма да се научите? — Ветинари прибра меча в тояжката. — Един от моите предшественици хвърляше хората да ги разкъсват диви костенурки. Изобщо не е било бърза смърт. Мислел е, че от това може да си умреш от смях. Ще ми простите ли, ако моите удоволствия са малко по-интелектуални? Да видим сега, какво имах още да кажа? Ах, да, с прискърбие трябва да Ви съобща, че човекът на име Бухльо Менгеме почина.

Имаше нещо в начина, по който беше казано това...

— Да не би да му се е явил ангел?

— Напълно е вероятно, г-н Ментелик. Но ако изпаднете в нужда от някой нов дизайн, убеден съм, че в двореца ще се намери кой да Ви съдейства.

— Така си е било предопределено, без съмнение — рече Олян. — Радвам се, че е отишъл на по-добро място.

— Най-малкото не толкова влажно. А сега вървете. Каретата ми е на Ваше разположение. Имате да отворите банка! Светът се върти, а в този момент се върти на моето бюро. Да вървим, г-н Калпазанчо.

— Ще може ли да предложи нещо, което би било от помощ? — пробва се Олян, когато Ветинари се обърна с гръб.

— Какво е то?

— Ами, защо не кажем златната тайна на останалите правителства от Равнините? Което значи, че никой няма да може да ги използва като войници. Това би разрешило напрежението.

— Ммм, интересно. Вие съгласна ли сте с това, г-це Миличкова?

— Да! Хич не ни трябва армии от големи! Отлична идея е!

Ветинари се наведе и даде на Калпазанчо кучешка бисквитка. Когато се изправи в изражението му имаше почти недоловима промяна.

— Снощи — сподели той — някакъв предател е изпратил златната тайна на всеки значителен град в Равнините по щракса. Източникът изглежда е непроследим. Нали не бяхте Вие, г-н Ментелик?

— Аз ли? Не!

— Но нали току-що го предложихте? Между другото някои биха нарекли това предателство.

— Но аз само го споменах — изстена Олян. — Не можете да ми го прикачите! Освен това идеята си е *добра* — и той добави мъчейки се да не среща погледа на Прелест-Хубавинка. — Ако не помислиш за *не* използването на петнайсетметрови големи убийци, някой друг *ще* го стори!

Той я чу да се киска, за пръв път досега.

— Вие да сте намерили вече десетметрови големи убийци, г-це Миличкова? — Ветинари изглеждаше сериозен, все едно щеше да добави: „Добре, надявам се, че сте взели достатъчно за всички!“

— Не, сър. Няма такива — отговори Прелест-Хубавинка, безуспешно опитвайки се да изглежда сериозна.

— Добре, няма значение. Сигурен съм, че някоя изобретателна личност, някога ще разработи такива специално за Вас. Когато това се случи, не се колебайте да не ги водите у дома. Междувременно си имаме отвратителен *fait accompli* — Ветинари поклати глава с нещо, за което Олян беше сигурен, че е искрено нагласено раздражение и продължи. — Армия, която би се подчинила на всекиго с лъскаво сако, рупор и хъмянските думи за „Изкопайте яма и се заровете в нея“ би превърнал войната в не повече от доста забавен фарс. Уверявам Ви, че ще свикам комисия по разследването на този случай. Тя няма да спре да заседава, като се изключат обичайните почивки за чай и бисквити, докато не идентифицира злосторника. Естествено аз лично ще се интересувам от хода на разследването.

Разбира се че лично, помисли си Олян. Знам, че мнозина ме чуха, как крещя команди на хъмянски, но залагам на човека, който мисли, че войната е отвратително разхищение на клиенти. Човек, който е по-добър измамник, отколкото аз бих могъл да стана някога, който мисли, че комисиите са нещо като кошчета за боклук, който всеки ден може да превръща цвърченето в наденица...

Олян и Прелест-Хубавинка се спогледаха. Погледите им се съгласиха: той е. Разбира се, че е той. Дауни и останалите ще знаят, че е той. Нещата, живеещи по влажни стени ще знаят, че е той. Но никой никога няма да го докаже.

— Можете да ни вярвате — каза Олян.

— Да. Знам — каза Ветинари. — Да вървим, Калпазанчо. Може би ще има кекс.

Олян хич и не си помисли да се възползва от каретата. Точно сега каретите предизвикваха у него някои неприятни асоциации.

— Той спечели, нали? — рече Прелест-Хубавинка докато мъглата се кълбеше около тях.

— Е, председателят яде право от ръката му.

— Това позволено ли му е?

— Струва ми се, че попада под правилото *Quia Ego Sic Dico*.

— Което значи?

— „Защото аз казвам така“, струва ми се.

— Това не ми прилича много на правило!

— Практически е единственото, което му трябва. Като цяло той би могъл...

— Дълчжите ми едни пет цтотака, гоцподин Ицкрометов!

Фигурата се материализира от здрача и се озова точно зад Прелест-Хубавинка с едно-единствено движение.

— Бец номера, гоцпочжичке, поради тоя нощж — заповяда Метракис и Олян чу как Прелест-Хубавинка си пое дълбоко въздух. — Твойто приятелче ми ги обещта цза да те ицзпортя, да, ама ти цам ци це ицпорти и го прати в кукавелничарника, та ци рекох ацз, че цега ми ги дълчжич ти, нал'тѣй?

Бавно движещата се ръка на Олян напипа джоба му, обаче там помощ нямаше. Малките му помощници бяха конфискувани. В Тръшкальника не обичаха да си носиш палки и шперцове, а се предполагаше да си ги купуваш, като всички останали, от тъмничарите.

— Прибери ножа и можем да поговорим — каза той.

— Да бе, да ци говорим! Много обичач да говорич! Вълчебен ецзик ци имач! Вичждал цѣм те! Плямпач ц него и ци цзлатното

момченце! Кацзвач ци им, че чте ги обереч, а те це цмеят! Да, ама как чте це ицзмъкнеч цега от това, а?

Метракис скърцаше със зъби и пръскаше слюнка от гняв. Ядосаните хора правят грешки, но това не беше голямо утешение, когато държат нож на няколко пръста от бъбреците на твоята приятелка. Тя пребледня и Олян можеше само да се надява, че е схванала, че сега не му е времето да тропне с крак. Освен всичко друго му се налагаше да се възпира да не поглежда над рамото на Метракис, защото периферното му зрение беше сигурно, че някой се промъква насам.

— Сега не е време за прибързани действия — каза гръмко той.

Сянката в мъглата като че ли поспря.

— Ето защо никога не си успявал, Метракис — продължаваше Олян. — Искях да кажа, да не би да очакваш да нося толкова пари в себе си?

— Колкото ци чтеч мецтенца, където да це нацтанам удобно, докато те чакаме, а?

Тъп е, помисли си Олян. Тъп, но опасен. И се яви мисъл: става дума за ум срещу ум. А оръжие, което той не знае да използва, принадлежи на теб. Притисни го.

— Просто отстъпи и ще забравим, че сме те виждали — каза той. — Това е най-доброто предложение, което би могъл да получиш.

— Чте ми це опитач да це ицзмъкнеч от това ц прикацзки цзначи, мацзно копеле такова? Ацз чте...

Нещо остро издрънча и Метракис издаде звук. Звука на някой, опитващ се да изпищи, само че дори и пищенето му беше твърде болезнено. Олян хвана Прелест-Хубавинка, когато човекът се преви на две, държащ се за устата. Нещо извънтя и по бузата на Метракис протече кръв, карайки го да захленчи и да се свие на кълбо. Дори и така дрънченето не престана и зъбите на мъртвеца, години наред малтретирани и злоупотребявани, най-сетне освободиха духа си, който направи решителен опит да прибере и омразния му Метракис със себе си. По-късно докторите казаха, че една от пружините стигнала чак до синусите.

Капитан Керът и Ноби Нобс изскочиха от мъглата и се загледаха в падналия, и все още потрепващ с по още някое друго дзън, човек.

— Съжалявам господине, загубихме Ви в полумрака — извини се Керът. — Какво му се случи?

Олян притисна здраво Прелест-Хубавинка и каза:

— Зъбните му протези гръмнаха.

— Как е могло да се случи това, господине?

— Нямам представа, капитане. Защо не сторите едно добро дело и не го закарате в болницата?

— Няма ли да предпочетете да повдигнете обвинения? — попита Керът, вдигайки грижливо потръпващия Метракис.

— Бих предпочел малко бренди — каза Олян.

А си помисли, че може би Аноя просто е чакала сгоден момент. Най-добре да отида до храма ѝ и да закача там голям, преголям черпак. Не би било добра идея да си неблагодарен...

Секретарят Дръмнот влезе на пръсти в кабинета на лорд Ветинари със сякаш обвити с кадифе стъпки.

— Добро утро — обърна се откъм прозореца негова светлост. — Тази сутрин мъглата има много приятен жълт оттенък. Някакви новини за Дотук?

— Стражата в Куирм го търси, сър — Дръмнот остави пред него градското издание на „Вестника“.

— Защо?

— Купил е билет до Куирм.

— Обаче трябва да е купил и още един до Генуа от кочияша. Ще бяга толкова надалече колкото може. Изпратете бърз щракс до нашия човек там, ако обичате.

— Надявам се да сте прав, сър.

— Нима? А аз се надявам да не съм. Би ми се отразило добре. Ха. А-ха-ха.

— Сър?

— Виждам, че „Вестникът“ отново е пуснал цветна илюстрация на първа страница. Предната и задната страна на еднодоларовата банкнота.

— Да, сър. Много са хубави.

— При това в реален размер — все още се усмихваше Ветинари. — Явно за запознаване на населението с новото явление. Дори и сега,

Дръмнот, *дори и сега*, честни граждани внимателно си изрязват двете страни и си ги слепват.

— Да си поговоря ли с редактора, сър?

— Недейте. Ще е по-забавно ако оставим нещата на собствения им ход.

Ветинари се облегна на креслото си и затвори очи с въздишка:

— Добре, Дръмнот, вече се чувствам достатъчно силен да чуя, как изглежда политическата карикатура.

Зашумоля хартия докато Дръмнот търсеше точната страница.

— Така, имаме много сполучливо изображение на г-н Калпазанчо.

Под креслото на Ветинари кучето, чуло името си, отвори очи. Същото стори и господарят му, но с повече настоятелност.

— Нали няма нещо в устата си?

— Не, сър — отвърна спокойно Дръмнот. — Това все пак е Анкх-Морпоркският *Вестник*, сър.

Ветинари пак се отпусна:

— Продължавайте.

— Той е на каишка, сър, и има необичайно свиреп вид. Вие държите каишката, сър. Пред него, скупчени нервно в един ъгъл, имаме група много тлъсти котараци. Всичките с цилиндри, сър.

— Както е обичайно за котарациите.

— Върху тях пише „Банките“ — допълни Дръмнот.

— Колко фин намек!

— Докато Вие, сър, размахвате срещу тях пачка книжни пари, а в балончето за речта пише...

— Не ми казвайте. „ТОВА вече НЕ е ананас“?

— Правилно, сър. По съвпадение председателите на останалите градски банки биха желали да се видят с Вас, когато Ви е удобно.

— Добре. Тогава този следобед.

Ветинари се изправи и отиде до прозореца. Мъглата изтъняваше, но все още забулваше града.

— Г-н Ментелик е много... популярен млад човек, нали, Дръмнот? — промълви Ветинари, загледан в мътилката.

— О да, сър — секретарят сгъна вестника, — в извънредна степен.

— И особено уверен в себе си, както ми се струва.

— Бих казал, че е точно така.

— И лоялен?

— Той обра сладкиша вместо Вас, сър.

— Тактическо мислене на бърза скорост.

— О, да.

— Като се има предвид, че и собственото му бъдеще беше хвъркнало с този сладкиш.

— Той определено е чувствителен към политическите течения, няма съмнение — Дръмнот взе сноп папки.

— И, както казахте, популярен — Ветинари оставаше все така тъмен силует на фона на мъглата.

Дръмнот изчака. Не само Олян беше чувствителен към политическите течения.

— Безценен кадър за града — продължи след някое време Ветинари. — Не бива да го оставяме неизползван. Очевидно той ще трябва да прекара достатъчно дълго време в Кралската Банка, за да я докара до неговите изисквания.

Дръмнот не каза нищо, а само препоръчи няколко от папките в по-удовлетворителен порядък. Едно име му се хвърли в очите и той премести една папка най-отгоре.

— Естествено, след това отново ще започне да не го свърта и ще стане опасен както за другите, така и за себе си...

Дръмнот се усмихна над папките си. Ръката му се протегна...

— Като не стана дума, колко възрастен беше г-н Кризър?

— Надзорникът на Данъците ли? Кара осемдесетте си, сър — Дръмнот разгърна току-що избраната от него папка. — Да, както пише тук, на седемдесет и четири е.

— Наскоро не бяхме ли обсъждали неговите методи?

— Действително, сър. Миналата седмица.

— Не усещам в него гъвкавост на мисълта. Не е особено на място в модерния свят. Държенето на хората с главата надолу над някоя кофа и якото им разтърсване не е напредничав подход. Не бих го осъдил, ако реши да мине на почетна и напълно заслужена пенсия.

— Да, сър. Кога бихте желали да реши това, сър? — попита Дръмнот.

— Без прибързване — успокои топката Ветинари. — Без прибързване.

— Имате ли вече някого предвид за негов наследник? Тази длъжност не създава приятели — запита Дръмнот. — Ще е необходим специален човек.

— Ще помисля по въпроса — каза Ветинари. — Несъмнено все някое име ще изникне.

Персоналът на банката беше дошъл на работа рано, провирайки се между тълпите, запълващи улиците защото а) това беше поредното действие в уличния театър известен като Анкх-Морпорк и б) защото щеше да стане една, ако *техните* пари вземеха, че се изгубеха. Обаче нямаше нито следа от г-н Бент, нито от г-ца Дрейпс.

Олян беше в Монетния Двор. Хората на г-н Спулс бяха сторили, ами, каквото им беше по силите. Това обикновено е извинителна фраза, означаваща, че резултатът е само една стъпка над посредственото, обаче онова, което беше по *техните* сили, представляваше лъвски скок над превъзходното.

— Сигурен съм, че може и още да ги подобрим — спомена г-н Спулс, докато Олян им се радваше.

— Съвършени са, г-н Спулс!

— В никой случай. Но много любезно от Ваша страна да го кажете. Досега сме изкарали седемдесет хиляди.

— В никой случай не е достатъчно!

— С най-голямото ми уважение, това тук да не е вестник! Но пък ставаме все по-добри. Казвахте нещо и за други деноминации...

— О, да. Като за начало двудоларови, петдоларови и десетдоларови. Петачките и десетачките ще са говорещи.

Напълно безподобни, мислеше си той докато багрите на парите течаха между пръстите му. Хората ще се редят на опашки за това. Няма да искат ошмулените тежки монети, не и след като видят това! Обезпечени от големи! Какво е монетата в сравнение с държащата я ръка? Ето това е стойност! Ето това е ценност! Хъм, да, това ще изглежда добре на двудоларовата банкнота, най-добре да си го запомня.

— Парите... да са говорещи? — обади се предпазливо Спулс.

— Демончета — обясни Олян. — Те са само нещо като заклинание със съзнание. Даже няма да им трябва форма. Ще ги

печатаме на по-високите деноминации.

— Мислите ли, че университетът ще се съгласи с това? — усъмни се Спулс.

— Да, защото ще сложа портрета на Ридкъли на петдоларовата. Ще ходя да си поговоря с Пондър Стибънс. Това ми се струва точно работа за неразумно-приложната магия, ако изобщо разбирам нещо от тези работи.

— И какво ще казват парите?

— Каквото си поискаме. „Тази покупка наистина ли е разумна?“ примерно или „Защо не ме спестиш за черни дни?“ Възможностите нямат край!

— На мен обикновено ми казват довиждане — вметна печатарят за всеобщ ритуален смях.

— Добре, тогава може да Ви пращат и въздушна целувка — предложи Олян и се обърна към Мъжете от Будките, които грееха и блестяха с новопридобитата си важност. — А сега, господа, някой от вас би ли ми помогнал да пренесем всичко това в банката...

Когато Олян дойде, стрелките на часовника се гонеха една друга към върха, обаче все още нямаше нито следа от г-н Бент.

— Този часовник верен ли е? — попита Олян, когато стрелките започнаха да се успокояват на и половина.

— Да, сър — отговори служителят от гишето — Г-н Бент го настройва два пъти дневно.

— Може би, но го нямаше от повече от...

Вратата се отвори и ето го и него. Олян поради някаква си причина беше очаквал клоунски костюм, но това беше познатият стегнат и спретнат, изгладен и в дрехите, и в тялото Бент с елегантното си сако и панталона си на фини райета и...

... и червения нос. И идваше под ръка с г-ца Дрейпс.

Персоналът само се пулеше пред тази гледка, неспособен да реагира.

— Дами и господа — отекна, в изведнъж настъпилата тишина, гласът на Бент, — дължа ви толкова много извинения. Сторил съм толкова много грешки. В действителност целият ми живот беше една грешка. Вярвах, че истинската стойност била в буци метал. Повечето

неща, в които вярвах, практически нямат никаква стойност, обаче г-н Ментелик вярваше в мен и затова съм тук днес. Нека отсега правим пари, основани не на каприз на геологията, а на сръчността на ръцете и мозъка. А сега... — той направи пауза, защото г-ца Дрейпс го стисна за ръката и продължи. — Ох, как можах да забравя? Това, в което вярвам сега с цялото си сърце е, че в събота г-ца Дрейпс ще се омъжи за мен в Цирквата На Гилдията на Шутовете, церемонията ще бъде извършена от Пребезподобното Отче „Щурчо“ Хопли. Естествено всички сте поканени...

— ... само внимавайте как ще се облечете, защото тази сватба ще е в белосано — допълни дяволито г-ца Дрейпс, или поне тя си мислеше, че е дяволито.

— Така че на мен ми остава само да... — опита се да продължи Бент, но персоналът накрая осъзна какво са чули ушите им и се втурна към двойката, жените към скоро-вече-не-г-ца Дрейпс, привлечени от приказната гравитация на венчалната халка, а мъжете започнаха с потупване на г-н Бент по рамото и достигнаха до немислимото, включително разнасянето му на ръце из стаята.

Накрая Олян се сети да събере ръце на рупор и да се провикне:

— Вижте колко е часа, дами и господа! Клиентите ни *чакат*, дами и господа! Нека никой от нас не запречва пътя на правенето на пари! Никой от нас не бива да запушва циркулацията на икономиката!

... и той се зачуди, какво ли прави в този момент Хюбърт...

Изплезил език от концентрация, Игор откачи една тънка тръбичка от гъргорещите вътрешности на Бълбукатора. Няколко мехурчета закръжиха към върха на централния хидравличен елемент и се пукнаха на повърхността с тихо „бълбук“. Хюбърт въздъхна дълбоко от облекчение:

— Отлично, Игор, само още малко... Игор?

— Тук съм, шър — пристъпи иззад гърба му Игор.

— Като го гледам, май работи, Игор. Добрият стар многосричен силикон! Но сигурен ли си, че все още ще действа като икономически модел?

— Да, шър. Ошланиям ще на новия клапанен модул. Градът ще въздейства на Бълбукатора, щом желаете, но не и обратното.

— И така да е, би било ужасно да попадне в лоши ръце, Игор. Чудя се, дали няма да е по-добре да предам Бълбукатора на правителството. Как мислиш?

Игор се позамисли. Съгласно неговия жизнен опит, първото по значимост определение за „лоши ръце“ беше „правителството“.

— Мишля, че вше още не ша ополжотворени вшичките му възможности, шър — заключи благожелателно той.

— Да, като че ли този път се поувлякох — съгласи се Хюбърт. — Ммм... ами относно г-н Ментелик...

— Да?

Хюбърт изглеждаше сякаш се бори със съвестта си и току-що е бил фраснат с коляно в окото.

— Искан ми се да върна златото в хранилището. Това ще отстрани всички неприятности.

— Но то е било откраднато преди много години, шър — обясни търпеливо Игор. — Вината не беше Ваша.

— Не беше, но те обвиниха г-н Ментелик, а той винаги е бил мил с нас.

— Щрува ми ше, че той ше оправи ш това, шър.

— Но ние *можем* да го върнем — не мирясваше Хюбърт. — Може да бъде върнато откъдето и да е било отишло, нали така?

Игор се почеса по главата, предизвиквайки лек метален звук. Той беше следял събитията с повече внимание от използваното от Хюбърт и доколкото можеше да прецени, липсващото злато е било похарчено от Разкошови преди много години. Вярно че г-н Ментелик имаше затруднения, но на Игор му се струваше, че затрудненията връхлитат г-н Ментелик, както голяма вълна залива ято патици. След малко гледаш: вълната я няма, а патици колкото си щеш.

— Може — призна той.

— Значи ще е добро дело, нали? — настояваше Хюбърт. — А пък той винаги е бил много добър с нас. Дължим му туй-онуй.

— Не мишля че...

— Това е заповед, Игор!

Игор просия. Най-сетне! Цялата тази любезност започваше да му действа на нервите. Това, което му трябваше на един Игор, бяха безумни заповеди. Игорите бяха родени, а в известна степен и

направени, за тази цел. Изкряскана заповед да се направи нещо със съмнителна моралност и непредсказуем резултат? Щраахотно!

Разбира се, малко гръм и мълнии щяха да са по-уместни в случая. Вместо това налице беше само църцоренето на Бълбукатора и нежни стъклени звуци, всеки път създаващи у Игор впечатлението, че работи във фабрика за звънтящи висулки. Но понякога се налагаше просто да се импровизира. Той захрани малката колба „Златен Резерв“ до белязката за десет тона, поигра си за някоя минута с лъскавия клапанен модул и отстъпи крачка назад.

— Когато жавъртя това колело, гошподарю, Бълбукаторът ще наточи в трежора аналога на жлатото и ще прекъшне връжката.

— Отлично, Игор.

— Ъ, не бихте ли могли да ижкряшкате нещо? — примили се той.

— Какво например?

— О, не знам... примерно: „Те казваха... извинете, кажваха... ижвинете... че шъм луд, но шегга ще видят те!!“

— Това всъщност не прилича на мен.

— Наищина ли? — опечали се Игор — Ами тогава може би някое ижшмяване?

— Ще помогне ли с нещо?

— Да, шър. На мен ще ми помогне.

— О, добре тогава, щом като мислиш, че ще помогне — съгласи се Хюбърт, сръбна си от канчето, току-що използвано от Игор, прочисти си гърлото и започна:

— Хъ. Ъ... хахъкх кхъ Ха ХА ХА ХА ХА ХА...

Каква забележителна дарба се похабява, помисли си Игор и завъртя крана.

Бълбук!

Дори и оттук долу, от хранилището, можеше да се чуе гълчавата в касовия салон. Олян вървеше приведен под тежестта на ковчеже с банкноти, за раздразнение на Прелест-Хубавинка.

— Защо не ги оставиш в някой сейф?

— Защото всичките са пълни с монети.

— Да си кажем правичката, всичко това е само израз на победата, нали? Твоят триумф над златото.

— Донякъде.

— Пак си се измъкнал невредим.

— Не бих се изразил точно така. Гладис кандидатства за моя секретарка.

— Един съвет от мен: не ѝ давай да ти сяда в скута.

— Не, сериозно! От нея да те побият тръпки! Сега сигурно се е прицелила в мястото ми! Тя вярва на всичко, което чете!

— Значи ето ти го отговора. За боговете, това е най-малкият от всичките ти проблеми!

— Всеки проблем е възможност — рече сковано Олян.

— Добре тогава, ако още веднъж ядосаш Ветинари, ще имаш падащата се веднъж за цял живот възможност никога повече да не ти трябва нова шапка.

— Не, мисля, че на него му харесва малко опозиция.

— А бива ли те да определиш, точно колко малко?

— Не. Точно това му е хубавото. Оттам, откъдето няма връщане, гледката е превъзходна.

Олян отвори трезора и остави ковчежето на един рафт. Там то изглеждаше самотно и изгубено, но той можеше да долови бумтенето на пресата в Монетния двор, където хората на г-н Спулс се трудеха здраво, да му осигурят компания.

Прелест-Хубавинка се облегна на рамката на вратата, гледайки го внимателно.

— Казват ми, че докато ме нямаше, ти си вършил какви ли не рисковани неща. Вярно ли е?

— Обичам да флиртувам с риска. Това винаги е било част от живота ми.

— Но не правиш нищо подобно, когато аз съм наоколо — продължи Прелест-Хубавинка. — Значи ти доставям достатъчно вълнения, а?

Тя пристъпи към него. Разбира се и токчетата помагаха, но Бодилчето можеше да се движи така, както би дефилирала някоя змия, а строгите ѝ, стегнати, подчертано непретенциозни рокли оставяха всичко на въображението, което беше много по-възбуждащо от не

оставянето на нищо на въображението. Спекулациите са винаги по-интересни от фактите.

— За какво си мислиш точно в този момент? — попита тя, хвърли си фасата, набучвайки го с токче.

— За касички — отвърна незабавно Олян.

— Касички?

— Да, във формата на банката и на Монетния двор. За да възпитават спестовност у дечицата. Парите ще могат да се пъхат в цепката, където е Калпавото Пени...

— Ти *наистина ли* си мислиш за касички?

— Ъ, не. Пак флиртувах с риска.

— Така е по-добре!

— Макар че трябва да признаеш, че това беше една доста ум...

Прелест-Хубавинка сграбчи Олян за раменете:

— Олян фон Ментелик, ако не ми дадеш веднага голяма сочна целувка... Ау! Тук да няма бълхи?

На Олян му приличаше повече на градушка. Въздухът в хранилището се превърна в златна мъгла. Щеше да е красиво, стига да не тежеше толкова. И където те уцелеше, болеше.

Олян я хвана за ръката и я издърпа от трезора, когато изобилните частици се обърнаха на потоп. Отвън той огледа шапката си, която беше толкова натежала, че вече беше заплаха за ушите му и изтръска на пода едно умерено състояние в злато. Хранилището беше вече наполовина пълно.

— О, не — изстена той, — а нещата *тъкмо* бяха започнали да се оправят...

ЕПИЛОГ

Белота, прохлада, мирис на скорбяла.

— Добро утро, милорд.

Козмо отвори очи. Над него се беше свело женско лице, обрамчено в бяло.

Аха, значи се беше получило. Знаеше си той.

— Ще желаете ли да станете? — попита жената отстъпвайки крачка назад.

Зад нея имаше двама мъже с яко телосложение, и те в бяло. Хубаво. Значи това е болница. Хубаво.

— Това е болница, нали? — поиска да се увери той, сядайки на леглото.

— Познахте, милорд. В интерес на истината Вие сте в отделението на Лорд Ветинари.

Хубаво, помисли си Козмо. Някога съм спонсорира отделението. Много предвидливо от моя страна.

— А тези мъже бодигардове ли са? — посочи ги той.

— Ами, те са тук, за да се погрижат нищо лошо да не Ви се случи — отговори сестрата, — така че предполагам, че е така.

В продълговатото помещение имаше още пациенти, всичките в бели роби, някои седнали да играят настолни игри, а неколцина застанали до големия прозорец и загледали се навън. Всичките стояха в еднакви пози, с ръце склучени зад гърбовете им. Козмо известно време ги наблюдаваше. После се загледа към една малка масичка, където един срещу друг бяха седнали двама души и очевидно по ред взаимно си измерваха челата. Трябваше му някое време внимателно вглеждане преди да осъзнае, какво става тук. Обаче лорд Ветинари не беше човек, който би правил прибързани заключения.

— Извинявайте, сестра — повика я той и тя се притече.

Той я подкани да се приближи още и двамата мускулести типове също се приближиха следейки го внимателно.

— Виждам, че тези хора не са съвсем нормални — изказа наблюденията си той. — Мислят си, че *те* са лорд Ветинари, прав ли съм? Това е отделение за такива хора, нали? А тези двамата се състезават по вдигане на вежда!

— Вие сте напълно прав — потвърди сестрата. — Браво, милорд.

— Не ги ли озадачава, като виждат един-другиго?

— Всъщност не, милорд. Всеки си мисли, че той е истинският.

— Значи не знаят, че *аз* съм истинският?

Един от пазачите се наведе напред:

— Не, милорд, пазим го в тайна — каза той и намигна на колегата си.

Козмо кимна.

— Много добре. Отлично място да отседна, докато се възстановя. Съвършено място за оставане инкогнито. Кой би си помислил да ме търси сред тези нещастни, побъркани страдалци?

— Точно такъв е планът, сър.

— Знаете ли, някоя изкуствена панорама би направила по-интересен живота на горките безумци до прозореца — посъветва той.

— О, вижда се, че сте истински, сър — възхити се мъжът.

Козмо просия. А две седмици по-късно, когато спечели турнира по вдигане на вежда, той беше толкова щастлив, колкото не е бил никога през целия си живот.

Клуб „Розови Писенца“ беше претъпкан... с изключение на седмо място (първи ред, по средата).

Рекордът по продължителност на седене там беше седем секунди. Озадачената управа на няколко пъти беше сменяла тапицерията и пружините. Без никаква промяна. От друга страна всичко друго вървеше неправдоподобно добре, клубът изглежда се радваше на добра атмосфера, особено сред танцьорките, които работеха особено усърдно откакто някой беше изобретил пари, които можеха да се пъхнат в жартиера. Всички бяха доволни, реши управата. Нямаше какво да се кахърят за едно място, особено като се има предвид, какво стана, когато се бяха опитали да изхвърлят проклетията му с проклетия...

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.